

ຜົມການຄົ້ນຄວ້າ

*Promoting Transformations
by Linking Nature, Wealth and Power*

ການເຊື່ອມໄຍງລະຫວ່າງການຸ້າມຄອງສັດປ່າ ແລະ ການບໍລິໂພກອາຫານ
ໄດຍຄົວເຮືອນ ຢູ່ເຂດເນີນສູງ ຂອງ ສປປ ລາວ:
ກໍລະນີສຶກສາຈາກເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ຜົນການຄໍ້ມຄວ່າ ກງວກບ

ການເຊື່ອມໄຍ່ລະຫວ່າງການຄຸ້ມຄອງສັດປ່າ ແລະ ການບໍລິໂພກອາຫານ
ໂດຍຄົວເຮືອນ ຢູ່ເຂດເມີນສູງຂອງ ສປປ ລາວ:
ກໍລະນີສຶກສາຈາກເຂດປາສະຫາວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ຍູ້ເລີຍ

ບົດລາຍງານ WCS TransLinks Program

Arlyne Johnson, Jutta Krahn ແລະ ແສງວິໄລ ແຊ່ຕົ່ນ
ອົງການອະນຸລັກສັດປ່າ ປະຈຳ ສປປ ລາວ

ພຶດສະພາ 2010

ຂໍ້ມູນຕິດຕໍ່ຜູ້ຂຽນບົດລາຍງານ:

Arlyne Johnson
ອົງການອະນຸລັກສັດປ່າ

ປະຈຳ ສປປ ລາວ
ຕູ້ປນ ເລກທີ 6712
ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ສປປ ລາວ
ajohnson@wcs.org

**ການເຊື່ອມໄຍງລະຫວ່າງການຄຸມຄອງສັດປ່າ ແລະ ການບໍລິໂພກອາຫານ
ໂດຍຄົວເຮືອນ ຢູ່ເຂດເນີນສູງຂອງ ສປປ ລາວ:
ກໍລະນີສຶກສາຈາກເຂດປາສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ຝູເລີຍ**

ສາລະບານ

ອະທິບາຍຄຳສັບ	4
1 ພາກສະເໜີ: ການຄຸມຄອງສັດປ່າ ແລະ ການຕຳປະກັນສະບົງອາຫານຢູ່ ສປປ ລາວ	5
1.1 ສະຖານະພາບ ແລະ ທາອຽງຂອງການຫຼຸດຫ້ອຍລົງຂອງສັດປ່າ, ຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ການຂາດສານອາຫານ	5
1.2 ກົມໄກການປົກຄອງ ລະບົງບການຕໍ່ເຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ສຳລັບການນຳໃຊ້ທີ່ຍືນຍົງ	6
1.3 ແກ້ວອາຫານ	9
1.4 ດຳຖາມໃຊ້ຂໍາໃນການຄົ້ນຄວ້າ	9
2 ເຂດພື້ນທີ່ສຶກສາ	10
2.1 ເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ຝູເລີຍ	10
2.2 ບັນ ຫ້ວຍຕື່ນ	12
3 ວິທີການ	14
3.1 ຫໍາຄວາມເຂົ້າໃຈການບໍລິໂພກອາຫານຂອງຄົວເຮືອນ ແລະ ການເຕັບກຸ້າຂົມໃຊ້ສັດປ່າ ຂອງບັນທຶນທີ່ເຕີ້ງຢູ່ ໃນເຂດປ່າ ສະຫງວນແຫ່ງຊາດນ້ຳແອດ-ຝູເລີຍ	14
3.2 ການຕິດຕາມການບໍລິໂພກອາຫານປະຈຳວັນຂອງຄົວເຮືອນ ແລະ ປະລິມານການເຕັບກຸ້າສັດປ່າ	16
3.3 ການສ້າງເອກະສານ ກ່ຽວກັບທ່າອ່ງງານ ແລະ ເງື່ອນໄຂ ຂອງການບໍລິໂພກອາຫານໂດຍຄົວເຮືອນ ແລະ ປະລິມານການເຕັບກຸ້າສັດປ່າມາຂົມໃຊ້	19
4 ຜົນໄດ້ຮັບ	20
4.1 ການບໍລິໂພກອາຫານໃນຄົວເຮືອນໃນໄລຍະໃໝ່	20
4.2 ແກ້ວອາຫານ	23
4.3 ຄວາມຮັບຮູ້ເຂົ້າໃຈທ່າອ່ງງານຄວາມເປັນມາ ແລະ ທາງເລືອກໃນອະນາຄິດສຳລັບການຄຸມຄອງ ສັດປ່າ ແລະ ການບໍລິໂພກອາຫານຂອງຄົວເຮືອນ	34
5 ການສິນທະນາຄົ້ນຄວ້າ	41
5.1 ການຄຸມຄອງເຂດປ່າສະຫງວນ ແລະ ການປົກຄອງບັນ ມີຜົນກະທົບຕໍ່ຄວາມອຸດືມສົມບູນ ແລະ ການນຳໃຊ້ສັດປ່າ ມີຄືແນວໃດ?	41
5.2 ປະລິມານເຕັບກຸ້າສັດປ່າປະເພດຄຸມຄອງ ເປັນຄືແນວໃດ ແລະ ມັນມີຄວາມຍືນຍົງ ຫຼື ບໍ່? ຖ້າທາກ ບໍ່ຍືນຍົງ, ກົມໄກຮັນໃດ ທີ່ຈຳເປັນຕົວຍົງນີ້ ເພື່ອບັນທຶນຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ຊີວະນາງພັນ?	43
5.3 ຄວາມໝໍພຽງຂອງລາບອາຫານນະນຸດມີຄືແນວໃດ? ຖ້າທາກບໍ່ພຽງພໍ, ກົມໄກຮັນໃດທີ່ຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການ ເພື່ອບັນທຶນ ຜົນກະທົບຕໍ່ທ່າງໆ ຕໍ່ໄພຊະນາການຂອງນະນຸດ?	46
5.4 ບົດບາດ ຂອງຊັ້ນສັດປ່າ ໃນການບໍລິໂພກອາຫານ ໂດຍຄົວເຮືອນ ມີຄືແນວໃດ ໂດຍສົມທຸກບັນຊັ້ນ ແລະ ພິດທິດແນວ ທີ່ໄດ້ມາຈາກແກ້ວໜ້ອງເອົ້າ (ຕົວຢ່າງ ການຜະລິດເອງ ແລະ ຈາກະຫຼາດ)	48
5.5 ປະໂຫຍດຂອງວິທີການ	50
6 ພາກສະຫຼຸບ: ການເຊື່ອມໄຍງລະຫວ່າງການບໍລິໂພກອາຫານໂດຍຄົວເຮືອນ ແລະ ການຄຸມຄອງສັດ	52
7 ຄໍາຂອບໃຈ	53
8 ເອກະສານອ້າງອີງ	54
ເອກະສານຄັດຕິດ	57
ເອກະສານຄັດຕິດ 1. ໂຄງຮ່າງ ການຈັດຕັ້ງຂອງປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ຝູເລີຍ	58
ເອກະສານຄັດຕິດ 2. ພ້ອມບັນທຶນນັ້ນກ້າວກາຫານປະຈຳວັນຂອງຄົວເຮືອນ	59
ເອກະສານຄັດຕິດ 3. ລະຫັດອາຫານ	60
ເອກະສານຄັດຕິດ 4. ພ້ອມການນຳໃຊ້ສັດປ່າຂອງຄົວເຮືອນ	63
ເອກະສານຄັດຕິດ 5. ລະຫັດສັດປ່າ	64
ເອກະສານຄັດຕິດ 6. ພ້ອມບັນທຶນເຂດຫາອາຫານ	65
ເອກະສານຄັດຕິດ 7. ການປະເມີນທ່າອ່ງງານໃນການບໍລິໂພກອາຫານ	66
ເອກະສານຄັດຕິດ 8. ການປະເມີນທ່າອ່ງຂອງແຂລງອາຫານ	67
ເອກະສານຄັດຕິດ 9. ການປະເມີນທ່າອ່ງງານໃນຄວາມອຸດືມສົມບູນ ແລະ ການລ່າສັດປ່າ	68
ເອກະສານຄັດຕິດ 10. ການປະເມີນທ່າອ່ງງານໃນການບໍລິຫານຄຸມຄອງການລ່າສັດປ່າ	69
ເອກະສານຄັດຕິດ 11. ການປະເມີນຄຸນຄາທາງໄພຊະນາການ	70
ເອກະສານຄັດຕິດ 12. ການປະເມີນຄວາມມັກຫາງລົດຊາດ	71
ເອກະສານຄັດຕິດ 13. ສະເລ່ຍແນວໂນມຄວາມເຂົ້າໃຈ ໃນການບໍລິໂພກອາຫານໃນອາດີດ ແລະ ອະນາຄິດຂອງ 3 ຄົວເຮືອນຢູ່ບັນ ຫ້ວຍຕື່ນ	72
ເອກະສານຄັດຕິດ 14. Average Perceptions about Past and Future Trends in Abundance, Harvest and Consumption of 12 Wild Animal....	74
ຄູ່ຮວມງານ	79

ອະນິບາຍຄໍສັບ

ຄວາມພໍພຽງໃນຄາບອາຫານ: ແມ່ນບັນລຸໄດ້ ຢູ່ໃນຄາບອາຫານຢູ່ເຂດເນີນສູງ ໃນເມື່ອບັນຈຸດວຍອາຫານໝາງກູາຍຊະນິດຈາກທັງໝົດ ຫີກ ໝວດ (ອາຫານຫຼັກ, ຜັກ, ໝາກໄມ້, ຊັ້ນ/ປາ/ສັດນ້ຳຊະນິດອື່ນໆງໍ ຫຼື ສັດບໍ່ມີກະດູກສັນຫຼັງ/ໄຂ/ພິດທິດແກນ, ອາຫານທີ່ອຸດິມດ້ວຍຫາດການຂົມ, ນັ້ນມັນ/ໄຂມັນ) ຕີ່ມື້ ໃນປະລິມານທີ່ພຽງພໍ.

ການຄ້ຳປະກັນສະບຽງອາຫານ: ແມ່ນບັນລຸໄດ້, ເມື່ອໄດ້ ອາຫານທີ່ພຽງພໍ ຫາກມີຊີມໃຊ້ ແລະ ເຊົ້າເຕັງໄດ້ ແລະ ນຳໃຊ້ແບບເປັນທີ່ພໍໃຈ ແລະ ຂົມໃຊ້ໂດຍໝົດທຸກຄົນ ໃນທຸກເຂດພາກ, ໃນທຸກເວລາເພື່ອດຳລົງຊີວິດແບບ ມີພະລະນາໄມດີ ແລະ ທ້າວທັນ (ປະລິມານ, ຄຸນນະພາບ, ຄວາມປອດໄພ, ແກ່າຍເໝາະກັບສະພາບເສດຖະກິດ - ສັງຄົມ).

ອາຫານ: ອາຫານແມ່ນວັດຖຸໃດໜຶ່ງ ທີ່ຄົນເຮີກິນ, ດື່ມ ຂຶ້ງຢູ່ໃນຮູບແບບ ສິດ, ສຸກ, ດີບ ຫຼື ໄດ້ຜ່ານການປຸ່ງແຕ່ງແລ້ວ ຍົກເວັ້ນ ຍາປົວພະຍາດ.

ຖິ່ນທີ່ຢູ່ອາໄສ²: ໝາຍເຕັງບໍ່ອນຢູ່, ເຄື່ອນໄຫວ, ພັກເຊົາ, ເຮືອນ, ຮັງ, ຫາກິນ, ປະສົມພັນ, ຫຼົບຫຼົກ ແລະ ບ່ອນລື້ຂ້ອນ ເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍທຸກປະເພດປ່າໄມ້ໃນປ່າ ແລະ ດິນທານທີ່ຢູ່ພ່າຍໃນ ແລະ ນອກເຂດປ່າສະຫງວນ.

ລ່າສັດປ່າ: ໝາຍເຕັງການຈັບ, ຍົງ, ຫາ, ຂ້າ, ການເຕັບຫຼັກຊາກ ຫຼື ຂັ້ນສ່ວນຕ່າງໆຂອງສັດປ່າ.

ການຈະເລີນເຕີບໂຕແບບຮ່ວມກັນ: ການຈະເລີນເຕີບໂຕທາງເສດຖະກິດ ທີ່ເຊື້ອອຳນວຍໃຫ້ແກ່ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກໄດ້ຢ່າງໄວວາ ແລະ ຍືນຍົງ ຂຶ້ງກຸ່ມຄົນທີ່ມາຈາກກຳລັງແຮງງານສ່ວນໃຫຍ່ຂອງປະເທດ ສາມາດປະກອບສ່ວນ ແລະ ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ ຈາກການຈະເລີນເຕີບໂຕດັ່ງກ່າວມັນ.

ປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ²: ແມ່ນປ່າໄມ້ ແລະ ດິນປ່າໄມ້ ທີ່ໄດ້ຮັບອະນຸມັດໃຫ້ສັງຕັ້ງຂຶ້ນຢ່າງເປັນທາງການ ຈາກນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ເພື່ອຈຸດປະສົງໃນການອະນຸລັກຊີວະນາງພັນ ແລະ ລະບົບນີ້ເວດຂອງສັດປ່າ ແລະ ຖື່ນທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງພວກມັນ.

ການໂພຊະນາການ¹: ໝາຍເຕັງການກິນອາຫານທີ່ມີທາດບໍ່ລຸງ, ຫຼົງລົງ, ມີປະໂຫຍດ ແລະ ມີຄວາມປອດໄພ ເພື່ອຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍຈະເລີນເຕີບໂຕ, ມີຄວາມສົມດູນ ແລະ ມັນສະໝອງມີການພັດທະນາ.

ສັດປ່າ: ໝາຍເຕັງສັດທຸກຊະນິດທີ່ເກີດ, ຈະເລີນເຕີບໂຕ ແລະ ຂະຫຍາຍພັນຢູ່ຕາມທຳມະຊາດເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍ ສັດລົງລູກຄ້ວຍນ້ຳນິມ, ສັດເລືອຄານ, ສັດເຕື່ອງບິກ-ເຕື່ອງນ້າ, ສັດນ້ຳທຸກຊະນິດ, ນິກ ແລະ ແມ່ນໄມ້.

ການຄຸ້ມຄອງສັດປ່າ: ການຄຸ້ມຄອງປະຊາກອນສັດປ່າ - ການໝູນໃຊ້ ຫຼື ສະຫງວນປະຊາກອນເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍໃດໜຶ່ງ.

1 ແຫ່ງ: ກິດໝາຍວ່າດ້ວຍ ອາຫານ ຂອງ ສປປ ລາວ, ມາດຕາ 2 ແລະ 4

2 ແຫ່ງ: ກິດລະບົງບເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ, ປີ 2008, ມາດຕາ 4

1. ພາກສະເໜີ: ການຄຸ້ມຄອງສັດປ່າ ແລະ ການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານຢູ່ສປປ ລາວ

1.1. ສະຖານະພາບ ແລະ ທ່າອ່ງຂອງການຫຼຸດໜ້ອຍລົງຂອງສັດປ່າ, ຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ການຂາດສານອາຫານ

ມີຈຳນວນບໍ່ຫຼາຍປະເທດ ທີ່ປະເຊີນກັບສິງຫ້າທາຍອັນສະຫຼັບຊັບຊອນ ຂອງການເຕີບໄຕແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ການພັດທະນາ ດັ່ງເຊັ່ນ ສາຫາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນ ລາວ (ທະນາຄານໄລກ/ສະຫະພາບ ເອີຣິບ, ປີ 2008). ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງປະເທດກຳລັງ ຕີກຢູ່ໃນສະພາບຫຼຸດໜ້ອຍລົງຢ່າງຂັກໃຊ້ ແບບບໍ່ເຕີມມີມາກ່ອນ (Duckworth ແລະ ຄະນະ, ປີ 1999, ທະນາຄານໄລກ, ປີ 2005), ໂດຍມີ ຊົວໜາງໆພັນ ຈຳນວນສ່ວນຫຼາຍທີ່ຍັງເຫຼືອພົບເຫັນໄດ້ຢູ່ເຂດເນີນສູງທີ່ກັນດານ ຂຶ້ງເປັນຊື່ທີ່ເຕີມໃຊ້ເອີ້ນເຂດພູດໝາຍ ຂຶ້ງປຶກຄຸມທັງໝົດເຂດພາກເໜືອ ກວມເອົາເນື້ອທີ່ຂຶ້ງສ່ວນສາມຂອງປະເທດ ແລະ ຍາວເລາລະລູບໄປຕາມເຂດຊາຍແຕນເບື້ອງ ຕາເວັນອອກ ທີ່ຕິດກັບປະເທດຫວັງດຸນນາມ. ຢູ່ໃນເຂດພາກນີ້ ຂອງປະເທດລາວ, ປະຊາຊົນຈຳນວນຫຼາຍ ຍັງເພີ່ງພາຕໍ່ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ໃນລະດັບທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ສໍາລັບສະບຽງອາຫານ, ຍາປົວພະຍາດ, ລາຍໄດ້, ພິນ ແລະ ເສັ້ນໄຍພິດ. ຍັງມີອີກເຂດພື້ນທີ່ຂຶ້ງທຶນທຸກ ເນື້ອງຈາກມີຄວາມທຸກຍາກຊົນນະບົດ ໃນລະດັບສູງສຸດ, ການຂາດສານອາຫານ, ທີ່ສົມທິບໃສ່ກັບການເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດ ແລະ ການບໍລິການທີ່ຈຳກັດ. ເຖິງຈະມີການຫັບຂ້ອນ ຂອງເມື່ອທີ່ ແລະ ພູມສັນຖານເຊັ່ນນີ້, ຈົບຈົນເຖິງປັດຈຸບັນ ການເຊື່ອມໂຍງລະຫວ່າງ ການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ການຂາດສານອາຫານ ກໍຍັງເປັນທີ່ບໍ່ທັນເຂົ້າໄດ້ຢ່າງ ທ່ອງແທ້.

ໂດຍມີລັກສະນະທີ່ເປັນເອກະລັກຢູ່ໃນພາກພື້ນອາເຕີຕາເວັນອອກສົ່ງໄຕ, ສປປ ລາວ ຍັງມີພູມປະເທດທາງທຳມະຊາດທີ່ກວ້າງຂວາງ, ໂດຍມີລະບົບເຂດສະຫງວນແບບອະນາກປະສົງ (ເອື້ອອຳນວຍປະໂຫຍດນຳໃໝ່ ໃນຫຼາຍດັ່ງ) ທີ່ຄຸມເນື້ອທີ່ຈຳນວນ 13% ຂອງປະເທດ ແລະ ມີຄວາມໝາແໜ້ນຂອງປະຊາກອນທີ່ຕ່າງສຸດ ໃນພາກພື້ນ, ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ມີທ່າແຮງເປັນດິນແດນຂອງກາລະໂອກາດສໍາລັບເຂດອນຫຼັກຊີວະນາງພັນ ໃນລະດັບພາກພື້ນ. ເຖິງວ່າປະເທດຈະຍັງເປັນບ່ອນຢ່ອງໄສ ຂອງສັດທີ່ອຸດືມສົມບຸນແຫ່ງໜຶ່ງ ໂດຍມີຊະນິດພື້ນທີ່ຫຼາກຫຼາຍທີ່ສໍາຄັນຕໍ່ການອ່ານຸລັກເປັນລະດັບໄລກ, ແຕ່ຈຳນວນປະຊາກອນ ຂອງຫຼາຍຊະນິດພື້ນເຫຼົ່ານັ້ນ ແມ່ນຢູ່ໃນລະດັບຕໍ່ຢ່າງໜ້າເປັນຫວ່າງ (Duckworth ແລະ ຄະນະ, 1999; IUCN, WCS ແລະ WWF, 2007). ສາຍເຫດ ທີ່ຕິດພື້ນ ຂອງການຫຼຸດໜ້ອຍຖອຍລົງ ແມ່ນການລ່າ ທີ່ບໍ່ມີລະບົບການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການຄ້າເຖິ່ນ ສັດປ່າ (Nooren ແລະ Claridge, 2001; ທະນາຄານໄລກ, ປີ 2005), ດັ່ງເຊັ່ນດູວກັບການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ, ມີຕົ້ນເຫດມາຈາກ ການປູກຟັງແບບເຄື່ອນທີ່, ການຊຸດຄົ້ນໄມ້ ແລະ ການຜົນແປເຂດປ່າດີງດີບມາເປັນສ່ວນປູກພື້ນເສດຖະກິດ ແລະ ສ່ວນປູກອື່ນໆ ຂຶ້ງກຳລັງດຳເນີນໄປໃນອັດຕາ ທີ່ບໍ່ເຕີມມີມາກ່ອນ (ລັດຖະບານສປປ ລາວ, ປີ 2005).

ໂພຊະນາການທີ່ດີ ແມ່ນພື້ນຖານໂຄງສ້າງຕົ້ນ ຂອງທຶນຮອນຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ແລະ ເປັນເຕືອງມີທີ່ຂົງພະລັງ ໃນການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ (ທະນາຄານໄລກ, 2006). ໃນຫາງກັບກັນ, ການຂາດສານອາຫານເພີ່ມທະວີ ຄວາມອ່ອນໄຫວຕໍ່ພະຍາດ ແລະ ຖວັນດີງການພັດທະນາທາງດ້ານຮ່າງກາຍ ແລະ ມັນສະພອງ, ຂຶ້ງສົ່ງຜົນໃຫ້ການເຕີບໄຕທາງດ້ານເສດຖະກິດຊ້າລົງ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຄວາມທຸກຍາກແກ້ໄຂໄດ້ຍາກຂຶ້ນ. ເຖິງວ່າອັດຕາການຂະຫຍາຍໄຕຂອງລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ ໂດຍສະເລ່ຍຕໍ່ປີ ຈະມີເຖິງ 6.7% ນັບແຕ່ປີ 1998 ເຖິງ ປີ 2008 (ທະນາຄານໄລກ, 2009), ປະຊາກອນຊົນເຜົ້າສ່ວນນ້ອຍ ທີ່ອາໄສຢູ່ເຂດເນີນສູງ ຍັງສືບຕໍ່ການຂາດສານອາຫານ ທີ່ຍີດເຍື້ອແກ່ຍາວໃນລະດັບສູງ - ໂດຍມີການຂາດສານອາຫານແບບຊໍາເຮືອ (ເຕັ້ຍ) ໃນເຕັກເປັນບັນຫາໃຫຍ່ທີ່ສຸດ (ອົງການອາຫານໄລກ, ປີ 2007). ໃນບັນດາກຸ່ມຊົນເຜົ້າທີ່ບໍ່ແມ່ນກຸ່ມໄຕ-ກະໄດ, ເຕັກນ້ອຍປະມານ 60% ທີ່ມີອາຍຸຕໍ່ກວ່າ 5 ປີ ແມ່ນມີສະພາບເຕັ້ຍ ແລະ ອີກຈຳນວນ 41% ຂອງເຕັກນ້ອຍອາຍຸຕໍ່ກວ່າ 5 ປີ ກໍາລືອິກ 64% ຂອງເຕັກນ້ອຍອາຍຸຕໍ່ກວ່າ 2 ປີ ຫົນທຸກຈາກພະຍາດເລືອດຈາງ. ເຕັກນ້ອຍ ອີກຈຳນວນຫຼາຍຍັງທຶນທຸກຈາກການຂາດວິຕາມີນ ອາ (ກົມສະຖິຕິ ແລະ ອົງການ UNICEF, ປີ 2008).

ສະພາບຕໍ່ເຕັ້ນໃນລະດັບບຸກຄົນ ແມ່ນຜົນສືບເນື້ອງມາຈາກການໄດ້ຮັບສານອາຫານທີ່ບໍ່ພູງຟ້າ, ພະຍາດ ແລະ ປັດໄຈອື່ນໆ, ໂດຍມີສາຍເຫດທີ່ແບບແປງ ແລະ ເກາະກ່າຍຂອງການຕໍ່ປະກັນສະບູງ ອາຫານຄົວເຮືອນທີ່ຕໍ່, ວິທີປະຕິບັດ ໃນການລົງດູເດັກ ທີ່ບໍ່ແຫດເໝາະລວມທັງສະພາບແວດລ້ອມ ດ້ານສຸຂະອະນາໄມທີ່ບໍ່ດີ, ໃນຂະນະທີ່ການປະຕິບັດງານທີ່ມີປະສິດທິພາບໃນການປັບປຸງຜົນໄດ້ຮັບ ດ້ານໂພຊະນາການນັ້ນ ຈະຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີຈຸດສຸມທົ່ວຂະແໜງການ, ມັນເປັນສິ່ງທີ່ແຈ້ງວ່າການ ປັບປຸງການຕໍ່ປະກັນສະບູງອາຫານໃຫ້ດີຂຶ້ນ ແລະ ເພີ່ມທະວີຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງການໄດ້ຮັບສານ ອາຫານ ແມ່ນສ່ວນທີ່ສຳຄັນຂອງສະພາບໂດຍລວມ. ອົງການອາຫານໂລກ (2007) ລົງຄົ້ນເຫັນວ່າສິ່ງ ທີ່ບໍ່ປ່ຽນອາຄວາມແຕກຕາງລະຫວ່າງຄົວເຮືອນທີ່ມີການບໍລິໂພກອາຫານ ໃນລະດັບດີກັບຄົວເຮືອນທີ່ ບຸກຍາກ ຫຼື ມີການບໍລິໂພກແບບຂາດເຂີນ ແມ່ນຫາດໄດ້ຕືນຈາກສັດ, ມີຄືທີ່ໄດ້ຈາກ ປາກໃໝ່ມະຊາດ ແລະ ສັດນີ້ປະເພດອື່ນໆ ດັ່ງເຊັ່ນ: ກະບຸ, ກັງ, ຫອຍ, ກີບ, ແມ່ງໄມ້ນັ້ນ ແລະ ສັດບໍ່ມີກະດູກສັນຫຼັກອື່ນໆ.

ເຖິງວ່າ ການຂາດສານອາຫານ ຈະມີໃນລະດັບສູງຢູ່ ສປປ ລາວ, ໄດ້ມີການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າທີ່ຈຳກັດ ກ່ຽວກັບຂະໜາດຂອງການກະທົບ ແລະ ຜົນກະທົບໂດຍທູບຖານຂອງຕົວກຳມີດຕ່າງໆກ່ຽວກັບ ໂພຊະນາການຂອງມະນຸດ. ໃນລັກສະນະດັ່ງກ່າວ, ການປ່ຽນແປງດ້ານຄາບອາຫານ-ໂດຍສະເພາະ ການບໍລິໂພກຊັ້ນສັດປ່າ ທີ່ຫຼຸດໜ້ອຍລົງ - ແມ່ນເຖິງມອງຂ້າມຢ່າສະເໝີ. ການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າທີ່ ຜ່ານມາ ຂັ້ນກວ່າ ການບໍລິໂພກສັດປ່າທີ່ຫຼຸດລົງ ແມ່ນຜົນສືບເນື້ອງຢ່າງຫິ່ນຂອງການລ່າສັດທີ່ ຫຼາຍເກີນຄວນ ແລະ ການຄ້າເຖືອນສັດປ່າ ອາດເປັນໜຶ່ງໃນຕົວຢ່າງເຫັນວ່າ ຂອງອາຫານການກິນ ໃຫ້ມີລະດັບຕໍ່ກວ່າທີ່ຄວນ ໃນບັນດາ ກຸ່ມປະຊາກອນທີ່ບຸກຍາກຢູ່ເຂດເນີນສູງ (Krahn ແລະ Johnson 2007). ນອກນັ້ນ, ການຝຶ່ນຄືນຂອງປະຊາກອນສັດປ່າ ຂຶ້ງຈະອໍານວຍໃຫ້ແກ່ການຊົມໃຊ້ ທີ່ຍືນຍົງ ຈະຕ້ອງເພິ່ນພາຕໍ່ການຄຸມຄອງ ທີ່ມີປະສິດທິພາບໃນການລ່າສັດ. ເຖິງວ່າລະບູບການ ການຄຸມຄອງຂອງປະເທດຈະມີໃຊ້ຢູ່, ແຕ່ຈະມີການປະເມີນເປັນລະບົບທີ່ໜ້ອຍວ່າລະບູບການ ເຫັນນັ້ນ ເມື່ອທູບໃສ່ວິທີປະຕິບັດໃນປັດຈຸບັນເປັນຄືແນວໃດ (Johnson ແລະ ຄະນະ, 2005) ແລະ ວ່າຜົນກະທົບທີ່ອາດມີຕໍ່ການຝຶ່ນຄືນ ແລະ ຄວາມສາມາດມີຊີວິດລອດ ແລະ ຈະເລີນເຕີບໂຕໄດ້ຂອງ ປະຊາກອນສັດປ່າກໍຄຳການນີ້ ໃຫ້ຊົມໃຊ້ຂັ້ນສັດປ່າ ສຳລັບເປັນອາຫານບໍລິໂພກຂອງຄົວເຮືອນ.

1.2. ກິນໄກການປົກຄອງ ລະບູບການ ທີ່ມີຕໍ່ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ສຳລັບ ການນຳໃຊ້ ທີ່ຍືນຍົງ

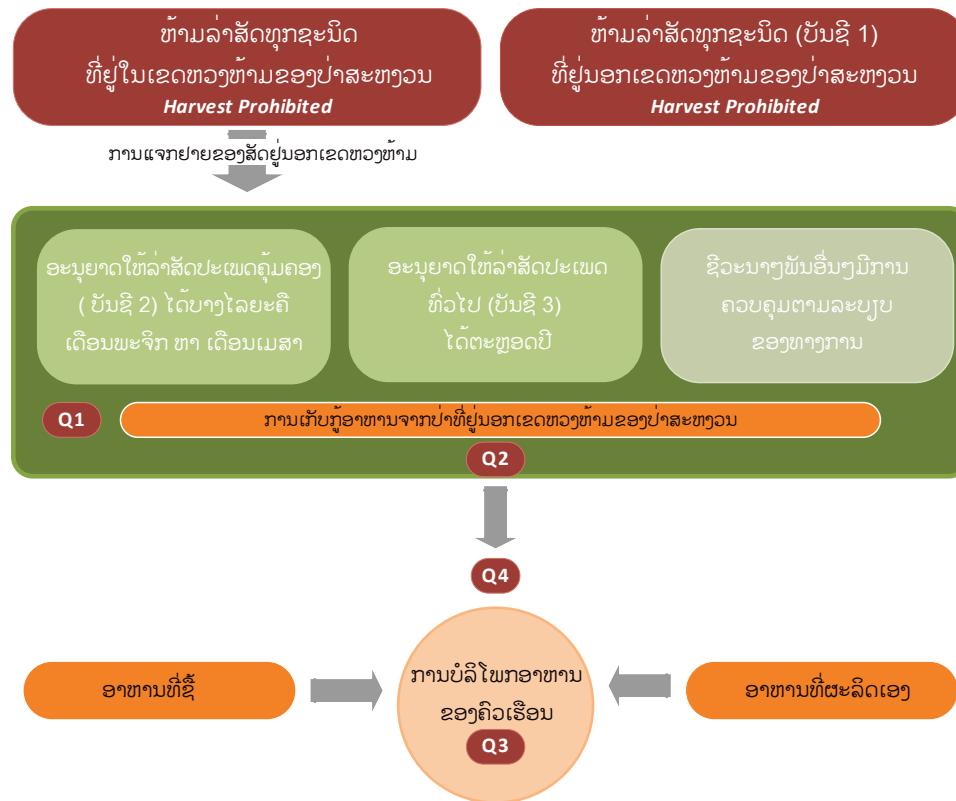
ຢູ່ລະບົບການປົກຜົງແບບເຄື່ອນທີ່ແບບດັ່ງເດີມຂອງເຂດເນີນສູງຢູ່ ສປປ ລາວ, ການລ່າສັດ ແມ່ນ ອົງປະກອບໜຶ່ງທີ່ຈຳເປັນ ຂຶ້ງກະທົບຕໍ່ການປ່ຽນແປງຈຳນວນສັດປ່າ ຕາມລະດູການ ແບບເກືອບບໍ່ ຫຼົງເຫຼືອ, ແຕ່ເປັນການສະໜອງເປັນອາຫານໄດ້ຕະຫຼອດປີ. ເປັນໄປໄດ້ວ່າ ຄາບອາຫານແບບພື້ນເນື້ອງ ຂອງຊົມເປົ້າກຸ່ມນ້ອຍ ຢູ່ພາກຝຶ່ນອາຊີຕາເວັນອອກສູງໃຕ້ ຂາດເຂີນເຂົ້າກິນໃນຊ່ວງເວລານັ້ນ, ແຕ່ຈະ ປະກອບດ້ວຍສັດບີກ-ສັດປ່າ ໃນປະລິມານທີ່ຫຼາຍ ຢ່າງເປັນປົກກະຕິ (Izakowitz, 1951; Clendon, 2001; Krahn, 2005). ຕາມຄຳນິຍາມ, ການລ່າສັດຈະມີຄວາມ “ຍືນຍົງ” ໃນຍາມທີ່ປະຊາກອນ ສັດປ່ານັ້ນ, ຂຶ້ງຖືກລ່າ ບໍ່ຊັບອກເຕີງການຫຼຸດໜ້ອຍລົງ ຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ໃນດ້ານຈຳນວນ ແລະ ມັນຍັງມີ ຈຳນວນທີ່ພູງຟ້າ ເພື່ອສະໜອງເປັນຊັບພະຍາກອນທີ່ເປັນແກ່ນສານໃຫ້ມະນຸດໄດ້ຊົມໃຊ້ (Bennett & Robinson, 2000). ຢູ່ ສປປ ລາວ ໃນປັດຈຸບັນ ຂາວບ້ານໄດ້ລາຍງານວ່າມີການຫຼຸດໜ້ອຍລົງໃນ ຈຳນວນສັດປ່າຄຸງງົງກ້າວຄວາມພະ ຍາຍາມແບບເພີ່ມທະວີຫຼາຍຂຶ້ນ ໂດຍນາຍພານ ເພື່ອຊອກຫາໃຫ້ ໄດ້ມາຂຶ້ນສັດປ່າ. ຫຼັກຖານທີ່ສະໜອງ ໂດຍ Clendon (2001), Johnson ແລະ ຄະນະ. (2005), ແລະ Krahn (2005), ປຶ້ງຊົ່ວ່າການຂະຫຍາຍໂຕຂອງ ປະຊາກອນ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການທີ່ເພີ່ມທະວີ ສຳລັບ ຜະລິດຕະພັນສັດປ່ານັ້ນ, ການລ່າສັດ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ສັດປ່າຈຳນວນຫຼາຍຊະນິດຕິກູ່ໃນສະພາບ ບໍ່ຍືນຍົງອີກແລ້ວ.

ຄູ່ມື ແລະ ຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ທີ່ອອກແບບຂຶ້ນມາ ເພື່ອຄຸມຄອງປະລິມານການເອົາສັດປ່າມາຊົມ ໃຊ້ແບບຍືນຍົງມີໃຊ້ຢູ່ແລ້ວ ໂດຍມີຈຸດປະສົງປະກອບສ່ວນ ໃຫ້ການກຸ່ມຕົນເອງຂອງໝູ້ບ້ານຂຸນນະບົດ ຂຶ້ງໃນຂະນະດູວັນ ກໍາຍັງອະນຸລັກຄວາມສາມາດມີຊີວິດຢູ່ລອດ ແລະ ຈະເລີນເຕີບໂຕໄດ້ ຂອງປະຊາ ກອນສັດປ່າ (Robichaud ແລະ ຄະນະ. 2001). ໃນລະດັບປະເທດ, ຍຸດທະສາດການພັດທະນາ ຍັງ ຮັບຮູ້ວ່າການຄຸມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ເປັນໜຶ່ງໃນເສົາຫຼັກຕົ້ນຕໍ່ ຂອງການລືບລ້າງຄວາມ

ທຸກຍາກ (ລັດຖະບານ ສປປ ລາວ, 2005). ເຄື່ອງມີທາງກິດໝາຍສະເພາະ ບໍ່ໄຊສັດປ່າ ລວມມີ ກິດໝາຍວ່າດ້ວຍປ່າໄມ້ (2007), ກິດໝາຍວ່າດ້ວຍ ສັດປ່າ ແລະ ສັດນ້ຳ ແລະ ກິດລະບູບ ເລກທີ 0360/2003 ຂອງກະຊວງກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ (ລັດຖະບານ ສປປ ລາວ, 2003). ເຖິງວາ ກິດລະບູບຈະມອງຂ້າມສັດປ່າບາງຊະນິດຂຶ້ຽງກັກຕ້ອງການສະຫງວນ ແລະ ປະຢູກໃຊ້ການສະຫງວນ ຕໍ່ບາງຊະນິດທີ່ບໍ່ຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການເຖິງ, ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ຈະເປັນເຄື່ອງໝາຍບາດກ້າວທຳອິດ ຢູ່ ສປປ ລາວ ໄປສູ່ການກຳນົດວ່າສິ່ງໄດ້ແດ່ ທີ່ສາມາດລົາໄດ້ໂດຍໃຜ ແລະ ຢູ່ບ່ອນໃດ, ໃນຊ່ວງລະດູການໃດ ແລະ ນຳໃຊ້ວິທີການລາແບບໃດ.

ເຂດສະຫງວນເພື່ອຂະຫຍາຍຜະລິດພັນສັດປ່າ

ກິດໝາຍວ່າດ້ວຍປ່າໄມ້ ກຳນົດການສ້າງຕັ້ງເຂດສະຫງວນ³ ພາຍໃນພື້ນທີ່ຂອງເຂດປ່າສະຫງວນ ແຫ່ງຊາດ ໃຫ້ເປັນດັ່ງເຂດພັນທີ່ສະໜອງບ່ອນຫຼືບຊ່ອນ ທີ່ຈຳເປັນຕາມທຳມະຊາດ ໃຫ້ແກ່ສັດປ່າ ເພື່ອສາມາດອອກແມ່ແຜ່ລູກໄດ້ຢ່າງປອດໄພ ລວມທັງເປັນບ່ອນທີ່ເກືອດທັມການລ່າສັດ (ລັດຖະບານ ສປປ ລາວ, 2007) (ຮູບ 1). ຫຼັກການເຫດຜົນຢູ່ເບື້ອງຫຼັງການສ້າງເຂດສະຫງວນແມ່ນວ່າ ສັດຈຳນວນທີ່ມີຫຼາຍເກີນຈະຫຼື້ນກະຈາຍອອກຈາກເຂດດັ່ງກ່າວ ແລະ ກາຍເປັນຈຳນວນ ທີ່ສາມາດ ລຳໄດ້ ແລະ ການທີ່ເຮັດໃຫ້ເຂດສະຫງວນເຊື່ອມໂຍງເຂົ້າກັນ ຜ່ານແລວຂີວະນາງພັນ, ຄວາມ ສາມາດມີຊີວິດຢູ່ລອດ ແລະ ຈະເລີນເຕີບໂຕໄດ້ ແລະ ຄວາມບ້າງຫຼາຍຊະນິດພັນ ຂອງປະຊາກອນ ສັດປ່າ ຈະສາມາດຮັກສາໄວ້ໃຫ້ຍືນຍົ່ງໄດ້. ການສ້າງຕັ້ງເຂດຂຶ້ນຢູ່ອາໄສທາວອນ ດັ່ງເຊັ່ນ ເຂດ ສະຫງວນ, ແມ່ນກິນໄກທີ່ນຳໃຊ້ແຜ່ຫຼາຍໃນທົ່ວໂລກ ສໍາລັບການປົກປ້ອງຊະນິດພັນສັດຈາກການ ເກັກຫຼູ້ໝາຍເກີນຄວນ (Robinson 2001), ແລະ ຖ້ວ່າເປັນອົງປະກອບທີ່ຈຳເປັນ ເພື່ອຖະໜອມຮັກ ສາຂີວະນາງພັນ ໃນເຂດພັນທີ່ ຂຶ້ງການລ່າສັດຍັງມີຢູ່ໃຫ້ໄປ (Peres ແລະ Zimmerman 2001).

ຮູບ 1. ແຜນວາດສະແດງເຖິງແຫຼ່ງອາຫານທັງສາມ ສໍາລັບການບໍລິໂພກໄດ້ຄົວເຮືອນ, ລວມທັງ ອາຫານທີ່ເກັບເດັດ ຈາກທຳມະຊາດ, ອາຫານຊື້ເອົາ ແລະ ອາຫານທີ່ຜະລິດເອງໄດ້ຄົວເຮືອນ.

3 Also referred to as Totally Protected Zones (GOL 2007a).

ສ້າງບັນຊີລາຍຊື່ສັດປ່າ ‘ປະເພດຄຸ້ມຄອງ’ ແຕ່ບໍ່ແມ່ນ ‘ປະເພດຫວັງຫ້າມ’

ກະຊວງກະສິກຳ ແລະ ບໍາໄມ້ (ລັດຖະບານ ສປປ ລາວ, 2007) ຈັດບັນຊີລາຍຊື່ ສັດປ່າເປັນ ສອງປະເພດ: ປະເພດຄຸ້ມຄອງ ແລະ ປະເພດຫວັງຫ້າມເດັດຂາດ, ປະເພດຫວັງຫ້າມເດັດຂາດ (ຫຼື ບັນຊີ I) ແມ່ນຊະນິດທີ່ຕາມທຳມະຊາດ ແມ່ນຫາຍາກ ຫຼື ແຜ່ນໜັດຂ້າ (ຕົວຢ່າງ: ທະນີ, ເມີຍ, ກະທົງ, ເຢືອງ) ແລະ ຈະບໍ່ຢູ່ລອດ ທ້າຫາກທີກລ່າ (ຕາຕະລາງທີ 1), ໃນຂະນະທີ່ປະເພດ “ຄຸ້ມຄອງ” ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນສັດຈຳພວກທີ່ມີອັດຕາການແຜ່ ພັນທີ່ສູງໂດຍທຳມະຊາດຊື່ ສາມາດຍືນຍົງໄດ້ຮອງຮັບການລໍາ ໃນລະດັບໄດ້ໜຶ່ງ (ຕົວຢ່າງ: ພານເລົ່າ, ຫຼູ່ປ່າ, ແໜັນ) ເຖິງ ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ອັດຕາປະລິມານສັດທີ່ລ່າ ມາຊີມໃຊ້ແບບຍືນຍົງປະຈຳປີ ທີ່ປະເມີນໄວ້ສໍາລັບ ຊະນິດ ສາມາດມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຢ່າງຫຼວງໝາຍ; ໃນຂະນະທີ່ຫຼູ່ບາງຊະນິດ ສາມາດມີອັດ ຕາລ່າໄດ້ແບບຍືນຍົງທີ່ລື່ນ 50% ຂອງສະຖານະພາບຊີວະມວນ, ຕົວເລກສໍາລັບສັດຕິນກີບ ແມ່ນຕໍ່ກວ່າ (~20%) ແລະ ສໍາລັບສັດຈຳພວກລົງ ຍິ່ງຕໍ່ກວ່ານັ້ນ (~5%) (Robinson & Bennett, 2004). ເພາະສະນັ້ນ, ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍ ສັດນີ້ ແລະ ສັດປ່າ ຈຶ່ງໄດ້ຈັດບັນຊີລາຍຊື່ ປະເພດ“ຄຸ້ມຄອງ” ເປັນກຸ່ມບັນຊີ II ອີກຕື່ມຊົ່ງສາມາດລ່າໄດ້ ແຕ່ສະເພາະໃນໄລຍະທີກເດືອນ ຂອງປີ ແລະ ກຸ່ມບັນຊີ III (ຊະນິດເຫຼົ່ານີ້ມີອັດຕາການແຜ່ພັນສູງສຸດ ດັ່ງເຊັ່ນຈຳພວກ ຫຼູ່), ຊົ່ງ ສາມາດລ່າໄດ້ຕະຫຼອດປີ (ເບິ່ງຮູບທີ 1).

ຕາຕະລາງ 1: ການປະເມີນຕົວກຳນົດການຈະເລີນພັນ, ອັດຕາການເຕີບໂຕ ໂດຍຫຼັບຖານ ແລະ ສະຖານະພາບ ຢູ່ ສປປ ລາວ ສໍາລັບສັດລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມ, ສັດຕິນກີບ ແລະ ຫຼູ່ຊະນິດໃຫຍ່.

ເຊັ່ນ	ປະເພດ	ຈຳນວນ ໂຕທີ່ເຕັມ	ວິທີການສັດ	ຕູກ	ເນັດວຽກ ສາມາດ	ເວລາ ກວດການ	ເວລາ ປະເພດ	ຕະຫຼອດ ປຸງປັດ
ທະນີ	ສັດລົງ ລູກດ້ວຍນິມ	1	0.25-0.5	8-9	ຂ້າ			ສົງຕໍ່ການ ສູນພັນ
ລົງ	ສັດລົງ ລູກດ້ວຍນິມ	1	0.5	2.5-4	ຂ້າ			ເປັນໄປໄດ້ທີ່ຈະສົງຕໍ່ ການສູນພັນ
ກະທົງ	ສັດຕິນກີບ	1	0.5	2-3	ຂ້າ			ສົງຕໍ່ການສູນພັນ
ເຢືອງ	ສັດຕິນກີບ	1	0.5-1	2.5-3	ຂ້າ- ປານກາງ			ເປັນໄປໄດ້ທີ່ຈະສົງຕໍ່ ການສູນພັນ
ກວາງ	ສັດຕິນກີບ	1	0.5-1	2	ປານກາງ			ເປັນໄປໄດ້ທີ່ຈະສົງຕໍ່ ການສູນພັນ
ກະຮອກ	ຫຼູ່	1-3	1-2	2	ປານກາງ			ເປັນໄປໄດ້ທີ່ຈະສົງຕໍ່ ການສູນພັນ
ພານ	ສັດຕິນກີບ	1	1	1	ປານກາງ			ບໍ່ມີຄວາມສົງໃນ ໄລຍະສັ້ນຫາປານກາງ
ເໝັ້ນ	ຫຼູ່	1-2	2-3	2	ໄວ			ບໍ່ມີຄວາມສົງໃນ ໄລຍະສັ້ນຫາປານກາງ
ຫຼູ່ປ່າ	ສັດຕິນກີບ	4-8	1	0.75-1.5	ໄວ			ສະຖານະພາບບໍ່ຈະແຈ້ງ

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: Nowak, 1991; Lekagul & McNeely, 1977; Duckworth et al, 1999.

ຄູງຄູ່ກັບການແບ່ງເຂດ, ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງຊັ້ນິດທີ່ຈ່າໄດ້ ແລະ ຄະລິມ່ວນເປັນທີ່ຮັບຮູ້ຢ່າງວ້າວ່າ ເປັນວິທີປະຕິບັດໃນການຄຸ້ມຄອງທີ່ປະສົບຜົນສຳເລັດ ນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນລະບົບລໍາສັດໃນທົ່ວໂລກ. ເຖິງວ່າຈະມີ ການຈັດລາຍຊື່ ບັນຊີດັ່ງກ່າວ ແລະ ໄດ້ຮັບການເຜີຍແຜ່ຢ່າງກວ່າງຂວາງຢູ່ ສປປ ລາວ, ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຍັງມີລັກສະນະກະຈັດກະຈາຍ ຢູ່ຕາມບອນທີ່ມີງົບປະມານ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນການບັງຄັບໃຊ້ໂດຍພາກລັດ ແມ່ນຍັງບໍ່ມີ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງ ທີ່ອີງໃສ່ຊຸມຂົນຍັງຂາດແຄນ (Robichaud, Marsh ແລະ ຄະນະ, 2001). ເມື່ອບໍ່ມີການຄຸ້ມຄອງດັ່ງກ່າວ ປະຊາກອນສັດປ່າ ໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ຈະຫຼຸດຈຳນວນລົງຕໍ່ກວ່າລະດັບຄວາມອຸດົມສົມບູນຕາມປົກກະຕິ ແລະ ບາງຊະນິດ ແມ່ນຕີກູ່ໃນສະພາບສົງໄກ້ຈະສູນພັນຢູ່ ສປປ ລາວ, ເຖິງວ່າຊະນິດພັນດັ່ງກ່າວນີ້ ອາດຈະມີຄວາມໝັ້ນຄົງຢູ່ພາກສ່ວນອື່ນໆຂອງໂລກກຳຕາມ (ຕາຕະລາງ 1). ສົ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ມີຄວາມໝາຍວ່າ, ຢູ່ ສປປ ລາວ, ການລໍາສັດປ່ານີ້ ເຖິງວ່າຈະແມ່ນບັນດາຊະນິດທີ່ແຜ່ພັນໄດ້ຢ່າງໄວວ່າກຳຕາມ ມາຮອດປັດຈຸບັນ ຈະຕ້ອງໄດ້ມີ ການຄຸ້ມຄອງຢ່າງຮອບຄອບ ເພື່ອເຮືອອຳນວຍໃຫ້ປະຊາກອນສັດປ່າສາມາດພື້ນຕົນເຂົ້າສູ່ຫາແຮງການຈະເລີນພັນຂອງມັນໄດ້ຢ່າງເຕັມສ່ວນ.

1.3. ແຫຼງອາຫານ

ນອກເຂົ້າຈາກອາຫານ ຂຶ້ງເກັບກູ້ໄດ້ໂດຍກົງຈາກທຳມະຊາດ, ແຫຼງອາຫານອື່ນໆ ສຳລັບການບໍລິໂພກໃນຄົວເຮືອນ ແມ່ນຈຳພວກຫີ່ໄດ້ມາຈາກການຜະລິດເອົາເອງ ໂດຍຄົວເຮືອນ ຫຼື ຊົ່ມາຈາກຕະຫຼາດ (ຮູບ 1). ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ຖຸ່ມຜູ້ທຸກຍາກຂອງປະຊາກອນ ໂດຍທົ່ວໄປ ຈະໃຊ້ເວລາຍາວນານກວ່າ ຄອບຄົວທີ່ມີຖານະດີທີ່ເຮັດໄດ້ໃນການເພີ່ມທະວີຈຳນວນສັດລົງ ແລະ ຕາມປົກກະຕິ ຈະມີລາຍໄດ້ໜ້ອຍທີ່ຈະໃຊ້ຈ່າຍ ໃນການຊື້ຊັ້ນ ທີ່ຜະລິດໄດ້ໃນບ້ານ.

1.4. ຄຳຖານນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການຄົ້ນຄວ້າ

ໃນເງື່ອນໄຂ ການພັດທະນາ ດ້ານລະບົບການ ວ່າດ້ວຍສັດນ້ຳ ແລະສັດປ່າໃນໄລຍະຜ່ານມາມີໆນີ້ ຢູ່ ສປປ ລາວ ແລະ ການຂາດແຄນຄວາມເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບການເຂົ້ອມໄວງລະຫວ່າງການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ຄວາມຖຸກຍາກ ແລະ ການຂາດສານອາຫານ, ຈຸດປະສົງຂອງບົດຄົ້ນຄວ້າສະບັບນີ້ ແມ່ນເພື່ອສຳຫຼວດຄົ້ນດ້ານຜົນກະທີບຂອງການເພີ່ມທະວີ ໃນການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ດ້ານຄວາມຍືນຍົງຂອງປະ ລິມານສັດປ່າ ທີ່ເກັບກຸ້ມາຊົມໃຊ້ ແລະ ເພາະສະນັ້ນ, ດ້ານການບໍລິໂພກອາຫານຂອງຄົວເຮືອນ ແລະ ການມີຄາບອາຫານປະຈຳວັນຢ່າງພຽງພໍ. ອີງຕາມຄວາມເຂົ້າໃຈ ຂອງພວກເຮົາກ່ຽວກັບ ສາຍເຫດຕິດພັນໃນການຫຼຸດໜ້ອຍລົງສັດປ່າ, ສົມມຸດຕິຖານຂອງພວກເຮົາ ແມ່ນການຮັບຮອງເອົາ ຖຸ່ມລະດັບຊາດສຳລັບການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ຈະປະກອບສ່ວນໃຫ້ແກ່ການເພີ່ມທະວີປະຊາກອນສັດປ່າປະເພດຄຸ້ມຄອງ ໃນຕໍ່ຫັ້ງ ແລະ ໃນທີ່ສຸດປະລິມານສັດປ່າທີ່ເກັບກຸ້ມາຊົມໃຊ້ແບບຍືນຍົງ. ໃນທາງກັບກັນ, ສົ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ຈະສົ່ງຜົນໃນການມີຊັ້ນສັດປ່າຫຼາຍກວ່າເກົ່າ ສຳລັບການບໍ່ໂພກແບບກຸ້ມຕົນເອງ, ເປັນການປະກອບສ່ວນໃຫ້ການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານທີ່ເພີ່ມທະວີຖຸນ້ອນ, ໂດຍສະເພາະ ສຳລັບໃນກຸ່ມລາຍໄດ້ຕໍ່າ (ເຖິງທີ່ມີສະແດງໃນຮູບ 2). ໃນທາງກວ່າງ, ພິດສິກສາສະບັບນີ້ ສຳຫຼວດ ເບີ່ຂະໜາດຂອບເຂດ ຂຶ້ງການຫຼຸດຜ່ອນການຂາດສານອາຫານວ່າ ເປັນເງື່ອນໄຂຕໍ່ການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຢ່າງມີປະສິດທິພາບ ຫຼືບໍ່, ໂດຍສະເພາະ ໃນດ້ານຄວາມກົດດັນຕໍ່ການນຳໃຊ້ທີ່ ດິນຢ່າງບໍ່ເຕີມມີມາກ່ອນ.

ເມື່ອທີ່ບ່ອນຜົນຂອງການສຶກສາຕັ້ງນີ້, ໄລຍະທຳອິດຂອງການສຶກສາ, ມັນເປັນສົ່ງຈຳເປັນທີ່ຈະຕ້ອງຈົດຈຳວ່າ ຂໍສະຫຼຸບ ແມ່ນຖອດອກມາຈາກຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ເກັບກຳໃນໄລຍະຊ່ວງລະດູຜົນຊື່ເປັນໄລຍະທີ່ຄວາມຕ້ອງການແຮງງານໃນວຽກການຜະລິດກະສິກຳມີສູງ. ການສຳຫຼວດຫຼາຍຕັ້ງຜ່ານຢູ່ ສປປ ລາວ ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຄວາມພະຍາຍາມ ໃນການລໍາສັດປ່າ ແມ່ນຫຼຸດລົງເປັນແບບສະບັບ ແລະ ເກີດມີຂັ້ນໂດຍສ່ວນຫຼາຍ ພາຍໃນຂອບເຂດໄກ້ບ້ານ, ໃນລະດູດັ່ງກ່າວນີ້ (Johnsونແລະ ຄະນະ. 2005). ສະນັ້ນ, ປະລິມານ ແລະ ປະເພດຂອງ ສັດປ່າທີ່

ລ່າໄດ້ ແນ່ນອນວ່າ ຈະບໍ່ເປັນຕົວແກນ ຂອງໄລຍະເວລາອື່ນຂອງປີ, ຍາມທີ່ຊາວບ້ານສາມາດທີ່ ຈະລ່າສັດ ແລະ ເກັບເດັດ ໃນໄລຍະຫາງທີ່ຫ່າງໄກຈາກບ້ານ.

ອີງຕາມເງື່ອນໄຂດັ່ງກ່າວ ການສຶກສາໃນລັກສະນະດັ່ງກ່າວນີ້ ຂໍ້ງບໍ່ເຄີຍໄດ້ດຳເນີນການມາກ່ອນ ຈັກເທື່ອຢູ່ ສປປ ລາວ, ຈຸດປະສົງຂອງໄລຍະທີ່ອິດ ແມ່ນເພື່ອຫົດສອບ ແລະ ດັບປັບວິທີການ ເກັບກຳຂໍ້ມູນ ແລະ ຜົກອົບຮົມຄູ່ຮ່ວມງານຝ່າຍລັດ, ໂດຍມີຈຸດປະສົງນຳໃຊ້ບິດຮຽນທີ່ກໍໄດ້ ເພື່ອຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຮ່ວມກັບກຸ່ມຊຸມເຜົ່າຕ່າງໆ ໃນລະດັບຖານະເສດຖະກິດຄອບຄົວທີ່ແຕກ ຕ່າງກັນ ຢູ່ໃນໝາຍບັນໃນຂ່ວງໄລຍະສອງໃນຕໍ່ໜັກ. ໃນໄລຍະທີ່ອິດນີ້, ພວກເຮົາໄດ້ຫົດສອບ ວິທີການ ເພື່ອສໍາໜັດເບິ່ງກ່ຽວກັບ 4 ຄຳຖາມຕົ້ນຕໍ່ ວ່າ (ຮູບ 1):

1. ການຄຸ້ມຄອງເຂດປ່າສະຫງວນ ແລະ ອົງການປົກຄອງບັນ ມີຜົນກະທິບໍ່ ຄວາມອຸດືມສົມບູນ ແລະ ການນຳໃຊ້ສັດປະເພດຄຸ້ມຄອງ ລວມທັງຊີວະນາງພັນອື່ນໆ ມີຄືແນວໃດ?
2. ປະລິມານເຕັກບັນຫາຊົມໃຊ້ ສັດປ່າປະເພດຄຸ້ມຄອງນີ້ຄືແນວໃດ ແລະ ມັນມີຄວາມຍືນຍົງ ຫຼື ບໍ່? ຖ້າບໍ່ທາງຍືນຍົງ, ກິນໄກອັນໄດ້ແດ່ທີ່ຕ້ອງການ ເພື່ອບັນເທົາຜົນກະທິບດ້ານຕ່າງໆຕໍ່ຊີວະນາງພັນ?
3. ຄວາມພໍພຽງຂອງໄພຊະນາການມະນຸດມີຄືແນວໃດ? ທ້າທາງບໍ່ພໍພຽງ, ກິນໄກອັນໄດ້ທີ່ຕ້ອງການ ເພື່ອບັບປຸງໄພຊະນາການຂອງມະນຸດ?
4. ບົດບາດຂອງຊັ້ນສັດປ່າໃນການບໍລິໂພກອາຫານ ໂດຍຄົວເຮືອນມີຄືແນວໃດ ໂດຍສົມທຽບ ລະຫວ່າງຊັ້ນສັດປ່າ ກັບ ຊັ້ນຈາກແຫຼ່ງອື່ນໆ (ແລະ ພິດທິດແກນ), ເຊັ່ນການຜະລິດເອົາເອງໃນ ຄົວເຮືອນ ຫຼື ຂໍ້ຈາກຕະຫຼາດເປັນຄືແນວໃດ?

2. ແຂດພື້ນທີ່ສຶກສາ

2.1. ແຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ

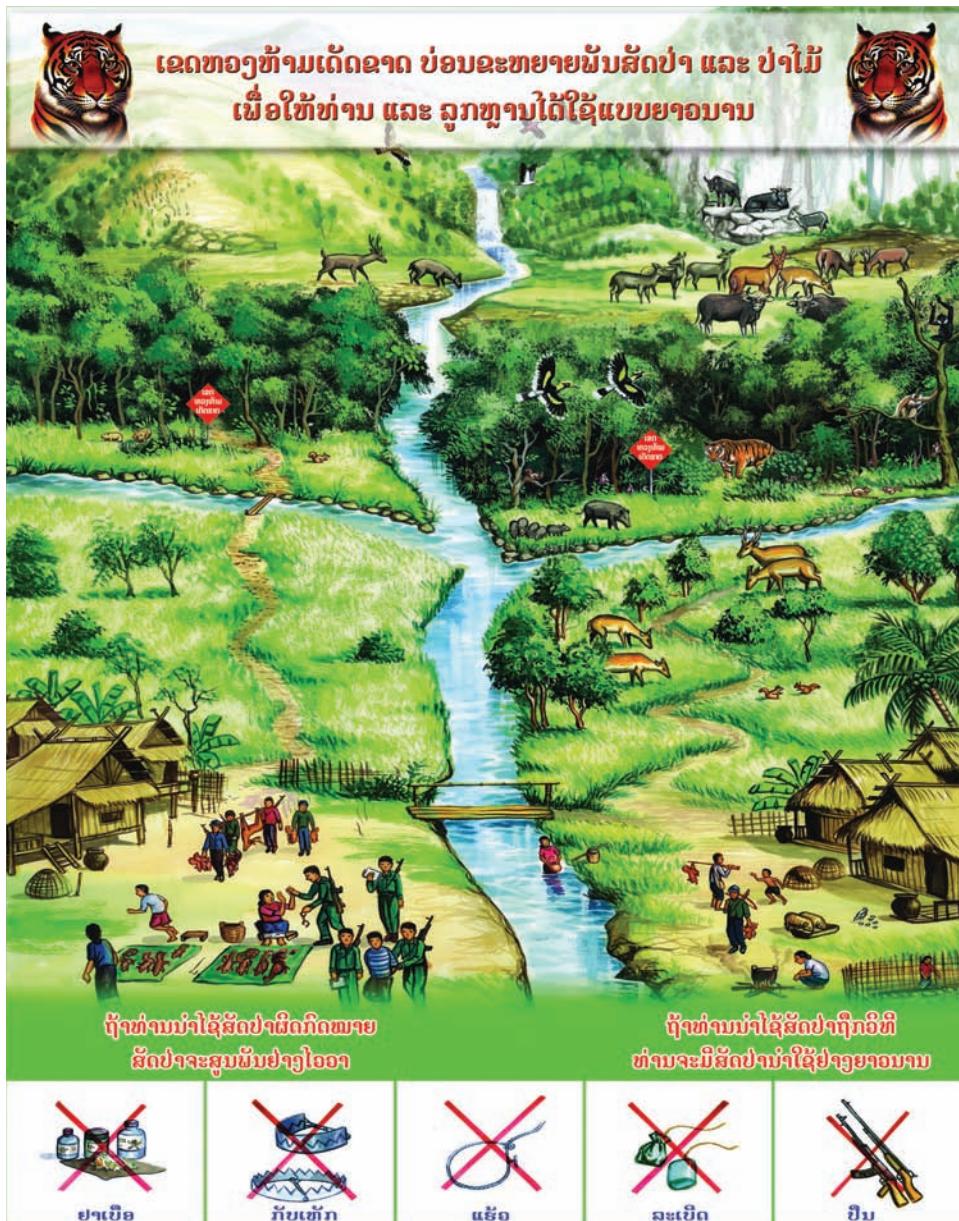
ການສຶກສາແມ່ນດຳເນີນ ຢູ່ເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ ຂໍ້ປົກກຸ້ມເນື້ອທີ່ 5,950 ກມ2 ຂໍ້ແມ່ນ ປ່າເຂດຮ້ອນປະສົມຜັດປ່ຽນໃບ ແລະ ປ່າດີງດີບ ຢູ່ພາກເໜືອຂອງ ສປປ ລາວ ລະຫວ່າງເສັ້ນສູນສູດ $19^{\circ}50'$ ແລະ $20^{\circ}50'$ ທາງທິດເໜືອ ແລະ ເສັ້ນແວງ $103^{\circ}53'$ ທາງທິດຕາເວັນອອກ(ຮູບ3). ຂາຍແດນຫາງທີ່ດີເໜີ້ອຕິດກັບຫວັດນາມ ແລະ ແຂດປ່າສະຫງວນ ກວມເອົາ 7 ເມືອງໃນ 3 ແຂວງ (ບ້າວງພະບາງ, ຫົວພັນ ແລະ ຂຽງຂວາງ). ຄະນະຊັ້ນທີ່ເຂດປ່າ ສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ - ພູເລີຍ (ເອກະສານຄັດຕິດທີ 1) ທີ່ເຊັ້ນກັບ ພະແນກກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ແຂວງ ຕາມສາຍຕັ້ງຂອງກົມປ່າໄມ້, ກະຊວງກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້. ຫ່ວຍງານ ປະກອບດ້ວຍ 6 ພາກສ່ວນ ຂໍ້ງການສຶກສາຄົ້ນນີ້ ຢູ່ພາຍໃຕ້ພາກສ່ວນການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ການກວດກາ ຕິດຕາມ.

ຄວາມສູງເໜືອລະດັບນ້ຳທະເລ ຢູ່ເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ຈະມີແຕ່ 400 ຫາ 2,257 ແມ່ດ, ໂດຍມີເຂດພື້ນທີ່ໝາຍກວ່າ 60% ຕັ້ງຢູ່ສູງກວ່າ 1,000 ແມ່ດ ແລະ 91% ມີຄວາມຄົອນຂັ້ນ ພູເລີຍກວ່າ 12%. ພູມອາກາດ ມີລັກສະນະສະເພາະຂອງເຂດຮ້ອນ, ມີລະດູຜົນ ເລີ່ມແຕ່ເດືອນ ພິດສະພາເຕັ້ງເດືອນຕຸລາ ຕິດຕາມມາດວຍລະດູແລ້ງ ໃນຂ່ວງເວລາທີ່ເຫຼືອຂອງປີ. ປະລິມານ ນ້ຳຜົນຕໍ່ປີຈະວັດແທກໄດ້ແຕ່ 1,400 ຫາ 1,800 ມມ. ອຸນຫະພູມ ອາດຈະຫຼຸດລົງ ຕໍ່ກວ່າ 5°C ຕັ້ງແຕ່ຊ່ວງເດືອນທັນວາ ເຕັ້ງເດືອນກຸມພາ ແລະ ເລີ່ມສູງຂັ້ນຫຼາຍກວ່າ 30°C ຕັ້ງແຕ່ຊ່ວງເດືອນ ເມສາ ຈົນເຕັ້ງ ເດືອນກຳລະກິດ.

ພູມສັນຖານ ຂອງເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ ມີປະຫວັດການຕັ້ງທີ່ນັ້ນຖານຂອງ ມະນຸດທີ່ຍາວນານ ຂໍ້ຈະເຫັນໄດ້ໃນຫຼັກຖານທີ່ມີປັດຈຸບັນ ເຊັ່ນປ່າເຫຼົ້າອ່ອນ, ຕໍ່ໄມ້ໃໝ່ ແລະ ທົ່ງຫຍ້າ ທີ່ເກີດຈາກສີມະນຸດ ຂໍ້ຕາມປະເພນີ ແມ່ນການຈຸດປ່າເພື່ອລາສັດ ແລະ ເພື່ອເປັນ ທົ່ງຫຍ້າສຳລັບລົງສັດ. ໃນປີ 2007, ຫ່ວຍງານເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ສ້າງຕັ້ງເຂດຫວາງ ທ້າມເດັດຂາດທີ່ມີເນື້ອທີ່ 3,000 ກມ2 ຂໍ້ການເຂົ້າໄປໃນເຂດດັ່ງກ່າວ ແລະ ການເກັບກຸ່ມຜະລິດ ຕະພັນ ປ່າໄມ້ແມ່ນບໍ່ອະນຸຍາດໄດ້ເດັດຂາດ (ຮູບທີ 3). ເນື້ອທີ່ເຫຼືອຈຳນວນ 2,950 ກມ2 ຂອງເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ຖືກກຳນົດເປັນເຂດຄຸ້ມຄອງການນຳໃຊ້ ຂໍ້ມີບ້ານຕັ້ງຢູ່ ແລະ

ឧទេបានແມ່ນຮັບອະນຸຍາດໃຫ້ເກັບຖືຜົນຜະລິດ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ເພື່ອລົງງຸມຕົນເອງ, ຕາບໄດ້ທີ່ເຂົ້າເຈົ້າຫາກເຄີລິບກິດລະບົງບ ຂອງລັດຖະບານທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ຢ່າງໃນພາກສະເໜີ ຂອງບົດສຶກສາດັ່ງກ່າວນີ້.

ອອນຮອບເຂດຫວັງຫ້າມເດັດຂາດ ຂອງເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ມີໝູ່ບ້ານຈຳນວນ 98 ແຫ່ງ ໂດຍມີຈຳນວນ ປະຊາກອນ ໂດຍສະເລ່ຍ 313 ຄົນຕໍ່ບ້ານ (Schlemmer 2002). ປະຊາກອນ ປະກອບດ້ວຍ 3 ອຸ່ນຊົນເຜົ້າ ພາສາ ໃຫຍ່ຍ້າງ 3 ອຸ່ນ: ໄຕ- ກະໄດ, ມອນ-ຂະແມ ແລະ ມົງມົງ. ຄອບຄົວສ່ວນໃຫຍ່ ດຳລົງຊີວິດແບບກຸມຕົນເອງ ໂດຍມີການເຊື່ອມໄໂງງກັບເສດຖະກິດຕະຫຼາດ ແຕ່ພຽງໜ້ອຍໜຶ່ງ. ເຂົ້າເປັນອາຫານຫຼັກ ແລະ ຕົ້ນຕໍ ແມ່ນຜະລິດດ້ວຍລະບົບການປູກຟ້າໝູນ ວຽງແບບບໍ່ຄົງທີ່ ຢູ່ຕາມພື້ນທີ່ຄົ້ນຊັນ. ຂຶ້ນ ແລະ ຜັກ ແມ່ນໄດ້ມາຈາກການປູກ-ລົງ ຫຼື ເກັບ ກຸ່ຈາກປ່າ. ເຕັກນິກາວານລ່າສັດ ແລະ ຫາປາ ແມ່ນມີຫຼາກຫຼາຍ ແລະ ກວ້າງຂວາງ, ຂຶ້ງລວມຫ້າງ ການນຳໃຊ້ແຮວ, ກັບດັກ, ຫ້າ ແລະ ປິນ ເພື່ອລ້າສັດປ່າຫຼາກຫຼາຍຊະນິດ.

ຮູບ 2. ແຜນບໍາຍປູກຈົດສຳນິກ ການອະນຸລັກສັດປ່າ ແລະ ບໍາໄມ້ ສາງໂດຍໜ່ວຍງານເຂດປ່າ ສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ- ພູເລີຍ ທີ່ສະແດງເຖິງການນຳໃຊ້ຄູ່ມືແຫ່ງຊາດ ສໍາລັບການຄຸມຄອງ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຈະປະກອບສ່ວນ ໃນການເພີ່ມທະວີຈຳນວນປະຊາກອນສັດປ່າ ແລະ ໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງ ໃນປະລິມານຜົນເກັບຖື, ຂຶ້ງໃນທາງກັບກັນຈະລົງຜົນໃຫ້ມີ ຂຶ້ນສັດປ່າຫຼາຍຂຶ້ນສໍາລັບການບໍລິໂພກໂດຍຄົວເຮືອນ.

ຜົນການຄົ້ນຄວ້າ

Schlemmer (2002) ໄດ້ບັນທຶກໄວ່ວ່າ ສັດລົງ ແມ່ນແຫຼ່ງລາຍໄດ້ຫຼັກ ຂອງໝູ່ບ້ານເກືອບທັງໝົດ, ໂດຍການຂາຍງົວ ໄປສູ່ເມືອງອື່ນ ຫຼື ແຂວງອື່ນນັບຕັ້ງແຕ່ຊຸມປີ 1980. ການລົງງົວ ແມ່ນແບບປ່ອຍກິນຫຍໍາຕາມທຳມະຊາດ ໃນເຂດພື້ນທີ່ປ່າໄມ້ ແລະ ຫຼົງຫຍໍາຢູ່ເລີກເຂົ້າໄປໃນປ່າດີງດີບ, ບາງເຫຼືອເປັນໄລຍະທາງໝາຍຊົ່ວໂມງ ທ່າງຈາກບ້ານ ແລະ ທ່າງໄກທີ່ສຸດຈາກບ່ອນທີ່ເຂົ້າເຈົ້າປຸກພິດ. ລາຍໄດ້ເພີ່ມເຕີມ (ປະມານໜີ້ຮອຍໂດລາ ສະຫະລັດຕໍ່ຄົວເຮືອນຕໍ່ປີ) ຖືກລາຍງານວ່າ ໄດ້ຈາກການຂາຍເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ເຊັ່ນ: ພົມກາແໜ່ງ, ນ້ຳຕານ ຈາກຕົ້ນຕານ, ທ່າຍ, ບໍສາ ແລະ ໜໍໄມ້. ຈຳນວນເຖິງດັ່ງກ່າວ ບໍ່ໄດ້ນັບເອົາລາຍໄດ້ຈາກກິດຈະກຳທີ່ຜິດກົດໝາຍ ຂຶ້ງໃນຂົງເຂດນີ້ ລວມມີການປຸກເຟີ່ນ ແລະ ຄ້າຂາຍສັດປ່າ. ໃນຫຼາຍປີຜ່ານມາ ບ້ານໄດ້ບອກໃຫ້ຮູ້ວ່າ ເຂົ້າເຈົ້າ ໄດ້ດຳເນີນການຄ້າຂາຍຜະລິດຕະພັນສັດປ່າເປັນປະຈຳອາຫິດ ນຳຊາວຄ້າຂາຍຄືນຫວຽດນາມ (Davidson 1998) ເຊັ່ນ: ບົງກະທົງ, ເຂົ້າກວາງ ຂຶ້ງເປັນຜະລິດຕະພັນທີ່ຊື້ຂາຍໝາຍກວາງໝູ້ໂດຍທົ່ວໄປ (Vongkhambeng 2002). ນັບແຕ່ປີ 2005, ເຈົ້າໜ້າທີ່ເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດໄດ້ຈັບກຸມການຄ້າຜິດກົດໝາຍ ປະເພດສັດປ່າ ເຊັ່ນ: ເສືອ, ທມີ, ເໝັ້ນ, ລື່ນ, ເຕົາເຜີ້ງ (ເດືອຍ), ເຕົາກຸຍ (ບຸລູ) ແລະ ຕິນເຜີ້ງ (ເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ, ຂຶ້ມູນບໍ່ທັນໄດ້ພິມເຜີຍແຜ).

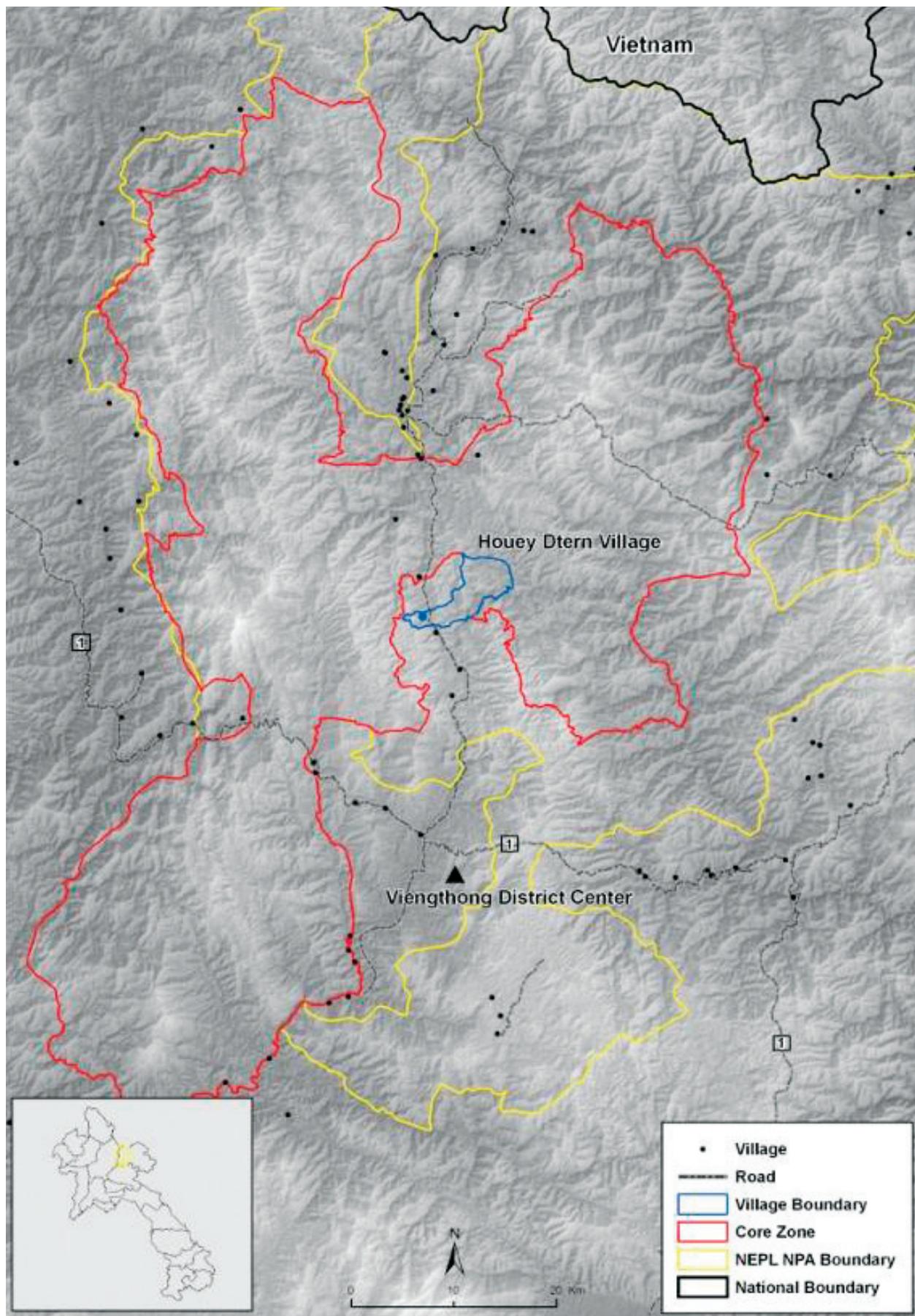
2.2. ບ້ານຫ້ວຍຕື່ນ

ການທິດລອງວິທີການ ດັ່ງທີ່ອະທິບາຍຢູ່ຂ້າງລຸ່ມນີ້ ໄດ້ດຳເນີນຢູ່ບ້ານ ຫ້ວຍຕື່ນ, ເມືອງ ວຽງທອງ ຂຶ້ງມີ 39 ຄອບຄົວ (346 ຄົນ) ທີ່ເປັນບ້ານເຜົ້າ ອິວມັງນ. ປະຊາກອນ ຈຳນວນ 51% ມີເຕັມອາຍຸຕໍ່ກ່າວວ່າ 15 ປີ.

ເຂດພື້ນທີ່ການຜະລິດກຸມຕົນເອງ, ຈັດສັນໃຫ້ໂດຍລັດຖະບານໃນປີ 2001 ກວມເອົາ 30.4 ກມ² ຂອງເຂດທວງໜ້າມ ຂອງເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ, ຂຶ້ງເຂົ້າເຈົ້ານໍໃຊ້ 40 ຮຕ ເປັນບ່ອນປຸກເຂົ້າ, ສາລີ ແລະ ມັນຕິນ (ຮູບ 3). ບ້ານນີ້ມີ ໂຮງຮຽນປະຖົມໜຶ່ງແຫ່ງ ແລະ ຢູ່ທ່າງຈາກເກດສະບານເມືອງ ວຽງທອງ ທາງລິດປະມານໜຶ່ງຊົ່ວໂມງເຊັ່ນດູວກັບສຸກສາລາ.

ອີງການປົກຄອງເມືອງ ແນະນຳ ບ້ານນີ້ ເປັນບ່ອນກໍລະນີສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ຍ້ອນວ່າບ້ານນີ້ມີລັກສະນະເຊັ່ນ: 1). ການເພີ່ງພາອາຫານຈາກຕະຫຼາດ ແມ່ນຕໍ່າ ແລະ ມີການຊົມໃຊ້ສັດປ່າໃນບາງລະດັບ, 2). ມີສາຍສຳພັນທີ່ດີ ກັບໜ່າຍວ່າງານຄຸ້ມຄອງ ເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ແລະ 3). ຕັ້ງຢູ່ໄກ້ຊີດກັບເຂດທວງໜ້າມເດັດຂາດ ຂອງປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ. ນອກຈາກນັ້ນ, ການປົກຄອງບ້ານ ຫ້ວຍຕື່ນ ບົງບອກຄວາມສິນໃຈຢ່າງແທ້ຈິງ ໃນຫົວຂໍ້ກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ໂພຊະນາການມະນຸດ ລວມທັງໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນດ້ານວິຊາການຈາກເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນັບຕັ້ງແຕ່ປີ 2000 ເປັນຕົ້ນມາ.

ຮູບ 3. ຫີ້ຕັ້ງຂອງບ້ານ ຫ້ວຍຕິນ (ເຕືອງໝາຍສີຟ້າ) ຢູ່ໃນເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ຝູ ເລີຍ ສປປ ລາວ.

- ທ່າງໆຄວາມອຸດົມສິນບູນຂອງສັດປ່າໃນເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ໃນໄລຍະ 20 ປີຜ່ານ ມານີຕື່ແນວໄດ? ຍັນຫຍັງ?

ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມປະຊຸມໄດ້ສ້າງແຜນພູມທີ່ສະແດງເຖິງການໜູດຖອຍລົງຢ່າງຊັກໃຊ້ຂອງປະຊາ ກອນສັດປ່າ ໃນໄລຍະ 20 ປີຜ່ານມາ, ໂດຍມີການເພີ່ມຂຶ້ນຈຳນວນໜຶ່ງຂອງປະຊາກອນ ສັດປ່າໃນໄລຍະ 2 ປີຜ່ານມາ (ເບິ່ງຮູບ 4). ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມກ່າວ ບອກວ່າ ການໜູດໝ້ອຍລົງ ດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນຜົນຂອງການລ່າສັນນົ້າ ແລະ ສັດປ່າ ທີ່ບໍ່ມີການຄຸ້ມຄອງ ສຳລັບການລົງ ກຸ້ມຕົນເອງ ແລະ ກຳກຳການຄ້າຂາຍ.

- ແມ່ນຫຍັງເປັນຕົວກໍານົດ ແລະ ການບໍລິໂພກຕາມລະດູການຂັ້ນປາທາດ ໂປ່ງຕົນທີ່ດັ່ງແນນ?

ຮູບ ແລະ ແຜນພູມທີ່ສ້າງຂຶ້ນ ໂດຍຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຊື້ບ່ອກວ່າຊັ້ນສັດປ່າ (ລວມທັງສັດມີກະດູກ ສັນຫຼັງ, ແມ່ງໄມ້ ແລະ ສັດນົ້າຊະນິດອື່ນໆ) ໄດ້ກິນຕາມປະເພນີ, ເຂົ້າເຖິງໄດ້ຈ່າຍ ແລະ ບໍ່ມີ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ. ຊາວບ້ານໃຊ້ເວລາຢູ່ໃນປ່າໜ້ອຍກວ່າ ເພື່ອເກັບກູ້ອາຫານຈາກທຳມະຊາດ ໃນຊ່ວງລະດູພິນ (ເດືອນມີຖຸນາ-ເດືອນກັນຍາ). ສັດລົງ ແມ່ນມີໄວ້ເພື່ອຕອນຮັບແຂກ ແລະ ຮັບໃຊ້ໃນການເຮັດພື້ນທີ່ຮັດຄອງເປັນສວນໃຫຍ່.

- ລັກສະນະທາງກວ້າງຂອງພື້ນທີ່ຂອງການລ່າສັດ ແລະ ການບໍລິໂພກຂັ້ນສັດປ່າມີຕື່ແນວໄດ?

ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຊື້ບ່ອກວ່າ ຊາວບ້ານເກັບກູ້ ແລະ ບຸງແຕ່ງອາຫານ ຢູ່ໃນສາມຈຸດທີ່ແຕກຕ່າງກັນ: 1). ຢູ່ໝູ່ບ້ານ, 2). ຢູ່ສະນະ ຂຶ່ງເປັນບອນຮັກສາສັດລົງ, 3). ບາໃກ້ແຄມນົ້າສຳລັບການ ຫາບາ (ເບິ່ງຮູບ 5).

ຜົນໄດ້ຮັບ ຖືການຈຳໃຊ້ເພື່ອອອກແບບວິທີການເກັບກຳຂໍ້ມູນ ແລະ ຄັດເລືອກເອົາບ້ານ ຫ້ວຍຕື່ນ ເປັນບ້ານຕົວແບບ ສຳລັບການທິດສອບວິທີການ.

ຮູບ 4: ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມປະຊຸມໄດ້ສ້າງແຜນພູມທີ່ສະແດງເຖິງການໜູດຖອຍລົງຢ່າງຊັກໃຊ້ຂອງປະຊາ ກອນສັດປ່າ ໃນໄລຍະ 20 ປີຜ່ານມາ. ໂດຍມີການເພີ່ມຂຶ້ນຈຳນວນໜຶ່ງຂອງປະຊາກອນສັດປ່າ ໃນໄລຍະ 2 ປີຜ່ານມາ ທີ່ເຂົ້າໃຈວ່າຍອນການເພີ່ມທະວີ ການອະນຸລັກຂອງລັດພາຍໃນເຂດປ່າ ສະຫງວນແຫ່ງຊາດ.

ຮູບ 5: Arlyne Johnson

ຮູບ 5. ແຜນທີ່ສາງຂຶ້ນໂດຍຜູ້ເຂົາຮ່ວມປະຊຸມສະແດງເຖິງ ສາມຈຸດທີ່ມີການລ່າສັດ ແລະ ປຸ່ງແຕ່ງອາຫານ 1). ຢູ່ໃນໝູ່ບ້ານ, 2). ຢູ່ສະນຳ ຂຶ້ງເປັນບ່ອນຮັກສາສັດລົງງ; ແລະ 3). ບໍາຢູ່ໄກແຄນນັ້າສຳລັບການຫາປາ. ເຂົາເຈົ້າອາດໃຊ້ ເວລາຫຼາຍກວ່າ 30% ຂອງປີ ຢູ່ນອກບ້ານໂດຍປຶກກະຕິແມ່ນການຢູ່ສະນຳ.

3.2. ການຕິດຕາມການບໍລິໂພກອາຫານປະຈຳວັນ ຂອງຄົວເຮືອນ ແລະ ປະລິມານການເຕັບຖຸສັດປ່າ

ໃນໄລຍະເກົ້ານີ້ ຂອງປະຊຸມໃນເດືອນພຶດສະພາ 2009, ສະມາຊຸກ 04 ຄືນໃນທີມງານພາກສະໜາມ ໄດ້ຮັບການຜິກກຽງວັບວິທີການທີ່ນຳໃຊ້ວິທີການຕິດຕາມການບໍລິໂພກອາຫານຂອງຄົວເຮືອນ ແລະ ການລ່າສັດ. ທີມງານປະກອບດ້ວຍ ຜູ້ປະສານງານຄຸນນະວຸດຈົບມະຫາວິທະຍາໄລ ທີ່ປາກເວົ້າພາສາມັງນໄດ້ຢ່າງຄ່ອງແຄວ, ພະນັກງານເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ແລະ ຜູ້ຊ່ວຍພາກສະໜາມ ທີ່ຮູ້ໜັງສືອີກ 2 ຄືນ (ຊາຍ ແລະ ຍິງ). ກອງປະຊຸມ ປະກອບດ້ວຍພາກສະເໜີກ່ຽວກັບຈຸດປະສົງການສຶກສາ ທີ່ຈະດຳເນີນນຳຊຸມຊົນບ້ານ ຫ້ວຍຕືນ ໂດຍນຳໃຊ້ແຜນງານໂພຊະນາການສຶກສາທີ່ເຂົາເຕິງຊຸມຊົນແບບມີປະຕິກິລິຍາໂຕ້ຕອບ ແລະ ສະຫຼັບສາກດຳເນີນໂດຍຫ້ອງການສາຫາລະນະສຸກ (ຮູບ 6). ອົງການປົກຄອງບ້ານ ໄດ້ຄັດເລືອກເອົາສອງຄົວເຮືອນ ເພື່ອໃຫ້ມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນການທິດລອງ ພາຍໃຕ້ເຖິງຂະດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້: 1). ເຂົາເຈົ້າສະແດງຈຸດປະສົງວ່າ ສິນໃຈ ຍາກໃຫ້ຄອບຄົວເຂົາເຈົ້າ ເປັນສ່ວນໜຶ່ງ ໃນການສຶກສາໂພຊະນາການ, 2). ຢ່າງໜ້ອຍມີສະມາຊິກຄອບຄົວໜຶ່ງຄືນຮູ້ໜັງສື ແລະ ສາມາດ ຊ່ວຍທີມງານໄດ້

ຮູບ 6: Jutta Krahm

ຮູບ 6. ກິດຈະກຳແນະນຳກ່ຽວກັບໂພສະນາການແບບມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນ. ດຳເນີນໂດຍຫ້ອງການສາຫາລະນະສຸກເມືອງ ແນະນຳຈຸດປະສົງຂອງການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຢູ່ບ້ານ ຫ້ວຍຕືນ.

ໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນ; 3). ເຊິ່ງເຈົ້າມີສະນຳ (ບ່ອນຂ້າງສັດລົງ) ທີ່ຢູ່ຫ່າງກັນ ແລະ ຫ່າງບ້ານ ບໍ່ເຖິງ 3 ຊົ່ວໂມງ, ເພື່ອອໍານວຍຄວາມສະດວກໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນ.

ຕາຕະລາງ 2: ການອະທິບາຍກ່ຽວກັບຄອບຄົວແບບທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນການສຶກສາ ການບໍລິໂພກ ອາຫານ ຂອງຄົວເຮືອນ ແລະ ການເກັບກ່ຽວສັດປ່າ ມາບໍລິໂພກ ຢູ່ບ້ານ ຫ້ວຍຕືນ ນັບແຕ່ເດືອນ ພິດສະພາ ຫາເດືອນກຳລະກິດ 2009.

	ເຮືອນ ແລະ ຊັບສິນຕ່າງໆ	ແຫ່ງລາຍຮັບ (ປີ 2008)	ຈຳນວນ ສັດລົງ
1 ຜົນ ເຮືອນ	ມີທັງໝົດ 8 ຄົນ: ພໍ, ແມ່, ລູກ ຊາຍ 3 ຄົນ, ລູກສາວ 2 ຄົນ ແລະ ລູກໄຟ 1 ຄົນ. ເຊິ່ງເລີ່ມ ແຕ່ວາຍຸ 7 ເຖິງ 44 ປີ. ໃນນີ້ ມີ 6 ຄົນ ທີ່ສາມາດອອກແຮງ ຖານໄດ້ເຊັ່ນ: ການກະສິກຳ, ລ່າສັດ ແລະ ທາປາເປັນຕົ້ນ. ໜີດທຸກຄົນ ແມ່ນສາມາດເວົ້າ ພາສາ ລາວລຸ່ມໄດ້. ມີ 1 ຄົນທີ່ ອ່ານ ແລະ ຂຽນພາສາລາວ ບໍ່ໄດ້.	ເຮືອນເປັນເຮືອນໄນ້ ທີ່ມີພື້ນຊີເມັນ ແລະ ມຸງດ້ວຍກະເບື້ອງ. ມີລິດຖືບີ 1 ຄົນ. ບໍ່ມີໂທລະຫັດ, ວິທະຍຸ, ລິດຈັກ ແລະ ລິດໄຖນາ.	ມາຈາກການ ຂາຍໝາກໄມ້, ສາລີ, ຫຼູ ແລະ ໄກ. ຈຳນວນທັງໝົດ 18 ໂຕ. ໃນນັ້ນ ໄກ 10 ໂຕ, ຫຼູ 6 ໂຕ ແລະ ສັດປົກອື່ນ 2 ໂຕ.
2 ຜົນ ເຮືອນ	ມີທັງໝົດ 6 ຄົນ: ພໍ, ແມ່, ລູກ ຊາຍ 2 ຄົນ, ລູກສາວ 2 ຄົນ ເຊິ່ງອາຍຸເລີ່ມແຕ່ 9 ເຖິງ 41 ປີ. ໜີດທຸກຄົນສາມາດອອກແຮງ ຖານໄດ້ເຊັ່ນ: ການກະສິກຳ, ລ່າສັດ ແລະ ທາປາເປັນຕົ້ນ. ໜີດທຸກຄົນແມ່ນສາມາດເວົ້າ ພາສາ ລາວລຸ່ມໄດ້. ມີ 1 ຄົນທີ່ ອ່ານ ແລະ ຂຽນພາສາລາວ ບໍ່ໄດ້.	ເຮືອນເປັນເຮືອນໄນ້ ທີ່ມີພື້ນຊີເມັນທີ່ເກົ່າ ແລະ ມຸງດ້ວຍກະ ເບື້ອງ. ມີວິທະຍຸ 1 ພ່ວຍ. ບໍ່ມີໂທລະຫັດ, ລິດຈັກ, ລິດຖືບີ ແລະ ລິດໄຖນາ.	ມາຈາກການ ຂາຍສາລີ, ຫຼູ, ໄກ ແລະ ເຈັຍທີ່ຜະລິດ ຈາກໄມ້ໄຜ ຈຳນວນທັງໝົດ 35 ໂຕ. ໃນນັ້ນ ໄກ 15 ໂຕ, ຄວາຍ 8 ໂຕ, ຫຼູ 7 ໂຕ, ແບ້ 3 ໂຕ ແລະ ສັດ ບົກອື່ນ 2 ໂຕ

ຜູ້ຊ່ວຍພາກສະໜາມໜີ້ງຄົນ ຢູ່ຮ່ວມນຳແຕ່ລະຄົວເຮືອນຕົວແບບ ແລະ ເກັບກຳຂໍ້ມູນເປັນ ປະຈຳວັນໃນໄລຍະ 3 ເດືອນ (ພິດສະພາ-ກຳລະກິດ) ໂດຍນຳໃຊ້ເຄື່ອງມືດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

ແບບຟອມປະຫວັດຫຍໍ້ຄົວເຮືອນ

ຈຸດປະສົງ: ເພື່ອປະມິນຂໍ້ມູນສະຖິຕິປະຊາກອນ ແລະ ເສດຖະກິດ-ສັງຄົມຂອງແຕ່ລະຄອບ ຄົວ, ຂຶ່ງເປັນຕົວແບບໃຫ້ແກ່ຕົວອັນຂຶ້ນອາກສຳລັບຖານະຂອງຄົວເຮືອນ.

ການນຳໃຊ້: ເກັບກຳຄັ້ງດ່ວງ ໃນເວລາເລີ່ມຕົ້ນຂອງວຽກພາກສະໜາມ ໃນຂະນະທີ່ມີການ ສຳພາດທົວໜ້າຄອບ ຄົວ ແລະ ເມຍ.

ການບັນທຶກນຳໜັກອາຫານຂອງຄົວເຮືອນ (ເອກະສານຄັດຕິດ 2)

ຈຸດປະສົງ: ເພື່ອສັງລວມການໄດ້ຮັບອາຫານທັງໝົດຕໍ່ຄອບຄົວຕໍ່ມື້.

ການນຳໃຊ້: ອາຫານໄດ້ຮັບການບັນທຶກ ກ່ອນການແຕ່ງກິນ ໃນແຕ່ລະຄາບ. ລະຫັດມາດ ຕະຖານ (ເອກະສານຄັດຕິດ 3) ຕືກນຳໃຊ້ເພື່ອບັນທຶກອາຫານທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກ, ແຫ່ງທີ່ມາ (ທຳມະຊາດ, ຜະລິດເອງ ຫຼື ຂຶ້ງ), ປະລິມານ (ສ່ວນທີ່ກິນໄດ້ຖືກຊັ້ງ ດ້ວຍທົວໜ່ວຍວັດແທກ Pesoilo), ເຕັກນິກການປຸ່ງແຕ່ງ, ຈຳນວນຄົນທີ່ກິນ, ປະເພດຂອງແຕ່ລະຄາບ (ອາຫານເຊົ້າ, ທຸງ, ຄຳ, ກິນຫຼັ້ນ (ອາຫານວ່າງ) ແລະ ຢູ່ໃສ (ໃນຄົວເຮືອນ, ໄຣນ່າຮືວສວນ ແລະ ອື່ນໆ)).

ແບບຟອມກົງວັກຂໍ້ສັດປ່າຂອງຄົວເຮືອນ (ເອກະສານຄັດຕິດ 4)

ຈຸດປະສົງ: ເພື່ອສັງລວມ ການເກັບກູ້ ສັດປ່າ ທີ່ລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມ, ນິກ ແລະ ສັດເລືອຄານ ຕໍ່ຄອບຄົວ ຕໍ່ມື້.

ການນຳໃຊ້: ກ່ອນການປຸງແຕ່ງ, ສັດຕ່າງໆ ຖືກາຖ່າຍຮູບໄວ້ (ເບື້ອງຫຼັງ, ເບື້ອງຫຼອງ ແລະ ເບື້ອງຂ້າງ), ວັດແທກ (ທາງຍາວ ແຕ່ຫົວຮອດທາງ), ແຜນ ແລະ ນ້ຳໜັກ ຊຶ່ງຊື່ ໂດຍໃຊ້ຫົວໜ່ວຍວັດແທກ Pesola (ເບິ່ງຮູບ 7). ຕົວຢ່າງຢາດເລືອດຖືກເກັບ ກຳຈາກສັດລົງດ້ວຍນ້ຳນິມ ແລະ ນິກ ສຳລັບການວິເຄາະດ້ານພັນຫຼຸກັນ ເພື່ອ ຍືນຍັນການຈຳແນກຂະໜົດພັນ, ເນື່ອໃດໝາກຕ້ອງການ, ລະຫັດມາຕະຖານ (ເອກະສານຄັດຕິດ 5) ຖືການນຳໃຊ້ ເພື່ອບັນທຶກຈຸດທີ່ເກັບກູ້, ລາຍລະອຽດຜູ້ລ່າ (ນາຍພານ) (ເພດ, ອາຍຸ, ສາຍພິວພັນໃນຄອບຄົວ) ແລະ ເຄື່ອງມືທີ່ນຳໃຊ້ລ່າ.

ແບບຟອມຂໍ້ມູນສັດປ່າເຂດບ້ານ

ຈຸດປະສົງ: ເພື່ອນຳໃຊ້ ແລະ ໂອກາດຕິດຕາມປະລິມານສັດປ່າທີ່ລ່າມາຊີມໃຊ້ ຊຶ່ງເປັນ ສັດປ່າລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມ, ນິກ ແລະ ສັດເລືອຄານ ໂດຍຄອບຄົວອື່ນໆ ພາຍໃນບ້ານ.

ການນຳໃຊ້: ເປັນກາລະໂອກາດໃຫ້ຜູ້ຊ່ວຍພາກສະໜາມເກັບກຳຈຳນວນສັດປ່າທີ່ເກັບກົງວ່າ, ລາຍລະອຽດການລ່າ ແລະ ເຄື່ອງມືທີ່ນຳໃຊ້, ຈຸດຂອງການເກັບກູ້ ແລະ ເບິ່ງວ່າ ສັດດັ່ງກ່າວເອົາໄປບໍລິໂພກ ຫຼື ວ່າເອົາໄປຂາຍ.

ແບບຟອມຂໍ້ມູນຈຸດເກັບກົງວ່າຫານໂດຍຄົວເຮືອນ (ເອກະສານຄັດຕິດ 6)

ຈຸດປະສົງ: ເພື່ອກຳນົດເຂັດພື້ນທີ່ ເຊິ່ງແຕ່ລະຄອບຄົວ ເກັບກົງວ່າຫານທຳມະຊາດ/ພື້ນທີ່ ດ້ວຍຈັບສັດປ່າ.

ການນຳໃຊ້: ຂໍ້ມູນຖືກບັນທຶກໂດຍຜູ້ຊ່ວຍພາກສະໜາມ ແລະ ສະມາຊີກຄອບຄົວໂດຍໃຊ້ ເຄື່ອງມື GPS, ເຂັ້ມທິດ ແລະ ກົງຖ່າຍຮູບ ເພື່ອບັນທຶກຈຸດທີ່ຕັ້ງບ້ານ ແລະ ຖ້າຍຮູບບ່ອນຍຸ້ອາໄສ ຊຶ່ງຫານທຳມະຊາດເງົ່ານີ້ໄດ້ ຖືກາເກັບກູ້.

ແບບຟອມຕິດຕາມການຂ້າສັດໂດຍຄົວເຮືອນ

ຈຸດປະສົງ: ເພື່ອຕິດຕາມການຂ້າສັດລົງໂດຍຄົວເຮືອນຕໍ່ອາຫິດ.

ການນຳໃຊ້: ຂໍ້ມູນຖືກບັນທຶກເປັນປະຈຳວັນກົງວັກບຊະນິດ ແລະ ຈຳນວນຂອງສັດທີ່ຖືກກັ້າ.

ແບບຟອມລາຍໄດ້ ແລະ ລາຍຈ່າຍຂອງຄົວເຮືອນ

ຈຸດປະສົງ: ເພື່ອບັນທຶກຂໍ້ມູນລາຍຈ່າຍເຂົ້າໃນອາຫານ ແລະ ບໍ່ແມ່ນອາຫານປະຈຳອາຫິດ ແລະ ຂໍ້ມູນລາຍໄດ້.

ການນຳໃຊ້: ຂໍ້ມູນຖືກບັນທຶກເປັນລາຍວັນກົງວັກບສິ່ງທີ່ໄດ້ຊື້ ແລະ/ຫຼື ລາຍໄດ້ຫົ່ມ.

ຮູບ 7. ກ່ອນການສັດໄປປຸງແຕ່ງກິນໃຫ້ສຸກ, ໄດ້ມີການຖ່າຍຮູບ, ວັດແທກ, ແຜນເພດ ແລະ ຊຶ່ງນ້ຳໜັກ.

ຄວາມມັກດັນລົດຊາດ (ເອກະສານຄ້ດຕິດ 12)

ຈຸດປະສົງ: ເພື່ອເຂົ້າໃຈໄດ້ເຖິງຄວາມມັກດັນລົດຊາດ ຂະນິດອາຫານຕ່າງໆຂອງຊາວບ້ານ; ໂດຍສະເພາະ, ຄວາມແຕກຕາງ ຂອງຄວາມມັກລະຫວ່າງອາຫານຈາກທຳມະຊາດ ແລະ ຫີ່ຜະລິດເອົາເອງ (ຮູບ 8).

4. ຜົນໄດ້ຮັບ

ພາກນີ້ສະແດງເຖິງວ່າ ສິ່ງທີ່ຮຽນຮູ້ໄດ້ໃນໄລຍະການທີ່ດັບອາຫານ (ນັບຈາກວັນທີ 24 ພຶດສະພາເຖິງວັນທີ 24 ສີງຫາ 2009) ກ່ຽວກັບຄວາມພໍພຽງຂອງຄາບອາຫານໂດຍລວມ, ບິດບາດຂອງອາຫານຈາກທຳມະຊາດ ໃນການບໍລິໂພກອາຫານໃນຄົວເຮືອນ, ຜົນກະທິບຈາກກິນໄກການປົກຄອງຂອງລັດ ແລະ ບ້ານ ກ່ຽວກັບການມີຂີມໃຊ້ ແລະ ການເຂົ້າໃຈຕ່າງໆຂອງອາຫານທຳມະຊາດ, ດັ່ງດູງວັນກັບຄວາມຮັບຮູ້ເຂົ້າໃຈດ້ານທ່າອ່ງງານໃນອະດີດຜ່ານມາ ແລະ ທາງໆເລືອກໃນອະນາຄືດສໍາລັບການຄຸ້ມຄອງສັດປາ ແລະ ການບໍລິໂພກອາຫານໂດຍຄົວເຮືອນ. ເມື່ອທີບຫວຸນຜົນໄດ້ຮັບເຫຼົ່ານີ້ ມັນເປັນສິ່ງຈະເປັນທີ່ຕ້ອງໃສ່ໃຈວ່າ ການທີ່ດັບອາຫານ ເກັບກຳຂໍ້ມູນມີຂັ້ນໃນຂ່າວ່າໄລຍະທີ່ຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການແຮງງານຂອງການຜະລິດກະສິກຳທີ່ສູງ ໃນຂ່າວ່າລະດູຝົນ, ຊິ່ງເວລານີ້ນ ການລາສັດ ໂດຍທີ່ວ່າໄປ ແມ່ນຫຼຸດຜອນລົງ ແລະ ໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ ການລາສັດມີຂັ້ນຢູ່ພົ້ນທີ່ໄດ້ໄກ້ຊັດກັບບ້ານ. ອີງຕາມຜົນໄດ້ທີ່ອກມາ, ປະລິມານ ແລະ ຂະນິດຂອງສັດປ່າທີ່ເກັບງູມາໄດ້ ອາດຈະບໍ່ເປັນຕົວແທນໃຫ້ ແກ່ຊ່ວງໄລຍະເວລາອື່ນຂອງປີ ແຕ່ຢ່າງ ໄດ້, ເມື່ອຊາວບ້ານສາມາດດໍາເນີນການລາສັດ ແລະ ເກັບເດັດໄດ້ ໃນໄລຍະທາງ ທີ່ທ່າງໄກໝາຍຂັ້ນ ຈາກບ້ານຢູ່.

4.1. ການບໍລິໂພກອາຫານໃນຄົວເຮືອນໃນໄລຍະໃໝ່

4.1.1. ການບໍລິໂພກອາຫານໂດຍລວມຄົດໄວ່ເຫັນບໍລິມາດ

ນັບແຕ່ເດືອນພຶດສະພາ ເຖິງເດືອນ ສີງຫາ 2009, ບໍລິມາດຂອງອາຫານທີ່ບໍລິໂພກ ຖືກບັນຫຼົກໄວ້ໃນແບບຟອມ ນ້ຳໜັກ ລວມທັງໝົດ 277 ຄາບອາຫານໃນໄລຍະ 93 ມື້ຂອງຄອບຄົວທີ່ 1 ແລະ ຈຳນວນທັງໝົດ 272 ຄາບອາຫານ ໃນໄລຍະ 91 ມື້ຂອງຄອບຄົວທີ່ 2. ຜົນໄດ້ຮັບສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ໂດຍສະເລ່ຍ, ຄອບຄົວບໍລິໂພກອາຫານ 3 ຄາບຕໍ່ມື້ (ຕາຕະລາງ 3). ເຖິງວ່າການບໍລິໂພກອາຫານ ສາມຄາບຕໍ່ນີ້ນັ້ນ ແມ່ນບາງຄັ້ງຖືກນຳໃຊ້ເປັນຕົວແທນທີ່ວ່າໄປ ສໍາລັບການເຂົ້າເຖິງອາຫານທີ່ພຽງພໍ (ເບິ່ງ Fanta ແລະ FAM 2003), ໃນພາກຕໍ່ໄປຢູ່ລຸ່ມນີ້ ສະແດງເຖິງຄາບອາຫານ ຂອງຄອບຄົວຕົວແທນ ຕາມຄວາມເປັນຈິງ ແມ່ນບໍ່ພຽງພໍ ໃນດານໂພຊະນາການເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີຈຳນວນຄາບອາຫານຕໍ່ນີ້ທີ່ຄືບຖວນ.

ຕາຕະລາງ 3: ລັກສະນະທີ່ໄປຂອງຕົວຢ່າງຄາບອາຫານປະຕິບັດ ໂດຍ 2 ຄອບຄົວ ຢູ່ບ້ານ ຫ້ວຍຕືືນຕົ້ງແຕ່ວັນທີ 24 ພຶດສະພາ ເຖິງ ວັນທີ 24 ສີງຫາ 2009.

ຄອບຄົວ	ຈຳນວນມື້	ຈຳນວນຄາບ	ສະເລ່ຍຈຳນວນຄາບຕໍ່ມື້
1	93	277	2.98
2	91	272	2.98

ການວິເຄາະຂໍ້ມູນທີ່ເກັບກຳ ໂດຍນຳໃຊ້ແບບຟອມບັນທຶກນັ້ນກັບ ອຳນວຍໃຫ້ພວກເຮົາສາມາດປະເນີນການບໍລິໂພກອາຫານອີງຕາມໝວດອາຫານຕົ້ນຕໍ່: ອາຫານຫຼັກ, ຜັກ, ໝາກໄມ້, ຂຶ້ນ/ປາ, ທາດໂບຕືືນຈາກພິດທິດແທນ, ອາຫານທີ່ອຸດົມດ້ວຍທາດການຂູມ, ໄຂມັນສັດ/ນ້ຳມັນພິດ. ແຕ່ລະໝວດອາຫານຖືກແຍກອີກຕົ້ນ ອີງຕາມຂະນິດອາຫານ (ເຊັ່ນ: ໜໍ້ໄມ້, ຖື່ວ, ເໜັດ ແລະ ອື່ນໆ). ບໍລິມາດລວມ (ນ້ຳໜັກສ່ວນ ທີ່ກິນໄດ້ທີ່ຍັດດີບ), ການໄດ້ຮັບອາຫານສະເລ່ຍຕໍ່ຄອບຄົວ/ຄືນຕໍ່ມື້, ຂອບເຂດຂອງການໄດ້ຮັບຕໍ່ຄາບອາຫານ ກໍາຕື່ອັດຕາສ່ວນຂອງຂະນິດອາຫານ ພາຍໃນແຕ່ລະໝວດອາຫານ ກໍໄດ້ຖືກບັນທຶກເຊັ່ນກັນ (ຕາຕະລາງ 4).

ຜົນໄດ້ຮັບ ຍັງສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ການໄດ້ບໍລິໂພກໂດຍລວມ ຊື້ນ, ປາ, ສັດນີ້ຂະນິດອື່ນໆ, ໄຂ້ ແລະ ທາດໂບຕືືນຈາກພິດທິດແທນແມ່ນຍັງມີຂີດຕໍ່ທີ່ສດ. ໃນຕົວຈິງ, ຜົນສະຫຼຸບຂັ້ນອກການການບໍລິໂພກຂັ້ນ ໂດຍສະເລ່ຍ ພົງແຕ່ 30 ກຣັມຕໍ່ຄືນຕໍ່ມື້ (ໃນນັ້ນໜັກ 30 ກຣັມນີ້ ຢັງລວມດ້ວຍນັ້ນໜັກກະດູກ, ໜັງ ແລະ ເຕືອງໃນ ຂຶ້ນປໍໄດ້ບໍລິໂພກ ແລະ ເພາະສະນັ້ນ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ຂໍ້ມູນມີຕົວເລກສູງຂັ້ນ). ການໄດ້ຮັບອາຫານອະທິບາຍໄດ້ວ່າ ຕໍ່ໜ້າຍໂພດ, ເພາະສະນັ້ນ, ຄຳນິງ

ຜົນການຄົ້ນຄວ້າ

ຕາຕະລາງ 4: ອາຫານທີ່ໄດ້ຮັບຫຼັງໝົດ ແລະ ອາຫານທີ່ໄດ້ຮັບ* ໂດຍສະເລ່ຍຕໍ່ຄົນຕໍ່ມື້ ແລະ ຕໍ່ຄອບຄົວ ຂອງຫັງສອງຄອບຄົວຢູ່ບ້ານ ຫ້ວຍຕືນ ຕັ້ງແຕ່ວັນທີ 24 ພຶດສະພາ ເຖິງວັນທີ 24 ສີງ ທາ 2009.

ຊື່ອາຫານ	ຄອບຄົວ ທີ 2 (ກຣາມ)	ຄອບຄົວ ທີ 1 (ກຣາມ)	ສະເລ່ຍ (ກຣາມ)	ຈຳລວງຕາມ ຄາບອາຫານ (ກຣາມ)	ສະເລ່ຍ ຕໍ່ວັນເປັນ (ກຣາມ)	ສະເລ່ຍຕໍ່ຄົນຕໍ່ມື້	(ກຣາມ)	(%)
ເຂົ້າຈັວ	149,870	252,365	201,118	300-3,000	2,180	307 ¹	65.1	
ສາລີ (ເມັດສາລີ) ³	77,001	73,186	75,093	80-18,300	817	120	24.3	
ເຂົ້າຫນຽວ	21,255	16,950	19,103	5-2,900	208	31 ²	6.2	
ບັນຕົ້ນ (ພາກສ່ວນທີ່ກິນໄດ້) ³	8,338	18,414	13,376	150-2,300	145	20	4.3	
ປະເພດຫມີຕ່າງໆ (ມື້ແຫ້ງ)	440	275	358	55-330	4	1	0.1	
ລວມອາຫານຫຼັກ	256,904	361,190	309,048		3,353	478	100	
ຫນີ້ໄນ້ຕ່າງໆ (ພາກສ່ວນທີ່ກິນໄດ້) ³	57,820	56,860	57,340	140-6,000	623	91	32.5	
ປະເພດຜັກ (ພາກສ່ວນທີ່ກິນໄດ້) ³	57,540	50,350	53,945	5-1,210	587	87	30.6	
ໝາກໄມ້ທີ່ຈັດເປັນກຸ່ມຜັກ (ມີເປື້ອກບາງ, ອ່ອນ ສ່ວນທີ່ກິນໄດ້)	28,690	26,080	27,385	20-1,800	298	44	15.5	
ປະເພດຕົ່ວດີບທີ່ນິມາແຕ່ງ (only string and wing beans)	25,820	13,000	19,410	50-1,800	212	32	11	
ປະເພດຜັດ (ພາກສ່ວນທີ່ກິນໄດ້) ³	11,780	19,395	15,588	20-3,500	169	24	8.8	
ໝາກໄມ້ທີ່ຈັດເປັນກຸ່ມຜັກ (ມີເປື້ອກແຂງ.ສ່ວນທີ່ກິນໄດ້)	0	2,500	1,250	0	13	2	0.7	
ຫນີ້ອື່ນໆ (ສ່ວນທີ່ກິນໄດ້) ³	360	1,400	880	30-1,400	10	1	0.5	
ປະເພດອອກພິດ (ສ່ວນທີ່ກິນໄດ້) ³	760	300	530	100-200	6	1	0.3	
ລວມຜັກຫຼັງໝົດ	182,770	169,885	176,328		1,918	282	100	
ໝາກແຕງ, ໝາກໄມ້ (ບໍ່ມີເປື້ອກ)	11,920	45,920	28,920	80-5,440	312	42	36.4	
ໝາກໄມ້ນີ້ແກນແຂງ (ບໍ່ນັບແກນ)	21,340	17,050	19,195	20-3,900	209	31	24.2	
ໝາກກົວຍ (ບໍ່ມີເປື້ອກ)	9,364	25,683	17,523	40-3,200	190	26	22	
ໝາກນົດ (ສ່ວນທີ່ກິນໄດ້) ³	0	9,300	4,650	0-1,900	50	6	5.9	
ໝາກໄມ້ທີ່ມີເປື້ອກຫນາ (ສ່ວນທີ່ກິນໄດ້) ³	39	5,891	2,965	0-5,120	32	4	3.7	
ໝາກໄມ້ນັ້ນອຍຈາກປ່າ	192	3,776	1,984	4-2,400	21	3	2.5	
ອ້ອຍ	0	3,670	1,835	280-450	20	2	2.3	
ໝາກນາວ, ໝາກຫຼັງ (ສ່ວນທີ່ກິນໄດ້) ³	46	2,440	1,243	0-1,250	13	2	1.6	
ໝາກໄມ້ບໍ່ມີແກນ ຫຼື ມີແຕ່ກິນແກນໄດ້	0	2,310	1,155	0-500	12	2	1.5	
ລວມໝາກໄມ້ຫຼັງໝົດ	42,901	116,040	79,470		860	117	100	
ໄກ (ຊັ້ນ, ກະດູກ, ເຄື່ອງໃນ, ຫັ້ງ) ⁴	8,100	1,800	4,950	350-4,600	54	9	26.1	
ຊັ້ນໝູ (ຊັ້ນ, ກະດູກ, ເຄື່ອງໃນ, ຫັ້ງ) ⁴	1,000	4,350	2,675	20-3,000	29	4	14.1	
ປາຫອງທີ່ລົງເອງ (ຊັ້ນ, ກະດູກ)	0	300	150	0-300	2	0	0.8	
ສັດບໍ່ທີ່ລົງລູກດ້ວຍນັ້ນມືມ (ຊັ້ນ, ກະດູກ, ເຄື່ອງໃນ, ຫັ້ງ) ⁴	5,970	7,050	6,510	40-850	71	10	34.3	
ປາຫຳມະຊາດ (ຊັ້ນ, ກະດູກ) ⁵	2,690	4,505	3,598	40-600	39	5	19	
ນິກ (ຊັ້ນ, ກະດູກ, ເຄື່ອງໃນ, ຫັ້ງ) ⁴	585	320	453	20-305	5	1	2.4	
ແມງໄນ້ຕ່າງໆ (ລວມ)	880	1	441	280-600	5	1	2.3	
ສັດເຄື່ອງບົກເຄື່ອງນັ້ນ (ຊັ້ນ, ກະດູກ, ເຄື່ອງໃນ, ຫັ້ງ) ⁴	0	300	150	0	2	0	0.8	
ບຸກ, ຖຸກ, ທອຍ, ແມງໄນ້ໃນນັ້ນ (ມືອອງ)	0	50	25	0-50	0	0	0.1	
ລວມຊັ້ນ/ປາສັດນັ້ນອື່ນໆ ⁶	19,225	18,676	18,952		266	30	100	
ປະເພດແກນ, ພັດ (ລວມທັງເປື້ອກ)	0	2,098	1,049	0	11	1	54.4	
ປະເພດຕົ່ວເຫຼືອງ	0	1,350	675	0-750	7	1	35	
ປະເພດແກນ, ພັດ (ບໍ່ມີເປື້ອກ)	126	280	203	10-603	2	0	10.5	
ລວມຫຼັງໝົດຂອງພິດ	126	3,728	1,927		21	3	100	
ບອງປາ	0	4	0	0	0	0	n.d.	
ໄຂໄກ	1,150	350	750	n.d.	8	1	n.d.	
ລວມອື່ນໆ								
ນັ້ນມັນໝູ	1,526	1,806	1,666	7-14	18	3	100	
ລວມນັ້ນມັນພິດ/ນັ້ນມັນໝູ	1,526	1,806	1,666		18	3	100	

ໝາຍເຫດ:

* ອາຫານທຸກຊະນິດແມ່ນຍັງດີບໍ່ (ນ້ຳໜ້າກົດປົກ)

** ເຖິງກັບ 829 ຂອງເຂົ້າຈຬວ (ໜຶ່ງສຸກແລ້ວ)

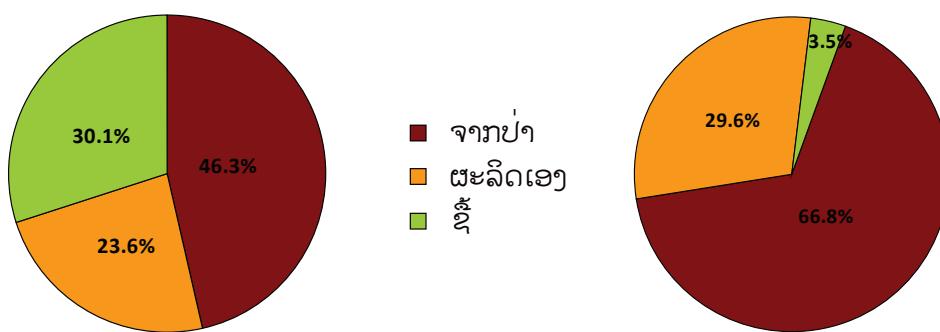
*** ເຖິງກັບ 48 ຂອງເຂົ້າໜູງ (ໜຶ່ງສຸກແລ້ວ)

ຕາຕະລາງ 5: ຄວາມທີ່ຂອງການບໍລິໂພກອາຫານທີ່ໄດ້ຈາກສັດ ໃນຄາບອາຫານທັງໝົດ ໂດຍທັງສອງ ຄອບຄົວຢູ່ບ້ານ ຫ້ວຍຕືນ ຕັ້ງແຕ່ວັນທີ 24 ພຶດສະພາ ເຖິງ ວັນທີ 24 ສິງຫາ 2009.

ຄາບເຂົ້າ	ຈຳນວນ ຄາບ	ນ້ຳມັນ ສັດ		ໄຂ		ຂຶ້ນສັດລົງ			ຂຶ້ນສັດປ່າ					
		ໝາຍ ໜູງ	ໝາຍ ໜູງ	ໝາຍ ໜູງ	ໝາຍ ໜູງ	ໝາຍ ໜູງ	ໝາຍ ໜູງ	ໝາຍ ໜູງ	ໝາຍ ໜູງ	ໝາຍ ໜູງ	ໝາຍ ໜູງ	ໝາຍ ໜູງ	ໝາຍ ໜູງ	
ເຂົ້າ	184	165	5	3	6	1	26	3	0	1	12	0		
ສວາຍ	182	49	4	2	0	0	9	2	0	0	4	0		
ແລງ	183	151	2	2	7	0	14	4	2	0	8	1		
ລວມ	549	365	11	7	13	1	49	9	2	1	24	1		
%	100	66.5	2	1.3	2.4	0.2	8.9	1.6	0.4	0.2	4.4	0.2		

4.2. ແກ້ງອາຫານ

ຂໍ້ມູນຈາກແບບຜອມບັນຫຼິກນັ້ນໜັກ ຊືບອກວ່າ ສ່ວນໃຫຍ່ຂອງອາຫານທີ່ໄດ້ຈາກສັດທີ່ໄດ້ບໍລິ ໂພກ (48.281 ກຣັມ) ແມ່ນເຕັບກຸມາຈາກທຳມະຊາດ (46%) ໂດຍມີຈຳນວນໜ້ອຍໜຶ່ງ ທີ່ ຜະລິດເອງໄດ້ຄອບຄົວ (23%) ຫຼື ແຂ້ (30%) (ຮູບ 9, ຕາຕະລາງ 6). 67% ຂອງຂຶ້ນ (ບໍລວມ ເອົາໃຂມັນໝູ້ ຕອນມັນໝູ້ ແລະ ໄຂ) ແມ່ນເຕັບກຸມາ ຈາກທຳມະຊາດ (ຮູບ 10) ຂຶ້ນມີຄວາມ ໝາຍວ່າ ຫຼາຍກວ່າ 2 ໃນ 3 ຂອງ ຂຶ້ນທີ່ໄດ້ບໍລິ ໂພກ ແມ່ນລ່າ ຫຼື ເຕັບກຸມາເອົາ. ມີພຽງແຕ່ 3.5% ຂອງຂຶ້ນທີ່ໄດ້ບໍລິ ໂພກ ແມ່ນຈາກການຊື້ເອົາ, ຂຶ້ງແມ່ນປະລິມານທີ່ໜ້ອຍທີ່ສຸດ ຂຶ້ງຕ່າງວ່າມາດ ຕະຖານສະເລ່ຍຂອງປະເທດ ສໍາລັບເຂດຊົນນະບິດ ດັ່ງທີ່ມີໃນບົດລາຍງານຂອງການສໍາຫຼວດ LECS. ກົງ ກັນຂ້າມກັບຂຶ້ນ, ເຕັບທັງໝົດ (88%) ຂອງອາຫານທີ່ໄດ້ຈາກພິດຜັກ ທີ່ໄດ້ບໍລິ ໂພກ ປະກອບດ້ວຍຈຳພວກອາຫານໜັກ, ຜັກ, ພາກໄມ້, ແກ້ນ ແລະ ເມັດ (807.734 ກຣັມ) ແມ່ນຜະລິດເອົາເອງໃນຄອບຄົວ, ຂຶ້ງໃນຂະນະທີ່ມີພຽງປະມານ 12% ແມ່ນເຕັບເດັດຈາກທຳ ມະຊາດ ແລະ ມີຈຳນວນໜ້ອຍທີ່ສຸດ (<1%) ແມ່ນຊື້ເອົາ. ແຕ່ສັດສ່ວນເຫຼົ່ານີ້ ແຕກຕາງຢ່າງ ໃຫຍ່ໜ້ວງ ພາຍໃນໝວດພິດຜັກເອງ, ຍົກຕົວຢ່າງ, ເຕັບເຄິ່ງ ຫຼື ຂຶ້ງຂອງຜັກ ທີ່ໄດ້ບໍລິ ໂພກແມ່ນ

ຮູບ 9 (ຊາຍ). ອາຫານຈາກສັດທັງໝົດ ຕາມແກ້ງ ທີ່ບໍລິ ໂພກ ໂດຍ ຫຼັງສອງຄອບຄົວ ນັບແຕ່ ວັນທີ 24 ພຶດສະພາ ເຖິງ ວັນທີ 24 ສິງຫາ 2009.

ຮູບ 10 (ຂວາ). ຂຶ້ນ ຕາມແກ້ງ ທີ່ບໍລິ ໂພກ ໂດຍທັງ ສອງ ຄອບຄົວ ນັບແຕ່ວັນທີ 24 ພຶດສະພາ ເຖິງ ວັນທີ 24 ສິງຫາ 2009.

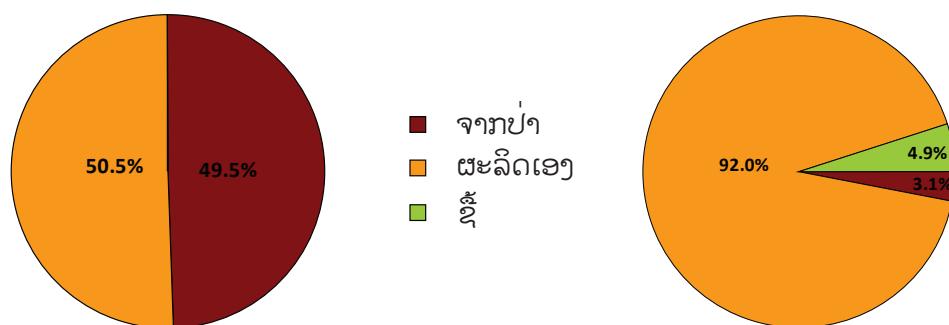
ເກັບເດັດຈາກທຳມະຊາດ (85.642 ກຣັມ ຂອງຈຳນວນຜັກທັງໝົດ 172.953 ກຣັມ; ຮູບ 11) ໃນຂະນະຄູງວັນມີພູງແຕ່ 3% ທີ່ເປັນໝາກໄມ້ (4.094 ກຣັມ ຂອງຈຳ ນວນໝາກໄມ້ທັງໝົດ 131.446 ກຣັມ; ຮູບ 12). ໂດຍລວມຂໍ້ມູນເງື່ອນີ້ຂຶ້ນການເຖິງການເພີ່ງພາທີ່ສູງຕໍ່ການບໍລິໂພກ ຂຶ້ນສັດປ່າ ແລະ ຜັກ, ເຖິງແມ່ນວ່າ ເຜົ່າມັງນ ຈະມີທ່າອ່ງມັກຂຶ້ນທີ່ຜະລິດເອົາເອງ (ໂດຍ ສະເພາະຂຶ້ນໝູ) ແລະ ຜັກປຸກ ຢູ່ຕາມສວນຄົວ ດັ່ງທີ່ສະແດງອອກ ໃນການສໍາຫຼວດຄັ້ງອື່ນໆ (ຕົວຢ່າງ: ອົງການອາຫານໄລກ 2007).

ຕາຕະລາງ 6. ບໍລິມາດຂອງອາຫານທີ່ໄດ້ຈາກສັດ ແລະ ຂຶ້ນທີ່ເກັບກູ້ໄດ້ຈາກທຳມະຊາດ, ຜະລິດ ເອງໃນຄອບຄົວ ແລະ ຂຶ້ເອົາ ໂດຍທັງສອງຄອບຄົວໃນລະຫວ່າງວັນທີ 24 ພຶດສະພາ ທາ ວັນທີ 24 ສິງຫາ 2009.

ແຫຼ່ງອາຫານ	ຂຶ້ນສັດທັງໝົດ ທີ່ບໍລິໂພກ ¹		ສະເພາະແຕ່ຂຶ້ນ ²	
	ປະລິມານ (ກຣັມ)	ປະລິມານ (%)	ປະລິມານ (ກຣັມ)	ປະລິມານ (%)
ທຳມະຊາດ	22,351	46.3	22,351	66.8
ຜະລິດເອງ	11,400	23.6	9,900	29.6
ຂຶ້	14,530	30.1	1,185	3.5
ລວມ	281	100	33,436	100

¹ ລວມມີ : ຂຶ້ນ,ປາ, ສັດນ້າອື່ນໆ (ປຸ, ກີບ, ຂູດ, ອື່ນໆ), ແມງໄມ້, ຂຶ້ນໝູສາມຂຶ້ນ, ນ້ຳມັນໝູ, ແລະ ໄຂ.

² ລວມມີ: : ຂຶ້ນ,ປາ, ສັດນ້າອື່ນໆ(ປຸ, ກີບ, ຂູດ, ອື່ນໆ), ແມງໄມ້.

ຮູບ 11 (ຊາຍ). ຜັກທັງໝົດແຍກຕາມແຫຼ່ງທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກ ໂດຍທັງສອງຄອບຄົວ, ວັນທີ 24 ພຶດສະພາ ທາວັນ ປີ 24 ສິງຫາ 2009.

ຮູບ 12 (ຂວາ). ໝາກໄມ້ທັງໝົດແຍກຕາມແຫຼ່ງທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກ ໂດຍທັງສອງຄອບຄົວ

4.2.1. ອາຫານທີ່ເກັບເດັດຈາກທຳມະຊາດ

ສັດ

ແບບຟອມເກັບກຳອາຫານທຳມະຊາດຂອງຄອບຄົວ, ຄຽງຄູ່ກັບແບບຟອມເກັບກຳນັ້ນ້າຫັນກາ, ທີ່ກິນທີ່ໃຊ້ເພື່ອ ກຳນົດວ່າ ບໍລິມາດທັງໝົດ ຂອງສັດປ່າ ທີ່ລາຍງານວ່າເກັບກູ້ໄດ້ ໂດຍທັງສອງ ຄອບຄົວ ໃນໄລຍະສາມເດືອນແມ່ນ 23.831 ກຣັມ (ເບິ່ງຕາຕະລາງ 7) ໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ (61%) ມາຈາກສັດລົງງ ລູກດ້ວຍນັ້ນີ້ມີຂະນິດນ້ອຍ (ຂະໜາດ < 1 ກິໂລ), ຕິດຕາມມາດວິຍປາ (30.2%), ນິກຊະນິດນ້ອຍ ແລະ ແມງໄມ້ (ແຕ່ລະປະເພດມີຈຳນວນ 3.7%). ສີມຫຼູບສິ່ງ ດັ່ງກ່າວນີ້ ໃສ່ວັບການໄດ້ຮັບອາຫານຂອງຄົວເຮືອນ (ຕາຕະລາງ 4), ສັດສ່ວນຂອງສັດລົງງລູກ ດ້ວຍນັ້ນີ້ທີ່ ເກັບກູ້ວ່າໄດ້ຈຳນວນໜ້ອຍໜຶ່ງ (1.508 ກຣັມ, 10.4%) ແລະ ຈຳພວກນິກ (60 ກຣັມ; 68%) ແທນທີ່ຈະໃຊ້ໄວ້ກິນເອງໄດ້ຄອບຄົວແຕ່ພັດເອົາໄປໃຫ້ຜູ້ອື່ນ.

ຕາຕະລາງ 7. ນັ້ນໜ້າກຈຳນວນສັດປ່າ ທີ່ເກີບກູ້ໄດ້ ($n = 22.951$ ກຣມ) ໂດຍທັງ ສອງ ຄອບຄົວ ຢູ່ບ້ານ ຫ້ວຍຕືນ ຈາກ ວັນທີ 24 ເດືອນພຶດສະພາ ທາ ສິງຫາ 2009.

ປະເພດສັດ	ນັ້ນໜ້າ (ກຣມ)	% ຂອງຈຳນວນທັງໝົດ
ສັດລົງລູກດ້ວຍນິມ	14,528	61.0%
ປາ	7,195	30.2%
ສັດປີກ	877	3.7%
ແມງໄມ້	881	3.7%
ກີບ-ຂູດ	300	1.3%
ກະປຸ	50	0.2%

ສັດບົກທີ່ລ່າໄດ້ປະກອບດ້ວຍສັດລົງລູກດ້ວຍນິມ (ຈຳນວນໂຕ = 109 ຈຳນວນໂຕ = 109 ຈຳນວນໂຕ) ແລະ ພວກນິກ = 15) (ຕາຕະລາງ 8). ຊະນິດສັດປ່າທີ່ລົງລູກດ້ວຍນິມ ຂຶ່ງເອົາມາບໍລິໂພກ ເປັນ ຕົວແທນໃຫ້ແກ່ ສັດ 4 ຕະກຸນຕ່າງໆ ຕາມການຈັດແບ່ງກຸມ (ກະຈອນ, ເຈຍ, ກະຮອກ ແລະ ຫຼູ), ມີນັ້ນໜ້າກັນບຈາກ 5 ກຣມ ຈົນເຖິງ 680 ກຣມ, ໂດຍມີນັ້ນໜ້າກສະເລ່ຍ ປະມານ 135 ກຣມ. ສັດ ຈຳນວນສ່ວນໃຫຍ່ເງົ່ານີ້ (ກະຮອກ, ຫຼູ) ແມ່ນໃຊ້ແຂວກດ ຂຶ່ງມີຂະໜາດທີ່ຂອນຂ້າງ ນ້ອຍເຊັ່ນ ຫຼູ (Indochinese Shrew like Mouse) (18g) ຈົນເຖິງຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ສຸດ ເຊັ່ນ ຫຼູ (Berdmore's Rat) (680 ກຣມ).

ຈຳພວກຫຼູ ຢ່າງໜ້ອຍ 14 ຊະນິດ ຕືກລ່າ. ຊະນິດທີ່ວ່າໄປທີ່ຫຼາຍກວ່າຫຼູ ແມ່ນ ຫຼູ (Indochinese Mountain Niviventer) ຂຶ່ງສ່ວນໃຫຍ່ ພົບເຫັນຢ່າງຕາມໜ້າດິນທີ່ມີເຄືອໄມ້ຕໍ່າ ແລະ ຈ່າໄມ້ຫັກ ແລະ ຄົອນຂ້າງແຜ່ຫຼາຍຢ່າງຕາມປ່າເປັນພູ ຂອງພາກພື້ນອາຊີຕາເວັນອອກສົ່ງໃຕ້ (ຄວາມສູງ ເໝືອລະດັບນຳທະເລແຕ່ 1.000 ຫາ 2.000 ແມ່ດ) ກົງກັນຂ້າມ ກັບຫຼູຊະນິດ Indochinese Arboreal Niviventer ແມ່ນພົບເຫັນໄດ້ປົກກະຕິທີ່ວ່າໄປ ຢູ່ນຳ ຕົ້ນໄມ້ ແລະ ສົງໄສວ່າຈຳນວນ ຈະຫຼຸດໜ້ອຍລົງ ຍັນການສູນຫາຍຂອງປ່າໄມ້ ໃນທົ່ວທິດ. ພວກຫຼູຕະກຸນ Rattus spp ຢ່າງທີກ ເກີບກູ້ຕາມປົກກະຕິ. ສ່ວນໃຫຍ່ ແມ່ນບາງຊະນິດ ຂອງຫຼູທີ່ພົບເຫັນຢ່າງຕາມເຮືອນ ຢູ່ອາໄສ ຂຶ່ງເປັນ ສັດຕູພືດ ມີທີ່ວ່າໄປຕາມບ້ານເຮືອນ ແລະ ສ່ວນ ຕາມເຂດເນີນສູງໃນທົ່ວທຸກພາກຂອງ ສປປ ລາວ. ຫຼູ Pacific ຢັງລົບກວນ ຮີ່ວສ່ວນ ແລະ ທີ່ງນາຂອງຊາວບ້ານຢ່າສະເໜີ ແຕ່ບໍ່ພົບເຫັນໄດ້ທີ່ວ່າໄປຢ່າ ພາກເໜືອ ຂອງ ສປປ ລາວ. ຫຼູປ່າ ທີ່ມີຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ສຸດ ທີ່ຈັບໄດ້ມີນັ້ນໜ້າກະລະຫວ່າງ 300 ຫາ 680 ກຣມ ແລະ ປະກອບມີ Berdmore's Rat ແລະ Bower's / Mackenzie's Rat, ຫັງສອງ ຊະນິດ ແມ່ນອາໄສຢູ່ບົກ ແລະ ຢ່າງຕາມໄຟງົດິນ, ລວມທັງ ຫຼູຊະນິດໃຫຍ່ (Edward's Giant Rat) ແລະ ຫຼູ Red Spiny Maxomys. ຈຳພວກຫຼູຊະນິດ (ທັງໝົດ) ທີ່ຈັບໄດ້ (Cook's, Fawncoloured ແລະ Indochinese Shrewlike), ນອກຈາກ ຈຳພວກຫຼູຕາມບ້ານເຮືອນ ເປັນທີ່ຮູ່ວ່າມາຈາກປ່າເຂດພູ ປະສິມກັນລະຫວ່າງທີ່ຫຍ້າ ແລະ ທີ່ງນາ. ຈຳພວກຫຼູຕາມເຮືອນ ແມ່ນພົບ ເຫັນສະເພາະຢ່າງຕາມສິ່ງປຸກສັງ ແລະ ການບັນທຶກເງົ່ານີ້ ອາດເປັນກໍລະນີທີ່ຮູ່ກັນເປັນ ເກືອທຳອິດ ກ່ຽວກັບ ຫຼູ ຊະນິດດັ່ງກ່າວນີ້ ຢູ່ ສປປ ລາວ, ຂຶ່ງອາດເປັນ ໄປໄດ້ທີ່ຈະສັງເນີນກະທິບ ຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງ ຕໍ່ເລື້ອເຂົ້າ ແລະ ສາລີ.

ກະຮອກ ຫັງສອງຊະນິດ ແມ່ນຂອນຂ້າງ ພົບເຫັນໄດ້ທີ່ວ່າໄປ, ມັກເຄື່ອນໄຫວໃນມັກາງເວັນ, ຕົ້ນຕໍ່ ອາໄສຢ່າງຕົ້ນໄມ້ ແລະ ກະຈາຍ ຢູ່ທີ່ວ່າທຸກປະເພດປ່າໄມ້. ກະຮອກ Northern Treeshrew ມີແຜ່ຫຼາຍ ແລະ ຢູ່ທີ່ວ່າໄປ ໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ ມັກເຄື່ອນໄຫວໃນເວລາກາງເວັນ ຢ່າງຕາມພຸ່ມໄມ້ຕໍ່ຍ ໃນປ່າໄມ້ນາງ ຊະນິດ, ສ່ວນໃຫຍ່ ຈະຢູ່ໄກຫຬວຍ ແລະ ສາຍນີ້. ເຈຍ ຊະນິດໃບຫຼຸກົມເຕາະຫ້ອຍ ຢູ່ໃນທຳ ແຕ່ກໍ່ຢ່າງຢ່າງຕາມ ໂກນໄມ້ອີກເຊັນກັນ, ແມ່ນຂອນຂ້າງມີທີ່ວ່າໄປ ແລະ ພົບເຫັນຢູ່ທີ່ວ່າທຸກ ປະເພດປ່າໄມ້ (ຮູບ 13).

ພວກນິກປ່າ ທີ່ຖືກກິນເປັນອາຫານ ແມ່ນແຍກໄດ້ເປັນ 4 ຕະກຸນ (barbets, owls, shrikes ແລະ flycatchers) ແລະ ມິນ້າໜັກແຕ່ 20 -170 ກຮມ, ໂດຍມີນັ້າໜັກສະເລ່ຍ 59 ກຮມ (ຕາຕະລາງ 8). Barbets ອາໄສຢູ່ຢອດໄມ້ ແລະ ກິນແມງໄມ້ ແລະ ໝາກໄມ້ເປັນອາຫານ. ຈຳນວນທີ່ຈັບໄດ້ ແມ່ນນິກທີ່ຍັງໝ່ອຍ ແລະ ຖືກຈັບມາຈາກຮັງຂອງມັນ ຢູ່ຕາມໂກນໄມ້. ນິກເຄົາອາຊີ ມີກ່ານ ແມ່ນນິກລ່າເນື້ອກິນ ຊັ້ນພົບເຫັນຢູ່ຕາມປ່າໄມ້ນາງຊະນິດ ລວມທັງເຂດ ພັ້ນທີ່ຖືກລົບກວນ (ຮູບ 13). ນິກເຄົາເຫຼົ່ານັ້ນ ກໍຍັງອອນນ້ອຍຢູ່ ແລະ ແມ່ນອອນຖືກຈັບມາ ຈາກຮັງ ຢູ່ຕາມໂກນໄມ້. ນິກ shrikes ກິນຊັ້ນ ແລະ ຫາກິນ ຢູ່ຕາມພັ້ນທີ່ເຂດປ່າ, ກິນພວກ ແມງໄມ້ ແລະ ສັດຂະໜາດນ້ອຍ. ນິກ flycatcher ແມ່ນພວກກຸມໃຫຍ່ ຂອງໜ້າຍຊະນິດ ຊຶ່ງ ກິນແມງໄມ້ໄດ້ໃນຂະນະທີ່ກໍາລັງບິນຢູ່ເທິງອາກາດ. ສາມຊະນິດທີ່ຈັບໄດ້ ແມ່ນຄົ້ນຂ້າງ ມີຢູ່ ທົ່ວໄປ ແລະ ແຜ່ກະຈາຍຢູ່ທົ່ວ ສປປ ລາວ; ນິກ Blue Whistling Thrush ຫາກິນ ຢູ່ບໍລິເວນ ປ່າ ຢູ່ໄກແວງນ້າຕົກ, ສ່ວນນິກ Whiterumped Shama ມັກຢູ່ຕາມປ່າເຫຼົ່າ ແລະ ປ່າໄຜ ແລະ ນິກ Oriental Magpie Robin ອາໄສຢູ່ຕາມປ່າເຫຼົ່າ ແລະ ແຂຢູ່ອາໄສຂອງຄົນ.

ສັດລູ້ງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມ ແລະ ນິກໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ ທີ່ລ່າມາໄດ້ (70%; ຈຳນວນ = 124) ແມ່ນ ຊະນິດທີ່ອັນອຸ່ນຢູ່ໃນລາຍການ ບັນຊີ III, ຂຶ້ງອົງຕາມກິດໝາຍວ່າດ້ວຍ ສັດປ່າ (2008) ແລະ ກິດລະບຽບເຂດປ່າສະຫງວນ ນ້ຳແອດ- ພູເລີຍ (2008), ສາມາດລ່າໄດ້ໃນຕະຫຼອດປີ (ຕາຕະລາງ 8). ຊະນິດອື່ນໜັນ ສ່ວນໃຫຍ່ (29%) ແມ່ນຊະນິດ ທີ່ຢູ່ໃນບັນຊີ II ຂຶ້ງຖືກຈັບຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງໃນ ‘ຊ່ວງຫ້າມລ່າສັດ’ ທົ່ວປະເທດ ມັບແຕ່ເດືອນພິດສະພາ ຫາ ເດືອນ ຕຸລາ, ໃນຂະນະ ດຽວກັນ ມີພູງນິກເຄົາ ປະເພດຄວງ ທີ່ແມ່ນຊະນິດສັດປົກ ບັນຊີ I ຂຶ້ງຫ້າມລ່າຍ່າງເດັດຂາດ. ໃນຈຳພວກທີ່ໄດ້ລ່ານັ້ນ ບໍ່ມີຊະນິດໃດທີ່ຖືວ່າຢູ່ໃນ ‘ສະພາບສົງ’ ໃນ ສປປ ລາວ (Duckworth ແລະ ຄະນະ 1999) ຫຼື ຖືກຈັດວ່າເປັນປະເພດ ທີ່ມີໃໝ່ຂຶ້ນຊຸ່ ໃນລະດັບໂລກ (IUCN, 2003). ຂໍ້ສັງເກດ ຂອງຜູ້ຊ່ວຍພາກສະໜາມ ທີ່ຢູ່ຮວມນຳຄອບຄົວ ເພື່ອເກັບກຳຂໍ້ມູນສັດປ່າ ຂຶ້ອກວ່າ ຫັງສອງ ຄອບຄົວຊາບວ່າ ມີກິດລະບຽບ ຄຸມຄອງການລ່າສັດ ໃນເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ

ຮູບ 13. ສັດທີ່ລ່າ ສຳລັບເປັນອາຫານບໍລິໂພກໂດຍຄົວເຮືອນ ປະກອບດ້ວຍ: ຂ້າງເທິງຊ້າຍມີແມ່ນ ເຈີຍ (Largeeared Roundleaf Bats), ຂ້າງເທິງຂວາແມ່ນ ນິກເຄົາ (Asian Barred Owlet), ຂ້າງລຸ່ມຂວາແມ່ນ ຫຼູ (Edward's Giant Rat), ແລະ ລຸ່ມຊ້າຍແມ່ນປາດຸກ (catfish).

ຕາຕະລາງ 8. ຄວາມໝາກຫຼາຍຂອງສັດບ່າປະເພດນິກ ແລະ ສັດລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມ ທີ່ຈັບ-ລ່າ ມາບໍລິໂພກ ໂດຍ ສອງ ຄອບຄົວຢູ່ບ້ານ ຫ້ວຍຕື່ນ ຈາກວັນທີ 24 ພຶກສະພາ ຫາ 24 ສິງຫາ 2009.

ປະເພດນິກ	ຊື່ວິທະຍາສາດ	ຊື່ພາສາອັງກິດ	ຈຳນວນ	ຈັດຢູ່
			ໄຕ	ໃນບັນຊີ ¹
ປະເພດນິກ			15	
ຕະກຸນ Megalaimidae (Barbets)				
	<i>Megalaima</i> spp.	barbet	2	2
ຕະກຸນ Strigidae (Typical owls)				
	<i>Glaucidium cuculoides</i>	Asian Barred Owlet	1	1
ຕະກຸນ Laniidae (Shrikes)				
	<i>Lanius schach</i>	Long-tailed Shrike	5	2
	<i>Lanius tigrinus</i>	Tiger Shrike	1	2
	unidentified	shrike	2	2
ຕະກຸນ Muscicapidae (Thushes, Flycatchers)				
	<i>Myophonus caeruleus</i>	Blue Whistling Thrush	1	2
	<i>Copsychus saularis</i>	Oriental Magpie Robin	1	2
	<i>Copsychus malabaricus</i>	White-rumped Shama	1	2
unidentified	ບໍ່ສາມາດຈຳແນກໄດ້	-	1	
ປະເພດສັດລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມ			109	
ຕະກຸນ Tupaiidae (Treeshrews)				
	<i>Tupaia belangeri</i>	Northern Treeshrew	1	2
ຕະກຸນ Hipposideridae (Roundleaf Bats)				
	<i>Hipposideros pomona</i>	Large-eared Roundleaf Bat	21	2
ຕະກຸນ Sciuridae (Squirrels)				
	<i>Dremomys rufigenis</i>	Red-cheeked Squirrel	7	3
	<i>Tamiops maritimus</i>	Eastern Striped Squirrel	1	3
ຕະກຸນ Muridae (Rats and Mice)				
	<i>Rattus exulans</i>	Pacific Rat	7	3
	<i>Rattus</i> spp.	rat	13	3
	<i>Berlymys berdmorei</i>	Berdmore's Rat	3	3
	<i>Berlymys cf bowersi /mackenzii</i>	Bower's or Mackenzie's rat	2	3
	<i>Niviventer cf confucianus</i>	Confucian Niviventer	1	3
	<i>Niviventer cf fulvescens</i>	Indomalayan Niviventer	4	3
	<i>Niviventer cf langbianis</i>	Indochinese Arboreal Niviventer	2	3
	<i>Niviventer cf tenaster</i>	Indochinese Mountain Niviventer	20	3
	<i>Niviventer</i> sp.	niviventer	1	3
	<i>Leopoldamys cf edwardsae</i>	Edward's Giant Rat	8	3
	<i>Maxomys surifer</i>	Red Spiny Maxomys	1	3
	<i>Mus cf musculus</i>	Asian House Mouse	4	3
	<i>Mus cf cookii</i>	Cook's Mouse	2	3
	<i>Mus cf cervicolor</i>	Fawn-coloured Mouse	1	3
	<i>Mus cf pahari</i>	Indochinese Shrewlike Mouse	2	3
	unidentified	-	8	3

¹ ກິດໝາຍວ່າດ້ວຍສັດນ້າ ແລະ ສັດບ່າປີ 2008 ແລະ ລະບຽບການຂອງເມືອງວ່າດ້ວຍການຄຸ້ມຄອງປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍປີ 2008: 1) ສັດປະເພດຫວາງທ້າມແມ່ນທ້າມລ່າເຕັດຂາດໝີດປີ; 2) ສັດປະເພດຄຸ້ມຄອງແມ່ນສາມາດລາໄດ້ໃນຊ່ວງ ວັນທີ 1 ເດືອນ ພະຈິກ ຫາ 30 ເດືອນເມສາ ແລະ 3) ສັດປະເພດທີ່ສາມາດລາໄດ້ໝີດປີ.

ແລະ ມີຄວາມເປັນຫ່ວງກ່ຽວກັບການລະເມີດກິດລະບຽບເຫຼົ້ານັ້ນ, ແຕ່ບໍ່ມີສະມາຊິກໃນຄອບຄົວ ໄດ້ເລີຍທີ່ມີຄວາມເຂົ້າໃຈຢ່າງແຈ່ງ ໃນລາຍລະອຽດວ່າ ສັດປ່າຊະນິດໄດ້ສາມາດຈັບ ແລະ ລ່າໄດ້ ລວມທັງໃນຊ່ວງໄດ້, ໂດຍສະເພາະສັດກະດຸກສັນຫຼັງຊະນິດນີ້ຍ (ຕົວຢ່າງ: ນິກ, ຫູ້ ແລະ ເງີ).

ຂໍ້ມູນການຈັດລົງສັດອອກເປັນກຸ່ມ ບໍ່ໄດ້ຖືກເກັບກຳບັນດາປາທຳມະຊາດ, ອິບ, ກະບູ ຫຼື ແມ່ງ ດໍາເນີ້ນທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກ. ການຍາດໂອກາດທ່າຍຮູບບັນດາສັດນີ້ທີ່ຈັບໄດ້ ຂຶ່ງສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງ ປາຫຼາຍຊະນິດ ລວມທັງ *Garra spp* (Cyprinids), *ປາກິດ Ompok spp* (catfish) ແລະ *ປາດຸກ Clarius spp* (walking catfish) ດັ່ງດູງວ່າ ວັນກັບ ຖຸ້ນນີ້ຈິດ ແລະ ກະບູ.

ກາລະໂອກາດທີ່ໄດ້ພືບເຫັນໂດຍຜູ້ຊ່ວຍພາກສະໜາມ ສັດປ່າຊະນິດອື່ນທີ່ຈັບໄດ້ຢູ່ໃນໝູ່ບ້ານ ແມ່ນຖືກເກັບກຳໂດຍນຳໃຊ້ແບບຟອມບັນທຶກສັດປ່າໃນເຂດບ້ານ ເພື່ອປະເມີນວ່າສັດປະເພດ ໄດ້ທີ່ເກັບກຳໃນການສຶກສານທີ່ທັງສອງຄອບຄົວ ເປັນຕົວແບບໃຫ້ແກ່ສັດທີ່ຄອບຄົວອື່ນໃນໝູ່ບ້ານ ໄດ້ລ່າໃນໄລຍະສອງເດືອນ, ຫົມງານຄົ້ນຄວ້າ ໄດ້ສັງເກດເຫັນຢ່າງໜ້ອຍ 4 ຄອບຄົວລ່າສັດໄດ້ຈຳນວນ 38 ໂຕ ເປັນຢ່າງໜ້ອຍໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ ແມ່ນຈຳລັບໜູ້ໄຜ່ ໄປເຖິງ ພານ ຫັກ 22.000 ກຣັມ. ສັດທັງໝົດເຫຼົ້ານີ້ ຖືກໃຊ້ກິນເປັນອາຫານ ຍົກເວັນ ເໝັ້ນໜຶ່ງໂຕ ຂຶ່ງຊື່ມາຈາກບ້ານໄກຄູ່ງ ໂດຍພໍ່ຄ້າຜູ້ໜຶ່ງ. ໃນດ້ານກ່ຽວກັບ ກິດລະບຽບເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ, ສັດສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນປະເພດບັນຊີ III (ຫູ້ ແລະ ຫູ້ໄຜ່) ຂຶ່ງສາມາດລ່າໄດ້ຕະຫຼອດປີ. ພານ ແມ່ນນອນຢູ່ປະເພດບັນຊີ II ຂຶ່ງຖືກລ່າ ຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ ໃນໄລຍະລະດຸປິດການລ່າສັດ (ພິດສະພາເຖິງຕຸລາ), ສ່ວນເຕົ່າ ແລະ ເໝັ້ນ ແມ່ນສັດປະເພດບັນຊີ I ຂຶ່ງຖືກຫວ່າມຈາກການລ່າ. ກິດລະບຽບຄຸມຄອງການລ່າສັດ ຍັງເກືອດຫ້າມ ການຊື້-ຂາຍສັດປ່າ ຈາກເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດນຳອີກ.

ຕາຕະລາງ 9. ກາລະໂອກາດສັງເກດເຫັນ ສັດຍົກມີກະດຸກສັນຫຼັງອື່ນໆ ທີ່ລ່າໄດ້ ໂດຍ 4 ຄອບຄົວຢູ່ຫ້ວຍເຕີນ ແຕ່ວັນທີ 19 ມິຖຸນາ ເຖິງວັນທີ 16 ສິງຫາ 2009 (ຈຳນວນ = 38).

ຊື່ສັດປ່າ	ຈຳນວນ	% ຂອງຫຼັງພິດ
ຫູ້ (ບໍ່ໄດ້ບັນທຶກຊະນິດ)	30	78.9%
ນິກ (ບໍ່ໄດ້ບັນທຶກຊະນິດ)	4	10.5%
ເຕົ່າ (<i>Manouria impressa</i>)	1	2.6%
ອື້ນ (ບໍ່ໄດ້ບັນທຶກຊະນິດ)	1	2.6%
ເໝັ້ນ (<i>Hystrix brachyuran</i>)	1	2.6%
ຝານ	1	2.6%

ຜັກ ແລະ ເຫັດ

ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວເຖິງ ໃນຕອນຕົ້ນ, ຜັກຈຳນວນເຕົ່ງໜຶ່ງ ທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກ ແມ່ນເກັບເດັມາຈາກທຳມະຊາດ ດັ່ງເຊັ່ນດູງກ່ຽວຂ້າງໄມ້ຈຳນວນໜ້ອຍໜຶ່ງ (3%). ຜັກປ່າ ແລະ ເຫັດຈຳນວນທັງໝົດ 175 ກິໂລ ແມ່ນເກັບກ່ຽວເພື່ອບໍລິໂພກ. ແຕ່ລະຄົ້ງທີ່ຜັກປ່າ ແລະ ເຫັດ ຖືກກິນໃນຄາບເຂົ້າຫຼື ເປັນອາຫານວ່າງ ຈະມີການບັນທຶກລົງໃນແບບຟອມເກັບກຳນັ້ນໜັກ. ການເກັບກຳທັງໝົດຈຳນວນ 264 ຕັ້ງ ຂອງການບໍລິໂພກຜັກປ່າ ແລະ ເຫັດຖືກສັງລວມນັ້ນຕໍ່ເດືອນພິດສະພາເຖິງເດືອນສິງຫາ 2009 ສຳລັບທັງ ສອງ ຄອບຄົວ (ຕາຕະລາງ10). ສ່ວນໃຫຍ່ ຂອງການເກັບກຳດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນຜັກປ່າ (90.9% ຂອງການເກັບກຳ), ຕິດຕາມມາ ດ້ວຍໝາກໄມ້ເຈັດຊະນິດຕ່າງໆກັນ ລວມທັງໝາກກ່ຽວ່າງ (ຮູບ 14). ພາຍໃນກຸ່ມຜັກປ່າ (168 ກິໂລ), ໜີ້ໄມ້ປ່າກິນຈຳນວນເປັນສ່ວນໃຫຍ່ (60.5%) ຂອງ ນັ້ນກາລວມ, ຕິດຕາມມາໂດຍເຫັດປ່າ (20.7%).

ຮູບ 14. ໝາກກຳປ່າ ແລະ ເັດ ທີ່ເກັບຫຼຸດສໍາລັບການບໍລິໂພກໃນຄົວເຮືອນ.

ຕາຕະລາງ 10. ຄວາມໝາກຫຼາຍ ແລະ ປະລິມານການນຳໃຊ້ຜົກປ່າ ແລະ ເັດ ເພື່ອບໍລິໂພກຂອງ 2 ຄອບຄົວຢູ່ບານ ຫ້ວຍຕິນແຕວັນທີ 24 ເດືອນພຶດສະພາ ເຖິງ ວັນທີ 24 ເດືອນສິງຫາ 2009.

ຊື່ວິທະຍາສາດ	ຊື່ພາສາລາວ	ຊື່ພາສາອັງກິດ	ພາກສ່ວນທີ່ ນຳມາບໍລິໂພກ	ຈຳນວນ ຄາບເຂົ້າທີ່ ບໍລິໂພກ	ປະລິມານ ນ້ຳໜັກ (ກຣາມ)
Vegetables					
<i>Bambusoideae</i> (subfamily)	ໜ່າໄມ້	Bamboo	ໜໍ້	86	101,670
Various families, spp.	ເັດ	Mushrooms	ຫັງດອກ	71	34,825
<i>Cratoxylum formosum</i>	ຜັກຕຸ້ມແຕງ	Ginger	ໃບ, ຍອດ	63	24,750
<i>Solanum</i> sp.	ໝາກແຕ້ງ	Eggplant	ໝາກ	5	2,350
<i>Centella asiatica</i>	ຜັກໜອກ	Asiatic pennywort	ໃບ, ຍອດ	4	2,150
<i>Melientha suavis</i>	ຍອດຜັກຫວານ	-	ໃບ, ຍອດ	6	1,240
<i>Crassocephalum crepidioides</i>	ຜັກອານາມັງ	Thickhead	ໃບ, ຍອດ	1	450
<i>Diplazium esculentum</i>	ຜັກຫຼຸດ	Fiddlehead fern	ໃບ, ລຳ	2	380
<i>Spilanthes paniculata</i>	ຜັກຮາດ	Spot flower	ໃບ, ລຳ	1	150
-	ຜັກສະເອົາ	Spring onion	ໃບ, ຍອດ	1	20
ປະເພດພາກໄມ້					
<i>Baccaurea ramiflora</i>	ໝາກໄຟ	Burmese grape	ໝາກ	3	2,592
<i>Ficus semicordata</i>	ໝາກນອດດິນ	Fig	ໝາກ	8	1,432
<i>Nephelium</i> sp.	ໝາກເງົາ	Rambutan	ໝາກ	2	1,176
-	ໝາກເຂົາຄວາຍ	-	ໝາກ	4	672
<i>Rubus multibracteatus</i>	ໝາກຕູ້ມ	Raspberry	ໝາກ	3	444
-	ໝາກຫັ້ງ	-	ໝາກ	1	200
<i>Passiflora foetida</i>	ຜັກບ້ວງ	Passionflower	ໝາກ	1	40
ປະເພດແກ່ນ ຫຼື ແມ້ດ					
<i>Castanopsis</i> spp.	ໝາກກຳ	Chestnut	ແກ່ນ	2	126

ຂະໜາດຂອງພື້ນທີ ແລະ ເຂດທີ່ຢ່ອາໄສ

ແບບພອມຈຸດການເຕັບກຳຕາຫານ ແລະ ແບບພອມເຕັບກຳຕະກູນສັດປ່າຖືການໃຊ້ເພື່ອກຳນົດເຂດພື້ນທີ ແລະ ທຳຄວາມເຂົ້າໃຈວ່າ ເຂດທີ່ຢ່ອາໄສ ດັດຖືການໃຊ້ ສຳລັບການເຕັບກຳຕາຫານ ຈາກທຳມະຊາດ. ຄອບຄົວ ທີ 1 (1 ຄົນ) ເຕັບກູ້ສັດປ່າ ແລະ ຜັກຈາກ 21 ຈຸດຊຶ່ງກວມເນື້ອທີ່ປະມານ 22.7 ກມ2, ຊຶ່ງໃນຂະນະທີ່ ຄອບຄົວ ທີ 2 (6 ຄົນ) ເຕັບກູ້ອາຫານຈາກທຳມະຊາດ ຈາກ 12 ຈຸດຊຶ່ງກວມເນື້ອທີ່ປະມານ 9.6 ກມ2 (ຮູບ15). ເຖິງວ່າ ເນື້ອທີ່ດິນ ຂຶ່ງລັດຖະບານໄດ້ ຈັດສັນມອບໃຫ້ບ້ານ ຫ້ວຍຕືນ ອຸ້ມຄອງ ແລະ ນອນໃນເຂດຄຸ້ມຄອງ 2ອງ ເຂດປ່າສະຫງວນ ແຫ່ງຊາດ ແມ່ນມີຄວາມກວ້າງ 30.4 ກມ2, ມີພູງງແຕ່ 51.5% ຂອງຈຸດເຕັບກູ້ອາຫານທັງໝົດ (ຈຳນວນ = 33) ຢູ່ພາຍໃນເຂດສັນ ດັ່ງກ່າວນີ້ ຂອງບ້ານ ຫ້ວຍຕືນ. ຈຸດທີ່ເຫຼືອ ແມ່ນນອນ ຢູ່ພາຍໃນເຂດບ້ານ ໂພນຊອງ (45.5%) ຕິດກັບທິດເໜືອ ແລະ ເຂດບ້ານ ບວມຟາດ (3%) ຕິດກັບທິດໃຕ້.

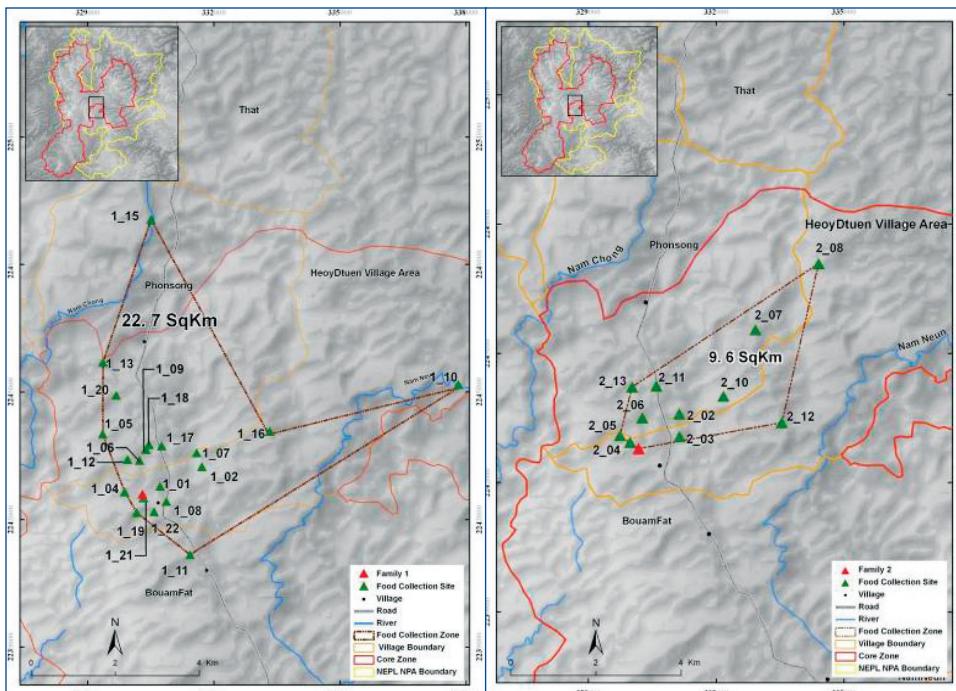
ຕາຕະລາງ 11. ສະພາບພື້ນທີ່ບ່ອນທີ່ຫາອາຫານຈາກທຳມະຊາດ (ຈຳນວນ 33 ແຫ່ງ)

ສະພາບພື້ນທີ່	ຈຳນວນ	% ຂອງທັງໝົດ
ພື້ນທີ່ກະສິກຳ	25	75.8%
ໄຮສາລີ	6	
ໄຮເຂົ້າ	5	
ໄຮເລົ່າ	5	
ໄຮມັນຕົ້ນ	2	
ໄຮເຂົ້າດິນຫາມ	2	
ບ່ອນໃສ່ແຮວ	3	
ພື້ນທີ່ປູກຫຍໍາ ສຳລັບສັດລົງ	2	
ສວນໝາກໄມ້ ແລະ ຜັກ	1	
ປ່າຂັນສອງ	4	12.1%
ບ່ອນໃສ່ແຮວ	1	
ແມ່ນ້າ	2	6.1%
ສວນແຄມບ້ານ	2	6.1%

ສວນໃຫຍ່ຂອງຈຸດເຕັບກູ້ອາຫານຈາກທຳມະຊາດ (75.8%) ແມ່ນຢູ່ພາຍໃນເຂດພື້ນທີ່ການ ພະລິດກະສິກຳ ຊຶ່ງມີການປຸກພົດ (ສາລີ, ເຂົ້າ ຫຼື ມັນຕົ້ນ) ຫຼື ວ່າກຳລັງຖືກປະເຮືອ ຫຼື ເປັນທີ່ ທ່ານພື້ນທີ່ກະສິກຳ (ຕາຕະລາງ 11). ຈຸດທີ່ເຫຼືອນັ້ນແມ່ນນອນໃນປ່າເຫຼົ່າ (12.1%), ຫ້ວຍນ້ຳ (6.1%) ຫຼື ສວນຂອງບ້ານ (6.1%) (ເບິ່ງຮູບ16). ກັບດັກ (ແຮວ) ສຳລັບດັກຈັບສັດປ່າ ແມ່ນຫຼາງຢູ່ ຕາມຈຸດຜະລິດກະສິກຳ 3 ແຫ່ງ ແລະ ຈຸດໜຶ່ງຢູ່ປ່າ. ສອງໃນຈຳນວນຈຸດເຫຼົ່ານີ້, ກັບດັກແມ່ນ ຖືກ້າງຢູ່ໃນທີ່.

ນາຍພານ ແລະ ວິທີການທີ່ເຂົ້າເຈົ້າໃຊ້

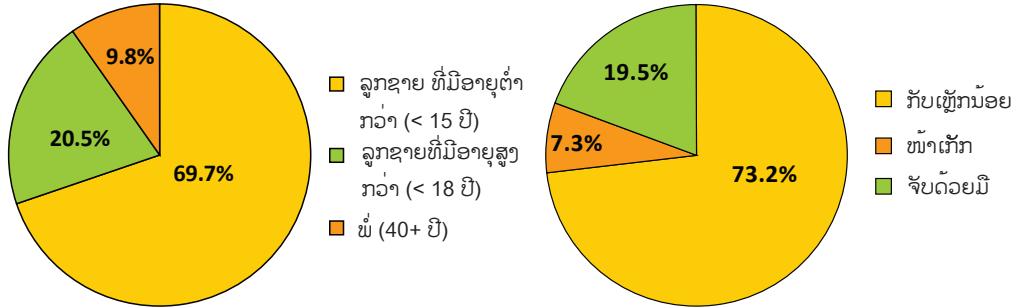
ແບບພອມເຕັບກຳຂັ້ນສັດປ່ານຳຄອບຄົວຖືການໃຊ້ ເພື່ອຈຳແນກໄດ້ຜູ້ລ່າສັດ ແລະ ວິທີການ ທີ່ເຂົ້າເຈົ້າໃຊ້ ເພື່ອລ່າສັດປ່າ. ຜົນໄດ້ຮັບຊື່ບອກວ່າ ສັດປ່າທີ່ລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມທັງໝົດ ແລະ ພວກນິກທີ່ຈັບໄດ້ໂດຍຫັງ ສອງ ຄອບຄົວ (ຈຳນວນ = 122) ແມ່ນລ່າໂດຍຜູ້ຊາຍພາຍໃນ ຄອບຄົວ ແລະ ຈຳນວນສັດໂດຍສວນໃຫຍ່ (89.7%) ແມ່ນຈັບໄດ້ໂດຍລູກຜູ້ຊາຍທີ່ຍັງຫຼຸ່ມນອຍ ຊຶ່ງມີອາຍຸບໍ່ເຖິງ 15 ປີ (ຮູບ 17). ສັດປ່າລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມ ແລະ ນິກສວນໃຫຍ່ (73.2%; ຈຳນວນ = 123) ຖືກຈັບໄດ້ໂດຍໃຊ້ແຮວເຫຼົ່າ ຂະໜາດນ້ອຍ, ຊື່ຢູ່ກັບບ້ານນຳພໍຕ້າ ຄົນຫວຽດ ນາມ, ຫຼື ໃຊ້ໜ້າ (19.5%). ເຈຍ (ຈຳນວນ = 21) ໃຊ້ມີຈັບເອົາ. ແຫ່ງ-ມອງໃຊ້ຈັບປາ ຢູ່ຫ້ວຍນ້ຳ (ຮູບ 18 ແລະ 19).

ຮູບ 15. ພື້ນທີ່ ແລະ ທີ່ຕັ້ງຂອງຈຸດເນັບກູ້ອາຫານຈາກທຳມະຊາດ ໂດຍຄອບຄົວທີ່ 1 (ຊ້າຍມີ, ຈຳນວນ = 21) ແລະ ຄອບຄົວທີ່ 2 (ຂວາມີ, ຈຳນວນ=12) ນັບແຕ່ເດືອນພຶດສະພາເຖິງເດືອນສິງຫາ 2009.

ຮູບ 16. ຕົວຢ່າງຂອງສະພາບພື້ນທີ່ຊີ່ງເປັນບອນທີ່ທາອາຫານຈາກທຳມະຊາດປະກອບດ້ວຍ (ນັບຕາມ ຫົດເຂັ້ມໂມງຂ້າງເທິງເບື້ອງຊ້າຍມີ) ໄກສາລີເຂດເມີນສູງ, ປໍາຂັ້ນສອງ, ສວນຄົວຂອງບ້ານ ແລະ ໄກເລົ່າ.

ຮູບ 17. ແກນອາຍຸຂອງຜູ້ລ້າສັດຈາກຫັງ ສອງ ຕອບຄົວຫີ່ລ້າສັດປ່າ ປະເພດ: ສັດລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມ ແລະ ນິກ (n = 122).

ຮູບ 18. ປະເພດເຄື່ອງມືທີ່ໃຊ້ໃນການລ້າສັດປ່າ ປະເພດສັດລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມ ແລະ ນິກ (n = 123).

ຮູບ 19. ຕົວຢ່າງ ຫຼູກທີ່ຖືກຈັບໄດ້ໂດຍໃຊ້ແຮວ (ຮູບເທິງຊ້າຍມື); ເດັກຜູ້ຊາຍຫ້າງແຮວ (ຮູບເທິງຂວາ); ເດັກຜູ້ຊາຍລ້າສັດ ໂດຍໃຊ້ໜ້າ (ຮູບລຸ່ມຊ້າຍມື); ຜູ້ຊາຍໃຊ້ແຫ່ຈັບປາຢູ່ນ້ຳນິມ (ຮູບລຸ່ມຂວາມີ).

4.2.2. ອາຫານທີ່ຜະລິດເອງ

ຂໍສະຫຼຸບ ຈາກແບບຟອມການຂ້າສັດທີ່ລົງເອງ ສະແດງໃຫ້ເຫັນທ່າອ່ງງານມັກທີ່ຕໍ່າ ສໍາລັບ ການຂ້າສັດລົງ, ມອກຈາກຈຳພວກໄກ່, ສໍາລັບເປັນອາຫານບໍລິໂພກໂດຍຄົວເຮືອນ. ເຖິງຢ່າງ ໄດ້ກຳຕາມ, ໄກຈຳນວນ 56% ທີ່ລົງໄວ້ຖືກຂ້າໃນໄລຍະ 3 ເດືອນຂອງການສຶກສາ (ຕາຕະລາງ 12). ການໄດ້ຮັບຂຶ້ນ ຈາກສັດລົງທີ່ຕໍ່າ ໂດຍລວມ ຂຶ້ບອກວ່າ ອາດຈຳເປັນຕ້ອງມີຄວາມເຂົ້າໃຈ ຍ່າງເລີກເຊິ່ງຕໍ່ປະເຕັນການຜະລິດເອງໃນຄົວເຮືອນ ຍ້ອນວ່າກໍາແພງກີດຂວາງ ການທີ່ຈະເພີ່ມ ທະວີການບໍລິໂພກເບິ່ງຄ້າຍກັບວ່າ ບໍ່ສໍາພັນກັບລິດຊາດ ຫຼື ປຸນຄ່າ (ເບິ່ງພາກສ່ວນ 4.3.4) ແຕ່ຈະ ກ່ຽວກັບອັດຕາການຜະລິດ ທີ່ຈຳກັດນັ້ນ ຫຼາຍກວ່າ ແລະ ຫ້າອ່ອງງານ ຄວາມມັກໃນການ ຮັກສາສັດລົງໄວ້ເປັນ ‘ຕາຫ້າງ ຄວາມປອດໄພ’. ແບບເກັບກຳການຂ້າສັດ ຍັງພື້ນສຸດວ່າ ເປັນ ເຄື່ອງມື ທີ່ມີປະໂຫຍດ ເພື່ອກວດກາຄືນ ການບໍລິໂພກອາຫານທີ່ຜະລິດເອງ ຊຶ່ງໄດ້ບັນທຶກໄວ້ ໃນແບບຟອມເກັບກຳນັ້ນໆຈ້າກັກ.

ຕາຕະລາງ 12: ປະເພດສັດລົງທີ່ມີ ແລະ ການບໍລິໂພກສັດທີ່ລົງເອງໄຕເຕັມໄວໄດຍໜ້າ ສອງ ຄອບຄົວແຕ່ ເດືອນພຶດສະພາ ເຖິງ ເດືອນສິງຫາ 2009.

	ຄວາມ	ແບ	ໝູ	ໄກ (ໄຕເຕັມໄວ)	ເປັດ
ຈຳນວນສັດລົງທີ່ມີ	8	3	13	25	4
ຈຳນວນທີ່ບໍລິໂພກ	0	0	0	14	0
ເປົ້າຊັ້ນ	0%	0%	0%	56%	0%

ເຖິງວ່າ ການຜະລິດກະສິກຳຈະມີຄວາມສຳຄັນ, ວິທີການສຶກສາຄົ້ນຄວາມນີ້ ບໍ່ໄດ້ເນັບກຳຂັ້ນນີ້ ໃນປະເດັນຮູບແບບ ແລະ ທ່າອ່ງຂອງການຜະລິດກະສິກຳ, ຍັນວ່າ ໄລຍະທຳອິດຂອງການຄົ້ນຄວາມນັ່ນສ່ວນໃຫຍ່ເລັງໃສດໍາເນີນການທິດລອງວິທີການທີ່ຈຳເປັນ ເພື່ອສາມາດເຂົ້າໃຈໄດ້ເຖິງ ການປະລິມານເຕັບກຸ້ສັດປ່າ ແລະ ບິດບາດ ຂອງຊັ້ນສັດປ່າ ໃນຄາບອາຫານຂອງຄົນ.

4.2.3. ອາຫານທີ່ຊື້

ຜົນໄດ້ຮັບ ຈາກແບບຟອມເຕັບກຳລາຍໄດ້ ແລະ ລາຍຈ່າຍ ຈະສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງລະດັບ ແລະ ຄວາມໝາງກໍາຍິ່ງທີ່ຕໍ່າ ຂອງທັງລາຍຈ່າຍ ແລະ ລາຍໄດ້. ໃນໄລຍະການສຶກສາ, ລາຍໄດ້ສະເລ່ຍ ສາມເດືອນຕໍ່ຄອບຄົວ ແມ່ນ 109.000 ກີບ (ຫຼູບທີ່ກັບ \$13), ຂຶ້ງໄດ້ຈາກການຂາຍຜະລິດ ຕະພັນໃນຄົວເຮືອນເປັນຕົ້ນຕໍ່ (80%) ແລະ ຂາຍແຮງງານ (18%; ເບິ່ງຕາຕະລາງ 13). ບໍ່ມີ ການເຕັບກຳໃດໆຂອງການຂາຍເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ໂດຍຄອບຄົວ ໃນໄລຍະການສຶກສາ. ໃນໄລຍະ ດຽວກັນ, ລາຍຈ່າຍສະເລ່ຍທັງໝົດ ໃນແຕ່ລະຄອບຄົວນີ້ ແມ່ນ 587.000 ກີບ (~\$69), ຂຶ້ງໃນ ນັ້ນ 176.000 ກີບ (~\$21) ແມ່ນໃຊ້ຊື້ອາຫານ (ຕົ້ນຕໍ່ ຕ່ອນມັນໝູ ແລະ ອາຫານ ຈາກສັດປະເພດ ອື່ນໆ) ແລະ ອີກ 411.500 ກີບ (~\$48) ໃຊ້ຈ່າຍໃນສິງທີ່ເນັ່ນອາຫານ (ຕາຕະລາງ 14).

ຕາຕະລາງ 13. ແຫ່ງທີ່ມາຂອງລາຍໄດ້ຂອງທັງ ສອງ ຄອບຄົວ ຢູ່ບ້ານ ຫ້ວຍຕືນ ແຕ່ວັນທີ 24 ເດືອນ ພຶດສະພາ ເຖິງ ວັນທີ 24 ເດືອນສິງຫາ 2009.

ແຫ່ງທີ່ມາ	ລາຍຮັບ		
	ກີບ	\$ໄດ້ລາ	ອັດຕາສ່ວນ (%)
ສິນຄ້າທີ່ຜະລິດເອງ	87,000	10.2	80
ແຮງງານ	20,000	2.4	18
ອື່ນໆ	2,000	0.2	2
ຜະລິດຕະພັນຈາກທຳມະຊາດ	0	0	0
ລວມ	109,000	12.8	100

ສັງລວມເຂົ້າກັນ, ຜົນການສຶກສາເຖິງນີ້ຊື້ອກວ່າ ມີໜີ້ສິນໃນຊ່ວງໄລຍະດັ່ງກ່າວນີ້. ເຖິງຢ່າງໃດ ກຳຕາມ, ແມ່ນອນວ່າອາດຈະແມ່ນການມີລາຍໄດ້ຫຼາຍຂຶ້ນໃນໄລຍະເດືອນອື່ນໆ ຂອງປີ ເພື່ອຖືມ ຊຸມລາຍຈ່າຍເຖິງນັ້ນ ຫຼື ລາຍໄດ້ຖືກລາຍງານບໍ່ຄືບຖວນ. ສ່ວນແບ່ງລາຍຈ່າຍເຂົ້າໃນອາຫານ ແມ່ນຂ້ອນຂ້າງຕໍ່າຫຼຸບກັບຕົວເລກສະເລ່ຍລະດັບປະເທດ ສຳລັບເຂດຂົນນະບົດ (ກົມສະຖິຕິ ແລະ ທະນາຄານໄລກ, ປີ 2010). ການມີລາຍໄດ້ເປັນເງິນ ແລະ ລາຍຈ່າຍທີ່ຕໍ່ ເຊັ່ນນັ້ນ ບໍ່ຢ່າງກວ່າ ຄອບຄົວເຖິງນີ້ ແມ່ນອນວ່າຈະເອື່ອຍອີງໃນລະດັບສູງຕໍ່ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ສຳລັບໝາຍງ່າດານ ຂອງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງເຂົ້າ.

ຕາຕະລາງ 14. ລາຍຈ່າຍ* ສະເລີຍຂອງຄົວເຮືອນຂອງທັງ ສອງ ຄອບຄົວ ຍູ້ບ້ານ ຫ້ວຍຕິນ
ແຕ່ວັນທີ 24 ເດືອນພຶດສະພາ ເຖິງ ວັນທີ 24 ເດືອນສິງຫາ 2009.

ປະເພດອາຫານ	ລາຍຈ່າຍ		ຮັດຕາສ່ວນ (%)
	ກີບ	\$ໂດລາ	
ຊື່ນ	101,000	11.9	57
ນ້ຳມັນໝູ	38,000	4.5	22
ແບ່ງນິວ	19,000	2.2	11
ເຂົ້າໝົມທວານ**	6,500	0.8	4
ໝາກໄມ້	5,000	0.6	3
ເຫຼົ້າ	5,000	0.6	0
ອາຫານຫຼັກອື່ນໆງ	1,500	0.2	1
ລວມລາຍຈ່າຍທັງໝົດທີ່ຊື້ອາຫານ	176,000	20.7	30
ລວມລາຍຈ່າຍທີ່ບໍ່ຊື້ອາຫານ	411,500	48.4	70
ລວມລາຍຈ່າຍທັງໝົດ	587,500	69.1	100

ໝາຍເຕັດ:

* ລາຍຈ່າຍທີ່ຊື້ອາຫານຕ່າງໆ: ເຂົ້າ, ຜັກ, ປາ, ສັດນ້ຳອື່ນໆງ, ນິມປ່ອງ, ໄຂ, ເກືອ ແລະ ອື່ນໆງທີ່ເປັນອາຫານ
ຈະຖືກບັນທຶກພິດ.

** ເຂົ້າໝົມທວານສ່ວນໝາຍແມ່ນເດັກນອຍໄດ້ຮັບຈາກຄົນຢູ່ຄອບຄົວອື່ນ.

4.3. ຄວາມຮັບຮູ້ເຂົ້າໃຈທ່າອ່ຽງດ້ານຄວາມເປັນມາ ແລະ ທາງເລືອກໃນອະນາຄົດ ສຳລັບການ ຄຸມຄອງ ສັດປ່າ ແລະ ການບໍລິໂພກອາຫານຂອງຄົວເຮືອນ

4.3.1. ທ່າອ່ຽງໃນການບໍລິໂພກອາຫານ

ວິທີການທີ່ໃຊ້ເກັບຮຳຄວາມຮັບຮູ້ເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບທ່າອ່ຽງໃນການບໍລິໂພກອາຫານ (ບໍລິມາດ) ແມ່ນເພື່ອກໍານົດການເກັບກູ້ອາຫານຈາກທຳມະຊາດ ເຂົ້າໃນສະພາບເງື່ອນໄຂທີ່ກວ້າງຂວາງ
ກວ່າເກົ່າ ແລະ ເພື່ອຈຳແນກຕົວຂັບເຄື່ອນຫຼັກ ສຳລັບ ຮູບແບບການບໍລິໂພກອາຫານທີ່ທີມງານ
ໄດ້ສັງເກດເຫັນ. ສາມຄອບຄົວໄດ້ລາຍງານກ່ຽວກັບຄວາມຮັບຮູ້ເຂົ້າໃຈຂອງເຂົ້າເຈົ້າ ຂອງການ
ບໍລິໂພກໝວດອາຫານ 12 ມົວດີທີ່ແຕກຕາງໆກັນ, ນັບຈາກອາຫານຫຼັກ, ຜັກ, ໝາກ ໄມ້, ຊື່ນ/
ປາ, ແກ່ນ/ເມັດ, ໄຂມັນ/ນ້ຳມັນພິດ ແລະ ຂອງທວານ, ນັບຕັ້ງແຕ່ບໍ່ໄດ້ຮັບການສ້າງຕັ້ງ
(1997) ຈົນເຖິງອີກ 11 ປີ ຂ້າງໜ້າ (2000; ເຖິງຕາຕະລາງ 15, ເອກະສານຄັດຕິດ 13).

ຄອບຄົວມີຄວາມມຸ້ງຫວັງວ່າການບໍລິໂພກຊື່ນທີ່ຜະລິດເອງໄດ້ ຈະສືບຕໍ່ເພີ່ມຂະວີຂຶ້ນຊື່ໃນ
ຂະນະດຽວກັນ ການບໍລິໂພກຊື່ນສັດປ່າຈະຫຼຸດໝໍອຍຖອຍລົງ. ແຕ່ໃນຄວາມເປັນຈິງ, ອັດຕາ
ຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບການບໍລິໂພກຊື່ນທີ່ຜະລິດເອງ ແລະ ຊື່ນສັດປ່າ ບໍ່ກົງກັບການບໍລິໂພກ
ຕົວຈິງໃນໄລຍະສາມເດືອນຂອງການທິດລອງ, ຊື່ງສັດປ່າ ກິນຈຳນວນສອງ ໃນສາມສ່ວນ ຂອງ
ການບໍລິໂພກຊື່ນໂດຍລວມ ແລະ ສັດລົງຕົກຂ້າເປັນອາຫານໜ້ອຍທີ່ສຸດ (ຕາຕະລາງ 12).
ຊາວບ້ານຮັບຮູ້ເຂົ້າໃຈທ່າອ່ຽງຂອງການບໍລິໂພກໄຂ, ທາດໂປຕິນຈາກພິດ ແລະ ໄຂມັນ ຈະມີ
ໝາຍຊື່ນ ຫຼື ບໍ່ສະໜໍາສະເໝີ, ຊື່ງບໍ່ເປັນອາກວ່າ ທີ່ຊາວບ້ານຮັບຮູ້ວ່າ ການໄດ້ຮັບໄຂມັນ/ນ້ຳມັນ
ພິດມີສູງນັ້ນ ແຕ່ໃນຕົວຈິງແລ້ວ ບໍ່ເປັນເຊັ່ນນັ້ນ.

ສຳລັບອາຫານຫຼັກ, ຄອບຄົວບອກວ່າ ເຂົ້າເຈົ້າຄາດຫວັງວ່າ ການບໍລິໂພກເຂົ້າ ຈະລຸດລົງຍ້ອນ
ວ່າ ເຂົ້າເຈົ້າປ່ຽນໄປປຸກພິດເສດຖະກິດໝາຍຊື່ນ, ດັ່ງເຊັ່ນ ສາລີ, ໄສ່ເນື້ອທີ່ດິນທີ່ເຂົ້າເຈົ້າມີ.
ທັງກາວວ່າ ພິດເສດຖະກິດບໍ່ສາມາດຂາຍໄດ້ ເພື່ອເວົາເຖິງຊື່ເຂົ້າເກີນ, ດັ່ງທີ່ເຕີຍເກີດຂຶ້ນໃນປີ
2008, ເຂົ້າເຈົ້າຄາດຫວັງວ່າຈະກິນເຂົ້າຫຼັຍລົງ ແລະ ແກນທີ່ ດ້ວຍ ການກິນມັນຕົນ, ສາລີ
ແລະ ມັນປ່າໝາຍ. ຄອບຄົວຄາດຫວັງວ່າ ການບໍລິໂພກຜັກຫຼັງທີ່ປຸກເອງ ແລະ ໄດ້ຈາກທຳມະ
ຜົນການຄົ້ນຄວ້າ

ຕາຕະລາງ 15. ຕົວຢ່າງຂອງການລາຍງານ ແລະ ຫ້າງ່າງໂດຍສະເລ່ຍໃນການບໍລິໂພກອາຫານ 12 ພວດນັບແຕບີ 1997 ເຖິງ 2020.

4.3.2. ທ່າອ່ງໃນຄວາມອຸດົມສົມບູນ, ປະລິມານສັດປ່າ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງປະລິມານການ ຕັ້ງກັງ

ໂດຍຄານິງກ່ຽວກັບບົດບາດທີ່ເປັນແກ່ນສາມ ຂອງເຊື້ນສັດປ່າ ໃນການບໍລິໂພກອາຫານຂອງ ຄົວເຮືອນ ໂດຍລວມໃນໄລຍະປັດຈຸນ, ວິທີການແບບມີສ່ວນຮ່ວມຖືກນຳໃຊ້ ເພື່ອບັນທຶກເຢັນ ເອກະສານນວ່າ ຄອບຄົວຮູ້ສີກ່ຽວກັບການມີໄດ້ຊົມໃຊ້ ແລະ ບໍລິໂພກອາຫານຈາກສັດປ່າ 12 ໝວດ (ປະກອບດ້ວຍສັດລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນົມ, ນິກ, ສັດ ເລືອຄານ, ສັດເຕິ່ງບິວເຕິ່ງນ້ຳ, ປາ ແລະ ສັດນ້ຳຊະນິດອື່ນໆ) ໄດ້ມີການປົ່ງປົງນັບຕັ້ງແຕ່ປີ 1997, ເວລາທີ່ບ້ານ ຖືກສ້າງຕັ້ງ ແລະ ທ່າອ່ງງານໃນອະນາຄົດທີ່ຄອບຄົວ ຕາດຫວັງວ່າ ໃນໝວດອາການຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ ຈິນຮອດປີ 2020 (ຕາຕະລາງ 16: ເອກະສານຄັດຕິດ 14).

ກົງກັນຂ້າມກັບຜົນໄດ້ຮັບຈາກກອງປະຊຸມວິຊາການ 1 (ຮູບ 4), ຄອບຄົວ ຮັ້ສຶກສາວ່າ ຄວາມ
ອຸດົມສົມບູນໂດຍຫຼັບຖານ ຂອງສັດລົງລູກດ້ວຍນັ້ນມີມ ໂດຍລວມແມ່ນສູງ, ນອກຈາກນິກຢູ່,
ເຕົ່າ ແລະ ປາຟາ (ບໍ່ຫຼາຍ) ແລະ ແລນ (ຫ້ອຍ). ເຊົາເຈົ້າລາຍງານວ່າ ບາງປະເທດ ເລີ່ມເຂົ້າສູ່
ໄລຍະຕົ້ນ ຂອງການມີຈຳນວນຫດລົງ (ປາ, ສັດນັ້ນຂະນິດອື່ນໆ, ມີກະຂະນິດໃຫຍ່) ພາຍຫ້າຈາກ

ທີ່ໄດ້ຖືກສ້າງຕັ້ງບ້ານ ແຕ່ຄາດຫວັງວ່າ ມູນປະເພດ, ນອກຈາກ ເຕົ່າ/ ປາແຕ, ຈະຍັງຄົງເດີມ ຫຼື ເພີ່ມຂຶ້ນໃນອະນາຄີດຍ້ອນການບັງຄັບໃຫ້ກົດລະບຽບຂອງລັດ ໂດຍເຂດບໍ່ສະຫງວນແຫ່ງຊາດ. ເຂົາເຈົ້າ ກ່າວອ້າງວ່າມີການລ່າສັດ ທີ່ບໍ່ເຄີຍລົບລະບຽບໄດ້ຍຸກຄົນພາຍນອກ ແລະ ການນຳໃຊ້ ວິທີການເຕັບກູ້ແບບສ້າງຄວາມເສຍຫາຍ ຊຶ່ງເປັນເຫດຜົນວ່າ ປາມີຈຳນວນຫຼຸດໜ້ອຍລົງ ໃນ ຕອນທີ່ບ້ານຖືກສ້າງຕັ້ງໃໝ່ໆ, ບໍ່ເຊື້ອວ່າ ກົດລະບຽບຂອງບ້ານບໍ່ເຂັ້ມແຂງພູງພໍ ທີ່ຈະຄວບຄຸມ ການເຕັບກູ້ໄດ້.

ຕາຕະລາງ16. ຕົວຢ່າງຂອງການລາຍງານ ແລະ ຄາດຫວັງສະເລ່ຍທ່າອ່ຽງຂອງຄວາມອຸດິມສິມບູນ, ການເຕັບກູ້ ການຊົມໃຊ້ ແລະ ບໍລິໂພກນັບແຕ່ປີ 1997 ເຖິງ 2020.

ປະເພດສັດປໍ່າ	ຄວາມອຸດິມ ສິມບູນ	ການນຳໃຊ້ (ການລ່າ)	ໃຊ້ເພື່ອ	ລະບຽບການ, ຂ້າພະເນົາ			ຄຳເຫັນ
				ປະເພດ	ການບໍລິໂພກ	ດ້ານຮິດຄອງ	
ປະເພດປາ	ມີຫຼາຍ; ຕໍ່ມາຫຼຸດລົງ ແຕ່ເລີ່ມເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນປີ 2007	ປານກາງ; ຕໍ່ມາ ຫຼຸດລົງ, ແຕ່ເລີ່ມ ເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນປີ 2007	ອາຫານ, ອາຫານ, ຂອງຝາກ ແຕ່ບໍ່ເຄົ່າຄັດ	ມີລະບຽບ ທັງໝົດ	ຫຼັອຍ	ຍັນແນນໜ້າຢູ່ໄກຈາກບ້ານ; ບໍ່ມີ ເວລາໄປທາ; ບາເລີ່ມເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນໄລຍະທີ່ມີທີມງານກວດກາ ລາດຕະເວນຂອງປ່າສະຫງວນ	
ປະເພດກູ້ງູ່ ແລະ ແມ່ໄມ້ໃນນ້ຳອື່ນໆ ໃນປີ 2008	ມີຫຼາຍ; ຕໍ່ມາຫຼຸດລົງ ແລະ ເລີ່ມເພີ່ມຂຶ້ນ	ຕໍ່າ; ມີການ ປົ່ງແປງເລັກນ້ອຍ	ອາຫານ	ບໍ່ມີ	ຫຼັອຍ	ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນບໍ່ຮົວໃຫອກຫາ ສະນັ້ນ ຈຶ່ງບໍລິໂພກແຕ່ ທອຍ ແລະ ປູ້ເກົ່ານັ້ນ	
ປະເພດກີບ, ຂົດ ແລະ ຄົນຕາກ	ມີຫຼາຍ ແລະ ບໍ່ປົ່ງແປງ	ຕໍ່າ; ບໍ່ມີການ ປົ່ງແປງ	ອາຫານ	ບໍ່ມີ	ຫຼັອຍ	ເຕັບກູ້ບາງຄັ້ງ ໃນຊ່ວງ ລະດູເປັນ ເກົ່ານັ້ນ	
ປະເພດເຮັ້ນ, ແລນ	ມີຫຼອຍ ແລະ ບໍ່ປົ່ງແປງ	ບໍ່ມີການລ່າ	ບໍ່	ບໍ່ມີ	ບໍ່	-	
ປະເພດເຕົ່າ	ທຳມະດາ; ຫຼຸດລົງ	ຕໍ່າ; ບໍ່ມີການ ປົ່ງແປງ	ອາຫານ	ບໍ່ມີ	ຫຼັອຍ	ຈັບໄດ້ໃນກໍາລະນີ ທີ່ພົບໄດ້ ບັງເອີ້ນເກົ່ານັ້ນ; ການບໍລິໂພກ <2 ຕັ້ງຕັ້ງ ແຕ່ປີ 1997 ມາຮອດປັດຈຸບັນ	
ປະເພດມີກັນອ້ອຍ	ມີຫຼາຍ ແລະ ບໍ່ປົ່ງແປງ	ຕໍ່າ; ບໍ່ມີການ ປົ່ງແປງ	ອາຫານ	ບໍ່ມີ	ຫຼັອຍ	ມີໂອກາດຈັບໄດ້ ແຕ່ໃນໄລຍະ ລະດູເຕັບກູ່ຈົ່າໄກ	
ປະເພດມີກາໃຫຍ່	ມີຫຼາຍ; ຕໍ່ມາຫຼຸດລົງ, ແຕ່ເລີ່ມເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນປີ 2001	ຕໍ່າ; ຫຼຸດລົງ	ອາຫານ, ຂອງຝາກ	ບໍ່ມີ	ຫຼັອຍ	ນັບແຕ່ມີການເຕັບກູ້ບືນ ໃນປີ 2001. ມີແຕ່ລ່າດ້ວຍ ການໃສ່ແຮວເທົ່ານັ້ນ	
ໄກປ່າ	ປານກາງ; ມີການເພີ່ມຂຶ້ນ	ຕໍ່າ; ຫຼຸດລົງ	ອາຫານ	ບໍ່ມີ	ຫຼັອຍ	ນັບແຕ່ມີການເຕັບກູ້ບືນ ໃນປີ 2001. ມີແຕ່ລ່າດ້ວຍ ການໃສ່ແຮວເທົ່ານັ້ນ	
ປະເພດໝູ	ມີຫຼາຍ; ຄ່ອຍເພີ່ມຫຼາຍຂຶ້ນ	ປານກາງ; ເພີ່ມຂຶ້ນ	ອາຫານ	ບໍ່ມີ	ປານກາງ; ເພີ່ມຫຼາຍຂຶ້ນ	ເລີ່ມບໍລິໂພກຫຼາຍຂຶ້ນ ແຕ່ປີ 2001; ຍັນມີການເຕັບກູ້ບືນ ຈຶ່ງບໍ່ ສາມາດລ່າສັດອື່ນໄດ້	
ປະເພດໜັງນ	ມີຫຼາຍ; ມີການ ເພີ່ມຂຶ້ນ	ຕໍ່າ; ຫຼຸດລົງ	ອາຫານ, ຂອງຝາກ	ບໍ່ມີ	ຫຼັອຍ; ຫຼຸດລົງ	ການລ່າຫຼຸດລົງພາຍຫຼັງ ມີການເຕັບກູ້ບືນ	
ປະເພດລົງ	ມີຫຼາຍ; ມີການເພີ່ມຂຶ້ນ	ຕໍ່າ; ຫຼຸດລົງ	ອາຫານ, ຂອງຝາກ	ບໍ່ມີ	ຫຼັອຍ; ຫຼຸດລົງ	ການລ່າຫຼຸດລົງພາຍຫຼັງ ມີການເຕັບກູ້ບືນ	
ໝູປ່າ	ມີຫຼາຍ; ມີການເພີ່ມຂຶ້ນ	ຕໍ່າ; ຫຼຸດລົງ	ອາຫານ, ຂອງຝາກ	ບໍ່ມີ	ຫຼັອຍ; ຫຼຸດລົງ	ເຕັບກູ້ບືນ; ແຕ່ບາງຄັ້ງກໍມີ ການໃຊ້ບືນຂອງກອງຫຼູອນລ່າ	

នອກຈາກປາ ແລະ ຈຳພວກໝູ, ຂຶ້ງເຂົາເຈົ້າຄາດຫວັງ ທີ່ຈະເກັບກູ້ຂໍາຍຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ, ເຂົາເຈົ້າຮູ້ສຶກວ່າ ການເກັບກູ້ສັດຊະນິດອື່ນໆ ແມ່ນມີຕໍ່າ ແລະ ເຂົາເຈົ້າຄາດຫວັງວ່າ ການເກັບກູ້ຈະຍັງຄົງເໝືອນເດີມ ຫຼື ແມ່ນແຕ່ຈະຫຼຸດໜ້ອຍຖອຍລົງໃນອະນາຄົດ. ເຂົາເຈົ້າຄາດຫວັງວ່າ ການເກັບກູ້ສັດ ມີກະດູກສັນຫຼັງຊະນິດໃຫຍ່ (ສັດລົງລູກດ້ວຍນັ້ນນີ້ ແລະ ພວກນີ້) ຈະຫຼຸດຖອຍລົງຕົ່ມ ໃນຕໍ່ໜ້າ ຍ້ອນການຈຳກັດເກືອດຫ້າມຂອງລັດຢູ່ເຂດພື້ນທີ່ການເກັບກູ້ (ຕົວຢ່າງ ຈຳກັດການເຂົ້າເຖິງເຂດຫວັງຫ້າມເດັດຂາດ) ແລະ ການຢືນຢັນຄືນເຂົ້າສາງ. ການເກັບກູ້ສັດປ່າ ບາງປະເຜດຖືກລາຍງານວ່າ ມີລະດັບຕໍ່າ ຍ້ອນສາເຫດນອກເໜືອຈາກການບັງຄັບໃຊ້ລະບຽງກົດໝາຍ. ຍົກຕົວຢ່າງ, ສັນນັ້ງຊະນິດອື່ນໆ ໂດຍສ່ວນໃຫຍ່, ກີບ/ຄົນຄາກ ແລະ ແລນ ເປັນທີ່ບໍ່ມີກົນໂດຍຊາວເຜົ້າມັນ ແລະ ຖືກລາຍງານວ່າກົນບໍ່ເລື້ອຍ ຫຼື ບໍ່ກົນເລີຍຈັກເທື່ອ. ພວກເຂົາເຈົ້າ ຍັງລາຍງານອີກວ່າການຫາປາແມ່ນຖືກຈຳກັດຍ້ອນເຫດຜົນທີ່ວ່າຫົວຍັນນ້ຳຂອນຂ້າງ ຢູ່ໄກບ້ານຈະໃຊ້ເວລາຢ່າງຍູ້ 5 ຂົ່ວໂມງ. ສັດຫຼັງໝົດທີ່ເກັບກູ້ໄດ້ ຖືກລາຍງານວ່າ ໃຊ້ເປັນອາຫານ, ໂດຍມີ ປາ, ນິກຊະນິດໃຫຍ່ ແລະ ສັດລົງລູກດ້ວຍນັ້ນນີ້ ຈຳນວນສັດສ່ວນໜ້ອຍໜີ້ (20-40%) ໃຫ້ຄົນອື່ນເປັນຂອງຂວັນ. ບໍ່ມີການລາຍງານວ່າຂາຍສັດ ໃນຊ່ວງເວລາດັ່ງກ່າວນີ້. ຄອບຄົວຮູ້ສຶກວ່າ ລະດັບການບໍລິໂພກມີຕໍ່າ ແລະ ຈະຍັງຍູ້ໃນລະດັບເດີມ ຫຼື ຫຼຸດຖອຍລົງ ສໍາລັບສັດປ່າ ໂດຍລວມນອກຈາກຈຳພວກໝູ, ຂຶ້ງເຂົາເຈົ້າຄາດຫວັງວ່າ ຈະກົນເປັນອາຫານໝາຍຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ.

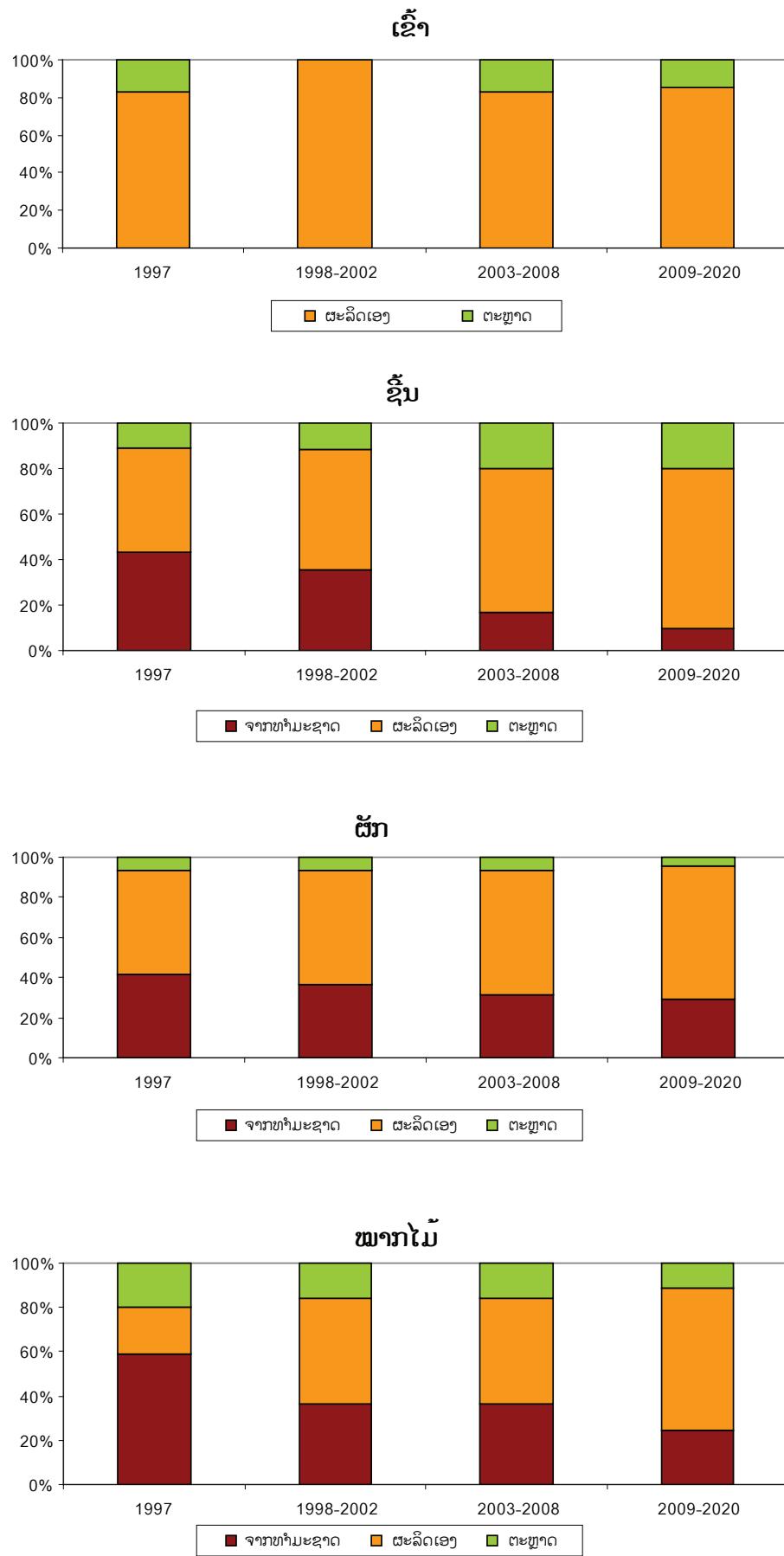
4.3.3. ທ່າອ່ຽງໃນດ້ານແຫຼ່ງອາຫານ

ວິທີການແບບມີສ່ວນຮ່ວມນໍາໃຊ້ກັບຄອບຄົວ ເພື່ອຈັດລຳດັບຕາມສັດສ່ວນຄວາມຮັບຮູ້-ເຂົ້າໃຈຂອງເຂົາເຈົ້າ ກ່ຽວກັບການປົ່ງແປງໃນດ້ານແຫຼ່ງອາຫານໃນໄລຍະເວລາໄດ້ສິ່ງຜົນອອກໃນຫໍາອົງທີ່ແຈ່ມແຈ່ງ (ຮູບ 20). ເວົ້າລວມ ຄອບຄົວ ຮູ້ສຶກວ່າຈະຊອກຫາຊັ້ນ, ໝາກໄມ້ ແລະ ຜັກຈາກທຳມະຊາດທີ່ຫຼຸດໜ້ອຍລົງ ໃນໄລຍະເວລາຕໍ່ໜ້າ ແລະ ວ່າຈຳນວນສ່ວນໃຫຍ່ ໃນທີ່ຜ່ານມາ ແລະ ຈະສືບຕໍ່ເປັນຄືເກົ່າ, ແມ່ນເພົ່າພາການຜະລິດເອງ. ສ່ວນແບ່ງອາຫານທີ່ເຂົ້າຈຳກະຕະຫຼາດຖືກຮັບຮູ້-ເຂົ້າໃຈວ່າມີຕໍ່າ ໂດຍຕະຫຼອດໃນໄລຍະເວລາການທິດລອງ, ແຕ່ສໍາລັບຂຶ້ນ ຖືກຄາດຫວັງວ່າ ຈະສືບຕໍ່ເພີ່ມຂະວີຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ.

ເຖິງວ່າຜົນໄດ້ຮັບແບບຄຸນນະພາບເງື່ອນນີ້ ຈະສອດຄ່ອງກັບທ່າອ່ຽງຄວາມມັກດັນການບໍລິໂພກທີ່ລາຍງານ ໃນຄັ້ງກອນທີ່ຜ່ານມາ (ຕາຕະລາງ 15), ແຕ່ມັນແຕກຕ່າງ ຈາກ ສັງລວມປະລິມານຮູບແບບການບໍລິໂພກ ທີ່ເກັບກຳດ້ວຍແບບຜອມເກັບກຳນັ້ນໜັກ. ຍົກຕົວຢ່າງ, ຄອບຄົວລາຍງານວ່າ, ລະຫວ່າງປີ 2009 ຫາ 2020, ເຂົາເຈົ້າເຊື່ອວ່າ ຂຶ້ນປະມານ 10% ຈະໄດ້ມາຈາກແຫຼ່ງທຳມະຊາດ, 20% ຈາກຕະຫຼາດ ແລະ 70% ຈາກ ການຜະລິດເອງ ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຂຶ້ນທີ່ໄດ້ ໃນຊ່ວງເດືອນພິດສະພາ ຫາ ເດືອນສີງຫາ 2009 ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຢ່າງໜ້ອຍ 66% ຂອງຂຶ້ນທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກ ແມ່ນມາຈາກທຳມະຊາດ ແລະ ໜ້ອຍກວ່າ 4% ມາຈາກຕະຫຼາດ. ນອກຈາກນັ້ນ, ຄອບຄົວຮູ້ສຶກວ່າ ຜັກຍົງແຕ່ 30% ແມ່ນມີແຫຼ່ງມາຈາກທຳມະຊາດ ແລະ ສູງເຖິງ 65% ແມ່ນບຸກເອງ ໃນຂະນະທີ່, ຕາມຄວາມເປັນຈີງ, ຜັກຈຳນວນເຄີງໜີ້ ທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກ ໃນໄລຍະການທິດລອງ ແມ່ນມາຈາກທຳມະຊາດ. ຂຶ້ນສະແດງອອກເຖິງຈຸດເລີ່ມຕົ້ນທີ່ດີສໍາລັບການສໍາຫຼວດໃນຕໍ່ໜ້າ. ເພື່ອຊຸກຍູ້ໂພຂະນາການທີ່ດີທີ່ສຸດ, ສົ່ງທີ່ເຂົ້າໃຈວ່າ ເປັນກຳແພງກິດຂວາງຕໍ່ການຂຶ້ງ ແລະ ຜະລິດອາຫານເອົາເອງ ແລະ ການຂາດແຄນຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບວ່າ ສັດປ່າຊະນິດໄດ້ ທີ່ຖືກອະນຸຍາດໃຫ້ລ່ານັ້ນ ຈະຕ້ອງໄດ້ທຳຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ຖືກແກ້ໄຂ.

4.3.4. ຄວາມມັກໃນລົດຊາດ ແລະ ຄວາມຮັບຮູ້-ເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບຄຸນຄ່າດ້ານໂພຊະນາການ

ຜົນທີ່ໄດ້ຮັບຈາກວິທີການ ການມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ນໍາໃຊ້ເພື່ອຈັດລຳດັບລົດຊາດ ແລະ ຄວາມຮັບຮູ້-ເຂົ້າໃຈຂອງຄຸນຄ່າດ້ານໂພຊະນາການຂອງອາຫານຈາກທຳມະຊາດ ແລະ ຜະລິດເອງສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຄອບຄົວຈະຈັດລົງລົດຊາດ ແລະ ຄຸນຄ່າດ້ານໂພຊະນາການ ຂອງສັດປ່າລົງລູກດ້ວຍນັ້ນນີ້, ປາ ແລະ ຈຳພວກນິກຫຼາຍຊະນິດ, ໃນລະດັບສູງທຸງບໍ່ເທົ່າກັບຂຶ້ນສັດບ້ານທີ່ຜະລິດເອງລວມຫັ້ງໄຂ (ຕາຕະລາງ 17). ການປູກຫຼາຍລະຫວ່າງການບໍລິໂພກຂຶ້ນຕົວຈີງ (ຕາຕະລາງ 4) ໃນໄລຍະທິດລອງ ແລະ ຄຸນຄ່າເງື່ອນນີ້ ຂຶ້ບອກວ່າ ຄອບຄົວບໍລິໂພກ ພົງແຕ່ຈຳນວນໜ້ອຍ

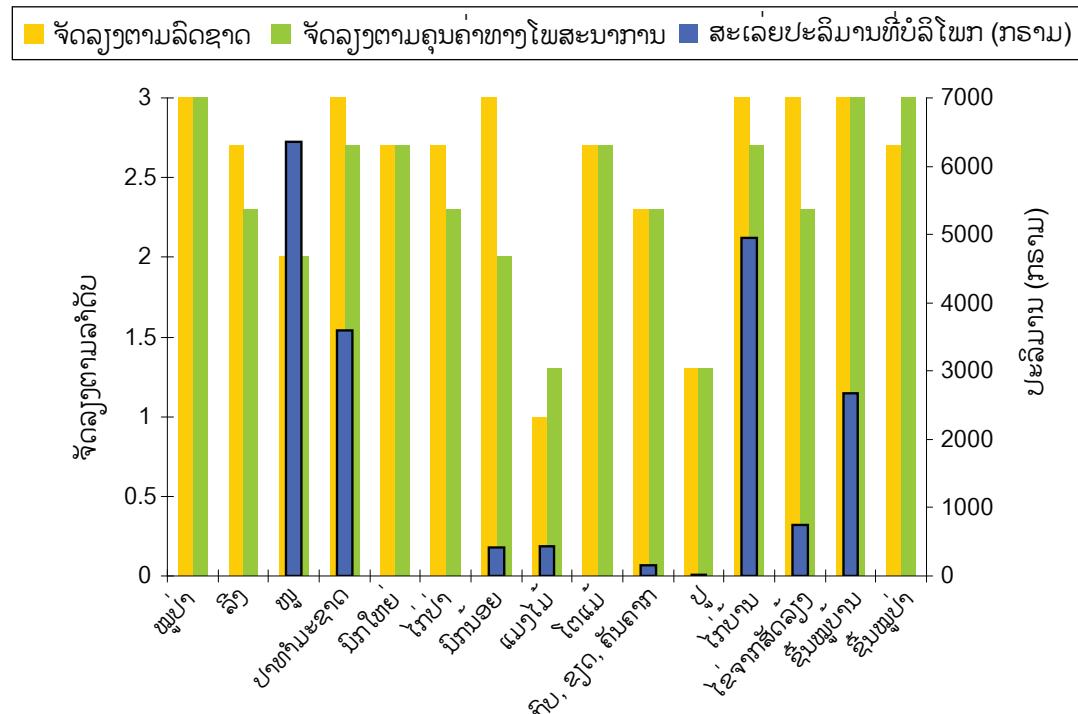

រូប 20. បានក្នុងខេត្ត, ខេត្ត, ដំណោះស្រាយ និងឃុំ នៃការប្រើប្រាស់ផ្លូវការ។

ຫົ່ງ ໝີ ພະນາມ ບັນດາສັດປ່າ ທີ່ເຂົາ ເຈົ້າຖົວ່າ ມີຄຸນຄ່າທີ່ສຸດ, ດັ່ງເຊັ່ນ ປາ ແລະ ຈຳພວກນິກ ທຳມະຊາດ ແລະ ບໍ່ກິນສັດລົງລູກດ້ວຍນີ້ມີມະນິດໃຫຍ່, ໝູປ່າ ຫຼື ລົງ ຂໍ້ເຂົາເຈົ້າ ຖົວ່າມີ ຄຸນຄ່າສູງທີ່ສຸດ (ຮບ 21). ທິດແກນດ້ວຍ, ປະລິມານາທີ່ສູງສຸດ ແລະ ຄວາມທີ່ຂອງການໄດ້ບໍລິ ໂພກຊັ້ນສັດປ່າ ແມ່ນຫຼູປ່າ (ຕາຕະ ລາງ 5), ຂໍ້ເຂົາເຈົ້າຈົດລຳດັບວ່າ ມີຄຸນຄ່າພຶ່ມງາງ, ນອກຈາກນັ້ນ, ບໍລິມາດ ແລະ ຄວາມທີ່ ການໄດ້ບໍລິໂພກຊັ້ນສັດບັນທຶກລົງເອງ ແມ່ນຂອນຂ້າງ ຕໍ່າ ທູກໃສ່ຄຸນຄ່າສູງທີ່ຕັ້ງໄວ້ຕໍ່ຂັ້ນສັດເຫຼົ່ານີ້.

ສຳລັບອາຫານໝວດອື່ນໆ, ຄອບຄົວຈັດລຳດັບຄຸນຄ່າຄົວນັ້ນທີ່ກວ່າໄດ້ຢູ່ທູກ ຈຳພວກ ອາຫານຫຼັກທຳມະຊາດ, ຜັກ ແລະ ໝາກໄມ້ ທູກໃສ່ດັ່ງພວກທີ່ປຸກເອງຢູ່ຕາມບັນກັດ (ສ່ວນໃຫຍ່ ແມ່ນໜີ່ໄມ້ ແລະ ເຫັດ) ແມ່ນໄດ້ມາຈາກທຳມະຊາດ. ການສັງເກດເຫັນຢູ່ພາກສະໜາມ ຂໍ້ ບັນທຶກໄວ້ວ່າ ເດັກນີ້ຢູ່ປະຕິເສດທີ່ຈະກິນອາຫານ ຖ້າຫາກເຂົາເຈົ້າ ບໍ່ມີກລິດຊາດ (ຕົວຢ່າງ ຫີ່ໄມ້, ສາລີປະສົມກັບເຂົາ) ແລະ ຈຶ່ນວ່າ ຕໍ່ຄາບອາຫານທີ່ມີລັກສະນະຊ້າຊາກ. ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້, ສົມທີ່ບັນຍືບລົງທຶນ ພະຍາກ (ຕາຕະລາງ 4) ແລະ ຄວາມທີ່ (ຕາຕະລາງ 5) ຂອງການບໍລິໂພກອາຫານ, ບ່າງອກວ່າ ທັກສອງຄອບຄົວ ແມ່ນເຝັ້ງພາໃນລະດັບສູງ ຕໍ່ອາຫານ (ນອກຈາກເຂົາ) ຂໍ້ບໍ່ຖືວ່າ ມີຄຸນຄ່າສູງທີ່ລົດຊາດຂອງເຂົາເຈົ້າ ແລະ ຂໍ້ເຂົາເຈົ້າເຊື່ອວ່າ ມັນບໍ່ມີຄຸນຄ່າດ້ານໂພຊະນາການ ສູງເກົ່າກັບອາຫານອື່ນໆ.

ຜົນທີ່ໄດ້ ທີ່ສະຫຼຸບສະໜອງເປັນຂຶ້ນນຸ່ມຂ່າວສານ ຂອງຄວາມເປັນມາ ຢ່າງມີຄຸນຄ່າ ຂໍ້ອາດເປັນ ປະໂຫຍດ ໃນການພັດທະນາແຜນງານ ເພື່ອເພີ່ມທະວີການໄດ້ຮັບທາດໂບຕິນ, ໄຂມັນ, ເຫັກ ແລະ ສັງກະສີ. ການວັດແກກດ້ານໂພຊະນາການສຶກສາອາດມີຄວາມຈຳເປັນ ເພື່ອເລັ່ງຄາດ ໝາຍການຕີລາຄາຄຸນຄ່າຕໍ່າ ສຳລັບແມ່ງໄມ້ ແລະ ພິດທິບແກນ ຖ້າຫາກວ່າ ການບໍລິໂພກສິ່ງ ເຫຼົ່ານີ້ ຈະຖືກແນະນຳວ່າ ເປັນຫາງເລືອກໃຫ້ແກ່ການໄດ້ຮັບທາດຊັ້ນທີ່ຕໍ່າໃນປັດຈຸບັນ. ຍັງມີ ທາແຮງທີ່ເປັນໄປໄດ້ ທີ່ຈະສ້າງສົມ ໃສ່ອາຫານເຫຼົ່ານັ້ນ ຂໍ້ລົດຊາດຖືກຈັດລຳດັບສູງຫຼາຍກວ່າ ດ້ານໂພຊະນາການ ແຕ່ໃນຕົວຈິງອາຫານບາງຢ່າງມີຄຸນຄ່າດ້ານໂພຊະນາການ ໂດຍທ່ອງແທ້ (ຕົວຢ່າງ: ຜົວເຫຼືອງ ຫຼື ທົ່ວດິນ).

ຮບ 21. ການຈັດລົງໂດຍສະເລ່ຍຄອບຄົວກ່ຽວກັບລົດຊາດ ແລະ ຄວາມຮັບຮູ້ເຂົ້າໃຈ ຄຸນຄ່າດ້ານ ໂພຊະນາການຂອງຊັ້ນສັດປ່າ ແລະ ສັດບັນຫຼາຍຫຼາຍຊະນິດ (1= ຄຸນຄ່າຕໍ່າ, 2= ຄຸນຄ່າພຶ່ມງາງ (ປາກນາງ) ແລະ 3= ຄຸນຄ່າສູງ) ທູກໃສ່ບໍລິມາດສະເລ່ຍລວມຕົວຈິງຂອງແຕລະຊະນິດຊັ້ນທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກໃນໄລຍະ 3 ເດືອນ ຂອງການທີ່ດລອງ.

ຕາຕະລາງ 17. ການຈັດລົງລຳດັບໂດຍສະເລ່ຍຂອງ 3 ຄອບຄືວຸກງ່ຽວກັບລົດຊາດ ແລະ ຄວາມຮັບຮູ້-ເຂົ້າໃຈ ຄຸນຄໍາດັນ ໂພຊະນາການຂອງໝວດອາຫານໝາກໝາຍປະເທດ 1. ຄຸນຄໍາຕໍ່າ, 2. ຄຸນຄໍາພໍປະມານ ແລະ 3. ຄຸນຄໍາສູງອາຫານຈາກ ທຳມະຊາດແມ່ນເຖິງໂດຍໃຊ້ສີຂຽວ.

ປະເພດອາຫານ	ຊື່ອາຫານ	ການຈັດລົງຕາມ ລົດຊາດອາຫານ	ການຈັດລົງຕາມຄຸນຄໍາ ຂອງອາຫານ
ປະເພດອາຫານຫຼັກ	ເຂົ້າ	3	3
	ສາລີ	2.3	3
	ເຜືອກ, ມັນຕ້າງໆທີ່ຜະລິດເອງ	1.7	3
	ມັນປ່າຕ້າງໆ	1	1
ປະເພດຜັກ	ກຸມຜັກທີ່ຜະລິດເອງ	2	3
	ກຸມຜັກຈາກຫົ່ມມະຊາດ	1.7	2.3
	ໜໍ່ໄມ້ຈາກຫົ່ມມະຊາດ	1.3	2.3
	ເຫັດຫົ່ມມະຊາດ	1	2.3
ປະເພດໝາກໄມ້	ໝາກໄມ້ທີ່ຜະລິດເອງ	2.3	2.7
	ໝາກໄມ້ຈາກຫົ່ມມະຊາດ	1.3	1
ປະເພດຊື້ນ/ບ່າ/ໄຂ່* *ປະເພດຊື້ນທີ່ບໍລິໂພກ ໃນໄລຍະເວລາທີ່ສຶກສາ	ຊື້ນໝູປ່າ	3	3
	ຊື້ນໝູບ້ານ*	3	3
	ປາທິ່ນມະຊາດ*	3	2.7
	ຊື້ນໄກ*	3	2.7
	ໄຂ່ສັດລົງ	3	2.3
	ປະເພດນິກ (ນິກນ້ອຍ)*	3	2
	ຊື້ນງົວ	2.7	3
	ປະເພດນິກ (ນິກໃຫຍ່)	2.7	2.7
	ໄຕແມ້	2.7	2.7
	ເພດລົງ	2.7	2.3
	ໄກປ່າ	2.7	2.3
	ກີບຂົງດ/ຄັນຄາກ*	2.3	2.3
	ກຸງ/ແມງໄມ້ໃນນ້ຳ	2.3	2
	ພວກເຕັກ	2.3	1.3
	ໄຂ່ຂອງສັດປ່າ	2	2
	ປະເພດເຕີ່າ	2	2
	ປະເພດໝູ*	2	2
	ປະເພດຫອຍ	1.7	2
	ຮີຍ, ແລນ	1.3	1.3
ທາງເລືອກໃນການປູກພິດ	ກະບູ*	1.3	1.3
	ແມງໄມ້ເຖິງນິກ*	1	1.3
	ໜົກຫົກ	2.7	2.3
ທິດແຍນ	ໜົກຫົກ	2.7	2.3
	ໝາງາງາ	2.3	3
	ໝາກຫົກ	2.3	3
ນ້ຳມັນໝູ/ນ້ຳມັນພິດ	ໄຂມັນ/ນ້ຳມັນໝູ	3	3
	ນ້ຳມັນພິດ	3	3
ຂອງຫວານຕ້າງໆ	ນິມຊັ້ນ (ນິມປ່ອງ), ເຂົ້າໜົມຕ້າງໆ	2.3	3
	ເຂົ້າໜົມອິມ	2.3	3

5. ການສົນທະນາຄົ່ນຄວ້າ

ຈຸດປະສົງໄດ້ລວມຂອງໂຄງການດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນເພື່ອປະເມີນກ່ຽວກັບການເຊື່ອມໄຢາລະຫວ່າງການຄຸ້ມຄອງສັດປ່າ ແລະ ການບໍລິໂພກອາຫານໄດ້ຄົວເຮືອນ, ສໍາຫວັດເງິ່ງວ່າ ການເພີ່ມທະວີການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ຈະມີຜົນກະທົບຕໍ່ຄວາມຍືນຍົງຂອງປະລິມານການເກັບກູ້ສັດປ່າ ແລະ ຜົນທີ່ສຸດແມ່ນກ່ຽວກັບ, ການບໍລິໂພກອາຫານໄດ້ຄົວເຮືອນ ແລະ ການມີພົງພໍດານອາຫານການກົມ. ຄວາມເຂົ້າໃຈດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນສຳຄັນເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ປະຊາກອນສັດປ່າສາມາດມີຊີວິດລອດ ແລະ ຈະເລີນເຕີບໂຕໄດ້ ແລະ ຍັງຈະເອື້ອອຳນວຍໃຫ້ຜູ້ມີສ່ວນກ່ຽວຂອງຈາກຂະແໜງການພັດທະນາຊົນນະບົດໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນວິທີການແບບລວມສູນ ສໍາລັບການຄຸ້ມຄອງພູມປະເທດ ສໍາລັບການອະນຸລັກຊີວະນາງພັນ ຂຶ້ງຈະຍັງເອື້ອອຳນວຍຊຸມຊົນຊົນນະບົດໄດ້ປະໂຫຍດຢ່າງສູງສຸດ ຂອງຍຸດທະສາດການຄ້າປະກັນສະບູງອາຫານຂອງຄົວເຮືອນ ຂຶ້ງປະກອບດ້ວຍແຫຼ່ງສະບູງອາຫານໝາຍລັກສະນະ (ການຈັບໄດ້ຈາກທຳມະຊາດ, ຜະລິດເອງ ແລະ ຂຶ້ງ), ເພື່ອຮັບປະກັນການໄດ້ອາຫານ ແລະ ສາມອາຫານທີ່ພົງພໍ.

ເປັນທີ່ຮັບຮູ້ກັນວ່າ ສິ່ງທີ່ຮູ້ກັນຢູ່ແລ້ວກ່ຽວກັບສາຍເຫດທີ່ຕິດພັນໃນການໜູ້ດັ່ງລົງຂອງສັດປ່າ ແລະ ການຂາດສານອາຫານຢູ່ ສປປ ລາວ, ພວກເຮົາຈະພະຍາກອນ ວ່າການຮັບຮອງເອົາແນວທາງແຫ່ງຊາດ ສໍາລັບການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ໃນໄລຍະຍາວ, ຈະປະກອບສ່ວນໃຫ້ແກ່ການພື້ນຟູ້ ແລະ ຄວາມສາມາດມີຊີວິດລອດ ແລະ ຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງປະຊາກອນສັດປ່າ ລວມທັງຄວາມຍືນຍົງຂອງປະລິມານສັດປ່າ. ຍຸດທະສາດດັ່ງກ່າວນີ້, ໃນທາງກັບກັນ, ຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ແກ່ການມີຂົມໃຊ້ ຊັ້ນສັດປ່າ ຫຼາຍກວ່າ ສໍາລັບການບໍລິ ໂພກໄດ້ຄົວເຮືອນ, ໂດຍສະເພາະສໍາລັບຄົວເຮືອນຊົນນະບົດໃນກຸ່ມທີ່ມີລາຍໄດ້ຕໍ່າ. ແຕ່ມັນຈະເປັນການບໍ່ມີເຫດຜົນທີ່ຈະຄາດຫວັງວ່າ ຂັ້ນສັດປ່າພົງຢ່າງດູວຈະສາມາດບັນລຸໄດ້ ໃນຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການດ້ານໂພຊະນາການ ແລະ ທາດໂປ່ຕິນທີ່ຈຳເປັນຂອງສັງຄົມຊົນນະບົດດັ່ງກ່າວນີ້ ທີ່ກຳລັງເຕີບໂຕຢ່າງໄວວາ. ຍົກຕົວຢ່າງ Bennett ແລະ Robinson (2000) ຄາດຄະເມວ່າ ບໍ່ໄມ້ເຂດຮ້ອນທີ່ບໍ່ຖືກລົບກວນສາມາດຜະລິດຂັ້ນສັດປ່າໄດ້ຢ່າງພົງພໍ ເພື່ອບັນລຸໄດ້ຄວາມຕ້ອງການທາດໂປ່ຕິນ ສໍາລັບພູ້ແຕ່ນີ້ຄົນ/ກມ2, ຖ້າຫາກວ່າ ປະຊາກອນ ຫາກເອື່ອຍອີງຢ່າງເຕັມສ່ວນຕໍ່ສັດ ສໍາລັບຄວາມຕ້ອງການທາດໂປ່ຕິນ ຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ. ເຖິງວ່າແຫຼ່ງອາຫານຈະມີຄວາມໝາງໝາຍກວ່ານີ້ ສໍາລັບຊົນເຜົ່າກຸ່ມນ້ອຍຢ່າເຂດເມີນສູງຂອງ ສປປ ລາວ ໃນປັດຈຸບັນ, ຜົນໄດ້ຮັບເບື້ອງຕົນ, ຄົງຄູ້ກັບການສໍາຫຼວດອື່ນໆ, ບົ່ງບອກວ່າ ປະຊາກອນ ຫາກເອື່ອຍອີງຢ່າງເຕັມສ່ວນຕໍ່ອາຫານຈາກທຳມະຊາດ. ເງື່ອນໄຂເຫຼົ່ານີ້ຮຽກຮ້ອງຄວາມຊຳນິຊຳນານ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງການເຮັບກູ້ສັດປ່າ ສໍາລັບການຊົມໃຊ້ແບບຍືນຢູ່ ຂຶ້ງຮົບດ່ວນເທົ່າກັບການສົ່ງເສີມກະສິກຳເພີ່ມພູມການຜະລິດ ຫຼື ສ້າງຜະລິດຕະພັນທີ່ຕະຫຼາດຕ້ອງການ ສໍາລັບການມີລາຍໄດ້ເປັນເງິນ. ຜົນໄດ້ຮັບເບື້ອງຕົນຈາກການສຶກສາທິດລອງຕັ້ງນີ້ (ໄດ້ມີພົງແຕ່ ສອງ ຄອບຄົວຈາກກຸ່ມຊົນເຜົ່າດູວ ແລະ ບັນດູວ) ເລີ່ມຕົ້ນທີ່ຈະສ່ອງແສງກ່ຽວກັບການເຊື່ອມໄຢາທີ່ເປັນໄປໄດ້ຂຶ້ນຢູ່ແລ້ວລະຫວ່າງການຄຸ້ມຄອງສັດປ່າ ແລະ ການບໍລິໂພກອາຫານໄດ້ຄົວເຮືອນ ໃນເຂດເມີນສູງຂອງ ສປປ ລາວ ໃນປັດຈຸບັນ.

5.1. ການຄຸ້ມຄອງເຂດປ່າສະຫງວນ ແລະ ການປົກຄອງບ້ານມີຜົນກະທົບຕໍ່ຄວາມອຸດິມສົມບູນ ແລະ ການນຳໃຊ້ ສັດປ່າ ມີຄືແນວໄດ້?

ຊາວບ້ານ ແລະ ອົງການປົກຄອງເມືອງທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນການສຶກສາເບື້ອງຕົ້ນຕັ້ງນີ້ ຮູ່ສຶກສາວ່າ ການຄຸ້ມຄອງເຂດປ່າສະຫງວນປະກອບສ່ວນໃຫ້ແກ່ການເພີ່ມທະວີຄວາມອຸດິມສົມບູນ. ໃນເວລາທີ່ບ້ານ ຫ້ວຍຕົນ ໄດ້ຮັບການສ້າງຕັ້ງໃນປີ 1997, ການຄ້າຂາຍສັດປ່າຊະນີດໃຫຍ່ ຢູ່ເຂດເມືອງໄດ້ຮັບການລາຍງານວ່າ ດຳເນີນໄປຢ່າງຄິກຄັກຢູ່ແລວ ແລະ ພວກເຮົາບໍ່ພົບເຫັນຫຼັກຖານໃດທີ່ວ່າ ອົງການປົກຄອງບ້ານພູ້ງລໍາພັ້ງມີປະສິດທິພາບໃນການຈັດລະບູບການກ່ຽວກັບສັດປ່າ. ແຕ່ຫັງຊາວບ້ານ ແລະ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຝ່າຍລັດຮູ້ສຶກວ່າມັນແມ່ນການເລີ່ມຕົ້ນການ ຄຸ້ມຄອງເຂດປ່າສະຫງວນຢ່າງຫ້າວໜັງຈິງ ໃນປີ 2000, ຂຶ້ງລວມທັງການທີ່ລັດຖະບານສົ່ງເຕັບບິນທີ່ຜະລິດເອງ ທີ່ບໍ່ຖືກ

ແລະ ມີພຽງພໍໃຫ້ຄົນຫ້ອງຖິ່ນຈັບ-ລາຕາມລະດູການ, ປະສົບກັບການໜຸດໜ້ອຍລົງຢ່າງໄວວາ ນັບແຕ່ປີ 2004 ເປັນຕົ້ນມາ, ທີ່ກ່ຽວພັນກັບການຄ້າເຖືອນຂໍາມຊາຍແດນ ແມ່ນ ທີ່ຈັບຈາກທີ່ມະຊາດທີ່ເພີ່ມທະວີຂຶ້ນ ເພື່ອນໃຊ້ເປັນ ພໍແມ່ພັນຂະຫຍາຍຈຳນວນຢູ່ຝາມລົງ ຢູ່ແຂວງ ເຊີນ ລາ, ປະເທດ ຫວຽດນາມ (Brooks 2008; A. Johnson, ຂໍ້ມູນທີ່ບໍ່ໄດ້ພິມເຜີຍແຜ່). ການຄ້າເຖືອນສົ່ງຂາຍໃຫ້ຝາມລົງແມ່ນ ດັ່ງກ່າວນີ້ (ຊື່ເປັນແຫຼ່ງສະໜອງຂຶ້ນແມ່ນໃຫ້ຮ້ານອາຫານຢູ່ນະຄອນຫຼວງ ຮ່າໂນຍ ແລະ ເພາະສະນັ້ນ, ເປັນການສົ່ງປົອນປະຊາກອນຕົວເມືອງທີ່ຂອນຂ້າງຖານະດີ) ຈຶ່ງເປັນເຫດໃຫ້ ແມ່ນ ຢູ່ ສປປ ລາວ ຖືກສັບຊ້ອນຈາກສັດປ່າປະເພດ ບັນຊີ || ມາຢູ່ປະເພດບັນຊີ | ໃນປີ 2007, ເຮັດໃຫ້ ແມ່ນ ກາຍເປັນສົ່ງນອກເໜືອຄວາມສາມາດບໍລິໂພກ ໃນຫ້ອງຖິ່ນ. ໃນລັກສະນະດັ່ງກ່າວນີ້, ການຂາດແຄນຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ການຄຸມຄອງຈຶ່ງສົມທີ່ບໍ່ເຂົ້າກັນເປັນປໍ່ກັບຊຸ່ຍຮ່ວມກັບການຄ້າເຖືອນສັດປ່າສົ່ງຜົນກະທີບທາງລົບໃຫ້ແກ່ທັງປະຊາກອນສັດປ່າ ຢູ່ເຂດເມີນສູງ ຂອງ ສປປ ລາວ ແລະ ໃນທີ່ສຸດ, ການມີພຽງດ້ານໂພຂະນາການຂອງຄາບອາຫານຄົນໃນຫ້ອງຖິ່ນ (ເບິ່ງພາກ 5.3).

5.2. ປະລິມານ ເກັບກູ້ ສັດປ່າປະເພດຄຸມຄອງເປັນຄືແນວໄດ ແລະ ມັນມີຄວາມຍືນຍົງ ຫຼື ບໍ່? ຖ້າຫາກບໍ່ຍືນຍົງ, ກິນໄກອັນໄດ້ທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງມີ ເພື່ອບັນເທົາຜົນກະທີບທາງລົບຕໍ່ຊີວະນາງພັນ?

ເພື່ອປະເມີນກ່ຽວກັບຄວາມຍືນຍົງ ມັນເປັນສົ່ງຈຳເປັນທີ່ຈະສົມທຸງປະລິມານເກັບກູ້ຕົວຈິງ (ກິໂລ/ ກມ2) ໃສ້ກັບການປະເມີນດ້ານສະຖານະພາບຊີວະມວນ ຂອງສັດຢູ່ໃນເຂດພື້ນທີ່ ແລະ ປະລິມານເກັບກູ້ສູງສຸດແບບຍືນຍົງທີ່ມີໃຫ້ເກັບກູ້ທຸກບັນ ສັດສ່ວນຂອງສະຖານະພາບຊີວະມວນ (Robinson ແລະ Bennett 2004), ການເກັບກູ້ຕົວຈິງ ສັດປ່າໃນໄລຍະ 3 ເດືອນຂອງການສຶກສາເບື້ອງຕົ້ນ ສະເລ່ຍໄດ້ ພົງແຕ່ 11.2 ກິໂລ ຕໍ່ຄອບຄົວ, ການເກັບກູ້ຂອງແຕ່ລະຄອບຄົວ ແມ່ນສັດໃຫຍ່ ປະກອບດ້ວຍສັດລົງລູດດ້ວຍນົ້ມນົມ (7.3 ກິໂລຕໍ່ຄອບຄົວ), ຂຶ່ງໃນນັ້ນ ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຈຳພວກພູ້ (7.2 ກິໂລຕໍ່ຄອບຄົວ). ເມື່ອທີບທວນຜົນໄດ້ຮັບເຫຼົ່ານີ້, ມັນເປັນສົ່ງຈຳເປັນທີ່ຈະຕົວງານທຳນິວວາ ຂໍ້ມູນແມ່ນຖືກເກັບກຳໃນໄລຍະທີ່ການຕົວງານແຮງງານເຂົ້າໃນການຜະລິດກະສິກຳແມ່ນສູງ, ໃນຊ່ວງລະດູດຝົນ. ການສໍາໜັດຕົງກອນໆຂອງທີ່ຜ່ານມາຢູ່ ສປປ ລາວ ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ການລາສັດ ມີລັກສະນະຫຼຸດລົງໃນຊ່ວງລະດູນີ້ ແລະ ເປັນສ່ວນໃຫຍ່ ຢູ່ເຂດພື້ນທີ່ໄກ້ບ້ານ (Johngson ແລະ ຄະນະ. 2005). ໃນຊ່ວງທີດລອງໄລຍະເວລາ 3 ເດືອນ, ອາຫານທຳມະຊາດ ຖືກເກັບກູ້ພາຍໃນບໍລິເວນໄລຍະທາງຍ່າງທ່າງຈາກບ້ານປະມານສາມເຖິງຫ້າຊື່ວໂມງ. ຂໍ້ມູນທາງກວ້າງຂອງພື້ນທີ່ສັງລວມ ໃນໄລຍະກອງປະຊຸມວິຊາການ 1 ບົ່ງບອກວ່າ ນາຍພານຈະເດີນທາງໃນໄລຍະໄກໃນຊ່ວງອື່ນງ່ອຂອງປີ (ຮູບ 5). ນັບແຕ່ເດືອນພິດສະພາ ເຖິງ ເດືອນ ສິງຫາ ພວກເຮົາພົບເຫັນວ່າ ເດັກນ້ອຍຜູ້ຂາຍໃນຄອບຄົວເປັນຜູ້ຈັບ-ລ່າສັດ ເກົອບທັງໝົດໃນຂະນະຜູ້ປົກຄອງ ແລະ ລູກຜູ້ໃຫຍ່ຄືນອື່ນໆ ໃນຄອບຄົວອອກແຮງງານຢູ່ເກົ່າສົ່ງສ່ວນ. ໃນຊ່ວງເວລາເຊື່ອງຂອງປີ, ສະມາຊິກຄອບຄົວທັງໝົດແມ່ນອນວ່າ ຈະມີສ່ວນຮ່ວມໃນການລາສັດ ແລະ ເກັບເດັດ ແລະ ກິດຈະກຳເຫຼົ່ານີ້ ຈະມີຂຶ້ນຢູ່ໃນໄລຍະທ່າງຈາກບ້ານຫຼາຍຂຶ້ນ. ສະນັ້ນ, ປະລິມານ ແລະ ຊະນິດສັດປ່າ ທີ່ເກັບກຸ່ວໄດ້ ໃນຊ່ວງໄລຍະການສຶກສາ ເບື້ອງຕົ້ນຄັ້ງນີ້ ແມ່ນອນວ່າ ຈະບໍ່ເປັນຕົວແທນຂອງຊ່ວງເວລາເຊື່ອງຂອງປີ ເມື່ອຊາວບ້ານສາມາດລ່າສັດ ແລະ ເກັບເດັດໃນໄລຍະທ່າງໄກກວ່າເດີມຈາກບ້ານ. ເຊັ່ນດູງວັນ, ຊ່ວງທີດລອງເກັບກຳຂໍ້ມູນທັງ 3 ເດືອນດຳເນີນ ການ ໃນຊ່ວງທີ່ທາງການ' ທ້າມການລາສັດ' (ແຕ່ເດືອນພິດສະພາ ເຖິງ ເດືອນ ຕຸລາ; ເບິ່ງຮູບ 1) ຂຶ່ງເປັນເວລາທີ່ການເກັບກູ້ບໍ່ເປັນຕົວແທນໃຫ້ແກ່ສ່ວນເວລາທີ່ຍັງເຫຼືອໃນປີ.

ໃນຂະນະທີ່ມັນຍັງບໍ່ທັນເຖິງເວລາອັນຄວນ ທີ່ຈະຕິລາຄາດ້ານຄວາມຍືນຍົງ ທີ່ອີງໃສ່ລະດັບປະລິມານການເກັບກູ້ສັດປ່າ ທີ່ ສັງເກດເຫັນ ຍ້ອນຂໍ້ຈຳກັດຂອງໄລຍະການທີດລອງດັ່ງກ່າວນີ້, ອັນເປັນປະໂຫຍດໃນໄລຍະນີ້ທີ່ ຈະ ພົຈາລະນາວ່າ ການວິເຄາະຈຸດທີ່ເປັນສົ່ງທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງເອົາໃຈໃສ່ພິຈາລະນາ ພາຍຫຼັງຈາກດຳເນີນການເກັບກຳຂໍ້ມູນຕະຫຼອດທັງປີ ແລະ ນຳໃຊ້ ຄອບຄົວຕົວແບບຢ່າງກວ້າງຂວາງ ກຳຕິຈຳນວນບ້ານ. ຖ້າຫາກວ່າ ປະລິມານການເກັບກູ້ທີ່ໄດ້ຈາກຜົນການຄົ້ນຄວ້າ

ການທິດລອງຄັ້ງນີ້ (11.2 ກິໂລ ຕໍ່ຄອບຄົວໃນເວລາ 3 ເດືອນ) ເປັນຕົວແນນໃຫ້ແຮງທັງໝົດ 39 ຄອບຄົວໃນໝູ້ບ້ານຕະຫຼອດໄລຍະ 12 ເດືອນ, ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ຈະຫຼັບເທິ່ງກັບການປະເມີນປະລິມານເກັບກຸ້ປະຈຳປີ ຂຶ່ງແມ່ນ 1.133 ກິໂລ ຂອງນ້ຳໜັກສັດລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມ ສໍາລັບທັງໝົດບ້ານ. ເຖິງວ່າເນື້ອທີ່ດິນທີ່ລັດທະບານຈັດສັນໃຫ້ບ້ານແມ່ນ, ອາດຄະເນເນື້ອທີ່ລວມ ສໍາລັບທັງໝົດສອງຄອບຄົວ ໃນໄລຍະການທິດລອງສາມເດືອນ ໃນຕົວຈຶ່ງແມ່ນ 40 ກມ 2. ຍ້ອນວ່າ ໄດ້ມີການເກັບກຸ້ອ້າຫານຈາກເນື້ອທີ່ພັຍໃນຂອບເຂດແດນຂອງສອງບ້ານ ໄກຄູງນໍາອີກ. ຖ້າໃຊ້ເນື້ອທີ່ທັບຊອນວ່າເປັນເນື້ອທີ່ເກັບກຸ້ໜ້ອຍສຸດ ສໍາລັບທັງບ້ານ ແລະ ການອາດຄະເນກ່ຽວກັບປະລິມານການເກັບກຸ້ປະຈຳປີຢູ່ຂ້າງເທິງນັ້ນ, ການອາດຄະເນປະຈຳປີເບື້ອງຕົ້ນ ປະລິມານເກັບກຸ້ສັດລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມ ສໍາລັບບ້ານຈະມີປະລິມານ 28.3 ກິໂລ/ກມ 2.

ສະຖານະພາບຊີວະມວນທັງໝົດ (ກິໂລ/ກມ 2) ຂອງສັດລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມ ຢູ່ເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ ແມ່ນບໍ່ເປັນທີ່ຮູ້ຈັກໄດ້. ດັ່ງທີ່ຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນປົກກະຕິບໍ່ມີເລີຍສໍາລັບໝາຍງ່າງຈຸດ, Robinson ແລະ Bennett (2004) ສະໜອງສາຍພົວພັນທີ່ເປັນປະໂຫຍດອັນໜີ່ງລະຫວາງຊີວະມວນສັດລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມຈາກຈຸດທີ່ຕັ້ງຂອງປ່າເຂດຮອນ ແລະ ປະລິມານນັ້ນຳຟັນປະຈຳປີ. ສາຍພົວພັນດັ່ງກ່າວນີ້ ບໍ່ເປັນອົກຊີວະມວນລວມກັນທີ່ປະເມີນໄວ້ຂອງຈຳພວກໝູ້ຂະນິດໃຫຍ່, ສັດຈຳພວກລົງ ແລະ ສັດຕິນກີບ (>1 ກິໂລ) ຢູ່ປ່າໄມ້ເຂດຮອນແຫ້ງ “ທີ່ຂອນຂ້າງບໍ່ຖືກລົບກວນ” ທີ່ມີປະລິມານນັ້ນຳຟັນສະເລ່ຍຕື່ປະມານ 1.500 ມມ, ຄ້າຍຄືກັນກັບເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ, ອາດສະເລ່ຍໄດ້ປະມານ 7.000 ກິໂລ/ກມ 2. Robinson ແລະ Bennett, ໂດຍດຶງຂໍ້ມູນຈາກການສຶກສາຈຳນວນໜຶ່ງ, ສະເໜີວ່າ ສັດຊະນິດໄຕ້ໃຫຍ່ແຜ່ພັນຊ້າ (ສັດຈຳພວກລົງ ແລະ ສັດຕິນກີບຊະນິດໄຕ້ໃຫຍ່) ປົກກະຕິຈະໜູດໝ້ອຍລົງໃນເຂດພື້ນທີ່ຄ້າຍຄືກັບເຂດຄຸ້ມຄອງການນຳໃຊ້ຂອງປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ (ຊຶ່ງແມ່ນ “ລະບົບຄົນມີບິດບາດສໍາຄັນ” ບ່ອນທີ່ສັດລົງຍາດແຍ່ງງານທາກິນກັບສັດປ່າ ແລະ ບ່ອນທີ່ມີການລ່າສັດ), ໃນຂະນະທີ່ຊີວະມວນຂອງສັດຊະນິດທີ່ແຜ່ພັນດີໄດ້ຢ່າງໄວ້ເຊັ່ນ: ຈຳພວກໝູ້ ຂຶ່ງແນ່ນອນວ່າ ຈະເພີ່ມທະວີຂຶ້ນໃນເຂດພື້ນທີ່ເຊັ່ນນັ້ນ. ດ້ວຍເຫດນີ້, ສະຖານະພາບຊີວະມວນ ສັດລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມ ໃນເຂດຄຸ້ມຄອງຂອງເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ແມ່ນແນ່ນອນວ່າຈະມີຕ່າງກວ່າຈຳນວນສະເລ່ຍ 7.000 ກິໂລ/ກມ 2 ທີ່ພະຍາກອນໄວ້ ສໍາລັບປ່າເຂດຮອນແຫ້ງທີ່ຂອນຂ້າງບໍ່ຖືກລົບກວນ. ແກ້ການລົບກວນໂດຍມະນຸດ ໃນຮູບແບບການປຸກຜົງປະເຮືອ ແລະ ປ່າເຫຼົ່າໃນເຂດດັ່ງກ່າວ ອາດຈະປະກອບສ່ວນໃຫ້ການແຜ່ພັນຂອງສັດຊະນິດໄຕ້ໜ້ອຍ, ເຊັ່ນ ຈຳພວກໝູ້, ທີ່ມີການຜະລິດຊີວະມວນຂອນຂ້າງສູງກວ່າ ທີ່ອາດພົບເຫັນໃນປ່າທີ່ຖືກລົບກວນໝ້ອຍ. ຍ້ອນວ່າການຈະເລີນພັນຂອງຈຳພວກໝູ້ທີ່ສູງ, ອາດຄະເນວ່າ ອັດຕາປະລິມານການເກັບກຸ້ປະຈຳປີແບບຍືນຍົງ ສໍາລັບສັດບາງຊະນິດສາມາດມີລື່ນ 50% ຂອງສະຖານະພາບຊີວະມວນ (Robinson 2000). ປະຍຸກໃຊ້ການຄາດຄະເນ ດັ່ງກ່າວກັບເຂດພື້ນທີ່ບ້ານ ຫ້ວຍຕືນ, ຂຶ່ງມີອັດຕາເກັບກຸ້ປະຈຳປີ 28.3 ກິໂລ/ກມ 2 ທີ່ຕົນຕໍ່ແມ່ນ ຈຳພວກໝູ້ ແນ່ນອນວ່າ ອາດມີຄວາມຍືນຍົງຍາວນານຈົນກວ່າສະຖານະພາບຊີວະມວນຂອງປະຊາກອນໝູ້ ຂອງເຂດພື້ນທີ່ເກັບກຸ້ຈະມີຢ່າງໜ້ອຍສອງເກົ່າຂອງຈຳນວນດັ່ງກ່າວ. ຖ້າວ່າພີຈາລະນາເຖິງສັດລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມຂະໜາດໄຕ້ໃຫຍ່ເຊັ່ນ: ສັດຕິນກີບ ແລະ ພວກລົງ, Robinson ແລະ Bennett, ສະເໜີວ່າ ອັດຕາປະລິມານການເກັບກຸ້ແບບຍືນຍົງຢ່າງສູງສຸດ ອາດແມ່ນ 10% ຂອງສະຖານະພາບຊີວະມວນລວມ ສໍາລັບປະເພດປ່າເຂດຮອນ ນັບຈາກປຸງກຸ່ມືມຈົນເຖິງແຫ້ງ, ຂຶ່ງຈະໝາຍເຖິງວ່າອັດຕາປະລິມານ ການເກັບກຸ້ທີ່ຄາດຄະເນ ຢູ່ທີ່ 28.3 ກິໂລ/ກມ 2 ອາດຈະຍືນຍົງ ແຕ່ພູງທາກຊີວະມວນສັດລົງລູກດ້ວຍນ້ຳນິມທັງໝົດມີຢ່າງໜ້ອຍ 283 ກິໂລ/ກມ 2. ຢູ່ເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ, ມີການສໍາໜູວດສັດຕິນກີບຈຳນວນ 5 ຊະນິດ ໝູ່ປ່າ (Eurasian Wild Pig *Sus scrofa*), ພານ (*Muntjac spp. Muntiacus spp.*), ກວາງ (*Sambar Rusa unicolor*), ເມີຍ-ກະທົງ (*Gaur Bos frontalis*) ແລະ ເຍືອງ (*Chinese Serow Capricornis milneedwardsi*) ໃນປີ 2008 ທີ່ເນື້ອທີ່

2,600 กม2 พิบວາດดัดຂະນິຄວາມອຸດົມສົມບູນອີງຕາມການຢ່ອງໄສ ມີຈຳນວນແຕ່ 3.1 ຫາ 3.5 ໂຕ/ກມ2 (ວົງ ຄຳແຫງ, ຂໍ້ມູນບໍ່ໄດ້ພິມເຜີຍແຜ່). ສັດທີ່ພິບເຫັນວ່າ ມີຈຳນວນໜ້າຍກວ່າໝູ້ແມ່ນ ພານ (43%) ແລະ ໝູ່ປາ (42%) ໂດຍມີສັດປະເພດຕົນກີບຂະນິດໃຫຍ່ໃນສັດສວນ ຫຼືອຍໜຶ່ງ. ໂດຍປະຢຸກໃຊ້ນໍາໜ້າກສະເລ່ຍ ສໍາລັບສັດຕະລະຂະນິດ (Lekagul ແລະ McNeely 1978, Nowak 1991 ແລະ Francis 2008) ສາມາດປະເມີນດັດຂະນິຊີວະມວນໄດ້ທີ່ 320 ຫາ 358 ກິໂລ/ ກມ2. ດ້ວຍເຫດນີ້, ຖ້າຫາກປະລິມານເກັບກູ້ສູງສຸດແບບຍືນຍົງ ທີ່ສັງເກດໄດ້ ໃນໄລຍະທິດລອງ (28.3 ກິໂລ/ກມ2) ພິບເຫັນວ່າ ເປັນຕົວແທນ ຂອງປະລິມານເກັບກູ້ສູງສຸດ ໂດຍລວມຂອງບ້ານ, ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນອາດຈະຍືນຍົງໂດຍແຫ້ຈຶ່ງ.

ແຕ່, ໃນຄວາມເປັນຈຶ່ງ, ແມ່ນແຕ່ໃນໄລຍະການທິດລອງນີ້ ໄດ້ມີຫຼັກຖານ ທີ່ຖອດໄດ້ຈາກແບບ ພອມສັດປ່າເຂດບ້ານທີ່ວ່າຄອບຄົວອື່ນໆ ໄດ້ລ້າສັດປ່າຊະນິດໂຕໃຫຍ່ຢູ່ດີ, ມີຂະໜາດນົ້າໜັກ ແຕ່ 2 ຫາ 25 ກິໂລ, ຂໍ້ຈະເພີ່ມທະວີຢ່າງເປັນແກ່ນສານ ຂອງການຄາດຕະເບປະລິມານການ ເກັບກູ້ສູງສຸດ ໂດຍລວມຂອງບ້ານ. ລະດັບປະລິມານການເກັບກູ້ ດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນສອດຄ່ອງກັບ ຕົວເລກຂອງການສໍາໜັວດປີ 2005 ຢູ່ສືບ ບ້ານໃນເຂດຄຸມຄອງ ຂອງປ່າສະຫງວນ ນ້ຳແອດ-ໝູ່ເລີຍ ຂຶ່ງລວມທັງບ້ານ ຂ້ວຍຕືນ ທີ່ໄດ້ຮັບລາຍງານວ່າ ໄດ້ບໍລິໂພກພວກກະຮອກ, ກວາງ, ບາກ, ໝູ້, ນິກຢາງ ແລະ ນິກກະທາ ເປັນປະຈຳໃນຫຼຸກເດືອນ (Johnson, ຂໍ້ມູນບໍ່ໄດ້ ພິມເຜີຍແຜ່). ການສໍາໜັວດອີກຄັ້ງ ໃນປີ 2001 ໄດ້ລາຍງານວ່າ ຄົວເຮືອນຢູ່ໃນເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ໄດ້ບໍລິໂພກຊັ້ນສັດປ່າຈຳນວນ 141 ກິໂລ ເປັນປະຈຳປີ, ຂໍ້ໃນນັ້ນ 20% ແມ່ນກວາງ ແລະ ໝູ້ (ICEM2003), ທີ່ແມ່ນບໍລິມາດຊຶ່ງເກືອບແມ່ນຫັກເທົ່າໝາຍກວ່າການປະເມີນຄ່າຂອງພວກເຮົາ ຈຳນວນ 28.3 ກິໂລ/ຄອບຄົວ ໂດຍອີງຕາມໄລຍະເວລາຈຳກັດຂອງການເກັບກຳຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວນີ້. ດ້ວຍເຫດນີ້, ເບິ່ງຕ້າຍກັບວ່າ ເປັນການແມ່ນອນທີ່ວ່າຕົວຢ່າງທີ່ມີຈຳ ນວນກວ່າງຂວາງກວ່າ ທີ່ ປະກອບດ້ວຍໝາຍກອບຄົວໃນໝາຍບ້ານໃນໄລຍະເວລາຕະຫຼອດປີຈະເຜີຍແບບປະລິມານການ ເກັບກູ້ສູງສຸດຕີ່ຫີ່ສູງກວ່າ ທີ່ໄດ້ຄາດຕະເບ ໃນໄລຍະການທິດລອງຄັ້ງນີ້. ການສຶກສາອີກຕື່ມ ໃນຕໍ່ໜ້າອາດຈະຍັງສະແດງເຖິງປະລິມານເກັບກູ້ສູງສຸດ ຂອງສັດປ່າຊະນິດໃຫຍ່ ທີ່ບໍ່ມີຄວາມ ຍືນຍົງມາໄດ້ໄລຍະໜຶ່ງແລ້ວ, ດັ່ງທີ່ຂໍ້ມູນຈາກກອງປະຊຸມວິຊາການ 1 ບົ່ງບອກ ແລະ ຮູບການ ບູກັງແບບປະເຮືອ ໃນປັດຈຸບັນ ແລະ ບ່າເງົ່າໃນເຂດຄຸມຄອງຂອງເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ຈະມີແຕ່ສັດປ່າຊະນິດໂຕນ້ອຍເປັນຕົ້ນຕໍ່ໄວ້ໃຫ້ລ່າ.

ຫາກກຳມີດວ່າ ການລ່າສັດແມ່ນ ‘ຍືນຍົງ’ ຍັງຮຽກຮ້ອງການປະເມີນອີກວ່າ ມີຈຳນວນສັດຢ່າງ ພົງພໍທີ່ຈະສະໜອງເປັນແຫ່ງອາຫານທີ່ເປັນແກ່ນສານໃຫ້ມະນຸດໄດ້ຂົມໃຊ້ ຫຼືບໍ່ (Bennett & Robinson, 2000). ເຖິງວ່າຄອບຄົວທີ່ຮ່ວມໃນການທິດລອງຄັ້ງນີ້ໄດ້ບໍລິໂພກຊັ້ນສັດປ່າໝູ້ ກວ່າ 4 ກິໂລຕໍ່ເດືອນ, ສັດລົງຈຸກດ້ວຍນັ້ນມີທີ່ລ່າໄດ້ບາງສັດສ່ວນ (10.4%) ແລະ ຈຳພວກ ນິກ (6.8%) ບໍ່ຖືກບໍລິໂພກໂດຍຄອບຄົວແຕ່ໄດ້ເອົາໃຫ້ຄົນອື່ນໆ. ເຖິງວ່າການແບ່ງຢັນຊັ້ນສັດ ປ່າໃຫ້ກັນອາດຖືກຕົວາມໝາຍວ່າ ເປັນດັ່ງຕົວແທນໃຫ້ການມີຊັບພະຍາກອນທີ່ພົງພໍ, ການ ສຶກສາຄັ້ງອື່ນໆ ຂັບກວ່າ ອາຫານທີ່ເປັນຂອງຕ້ອນເຫຼົ່ານີ້ ມີບິດບາດເພື່ອເສີມ ສ້າງຄວາມສາ ມັກຄີ ໃນລະຫວ່າງໝູ່ເພື່ອນ ແລະ ຍາດັ່ງນັ້ນ ເປັນຕົວຈຳນວນສັດເຫຼົ່ານັ້ນ ບໍ່ໄດ້ ສອງແສງການເປັນຕົວ ແທນຂອງການມີຊັບພະຍາກອນອັນອຸດົມສົມບູນ (Krahn 2005).

ຫຼັກກວ່າ ການສຶກສາຄົ້ນຄວ່າໃນຕໍ່ໜ້າຫາກສະແດງວ່າປະລິມານການເກັບກູ້ຂອງສັດຂະນິດ ຄຸມຄອງໄດ້ກາຍເປັນຄວາມບໍ່ຍືນຍົງໃນ ເຂດຄຸມຄອງ, ກົມໄກທີ່ຈະເປັນເພື່ອບັນທຶກຜະກິບ ຕາງໆ ທີ່ເກີດຈາກປະລິມານການເກັບກູ້ເຊັ່ນນັ້ນ ອາດລວມເຖິງການໃຫ້ພະນັກງານເຮັດວຽກ ຮ່ວມກັບຊາວບ້ານ ໃນແຜນການຄຸມຄອງສັດປ່າຂອງສັດປ່າໃນບໍລິເວັນເນື້ອທີ່ຂອງບ້ານ. ໃນເວລາດັງວັນ, ອົງການພັດທະນາອາດເຂົ້າມີສ່ວນນຳເພື່ອ ສະໜອງໂພຊະນາການສຶກສາ (ຕົວຢ່າງ: ອາຫານທິດແທນຊັ້ນ, ການເລືອກກິນອາຫານ ແລະ ແຫ່ງ), ການສິ່ງເສີມການຜະລິດ ກະລິກຳ (ຕົວຢ່າງ, ການລົງງ ແລະ ຂະຫຍາຍພັນສັດ, ການບໍລິໂພກຊັ້ນທີ່ຜະລິດເອງ, ການຕັດ ເລືອກພິດເສດຖະກິດທີ່ຈະບູກ) ແລະ ການຕະຫຼາດ (ເພື່ອສ້າງແຫ່ງລາຍໄດ້ເປັນເຖິງທີ່ຖືກກິດ ໝາຍ ເພື່ອບັນລຸໄດ້ໃນລາຍຈ່າຍຊື້ຂັ້ນ/ສິ່ງທິດແທນຊັ້ນ).

5.3. ຄວາມພໍພຽງຂອງຄາບອາຫານ ມະນຸດມີຄືແນວໄດ? ຖ້າທາກບໍ່ພຽງຟ້, ກິນໄກອັນໄດ້ທີ່ ຮຽກຮ້ອງຕອງການ ເພື່ອບັນເທິຜົນກະທິບຕ່າງໆ ຕໍ່ໂພຊະນາການຂອງມະນຸດ?

ຕໍ່ໜ້າວຽກດັ່ງກ່າວນີ້, ພວກເຮົາໄດ້ກຳນົດຄວາມພໍພຽງຂອງຄາບອາຫານ ຢູ່ເຂດຊົນນະບົດເມີນສູງວ່າ ທີ່ກັບນຸລີໄດ້ເມື່ອໄດ ການໄດ້ຮັບສານອາຫານປະຈຳວັນ ບັນຈຸດ້ວຍປະລິມານຂອງອາຫານຕ່າງໆ ຈາກທັງຫິກໝວດອາຫານຢ່າງພຽງຟ້. ໄດ້ກິນຢ່າງພຽງຟ້ອາຫານຈາກແຕລະໝວດ, ຮ້າງກາຍທີ່ມີສຸຂະພາບດີ ແນ່ນອນວ່າ ໄດ້ຮັບສານອາຫານທັງໝົດ (ໄຂມັນ, ທາດໂບູຕົນ, ທາດແບ່ງ) ແລະ ຈຸລະສານອາຫານ (ແຮທາດ ແລະ ວິຕາມິນ) ທີ່ຈະເປັນ ໂດຍປາດສະຈາກການຄຳນິງເຖິງຕົວປົງນັດ້ານການອອກແຮງງານພິເສດເພີ່ມຕື່ມ, ສຶງດັ່ງກ່າວນີ້ ຈະມີປະລິມານໃນລະດັບ 300 ຫາ 500 g ຂອງອາຫານຫຼັກແບບປະສົມ, 580 g ຂອງຜັກ (ຊີ້່ໜຶ່ງໃນສາມມາຈາກໝາກໄມ້ທີ່ອຸດົມໄປດ້ວຍວິຕາມິນ C), 100 ຫາ 200 g ມາຈາກໝາກໄມ້ (ປະມານໜຶ່ງໃນສາມມາຈາກໝາກໄມ້ທີ່ອຸດົມໄປດ້ວຍວິຕາມິນ C), 100 ຫາ 200 g ຈາກຊັ້ນປາ ແລະ ສັດນີ້ຊະນິດອື່ນໆ, ໄຂ້ ຫຼື ທາດໂບູຕົນ ຈາກພິດທິດແທນ, 2 ບ່ວງ ແມ່ງໄມ້ທີ່ອຸດົມດ້ວຍທາດການຊົມ ຫຼື ສັດຊະນິດອື່ນໆທີ່ມີເປືອກຫຼຸມແຂງ (ອອງ) ແລະ ຕື່ມດ້ວຍ 30 g ຂອງໄຂມັນ/ນ້ຳມັນພິດ. ໃນເວລາກາງເວັນຂອງມື້ອກແຮງງານໜັກ, ການໄດ້ຮັບສານອາຫານທັງໝົດເຫຼົ້ານີ້ ຄວນຈະເພີ່ມຂຶ້ນອີກ ປະມານ 10 ຫາ 20%.

ການວິເຄາະປະລິມານ ແລະ ຄຸນນະພາບຂອງອາຫານບໍລິໂພກໄດ້ຄອບຄົວ ທີ່ຮ່ວມໃນການທິດລອງ ບົງບອກວ່າ ບໍລິມາດຂອງໝວດອາຫານຫຼັກທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກ ແນ່ນຕໍ່ກວ່າມາດຕະຖານ ແລະ ອັດຕາສ່ວນຂອງໝວດອາຫານແມ່ນບໍ່ດຸນດັງກ້ວນ. ຄາບອາຫານທີ່ກ້າສັງເກັດເຫັນວ່າ ເນັ້ນໜັກໄປໃສເຂົ້າທີ່ສູງ, ກາໂຣລີ (ພະລັງງານ) ທີ່ຕໍ່າ ແລະ ໄຂມັນ, ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຜັກ, ທີ່ໄດ້ຮັບອາຫານປະເພດໄຂ້ທີ່ບໍ່ພຽງຟ້ ຫຼື ອາຫານທິດແທນຊັ້ນທີ່ມາຈາກ ພິດ ເຊັ່ນ: ໝາກຖົວ, ແກ່ນ ຫຼື ເມັດພິດ. ຂໍສະຫຼຸບ ທີ່ໄດ້ຮັບແມ່ນຄ້າຍຄື ກັບທ່າອ່ງວິທີມີຢູ່ແຫ່ງອື່ນໆ (ອົງການອາຫານໂລກ, 2007, Krahn 2005, Krahn ແລະ Johnson 2006, CPI/NSC 2007). ບໍລິມາດການບໍລິໂພກຕາມໝວດຍ່ອຍ ສອງແລງແນວຄວາມຄົດໃໝ່ ໃຫ້ກັບການໂຕວາທີ່ກ່ຽວກັບຄາບອາຫານຊື່ງມາຮອດປັດຈຸບັນ, ແນ່ນສ່ວນໃຫຍ່ອີງໃສ່ ຄວາມທີ່ການບໍລິໂພກອາຫານ ວ່າເປັນຕົວແທນການວັດແທກ ສຳລັບຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງຄາບອາຫານ.

ຄາບອາຫານທີ່ເປັນມາດຕະຖານ - ໂດຍບໍ່ຄໍານິງເຖິງຄວາມຕ້ອງການເພີ່ມເຕີມໃນການອອກແຮງງານໜັກ - ຄວນໃຫ້ມີພະລັງງານທີ່ 2,100 kcal ທີ່ໄດ້ຈາກອາຫານ. ການສິນທະນາດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ ພິຈາລະນາກ່ຽວກັບວ່າ 2,500 kcal ຕໍ່ຄົນຕໍ່ມື້ ເປັນຢ່າງໜ້ອຍ. ການໄດ້ຮັບອາຫານຫຼັກສະເລ່ຍ 307 g ຈາກເຂົ້າຈຳວ, 31 g ຈາກເຂົ້າໝົງວ, 120 g ຈາກແກ່ນສາລີ ແລະ 20 g ຈາກມັນຕົ້ນ, ດັ່ງທີ່ໄດ້ສັງເກັດເຫັນ ໃນໄລຍະການທິດລອງອາດຈະຢູ່ໃນເກັນພຽງຟ້, ສະໜອງພະລັງງານໄດ້ປະມານ 1.550 ກາໂລຣີ. ສຳລັບຄາບອາຫານທີ່ມີ 2.500 ກາໂລຣີ ປະມານ 62% ຂອງພະລັງງານທີ່ຈະເປັນທັງໝົດອາດມາຈາກການປະກອບສ່ວນເຂົ້າກັນໄດ້ການບໍລິໂພກອາຫານຫຼັກທີ່ມີ 1.500 ກາໂລຣີ, ຊຶ່ງຈະເປັນການພຽງຟ້ ຖ້າທາກອາຫານອື່ນໆໄດ້ຮັບການບໍລິໂພກໃນປະລິມານທີ່ກິກຕ້ອງ ເພື່ອສະໜອງສ່ວນທີ່ຂໍ້ງປໍ່ອົບອີກ 950 ກາໂລຣີ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຄອບຄົວທີ່ຮ່ວມໃນການທິດລອງ ຖືກພົບ ເຫັນວ່າໄດ້ບໍລິໂພກພຽງແຕ່ 300 ຫາ 400 ກາໂລຣີ ເພີ່ມເຕີມເທົ່ານັ້ນ, ໃນກໍລະນີຫຼາຍທີ່ສຸດ, ນອກເໜີອການບໍລິໂພກອາຫານຫຼັກຂອງເຂົ້າເຈົ້າ, ມີຜົນອອກມາໃນການຂາດແຄນພະລັງງານທີ່ຄົດຄະເມໄວ້ເກືອບເຖິງ 600 ຫາ 700 ກາໂລຣີ ຄົນຕໍ່ມື້. ການໄດ້ຮັບພະລັງງານສະເລ່ຍ ທີ່ສັງເກັດໄດ້ຢູ່ປະມານ 1.950 ກາໂລຣີ ແນ່ນຕໍ່ກວ່າມາດຕະຖານ ຂອງຄາບອາຫານຊາວລາວ ຂຶ່ງແນ່ນ 2.090 ກາໂລຣີ, ໃນນັ້ນອາຫານປະເພດເມັດ ປະກອບສ່ວນເຂົ້າເປັນ 76% ຂອງພະລັງງານຈາກບໍລິໂພກຫຼັກໝົດ (ສປປ ລາວ, 2007) ໃນຄາບອາຫານຂອງຄອບຄົວ ທີ່ຮ່ວມການທິດລອງ 90% ຂອງພະລັງງານພົບເຫັນວ່າ ໄດ້ມາຈາກອາຫານຫຼັກ; ເປັນປະລິມານທີ່ຫຼາຍເກີນໄພດ ຂຶ່ງຂຶ້ນອົກເຖິງອົດຕາສະເລ່ຍໝວດອາຫານທີ່ບໍ່ດຸນດັງ ດັ່ງເຊັ່ນດູງກັບຄວາມສົງ ໃນການຫຼຸດສະມັດຕະພາບ ການດູດຊືມທາດເຫຼົ້າກຂອງຮ້າງກາຍ (ສານໄລທະປະສົມຈາກພິດ).

ປະຫວັດໜັ້ງຂອງຄອບຄົວ ເຊື້ອອຈຳນວຍໃຫ້ພວກເຮົາ ກຳນົດໄດ້ຄວາມຕ້ອງການທາດໄປໆຕືນສະເລ່ຍຈຳນວນ 50.6 g ຕໍ່ຄົນຕໍ່ມື້ (ທາດໄປໆຕືນ ທີ່ຈຳເປັນຕໍ່ກິໂລຕໍ່ນ້ຳໜັກຂອງຮ່າງກາຍ, ອົງຕາມມາດຕະຖານອ້າງອີງ ທຸງບຕາມເກນອາຍຸຂອງປະເທດໄທ⁵). ຜົນ ການທິດລອງປຶ່ງບອກວ່າ ການໄດ້ຮັບທາດໄປໆຕືນ ທີ່ຢັ້ງບໍ່ພຽງພໍຈຳນວນພຽງແຕ່ 44.4 g ເທົ່ານັ້ນ (ພິຈາລະນາຫຼູບແຕ່ຊື່ ແລະ ເຂົ້າເທົ່ານັ້ນ). ການບໍລິໂພກເຂົ້າໜຶ່ງສຸກຈຳນວນ 876 g ສະໜອງພະລັງງານໄດ້ປະມານ 39.2 g ຂອງທາດໄປໆຕືນຈາກພິດ (ອົງໄສໄປໆຕືນຈຳນວນ 4.6 g ທີ່ມີໃນເຂົ້າໜຶ່ງວ 100 g ແລະ ທາດໄປໆຕືນ 2.2 g ເຂົ້າຈຳວ່າມີສຸກແລ້ວ). ໃນທາງກັບກັນ, ຊື່ນ ຈຳນວນ 30 g ຈະສະໜອງໄດ້ພຽງແຕ່ 5.4 g ຂອງທາດໄປໆຕືນຈາກສັດ (ສົມມຸດວ່າ ຄ່າສະເລ່ຍໄປໆຕືນແມ່ນ 18 g ຕໍ່ຊື້ນ້ຳ ພັກ100 g). ສົມຫຼູບສິ່ງດັ່ງກ່າວມີກັບທີ່ວ່າ, ທາດໄປໆຕືນຈາກເຂົ້າຈຳນວນ 39.2 g ສະໜອງໄດ້ 77.5% ຂອງທາດໄປໆຕືນທີ່ຕ້ອງ ການຈຳນວນ 50.6 g (ເຖິງວ່າໄປໆຕືນຈາກເຂົ້າແມ່ນປະເພດທີ່ຮ່າງກາຍດູດຊີມໄດ້ຕໍ່າ) ໃນຂະນະທີ່ທາດໄປໆຕືນຈາກຊື່ນຈຳນວນ 5.4 g ທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກສະໜອງໄດ້ພຽງແຕ່ 10.6% ເທົ່ານັ້ນ. ນອກຈາກນີ້, ການບໍລິໂພກພິດທິດແທນ ແລະ ໄຂ່ ແມ່ນຕໍ່າທີ່ສຸດ; ການປະກອບສ່ວນຂອງພວກມັນ ໃຫ້ແກ່ການໄດ້ຮັບທາດໄປໆຕືນແມ່ນເກືອບເຫົ້າກັບສູນ. ສະຫຼຸບຄວາມວ່າ, ຄວາມຕ້ອງການທາດໄປໆຕືນໂດຍລວມ ແມ່ນບໍ່ສາມາດບັນລຸໄດ້ໂດຍຄາບອາຫານທີ່ສັງເກດເຫັນ ໃນການທິດລອງນັ້ນ, ເປັນສະຖານະການທີ່ ຊຶ່ງນ້ຳໜັກປະກອບສ່ວນ ໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ຂອງທາດໄປໆຕືນຈາກເຂົ້າທີ່ມີຄຸນນະພາບຕໍ່າໃຫ້ແກ່ການໄດ້ຮັບທາດໄປໆຕືນທັງໝົດ. ພວກເຮົາຕ້ອງຄຳນົງວ່າ ການໄດ້ຮັບ 30 g ຂອງຊື່ນ, ປາ, ແມ່ງໄມ້ ແລະ ອື່ນໆທັງໝົດ ແມ່ນຕໍ່າຫຼາຍກ່າວທີ່ໄດ້ກ່າວເຖິງຢູ່ບ່ອນອື່ນ (ສປປ ລາວ, 2004). ການໄດ້ຮັບສານອາຫານຈາກປາທິມະຊາດ ຂອງຄອບຄົວທິດລອງ ໃນໄລຍະດັ່ງກ່າວ ຍົກຕົວຢ່າງ, ມີ ພຽງແຕ່ 5 g ຕໍ່ ຄົນ/ມື້ ເມື່ອສົມຫຼູບກັບການໄດ້ຮັບຈຳນວນ 65.7 g ຈາກປາທິມະຊາດ/ສັດນ້ຳຊະນິດອື່ນໆ ດັ່ງທີ່ບໍ່ບອກ ໂດຍ Hortle (2007)⁶.

ເຊື່ອງງວກນັ້ນ, ການບໍລິໂພກໄຂມັນທັງໝົດທີ່ສັງເກດເຫັນ ແມ່ນຕໍ່າກວ່າມາດຕະຖານຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ. ການໄດ້ຮັບໄຂມັນຕໍ່າທີ່ສຸດຈາກຊື່ນ (ສ່ວນໃຫຍ່ຂອງຊື່ນບໍ່ຕິດມັນ ນ້ຳໜັກ 30 g ອາດຈະບັນຈຸໄຂມັນສູງສຸດປະມານ 2-3 g) ຊຶ່ງບວກໃສ່ກັບການໄດ້ຮັບນ້ຳມັນໜູ້ທີ່ຕ່າຍ່າໜ້າຕົກໃຈ (3 g). ອັດຕາທີ່ຕໍ່າ ຂອງການບໍລິໂພກບັນດາແກ່ ແລະ ເມັດໝາກໄມ້ທີ່ອຸດົມດ້ວຍນ້ຳມັນ (1 g) ແກ້ໄຂໄດ້ແຕ່ພຽງໜ້ອຍດູງວ ເພື່ອເສີມຕື່ມການໄດ້ຮັບໄຂມັນທີ່ຕໍ່າໂດຍລວມຢູ່ແລ້ວ. ໃນທີ່ຜ່ານມາ, ການບໍລິໂພກສັດປ່າໃນປະລິມານທີ່ຫຼາຍ ແນ່ນອນແນ່ນໄດ້ສະໜອງໄຂມັນທີ່ພຽງພໍໃຫ້ແກ່ຄາບອາຫານ (ເບິ່ງປິດຂອງ Krahn, 2005, ກໍາຄື Krahn ແລະ Johnson, 2007), ເຖິງຢ່າງໄດ້ກຳຕາມ, ການໄດ້ຮັບທາດໄຂມັນທີ່ຕໍ່າກໍຍິ່ງພົບເຫັນໃນໄລຍະໄລ່ລ່ຍກັນ ໂດຍການສື່ກສາອື່ນໆ (ອົງການອາຫານໂລກ, 2007, ສປປ ລາວ, 2007).

ນອກຈາກນັ້ນ, ການໄດ້ຮັບສານອາຫານຈາກສັດທີ່ຕໍ່າ (ເຊື່ນ: ຊື່ນ ແລະ ໄຂ່) ສິ່ງຜົນໃນການໄດ້ຮັບວິຕາມິນ A ທີ່ຕໍ່າ, ຂຶ້ງມື້ຫຼາຍຢູ່ໃນອະໄວຍະ ເຊື່ນ ຕັບ ແລະ ໄຂ້ຫຼັງ. ເພະສະນັ້ນ, ການບໍລິໂພກຜັກ ແລະ ໝາກໄມ້ ມີບິດບາດສຳຄັນໃນການສະໜອງວິຕາມິນ A ຜ່ານສານເຄົ້າກໍາເນີດເຊື່ນ ເບຕາ-ກາໂຣແຕ່ນ ຫຼື ຖຸ່ມສານທີ່ມີສີແດງ-ເຫຼືອງອື່ນງ. ເຖິງຢ່າງໄດ້ກຳຕາມ, ບໍ່ພຽງແຕ່ໄດ້ສັງເກດເຫັນການບໍລິໂພກຜັກ (282g) ແລະ ໝາກໄມ້ (177g) ຢູ່ເບື້ອງລຸ່ມຂອງຄວາມພໍພຽງ, ແຕ່ຄອບຄົວທີ່ຮ່ວມການທິດລອງຢ້າງໄດ້ບໍລິໂພກ ສ່ວນໃຫຍ່ແຕ່ຂະນິດ ທີ່ມີສານ ເບຕາ-ກາໂຣແຕ່ນຕໍ່າ; ປະມານທີ່ໃນສາມຂອງຜັກທັງໝົດທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກ ແມ່ນໝໍໄມ້ ແລະ ປະມານເຄົ່ງທີ່ໃນຂອງໝາກໄມ້ທັງໝົດທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກ ແມ່ນໝາກກ້ວຍຫຼືໝາກແຕ່ງ. ການດູດຊີມເອົາສານເບຕາ-ກາໂຣແຕ່ນ ຍັງຖືກວິດຂວາງຕື່ມອີກ ເນື່ອງຈາກການບໍລິໂພກໄຂມັນໃນລະດັບທີ່ຕໍ່າ ຊຶ່ງພວກເຮົາສັງເກດເຫັນ.

⁵ ຍົກຕົວຢ່າງ, ສິ່ງຕໍ່ກ່າວວັນ ແມ່ນ 1g ຂອງໄປໆຕືນ ຕໍ່ ກິໂລນ້ຳໜັກຮ່າງກາຍເຄື່ອນຕໍ່ມື້ ຫຼື 57g ຂອງໄປໆຕືນ ທັງໝົດ ສັລັບຜູ້ຊາຍ ແລະ 52g ສັລັບແມ່ຍິງ.

⁶ ອົງຕາມການທິບທວນກ່ຽວກັບການສື່ກສາ ການບໍລິໂພກ ຈຳນວນ 20 ຄັງຢູ່ ສປປ ລາວ

ສົມມຸດວ່າ ອາຫານທີ່ອຸດິມດ້ວຍທາດການຂຽມ ໃນປະລິມານແຕ່ງຽງໜ້ອຍໜຶ່ງ ເຊັ່ນ ແມ່ງໄມ້, ກະບູ, ກຸ້ງ, ກະດູກ ຫຼື ພິດພິດ ອຸດິມດ້ວຍທາດການຂຽມ, ຜັກ ຫຼື ໝາກໄມ້ (ຕົວຢ່າງ: ໝາກງາຈ, ໝາກຂາມ), ທີ່ບໍລິໂພກ, ແມ່ນອນວ່າ ການໄດ້ຮັບທາດການຂຽມ ແມ່ນຍັງຕໍ່າ ຫຼາຍກວ່າລະດັບ ທີ່ກຳນົດໄວ້ 800 mg ຕໍ່ຄົນຕໍ່ນີ້ (ຊື່ສາມາດຜົນຂະຫຍາຍມາຈາກນຳແງ້ງ ຂອງສັດບໍ່ມີກະດູກ ສັນຫຼັງ ທີ່ມີອອງແຂງ 2 ບ່ວງຊີດແງ້ງ. ການໄດ້ຮັບປະກິດວ່າຕໍ່າ ສຳ ລັບຈຸລະສານອາຫານຕົ້ນຕໍ່ ອື່ນໆເຊັ່ນກັນ, ລວມມືທາດເຫັກ ສ້າງເມັດເລືອດແດງ, ສັງກະສີ, ວິຕາມິນ C ແລະ ວິຕາມິນ B1.

ໂດຍສະຫຼຸບ, ການຄົ້ນພົບກ່ຽວກັບຄາບອາຫານເຫຼົ່ານີ້ ມີຄຸນຄ່າສົມຄວນໄດ້ຮັບການວິໄຈສຶກສາ ຕື່ມອີກ ໂດຍມີຄອບຄົວຕົວແທນຈຳນວນໜຶ່ງ. ມັນເປັນສິ່ງທີ່ບອດໄພທີ່ຈະສະຫຼຸບວ່າ ຜົນໄດ້ຮັບ ເຫຼົ່ານີ້, ໂດຍສັງລວມການໄດ້ຮັບພະລັງງານ, ໄຂມັນ, ທາດໂປຸຕິນ, ວິຕາມິນ A ແລະ ຈຸລະສານ ອາຫານອື່ນໆ ແມ່ນໜ້າຕົກໃຈຫຼາຍທີ່ສຸດ ແລະ ລະດັບການທີ່ໄດ້ຮັບຕໍ່າ ກວ່າມາດຕະຖານດັ່ງ ກ່າວນີ້ ແມ່ນໜ່ວງໝູງວຽການຈະເລີນເຕີບໂຕ ແລະ ການປະຕິບັດງານຂອງຮ່າງກາຍ ໂດຍສະເພາະໃນແມ່ ແລະ ເດັກນ້ອຍ ແລະ ເພີ່ມທະວີຄວາມສົ່ງຕໍ່ການເຈັບປ່ວຍ ຈາກພະຍາດ ແລະ ເສຍຊີວິດ. ວິທີການຕົ້ນຕໍ່ ເພື່ອແກ້ໄຂໃຫ້ມີຄວາມຄືບໜ້າ ຄວນປະກອບດ້ວຍ ການເພີ່ມທະວີ ການໄດ້ຮັບພະລັງງານຈາກອາຫານ ທີ່ບໍ່ແມ່ນພວກອາຫານຫຼັກ, ເພີ່ມການບໍລິໂພກຜັກອີກນຶ່ງເທົ່າ (ໂດຍສະເພາະໃຫ້ອຸດິມດ້ວຍວິຕາມິນ C), ເພີ່ມທະວີການບໍລິໂພກອາຫານຈາກສັດ (ຊັ້ນປາ, ສັດນັ້າ ຂະນິດອື່ນໆ ແລະ ສັດບໍ່ມີກະດູກສັນຫຼັງ) ເຊັ່ນເປັນທີກ ຫຼື ເຈັດເທົ່າ, ຊກຍຸການບໍລິໂພກສັດທີ່ບໍ່ມີ ກະດູກສັນຫຼັງ ຫຼື ພິດທີ່ອຸດິມດ້ວຍທາດການຂຽມຢ່າງເປັນປົກກະຕິ ແລະ ເພີ່ມທະວີການໄດ້ຮັບ ໄຂມັນຂຶ້ນເປັນສິບເທົ່າ. ການບໍລິໂພກບັນດາ ໂປຸຕິນພິດແບບປະສົມຈຳນວນໜຶ່ງ (ເຊັ່ນ ເຊົ້າ, ຜັກຮົມ, ສາລີແຊ່ບຸນຂາວໃສ່ໝາກາວ, ຖ້ວເຫຼືອງ) ແລະ/ຫຼື ເມັດ, ແກ່ນ ແລະ ເຫັດ ສາມາດ ເປັນຫາງເລືອກທີ່ເປັນໄປໄດ້ແກ່ນການເພີ່ມທະວີການໄດ້ຮັບອາຫານຈາກສັດ, ຊຶ່ງສັງຄົມເຂົາ ເຈົ້າຍອມຮັບ, ເປັນການສະໜອງກົດອາມີໂນ ທີ່ຄົບທຸວນໃຫ້ແກ່ຄາບອາຫານ.

5.4. ບົດບາດຂອງເຊັ້ນສັດປ່າໃນການບໍລິໂພກອາຫານ ໂດຍຄົວເຮືອນມີຄືແນວໄດ້ໂດຍສົມທຸກ ກັບເຊັ້ນ ແລະ ພິດທິດແທນ ທີ່ໄດ້ມາຈາກແຫຼ່ງອື່ນໆ (ຕົວຢ່າງ ການຜະລິດເອງ ແລະ ຈາກ ຕະຫຼາດ)?

ການຄົ້ນພົບຂອງພວກເຮົາຈາກໄລຍະການທີ່ດີລອງເຫຼົ່ານີ້ ບໍ່ງບອກວ່າປະມານສອງໃນສາມຂອງ ຊຶ່ງທັງໝົດ ແມ່ນໄດ້ຈາກການລ່າສັດປ່າ. ດັ່ງທີ່ອະທິບາຍຢູ່ໃນພາກກ່ອນນັ້ນ, ເພື່ອປັບປຸງຄວາມ ພຽງພໍຂອງຄາບອາຫານທີ່ເພີ່ມທະວີເຂົ້າທີກ ຫຼື ເຈັດເທົ່າໃນການໄດ້ຮັບເຊັ້ນ, ບາ, ສັດນັ້າຂະນິດ ອື່ນໆ, ແມ່ງໄມ້, ໄຂ ຫຼື ພິດທິດແທນ ແມ່ນມີເຫດຜົນ. ເພື່ອທີ່ຈະບັນຈຸໄດ້ເປົ້າໝາຍດັ່ງກ່າວນີ້, ພວກເຮົາ ຕ້ອງຂະຫຍາຍຕື່ມຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງພວກເຮົາ ໃນການປົ່ງປະເປົງພາລະບົດບາດ ຂອງແຫຼ່ງອາຫານ ຂອງຄາບອາຫານໃນປັດຈຸບັນ ແລະ ອະນາຄົດ. ເມື່ອພິຈາລະນາເບິ່ງຕາມ ແຫຼ່ງອາຫານທັງສາມ (ເຕັບເດັດຈາກທຳມະຊາດ, ການຜະລິດເອງໂດຍຄົວເຮືອນ ແລະ ອາຫານ ທີ່ຂຶ້ນເອົາ) ມັນເຊື້ອອຳນວຍໃຫ້ພວກເຮົາ ເຊົ້າໃຈປະເດັນກ່ຽວກັບການເກັບກູ້ຈາກທຳມະຊາດ ໃນເງື່ອນໄຂທີ່ກວ້າງຂວາງເຊັ້ນ ແລະ ເພື່ອຈຳແນກໄດ້ກາລະໂໂກກາດ ແລະ ຄວາມສົ່ງ ສຳລັບ ສ້າງປະໂຫຍດໄດ້ສູງສຸດຈາກແຫຼ່ງອາຫານ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການໄດ້ຮັບສານອາຫານມີສູງເຊັ້ນ.

ຈົນກະທັງດູວນີ້, ເມື່ອໄດ້ທີ່ກ່າວເຖິງອາຫານຈາກສັດປ່າ, ການສຶກສາສ່ວນໃຫຍ່ ຕັ້ງຂໍ້ສັງເກດ ວ່າມີການເພື່ງພາທີ່ສູງໃສ່ປາທຳມະຊາດ (Meusch ແລະ ຄະນະ, 2003; Hortle, 2007; Baran ແລະ ຄະນະ 2008). ເຖິງຢ່າງ ໄດ້ກໍາຕາມ ສຳລັບເຂດເມີນສູງຂອງ ສປປ ລາວ - ບ່ອນທີ່ ມີກໍລະນີຂອງຄວາມຍາກສູງສຸດ ແລະ ການຂາດສານອາຫານທີ່ຊຳເຮື້ອ - ມັນເປັນສິ່ງສຳຄັນ ທີ່ຈະຂະຫຍາຍກວ້າງການໂຕວາທີ່ ຂຶ້ງກວມເອົາຈຳນວນສັດປ່າໃນຂອບເຂດທີ່ກວ້າງຂວາງ. ການສຶກສາຫຼາຍໆຕັ້ງ, ໃນຂະນະທີ່ຂຶ້ນອາເຖິງການຫຼຸດຖອຍລົງຢ່າງໜ້າຕົກໃຈຂອງປະຊາກອນ ສັດປ່າ ແລະ ສິ່ງຜົນສະຫຼອນອອກ ໃນການຫຼຸດລົງຂອງການມີຊົມໃຊ້ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງເຊັ້ນ

ສະປ່າ (IUCN/ WCS/WWF 2007), ບໍ່ໄດ້ກຳນົດທ່າອ່ງໆ ແລະ ຮູບແບບລັກສະນະຂອງການຜະລິດຊື່ເອົາເອົງໃນຄົວເຮືອນ ຫຼື ຂຶ້ມາຈາກຕະຫຼາດ, ຂຶ່ງຮັດແຕບກາລະໂອກາດ ໃນການຄົ່ນພົບວິທີແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິພາບ ເພື່ອໃຫ້ມີຄວາມຄືບໜ້າ. ໃນຂະນະທີ່ມີການກ່າວວົງຢູ່ເລື້ອຍໆ ວ່າຂຸມຂຸນເຂດເນີນສູງຫຼັງໝາຍມີຄວາມມັກ ກໍຄືທ່າອ່ງໆໃນການຂ້າ ສັດລົງໆ ແລະ ບໍລິໂພກຊື່ ຈາກສັດທີ່ລົງໆເອງບໍ່ສູງ (ຕົວຢ່າງ: ADB/NSC, 2007), ຄວາມຄືບໜ້າທີ່ຈຳກັດໄດ້ມີຂື້ນ ເພື່ອໝູດຜ່ອນຢ່າງມີປະສິດທິພາບຕໍ່ໜ້າກໍາແຜງກົດຂວາງໃນການເພີ່ມຜົນຜະລິດຈາກການລົງໆສັດ. ຈຶ່ງສິ່ງຜົນອອກມາໃນການພັດທະນາບາງຢຸດທະສາດລວມສູນ, ຖ້າຫາກວ່າມີ, ເພື່ອຄຸ້ມຄອງພູມສັນຖານ ສໍາລັບການອະນຸລັກຊີວະນາງູ້ພັນ ກໍຄືດັ່ງດຽວກັນກັບ ສໍາລັບການຜະລິດສະບົງ ອາຫານ, ລົງໆສັດ ແລະ ບຸກພິດເສດຖະກິດ, ໃນຂະນະທີ່ຄຳນິງເຖິງກາລະໂອກາດຂອງຕະຫຼາດໃໝ່ໆ (ເຊັ່ນການຂາຍສັດລົງໆເປັນເຕັນ, ຂຶ່ຂື້ນທີ່ຜະລິດພາຍໃນບ້ານ ຫຼື ອອມຊັບໂດຍການຕັດສິນໃຈ ທີ່ພິຈາລະນາທີ່ຖຸວນຢູ່ຕະຫຼາດຫ້ອງຖຸນ ໂດຍການຂຶ່ພິດທິດແກ່ນທາດໂປ້ຕົນຈາກສັດເຊັ່ນ: ຕົ້ວເຫຼືອງ, ເມັດ, ແກ່ນ, ໄຂ່ ຫຼື ແມ່ງໄມ້ທີ່ມີສານອາຫານໝາເໜັນ).

ສໍາລັບບ້ານ ຫ້ວຍຕືືນ, ພວກເຮົາໄດ້ກຳນົດຄວາມຕ້ອງການໂປ້ຕົນປະຈຳວັນທີ 50.6 g ຕໍ່ຄົນ/ນັ້ນ (ອີງຕາມຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການໂປ້ຕົນຕໍ່ນ້ຳໜັກຂອງຮ່າງກາຍສໍາລັບຄອບຄົວແບບ), ໃນນັ້ນ, ດີສຸດຄວນໄດ້ຮັບ 40 g ມາຈາກຂື້ນ (ຊຶ່ງຈະຕ້ອງກຳນົດໃຫ້ບໍລິໂພກຊື່ນ 200 g ຕໍ່ຄົນຕໍ່ມີ) ໂດຍນຳໃຊ້ ແລະ ດັລປັບໃໝ່ຂູ້ມູນດານປະຊາກອນ ອີງຕາມບົດຂຽນຂອງ Schlemmer (2002), ພວກເຮົາສາມາດຕັ້ງການຄາດຄະເນວ່າ ຄວາມຕ້ອງການໂປ້ຕົນສະເລ່ຍຢູ່ທີ່ 14 ກິໂລຊື້ນຕໍ່ບ້ານຕໍ່ມີໃນ 98 ບ້ານ ຕັ້ງຢູ່ອົມຮອບຂອງເຂດທ່ວງຫ້າມເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳ ແອດ-ພູເລີຍ (ສິມມຸດວ່າ ມີປະຊາກອນປະມານ 350 ຄົນຕໍ່ບ້ານ) ຫຼື 420 ກິໂລຂອງໂປ້ຕົນຕໍ່ບ້ານຕໍ່ເດືອນ, Krahn (2005, ໂດຍອ້າງອີງໃສ່ White 1953), ຕັ້ງຂໍ້ສັງເກດວ່າ 100 g ຂອງຂື້ນທີ່ກິນໄດ້ຈະບັນຈຸໂດຍສະເລ່ຍປະມານ 20 g ຂອງທາດໂປ້ຕົນດີບ (ຫຍາບ) ແລະ ຂື້ນສ່ວນຕ່າງໆ ຂອງສັດທີ່ກິນໄດ້ (ຂື້ນ, ນອກເໜືອຈາກໜັກ, ກະດູກ, ເຄື່ອງໃນ) ພຽງແຕປະກອບກັນໄດ້ ເປັນ 50 ທ໏າ 70% ຂອງນ້ຳໜັກໄດ້ລວມຂອງຮ່າງກາຍ. ຕໍ່ມີ, ການທາແຫຼງສະໜອງທາດໂປ້ຕົນ 420 kg ຕໍ່ບ້ານຈະຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີຂື້ນສັດປະມານ 2.1 ໂຕນ, ຂຶ່ງຈະເຫັນກັບຊີວະນວນສັດປະມານ 3 ທ໏າ 4 ໂຕນຕໍ່ເດືອນ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ການຄາດຄະເນດັ່ງກ່າວນີ້ ຄວນໄດ້ຮັບການຄຳນວນຄືນໃໝ່ໄດ້ພິຈາລະນາການໄດ້ຮັບທາດໂປ້ຕົນທິດແກ່ນຈາກພິດຜັກ ດັ່ງເຊັ່ນເຂົ້າ, ຕົ້ວ, ເມັດ, ແກ່ນ ແລະ ອືນໆ.

ດັ່ງນັ້ນ, ຍັງມີຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການ ເພື່ອຈຳແນກວ່າ ຂື້ນທີ່ຈຳເປັນວ່າຄວນມີແຫຼ່ງມາຈາກໃສແດ່. ການວິເຄາະດັ່ງກ່າວນີ້ ສາມາດແຍກປະເພດເປັນຂື້ນສັດປ່າທີ່ລ່າໄດ້ ແລະ ຂື້ນທີ່ຜະລິດໄດ້ ໂດຍມີແຫຼ່ງບໍ່ວ່າການຜະລິດເອງໂດຍຄົວເຮືອນ ກໍຄືຂຶ້ມາຈາກຕະຫຼາດ ຫຼື ຈາກບ້ານໃກ້ຄູງ. ອີງຕາມການຄາດຄະເນຜະລິດຕະພາບ ຂອງສັດໃນປ່າໄມ້ເຂດຮອນ (Bennett ແລະ Robinson 2000), ອາດຈະເປັນໄປບໍ່ໄດ້ ທີ່ປະລິມານ ຂື້ນທີ່ຕ້ອງການຈະສາມາດມີແຫຼ່ງທີ່ມາໂດຍສະເພາະ ຈາກການເພີ່ມທະວີການລ່າສັດປ່າເອົາຂື້ນເຖິງວ່າ ຈະປັບປຸງການຄຸ້ມຄອງສັດປ່າກໍຕາມ. ແນ່ນອນວ່າ, ຮູບການທີ່ເປັນໄປໄດ້ ອາດຈະປະກອບດ້ວຍການພັດທະນາຮູບແບບປະສົມປະສານລະຫວ່າງ ການຈັບ-ລ່າສັດປ່າ, ຂື້ນທີ່ບ້ານຜະລິດເອງ ແລະ ຂຶ່ເອົາ, ສິມທິບກັບພິດທິດແກ່ນ, ເພື່ອບັນລຸໄດ້ຄວາມຕ້ອງການໃນຄາບອາຫານຂອງໝູ່ບ້ານເບົ້າໝາຍ. ຮູບການເຊັ່ນນັ້ນ ຈະຕ້ອງການໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບຈຸດພິເສດສະເພາະ ດ້ວຍວັດທະນາທີ່ ດັ່ງທີ່ພວກເຮົາຮັກນ, ຍົກຕົວຢ່າງ, ທີ່ຊາວເຜົ່າ ຂະໜູ ມີຄວາມມັກໂນມ່ອ່ງໆ ຕໍ່ອາຫານຈາກທີ່ມະຊາດຂ້ອນຂ້າງສູງ, ໃນຂະນະທີ່ຊາວເຜົ່າ ຂຶ້ວມັງນ ແລະ ເຜົ່າ ມັງ ຈະມັກອາຫານທີ່ຜະລິດໄດ້ເອງໝາຍກວ່າ ພິດຜັກປ່າ ແລະ ສັດປ່າທີ່ລ່າໄດ້ ແລະ ເກັບເດັດເອົາ.

ການຄົ່ນພົບຈາກການທິດລອງ ບົ່ງບອກວ່າ, ຈິນຮອດທຸກມື້ນີ້, ປະມານສອງໃນສາມສ່ວນຂອງຂື້ນຫັງໝົດແມ່ນໄດ້ຈາກການລ່າສັດປ່າ; ຂຶ່ງແມ່ນ, ໃນທາງປະຕິບັດ, ປະຢັດເຕັນ ຫຼືອາດນຳໄປ

ລົງທຶນເຂົ້າໃນການຊື້ອາຫານ ແລະ ສິ່ງອື່ນໆທີ່ບໍ່ແມ່ນອາຫານ. ຮູບການທີ່ມີເປົ້າໝາຍເປັນຈິງໄດ້ອາດແມ່ນໃນລັກສະນະຊຶ່ງວ່າ ສ່ວນແບ່ງຂອງຊັ້ນ ທີ່ຜະລິດໄດ້ ໂດຍແຕ່ລະຄົວເຮືອນ (ໃນປັດຈຸບັນແມ່ນ 29.6%) ຈະເພີ່ມທະວີຂຶ້ນເຖິງ 40 ທາ 50% (ໂດຍສົມທິບ ເຂົ້າກັບການເພີ່ມທະວີຂຶ້ນໃນການຜະລິດ ແລະ ບໍລິໂພກພິດທິດແກນ ແຊ່ນ: ຖ້ວ, ແກ່ນ ແລະ/ຫຼື ມັດໝາກໄມ້), ໂດຍຄົງຖຸກັບການເພີ່ມທະວີຂຶ້ນຢ່າງເປັນແກ່ນສານ ໃນປະລິມານຂອງຊັ້ນທີ່ຊື້ເອົາ (ປັດຈຸບັນມີພູງແຕ່ 3.5 %) ແລະ/ຫຼື ພິດທິດແກນ. ສິ່ງຕັ້ງກ່າວຮຽກຮ້ອງການສະໜັບສະໜູນດ້ານການສຶກສາ ແລະ ວິຊາການ ເພື່ອປັບປຸງການຄຸ້ມຄອງການລົງສັດ ເພື່ອສ້າງລາຍໄດ້ ແລະ ບໍລິໂພກຕັ້ງເຊັ່ນ ດັງວັນກັບການສຶກສາກ່ຽວກັບການຕັດສິນໃຈເລືອກໂພຊະນາການທີ່ດີກວ່າເວລາໄປຕະຫຼາດ. ໃນປັດຈຸບັນ, ອາຫານທີ່ຊື້ຈາກຕະຫຼາດຍັງບໍ່ແມ່ນສ່ວນໃຫຍ່ຂອງອາຫານທີ່ບໍລິໂພກໂດຍຄົວເຮືອນ. ການວິເຄາະເພີ່ມຕື່ມອາດມີຄວາມຈຳເປັນ ເພື່ອກຳນົດວ່າ ສິງກິດຂວາງ (ອຸປະສົກ) ໃນການຊື້ຊັ້ນ ແມ່ນການເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດ, ກຳລັງການຊື້ທີ່ຕ່າ ຫຼື ການຂາດແຄນຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບໂພຊະນາການ ຫຼື ບໍ່?

ໃນໄລຍະສັນ, ການເພີ່ມທະວີທີ່ຫຼາຍຂຶ້ນຢ່າງເປັນແກ່ນສານ ໃນການລົງສັດ ແລະ/ຫຼື ການຊື້ເອົາຈາກຕະຫຼາດຄົງຈະບໍ່ເປັນການແກ້ໄຂຂອງວ່າງດ້ານຄາບອາຫານ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ສົມມຸດວ່າ ອັດຕາການຂະຫຍາຍໄຕຂອງປະຊາກອນທີ່ສູງ (3.1% ຕໍ່ປີ), ມັນເປັນຄວາມໜໍ້ແໜ້ນທີ່ຕອງການຂະຫຍາຍໄປສູ່ແໜ້ງອື່ນໆ ທີ່ມີອື່ນງໍໃຫ້ຫຼາກໝາຍ, ນອກເໜີ້ອຈາກອາຫານທີ່ມະຊາດ, ເພື່ອແກ້ໄຂການຄໍາປະກັນດ້ານສະບຽງອາຫານຂອງມະນຸດ ດັ່ງເຊັ່ນດັງວັນກັບການພື້ນຟູ້ຄວາມສາມາດມີຊີວິດໝູດ ແລະ ຈະເລີນເຕີບໄຕດ້ຂອງປະຊາກອນສັດປ່າ ທີ່ຈະລົ້ນເຂົ້າໄປສູ່ເຂດຄຸ້ມຄອງການລ່າສັດ, ເພື່ອຄຸ້ມຄອງການລ່າສັດໃຫ້ມີປະສິດທິພາບຢູ່ບໍລິເວັນນອກເຂດຫວາງໜາມເຫຼົ່ານີ້ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າສັດປະເພດຫວາງໜາມຈະບໍ່ສູນເສຍຍັນການຄ້າສັດປ່າທີ່ຜິດກິດໝາຍ, ເພື່ອເພີ່ມທະວີປະສິດທິພາບຂອງການລົງສັດ ຢູ່ເນື້ອທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ (ລວມ ຫ້າງການປູກຫຍ້າລົງສັດ) ແລະ ເພື່ອເພີ່ມທະວີປະສິດທິພາບຂອງການປູກພິດອາຫານສໍາລັບການບໍລິໂພກ ໂດຍຄົວເຮືອນ, ສໍາລັບປູກພິດເສດຖະກິດ ແລະ ສໍາລັບຮູບແບບອື່ນໆ ຂອງການສ້າງລາຍໄດ້. ການເຊື່ອມໂຍງ ລະ ຫວ່າງ ຂໍ້ມູນດ້ານການບໍລິໂພກ ແລະ ຂໍ້ມູນຫາງກວ່າງຂອງພື້ນທີ່ (ແຫຼ່ງອາຫານ ແລະ ຈຸດເກັບກ່ຽວອາຫານ) ເຊື້ອຈຳນວຍໃຫ້ພວກເຮົາຈັດ ຜົນທີ່ຄົ້ນພົບຈາກການຄົ້ນຄວ້າເຂົ້າໃນເງື່ອນໄຂຂີ່ເຂດທີ່ກວ້າງຂວາງຂອງມູນສັນຖານທີ່ກຳລັງປຸ່ນແປງ ແລະ ຄວາມກິດດັນທີ່ມີຕໍ່ເນື້ອທີ່ດິນ ເຊິ່ງບໍ່ເຄີຍມືມາກ່ອນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຢູ່ ສປປ ລາວ.

5.5. ປະໂຫຍດຂອງວິທີການ

ສົມມຸດວ່າ ການສຶກສາແບບຊັບພະວິຊາລັກສະນະນີ້ ບໍ່ເຄີຍໄດ້ດໍາເນີນການຢູ່ ສປປ ລາວ ມາກອນ ແລະ ວິການສໍາຫຼວດກ່ຽວກັບແນວທາງຂອງການຄຸ້ມຄອງສັດປ່າ ສໍາລັບການຄ້າປະກັນດ້ານສະບຽງອາຫານຂອງຄົວເຮືອນ ບໍ່ເປັນທີ່ຮັບຮູ້ໂດຍຄືນສ່ວນໃຫຍ່, ຈຸດປະສົງຂອງໄລຍະທີ່ອິດຄັ້ງນີ້ ແມ່ນເພື່ອທິດສອບ ແລະ ຂັດເກົວວິທີການ ສໍາລັບການເກັບກຳຂໍ້ມູນ ແລະ ຜິກີນຄູ່ຮ່ວມງານຝ່າຍລາວ, ໂດຍມີເປົ້າໝາຍ ໃນການນຳໃຊ້ບິດຮຽນທີ່ກຳໄດ້ ເພື່ອຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນຕໍ່ໜ້າກັບຖຸມຊັ້ນເຜົ້າທີ່ຫຼາກໝາຍ ທີ່ມີລະດັບຖານະເສດຖະກິດທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ຢູ່ໃນຈຳນວນຫຼາຍງົບນານ ໃນໄລຍະທີ່ສອງຕໍ່ໄປ.

ໂດຍລວມ, ອຸ່ນຮ່ວມງານຝ່າຍລາວ ມີຄວາມອາດສາມາດທີ່ຈະນຳໃຊ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບວິທີການທີ່ພັດທະນາຂຶ້ນມາ ເພື່ອເກັບກຳຂໍ້ມູນທີ່ຕ້ອງການ ເພື່ອຕອບຄໍາຖາມທີ່ຕ້າງຂຶ້ນ. ຂໍ້ມູນໃນແບບພອມເກັບກຳການລ່າສັດປ່າ ໂດຍຄົວເຮືອນ ແລະ ບ້ານເຊື້ອຈຳນວຍການຈຳແນກສັດປ່າ

ແຕລະໂຕ ດ້ານປະເທດ ແລະ ໃນຫຼາຍກຳລະນີຮອດຊະນິດ, ດັ່ງເຊັ່ນດຽວກັບການກຳນົດໄດ້ ເຖິງ
ເກນອາຍຂອງມັນ ແລະ ເພດ ອີງໃສ່ການວັດແທກເປັນລະບົບ ແລະ ສູບທ່າຍ, ໂດຍເກັບກຳຄົວ
ຢ່າງຍອດເລືອດ ສໍາລັບການວິເຄາະເພີ່ມຕື່ມໃນຕົ່ງໜ້າ ທາກາເມື່ອໄດ້ເປັນທີ່ຕ້ອງການແບບຟອມ
ຈຸດເກັບກູ້ອາຫານຈາກທຳມະຊາດ ພິສູດໄດ້ວ່າພຽງໝໍ ສໍາລັບການສ້າງແຜນທີ່ຈຸດທີ່ຕັ້ງການ
ເກັບກູ້ ແລະ ບ່ອນຢ່ອາໄສ, ຂໍ້ມູນຖືກນຳໃຊ້ເພື່ອປະເມີນ “ເຂດພື້ນທີ່ໂຕ” ບ່ອນຊື່ງສັດປ່າຖືກ
ລ່າໄດ້. ເມື່ອລວມເຂົ້າກັນ, ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ສະໜອງຂໍ້ມູນພື້ນຖານທີ່ຕ້ອງການ ເພື່ອປະເມີນເຖິງ
ປະລິມານສັດປ່າທີ່ເກັບກູ້ແບບຍືນອົງປະຈຳປີ ຕື່ພື້ນທີ່ຄິດໄລ່ເປັນ ກມ2, ເຖິງແມ່ນວ່າ ມັນເປັນ
ສິ່ງຈຳເປັນທີ່ຈະນຳໃຊ້ວິທີການເຫຼົ່ານີ້ ຕະຫຼອດໄລຍະໜຶ່ງປີເຕັມເປັນຢ່າງໜ້ອຍ ເພື່ອກຳນົດໄດ້
ການຄາດຄະແນທີ່ຖືກຕ້ອງ ຂອງປະລິມານສັດປ່າທີ່ເກັບກູ້ ຫັງໝົດຕະຫຼອດລະດຸການ ຊຶ່ງມີການ
ລ່າແບບເຂັ້ມຂັ້ນໃນຫຼາຍລະດັບ.

ເຖິງວ່າ ບ້ານຈະຕັ້ງຢູ່ຂອນຂ້າງໄກຈາກຫ້ວຍນັ້ນ, ປາທຳມະຊາດຍັງພິສູດໄດ້ວ່າເປັນອົງປະກອບ
ທີ່ຂອນຂ້າງ ເປັນສ່ວນໃຫຍ່ຂອງຂໍ້ມູນສັດປ່າ ທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກໂດຍຊາວບ້ານ ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃນ
ໄລຍະການທິດລອງດັ່ງກ່າວນີ້, ຂໍ້ສົດ ຄ່ອງກັບການຄືນພົບໃນການສໍາຫຼວດທີ່ວປະເທດ (ອົງ
ການອາຫານໂລກ, 2007), ສົມມຸດວ່າ ຊາວບ້ານ ຮັບຮູ້ວ່າ ການຫຼຸດໜ້ອຍລົງຂອງປະຊາກອນ
ປາໃນເຂດຄຸ້ມຄອງ ມີສາຍເຫດຈາກການຫາປາແບບບໍ່ຍືນຍົງ ໂດຍບຸກຄົນພາຍນອກ ແລະ
ການນຳໃຊ້ວິທີການຫາປາທີ່ສ້າງຄວາມເສຍຫາຍ, ການສໍາຫຼວດກວດກາອີກຕື່ມ ແມ່ນເປັນສິ່ງ
ທີ່ມີປະໂຫຍດ. ການເກັບກຳຂໍ້ມູນໃນອະນາຄົດ ອາດຈະພິຈາລະນາເຖິງຫາງເລືອກ ທີ່ເກັບກຳ
ການຈັບປາ ແຕລະວິທີການ (ຮູບແບບ ຫຼື ລັກສະນະ), ລວມທັງເອົາຮູບທ່າຍຂອງຕົວຢ່າງຊະນິດ
ປາເຂົ້ານຳ (ຝ່າເຖິງຈາກຄືຫຼັງ ແລະ ແຕ່ຫົວຮອດຫາງ) ແລະ ເກັບກຳຫຼັກຖານຕົວຢ່າງທີ່ຄັດຈອນ
ເພື່ອສະໜັບສະໜູນການຈຳແນກຊະນິດປາ. ຖຸ້ນ້າຈົດ ແລະ ກະບຸຈາກຫ້ວຍນັ້ນເຫຼົ່ານີ້ ໃນປັດ
ຈຸບັນບໍ່ເປັນທີ່ຄ່ອຍຮູ້ຈັກດີປານໄດ້ ແລະ ອາດມີປະໂຫຍດທີ່ຈະເກັບກຳມາຈຳແນກ, ຖ້າຫາກວ່າ
ຊັບພະຍາກອນທາກມີອໍານວຍໃຫ້.

ຂໍ້ມູນຂອງປະລິມານສັດປ່າ ທີ່ເກັບກູ້ແບບຜິດກົດໝາຍ ແມ່ນລຳບາກທີ່ຈະໄດ້ມາ, ແຕ່ຂະໜາດ
ຂອງການຄ້າເຖິ່ອນສັດປ່າຢູ່ໃນເຂດພື້ນທີ່ຂອງບ້ານຄວນໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາ ໃນຂອດການ
ປະເມີນປະລິມານລວມສັດປ່າທີ່ເກັບກູ້. ຂໍ້ມູນຕິດຕາມການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍທີ່ນຳໃຊ້ລະບົບ
ບໍລິຫານຂໍ້ມູນຂ່າວສານ (MIST) ສາມາດນຳໃຊ້ ເພື່ອກຳນົດວ່າ ຖ້າຫາກໝູ້ບ້ານໜຶ່ງ ມີສ່ວນ
ກ່ຽວກັບການຄ້າເຖິ່ອນສັດປ່າຫຼືໆ ເຖິງວ່າຈະໃນລະດັບໄດ້ກຳຕາມ. ການຍາດກາລະໂອກາດ
ສັງເກດເຫັນຈາກແບບຟອມເກັບກຳສັດປ່າປະຈຳບ້ານກຳມີປະໂຫຍດເຊັ່ນກັນ ສໍາລັບການເຂົ້າໃຈ
ວ່າ ມີປະລິມານສັດປ່າທີ່ຖືກເກັບກູ້ແບບຜິດກົດໝາຍ ແລະ ຖ້າຫາກເປັນເຊັ່ນນັ້ນ, ຢູ່ໃນຄວາມ
ຖືລະດັບໄດ້. ກ່ອນການຈັດຕັ້ງປະຈິບດານສຶກສາຄ້າງນີ້ຮ່ວມກັບໝາຍຄົວເຮືອນ ແລະ ຫຼາຍ
ບ້ານ, ເພີ່ມທະວີການສຶກສາທີ່ມີຢູ່ກ່ຽວກັບກົດລະບົບການຄຸ້ມຄອງຂອງສັດປ່າ ແລະ ສະໜອງ
ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ຄວາມເປັນມາ ກ່ຽວກັບໂພຊະນາການຂອງມະນຸດ ແລະ ຈຸດປະສົງຂອງການ
ສຶກສາ (ເປັນໄປໄດ້ທີ່ຈະເລັງເປົ້າໝາຍເຈາະຈົງໃສ່ແມ່ຍິງ) ອາດຊ່ວຍຜ່ອນຕາຍຄວາມຮັງວິນ
ທີ່ມີກ່ຽວກັບການລາຍງານເຕັມການເກັບກຳຂໍ້ມູນອາຫານຈາກສັດປ່າ.

ຂໍ້ມູນຈາກແບບຟອມເກັບກຳນັ້ນໜ້າໜັກສັດປ່າປະຈຳຄົວເຮືອນ ແມ່ນເຄື່ອງມືທີ່ນຳໃຊ້ ເພື່ອທຳ
ຄວາມເຂົ້າໃຈຄວາມພໍພຽງຂອງຄາບອາຫານຂອງຄອບຄົວ ແລະ ບິດບາດຂອງອາຫານ
ທຳມະຊາດ ສົມຫຼັບກັບແຫຼ່ງອາຫານອື່ນໆ, ເຖິງວ່າມັນຮຽກຮ້ອງການຂຶ້ນທີ່ແບບສຸມ ແລະ ຊຳນິ
ຊຳນານ ເພື່ອດຳເນີນການ. ການວິເຄາະເຜີນໄດ້ຮັບບໍ່ງບອກວ່າ ຂໍ້ມູນທີ່ມີພຽງໝໍ ເພື່ອຕອບ
ຄຳຖາມເຫຼົ່ານີ້ ອາດເປັນໄປໄດ້ທີ່ຈະໄດ້ຮັບ ໂດຍການຂໍ້ມູນໜ້າໜັກຂອງອາຫານຫັງໝົດ ຫົ່ງລັ້ງ
ຕໍ່ເດືອນ, ໃນຂະນະທີ່ສືບຕໍ່ການຂໍ້ມູນໜ້າໜັກຂອງບໍລິມານດີ່ນ, ໂປູຕົນພິດທິດແທນ ແລະ ໄຂ
(ອາຫານໝວດ 4) ໃນແຕ່ລະນີ້. ນອກຈາກນັ້ນ, ພວກເຮົາແນະນຳວ່າ ຂໍ້ມູນການບໍລິໂພກຕໍ່ຄົນ
ຄວນແຕກເປັນຕົວເລກເທົ່າກັບຜູ້ໃຫຍ່ເພີ່ມຊາຍ ເພື່ອແກ້ໄຂຄວາມແຕກຕາງດ້ານການບໍລິໂພກ

ລະຫວ່າງຜູ້ໃຫຍ່ ແລະ ເຕັກນອຍ, ຊຶ່ງເປີ່ມທະວີຄວາມຖືກຕ້ອງຂອງຂໍ້ມູນ. ຖ້າທາກຕ້ອງການ, ຊຸດຂໍ້ມູນຄືບຖວນຈາກແບບຟອມເຕັບກຳນົ້າໜັກສັດປ່າ ປະຈຳຄົວເຮືອນອາດສະໜອງຂໍ້ມູນຂາວສານ ທີ່ມີຄວາມໝາຍ ນອກເໜືອຈາກການສຶກສາຄັ້ງນີ້; ຍົກຕິວຢ່າງ ການໄດ້ຮັບສານອາຫານໜັກ (ເຊັ່ນ ຫາດໜັກ ແລະ ໂບູຕິນ) ຕໍ່ຊະນິດອາຫານ ແລະ ຕໍ່ໝວດນັ້ນ ຈະສາມາດກຳນົດໄດ້ຄ້າວຽງ. ແບບຟອມເຕັບກຳນົ້າໜັກ ອາດຈະຢັງຖືກນຳໃຊ້ ເພື່ອກຳນົດຄວາມຖືການບໍລິໂພກສະເລ່ຍ ປະຈຳອາທິດຂອງອາຫານໝົດຖຸກໝວດ, ເພື່ອເສີມສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງພວກເຮົາ ກ່ຽວກັບຄວາມໝາຍກໍາຍົດຂອງຄາບອາຫານ (ຕິວຢ່າງ: ໃນຂະນະທີ່ຄວາມຖືການບໍລິໂພກສະເລ່ຍຂອງຊັ້ນໝູ ແມ່ນໝ້ອຍກວ່າໜີ່ມີຕໍ່ອາທິດ). ເຊັ່ນດູວກັນ, ການວິເຄາະຫາງດ້ານສະຖິຕິຂອງການໄດ້ຮັບອາຫານ ແລະ ຕົວກຳນົດ (ຕິວຢ່າງດັ່ງເຊັ່ນ ລະດັບລາຍໄດ້ ແລະ ລາຍຈ່າຍຂອງຄອບຄົວ ຫຼື ຈຳນວນສັດລົງທີ່ມີ, ອາດສາມາດດຳເນີນການໄດ້.

ທີ່ຜົນໄດ້ຮັບຈາກການສຶກສາຄັ້ງນີ້, ປະກິດວ່າ ຂໍ້ມູນທີ່ພູງພໍກ່ຽວກັບລາຍໄດ້ ແລະ ລາຍຈ່າຍຂອງຄົວເຮືອນ, ນຳໃຊ້ເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າໃຈເປັນຢ່າງດີວ່າແມ່ນແຫຼ່ງລາຍໄດ້ເປັນເງິນ ແລະ ການຊື້ຂັ້ນ/ອາຫານທິດແທນຊັ້ນ, ແນ່ນອນວ່າ ອາດຖືກເຕັບກຳໄດ້ຍິນນຳໃຊ້ວິທີການຫວຸນຄືນແບບໜີ່ງຄັ້ງຕໍ່ອາທິດ ຫຼື ຜັນຂະຫຍາຍຈາກຊຸດຂໍ້ມູນລະດັບຊາດໃດໜີ່ງ, ສະດວກໝາຍກວ່າທີ່ຈະເຕັບກຳຂໍ້ມູນແບບປະຈຳວັນ.

ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງຜົນໄດ້ຮັບທີ່ສັງລວມຈາກການເຕັບກຳຂໍ້ມູນຄົວເຮືອນແບບປະລິມານ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບຈາກການນຳໃຊ້ວິທີການສໍາໜັວດຄວາມທຸກຍາກຢູ່ຂຸນນະບົດເນັ້ນເຖິງຄວາມຈຳເປັນ ຂອງການເຕັບກຳຂໍ້ມູນແບບປະລິມານ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດຕອບຄໍາຖາມຄົ້ນຄວ້າໄດ້ຢ່າງເຕັ້ມສ່ວນ. ໃນໄລຍະການທິດລອງທີ່ສັ້ນດັ່ງກ່າວນີ້, ການສ່ອງແສງ ເຖິງການຮັບຮູ້ຂອງຊາວບ້ານມີຄວາມແຕກຕ່າງໃນບາງກໍາລົມນີ້ ເຫັນໄດ້ໃນຜົນໄດ້ຮັບ ຂອງຂໍ້ມູນແບບປະລິມານ (ຕິວຢ່າງ: ສັດສ່ວນຂອງອາຫານຈາກແຫຼ່ງຕ່າງໆ, ລະດັບຂອງການໄດ້ຮັບໄຂມັນ ແລະ ອື່ນໆ). ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ອາດແມ່ນຄວາມຜິດປົກກະຕິຢ່າງໜີ່ຂອງການທິດລອງທີ່ມີໄລຍະສັ້ນ ແຕ່ບໍ່ໄດ້ ພໍາຍວ່າບໍ່ມີປະໂຫຍດທີ່ມີ. ວິທີການສໍາໜັວດຄວາມທຸກຍາກຢູ່ຂຸນນະບົດ ໃນຕໍ່ຫຼາ ຄວນນຳໃຊ້ຮູບແຕ່ມີຂອງຊະນິດພັນສັດ ໃນການຈັດລົງ (ດີ້ມາຍກວ່າການນຳໃຊ້ຮູບຖ່າຍຕິວຈິງຂອງສັດນັ້ນ) ເພື່ອວ່າຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຈະບໍ່ເກີດຄວາມສັບສົນທີ່ຄົດວ່າການເລືອກຮູບໃດໜີ່ໂດຍເຂົ້າເຈົ້ານັ້ນເປັນຕົວແທນໃຫ້ສັດຊະນິດໃດໜີ່ງ. ເພື່ອປະເມີນດ້ານການຄຸ້ມຄອງ, ວິທີການສໍາໜັວດຄວາມທຸກຍາກຢູ່ຂຸນນະບົດຕົວງານທີ່ຈະຖາມຜູ້ໃຫ້ສຳພາດ ໃຫ້ຈໍາແນກລະຫວ່າງ ຄວາມຮັບຮູ້ເຂົ້າໃຈຂອງເຂົ້າເຈົ້າ ກ່ຽວກັບຫ່າຍ່າງດ້ານຄວາມຊຸດິມສົມບູນຂອງສັດປ່າ ໃນເຂດຄຸ້ມຄອງ ແລະ ໃນເຂດຫວັງຫ້າມ.

6. ພາກສະຫຼຸບ: ການເຊື່ອມໄຍງ້ລະຫວ່າງການບໍລິໂພກອາຫານໂດຍຄົວເຮືອນ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງ ສັດປ່າ

ຜົນທີ່ໄດ້ຈາກໄລຍະການທິດລອງຂັ້ນຄວ່າ ສັດປ່າ, ຂຶ່ງປະກອບດ້ວຍສັດ, ພິດຜັກ ແລະ ເຫັດ, ແມ່ນອົງປະກອບພື້ນຖານຂອງການບໍລິໂພກອາຫານໂດຍຄົວເຮືອນ. ເພາະສະນັ້ນ, ການຄຸ້ມຄອງສັດປ່າ ເພື່ອສາມາດນຳໃຊ້ຢ່າງຍືນຍົງເປັນສິ່ງທີ່ສໍາຄັນບໍ່ພຽງແຕ່ ສໍາລັບພາກສ່ວນຄຸ້ມຄອງຂັ້ນພະຍາກອນທຳມະຊາດ ໃນການອະນຸລັກຊີວະນາງພັນເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ຢູ່ເປັນເພື່ອນມາດຕະການບຸລິມະສິດ ສໍາລັບການປະສານງານໃນທົ່ວຂະແໜງການ ໃນການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ການຂາດສານອາຫານຢູ່ໃນເຂດຫ່າງໄກສອກຫຼັກ. ຜົນທີ່ນຳສະເໜີ ຢູ່ໃນບິດລາຍງານສະບັບນີ້ ແມ່ນມີລັກສະນະເບື້ອງຕົນໂດຍທ່ອງແທ, ແຕ່ໄດ້ເນັ້ນຄວາມສໍາຄັນຂອງການສໍາໜັວດຕື່ມອີກໃນຕໍ່ຫຼາກ່ຽວກັບການເຊື່ອມໄຍງ້ລະຫວ່າງການບໍລິໂພກອາຫານໂດຍຄົວເຮືອນ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງສັດປ່າໃນທົ່ວຂົງເຂດທີ່ກວ້າງຂວາງ ຂອງບ້ານທີ່ຕັ້ງຢູ່ອົມຮອບ ເຂດຫວັງຫ້າມຂອງເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ, ໂດຍການເຮັດວຽກຮ່ວມກັບໝາຍຄອບຄົວຊີນເຜົ່າທີ່ແຕກຕ່າງ

ກັນ. ຂໍ້ມູນຂ່າວສານດັ່ງກ່າວນີ້ ເປັນສິ່ງຈະເປັນ, ບໍ່ພຽງແຕ່ຈະສະໜັບສະໜູນບ້ານທັງໝາຍດ້ວຍເຫດການຄຸ້ມຄອງປະລິມານເກັບກູ້ ເພື່ອການນຳໃຊ້ແບບຍືນຍົງ ໃນເຂດຄຸ້ມຄອງ, ແຕ່ກໍມັງນຳເອົາບັນດາຜູ້ມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຈາກຂະແໜງການພັດທະນາຊຸມນະບົດເຂົ້າມາມີສ່ວນໃນວິທີການແກ້ໄຂແບບລວມສູນ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງໝູມສັນຖານສໍາລັບການອະນຸລັກສັດປ່າ ໃນຂະນະລູງວັນກຳແກ້ໄຂຄວາມບໍ່ພຽງ. ພວກເຮົາຮັບຮູ້ວ່າ ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ມີຂອບເຂດກວ້າໄກເກີນກວ່າ ພາລະກິດ ແລະ ອົບປະມານຂອງເຂດປ່າສະຫງວນ, ແຕ່ຫ້າຫາກປະປ່ອຍບໍ່ແກ້ໄຂ ຕາບອາຫານທີ່ມີແຕ່ຜັກທີ່ໝາຍເຂັ້ມຊັກໃຊ້, ຄວາມຮູ້, ຄວາມເຂົ້າໃຈດ້ານໂພຊະນາການທີ່ຕໍ່າ ແລະ ການຂາດແຄນກາລະໂອກາດເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງເຂັ້ນ ແລະ ພິດທິດແທນສິນທີບກາລະໂອກາດທີ່ຈຳກັດຂອງການມີລາຍໄດ້ທີ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ ແນ່ນອນວ່າ ຈະກິດຂວາງການຍອມຮັບ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດລະບົງບການຄຸ້ມຄອງສັດປ່າຢ່າງມີປະສິດທິພາບໃນໄລຍະຍາວ.

ຄຳຖາມທີ່ສະໜັບສັບຊອນເຫຼົ້ານີ້ ບໍ່ພຽງຈະກ່ຽວຂ້ອງແຕ່ກໍບເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ ເກົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງມີຄວາມໝາຍຕໍ່ເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ອີກໝາຍແຫ່ງຍູ້ ສປປ ລາວ, ຊຶ່ງມີສາຍຕັ້ງຂຶ້ນກົງກັບກົມບໍ່ໄມ້, ສູ່ຊົນເພື່ອດຳລົງໄວ້ ແລະ ພື້ນຟຸຄວາມໝາກໝາຍດ້ານຂີວະນາງພັນ ໃນຫ່າມກາງການຂະຫຍາຍໂຕຢ່າງໄວວາຂອງປະຊາກອນຊຸມເຜົ່າ ໂດຍມີລະດັບຂອງການຂາດສານອາຫານຊໍາເຮືອຍູ້ໃນລະດັບສູງສຸດ ໃນບັນດາປະເທດຂອງພາກພື້ນ. ໃນເວລາລູງວັນ, ຄຳຖາມເຫຼົ້ານີ້ ແລະ ວິທີການອາດຍັງຈະພື້ນດ່ວຍກ່ຽວພັນກັບອຸດສາຫະກຳຊຸດຄົ້ນຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ຢູ່ໃນເຂດຊົນນະບົດຂອງ ສປປ ລາວ, ຊຶ່ງມີ ຈຳນວນເພີ່ມທະວີການລົງທຶນໃນຂີ່ເຂດພະລັງງານນຳຕົກ, ຊຸດຄົ້ນແຮ່ທາດ, ສວນປຸກກະສິກຳຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ບັນດາໂຄງການໂຄງລ່າງນັ້ນ ສ້າງຄວາມຈະເປັນໃຫ້ແກ່ການປະເມີນຢ່າງແທດເໝາະວ່າເພີ່ມກະທົບຕໍ່ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດກະທົບກະເທືອນບໍ່ພຽງແຕ່ການອະນຸລັກຊີວະນາງພັນເກົ່ານັ້ນແຕ່ຍັງສື່ງຜົນກະທົບຕໍ່ວິທີຊີວິດຂອງມະນຸດ ກຳຄົວາມຢູ່ກິນດີດ້ານໂພຊະນາການອີກຕື່ມ.

7. ຄຳຂອບໃຈ

ພວກຂ້າພະເຈົ້າ ຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈມາຢ່າງບັນດາທ່ານທັງໝາຍ ເຊັ່ນຜູ້ຕາງໜ້າເມືອງ ວຽງທອງ ແລະ ເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ, ໂດຍສະເພາະ ດຣ. ຂູ່ນຄຳໂພເຮືອງໄຊ ແລະ ທ່ານ ບົວທອງ ໄຊຍະວົງ ສໍາລັບການເຂັ້ນທີ່ຂອງເພີ່ມ ໃນການສຶກສາຄັ້ງນີ້. ພວກຂ້າພະເຈົ້າ ມີຄວາມເຂັ້ນຊຸມຍືນດີຕໍ່ບ້ານ ຫ້ວຍຕົນ ສໍາລັບການມີສ່ວນ ຮ່ວມຢ່າງກະຕືລືລົ້ນຂອງເຂົ້າເຈົ້າ ລວມທັງນາງ ວັນນີ້ ວິໄລທອງ ພ້ອມກັບທ້າວ ວຽງສະຫວັນ ເພັ່ງສະຫວັດທີ່ໄດ້ຮັດວຽກຮ່ວມກັບນາງ ແສງວິໄລ ແຊ່ເຕັນ ໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນ. Dr. Ken Aplin, Dr. Charles Francis, Martin Grijmens, ແລະ Roger Mollet ທີ່ໄດ້ສະໜັບສະໜູນການຈຳແນກຂະນິດສັດປ່າ. ຜູ້ສານງານ ພາກສ່ວນ ອົງການອະນຸລັກສັດປ່າ (WCS) ໂດຍສະເພາະ ທ່າວ ສິດທິສັກ ປາມອືນຮວນ ແລະ ນາງ ວະນິດາ ພິລາກອນ, ກຳຄົ່ງ ດຣ.Samantha Strindberg ປະຈຳ WCS Global Conservation ທີ່ໄດ້ສະໜອງການສະໜັບສະໜູນ ແລະ ຄຳແນະນຳອັນລ້າຄ່າ. ແລະ ສະແດງຄວາມຂອບໃຈມາຢ່າງ ທ່ານ ພົງສະຫວັດ ບຸນພະສິນ ຜູ້ແປບີດລາຍງານຈາກພາສາອັງກິດມາເປັນພາສາລາວ.

ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ມີໂອກາດພິມເຜີຍແຜ່ຄັ້ງນີ້ ກໍຍົກຍົກການສະໜັບສະໜູນ ແລະ ເອົ້ອເພື່ອ ໂດຍປະຊາຊົນສະຫະລັດ ອາເມລິກາ ຜ່ານອົງການຊ່ວຍເຫຼືອການພັດທະນາສາກົນຂອງສະຫະລັດ ອາເມລິກາ (USAID) ພາຍໃຕ້ຂໍ້ກໍານົດອົງຕາມສັນຍາຮ່ວມມືເລກທີ່ No. EPPA00060001400. ເນື້ອໃນບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ແນ່ນຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຜູ້ແຕ່ງ ແລະ ບໍ່ໝາຍຄວາມວ່າ ຈະສ່ອງແສງຫັດສະນະຂອງອົງການ USAID ຫຼື ລັດຖະບານສະຫະລັດ ອາເມລິກາ ແຕ່ປະການໄດ້.

8. ເອກະສານອ້າງອີງ

- ADB/NSC (2007) *Participatory Poverty Analysis*. ADB TA 4521. Prepared by JR Chamberlain. Vientiane: Asian Development, National Statistic Center.
- Baran, E. and Jantunen, T. and Chanton, K.C. (2008) *Values of inland fisheries in the Mekong river basin*. In: *Tropical river fisheries valuation: background papers to a global synthesis*. WorldFish Center Studies and Reviews (1836).
- Bennett, E. & Robinson, J. 2000. *Hunting of Wildlife in Tropical Forests. Implications for Biodiversity and Forest Peoples*. Washington D.C : World Bank.
- Brooks, E. 2008. *The conservation impact of commercial wildlife farming of porcupines in Vietnam*. MSc dissertation in Applied Ecology and Conservation. Norwich: University of East Anglia.
- Clendon, K. 2001. *The Role of Forest Food Resources in Village Livelihood Systems*. Vientiane: International Union of Nature Conservation.
- CPI/NSC (2007). *Summary report. Food insecurity assessment based on food consumption statistics derived from the 2003/03 Lao PDR Expenditure and Consumption Survey*. Vientiane: National Statistic Center.
- Davidson, P. (1998). *A Wildlife and Habitat Survey of Nam Et Phou Louey National Biodiversity Conservation Areas, Houaphanh Province*. Vientiane: Wildlife Conservation Society (WCS) and Centre for Protected Areas and Watershed Management (CPAWM).
- DOS,UNICEF (2008). *National Maternal and Child Nutrition Survey (MICS3 NNS)* Lao PDR 2006. Vientiane: Department of Statistics and UNICEF.
- Duckworth, J. W., Salter, R. E. and Khounboline, K. (1999). *Wildlife in Lao PDR: 1999 Status Report*. Vientiane: The World Conservation Union (IUCN), Wildlife Conservation Society (WCS) and Centre for Protected Areas and Watershed Management (CPAWM).
- Food and Nutrition Technical Assistance (FANTA) Project and Food Aid Management (FAM). *Food Access Indicator Review*. Washington, D.C: Food and Nutrition Technical Assistance, Academy for Educational Development, 2003
- Francis, C. M. (2008). *A Guide to the Mammals of Southeast Asia*. Princeton (New Jersey): Princeton University Press.
- GoL (2004). *National growth and poverty eradication strategy*. Vientiane: Prime Minister's Office.
- CPI / NSC (2004). *The household of Lao PDr. Social and economic indicators. Lao Expenditures and Consumption Survey 2002/03*. LECS3. Vientiane, National Statistic Center
- GoL (2005). *Forestry strategy to the year 2020 of the Lao PDR*. Vientiane: Prime Minister's Office.
- GoL (2007a). *Forestry Law No.6/NA; 24 December 2007*. Vientiane: Lao People's Democratic Republic National Assembly.
- GoL (2007b). *Wildlife Law 07; 24 December 2007*. Vientiane: National Assembly.

- GOL (2008). *National Nutrition Policy*. Lao People's Democratic Republic. Vientiane, Ministry of Health
- GOL (2003). *Regulation No. 0360/AF2003. National Biodiversity Conservation Areas, Aquatic and Wildlife Management Regulations*. Ministry of Agriculture and Forestry. Vientiane.
- GOL (2008). National Nutrition Policy. Lao People's Democratic Republic. Vientiane, Ministry of Health.
- IUCN (2009). *IUCN Red List of Threatened Species*. www.iucnredlist.org
- IUCN/WCS/WWF (2007). *Consuming the future. The real status of biodiversity in Lao PDR*. IUCN, WCS, WWF, Vientiane
- Izikowitz, K. 1951. *Lamet Hill Peasants in French Indochina*. AMES Press. New York.
- Johnson, A. and Krahn, J. (2009). *Linking household food consumption with the sustainable harvest of managed wildlife species in the managed zone of the Nam Et-Phou Louey National Protected Area*. Report on TransLinks Workshop 1: February 12-13, 2009. Vientiane: Wildlife Conservation Society.
- Johnson, A., Krahn, J., Seateun, S. and Sayavong, B. (2009). *Participatory methods for recording trends in wild foods collection and household food consumption in the Nam Et-Phou Louey National Protected Area*. Workshop 3: August 10-12, 2009. Vientiane: Wildlife Conservation Society.
- Johnson, A., Singh, S. and Duongdala, M. (2005). Wildlife hunting and use in Luang Namtha Province: Implications for rural livelihoods and biodiversity conservation in the Uplands of the Lao PDR. In *Poverty Reduction and Shifting Cultivation Stabilisation in the Uplands of Lao PDR: Technologies, Approaches and Methods for Improving Upland Livelihoods*: 195-208. Bouahom, B., Glendinning, A., Nilsson, S. and Victor, M. (Eds.). Luang Prabang, Lao PDR: National Agriculture and Forestry Research Institute.
- Krahn, J. 2005. *The dynamics of dietary change of transitional food systems in tropical forest areas of Southeast Asia. The contemporary and traditional food systems of the Katu in Sekong Province, Lao PDR*. Dissertation, Bonn Rheinische Friedrich-Wilhelms Universitaet, http://hss.ulb.uni-bonn.de/diss_online
- Krahn, J. and Johnson, A. (2007). *Food security and wildlife management*. Juth Pakai 9: 17-33.
- Lekagul, B. & McNeely, J. A. 1977. *Mammals of Thailand*. Association for the Conservation of Wildlife. Bangkok.
- Meusch E, J Yhoun-Aree, et al. (2003). *The role and nutritional value of aquatic resources in the livelihoods of rural people. A participatory assessment in Attapeu Province, Lao PDR*. Bangkok: Food and Agriculture Organization of the United Nations/International Union for Nature Conservation/Living Aquatic Resource Research Centre.
- Nooren, H. and Claridge, G. (2001). *Wildlife Trade in Laos: The End of the Game*. Amsterdam: Netherlands Committee for IUCN.

- Nowak, R. M. 1991. *Walker's Mammals of the World*: Fifth Edition, Volumes 1 and 2. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Peres, C.A. and B. Zimmerman. 2001. Perils in parks or parks in peril ? Reconciling conservation in Amazonian reserves with and without use. *Conservation Biology* 15: 793-797.
- Robichaud, W., Marsh, C. et al. 2001. *Status review of protected areas in the Lao PDR*. Vientiane: Lao-Swedish Forestry Programme.
- Robinson, J. G. (2000). Calculating maximum sustainable harvests and percentage offtakes. In *Hunting for sustainability*: 521-524. Robinson, J. G. and Bennett, E. L. (Eds.). New York: Columbia University Press.
- Robinson, J. G. (2001). Using 'sustainable use' approaches to conserve exploited populations. In *Conservation of exploited species*: 485-498. Reynolds, J.D., G.M. Mace, K.H. Redford, and J.G. Robinson (Eds.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Robinson, J. G. and Bennett, E. L. (2004). Having your wildlife and eating it too: an analysis of hunting sustainability across tropical ecosystems. *Animal Conservation* 7: 397-408.
- Schlemmer, G. (2002). *Community livelihoods analysis, Nam Et Phou Louey National Biodiversity Conservation Areas*. Vientiane: World Conservation Union (IUCN) and Ministry of Agriculture and Forestry (MAF).
- UNICEF (2009), http://www.childinfo.org/undernutrition_stunting.php
- Vongkhamheng, C. (2002). *Participatory wildlife diversity monitoring with different ethnic groups in Nam Et-Phou Loey National Biodiversity Conservation Areas, Northern Lao PDR*. Bangkok: Mahidol University.
- WFP (2007). *Comprehensive Food Security Vulnerability Assessment*. Rome: United Nations World Food Programme.
- World Bank (2005). *Going, going, gone: the illegal trade of wildlife in East and Southeast Asia*. Washington, D.C.: The World Bank.
- World Bank (2006a). *Repositioning nutrition as central to development. A strategy for large-scale action*. Washington, D.C.: The World Bank.
- World Bank/European Commission (2008). *Poverty and social impact analysis. Impact of poverty reduction programs on ethnic minorities and women*. Vientiane: World Bank and European Commission
- World Bank (2009). *Lao PDR at a glance*. http://devdata.worldbank.org/AAG/lao_aag.pdf.
- World Bank/DOS (2009). *Poverty in Lao PDR 1992/3-2007/8*. Washington, D.C: The World Bank.

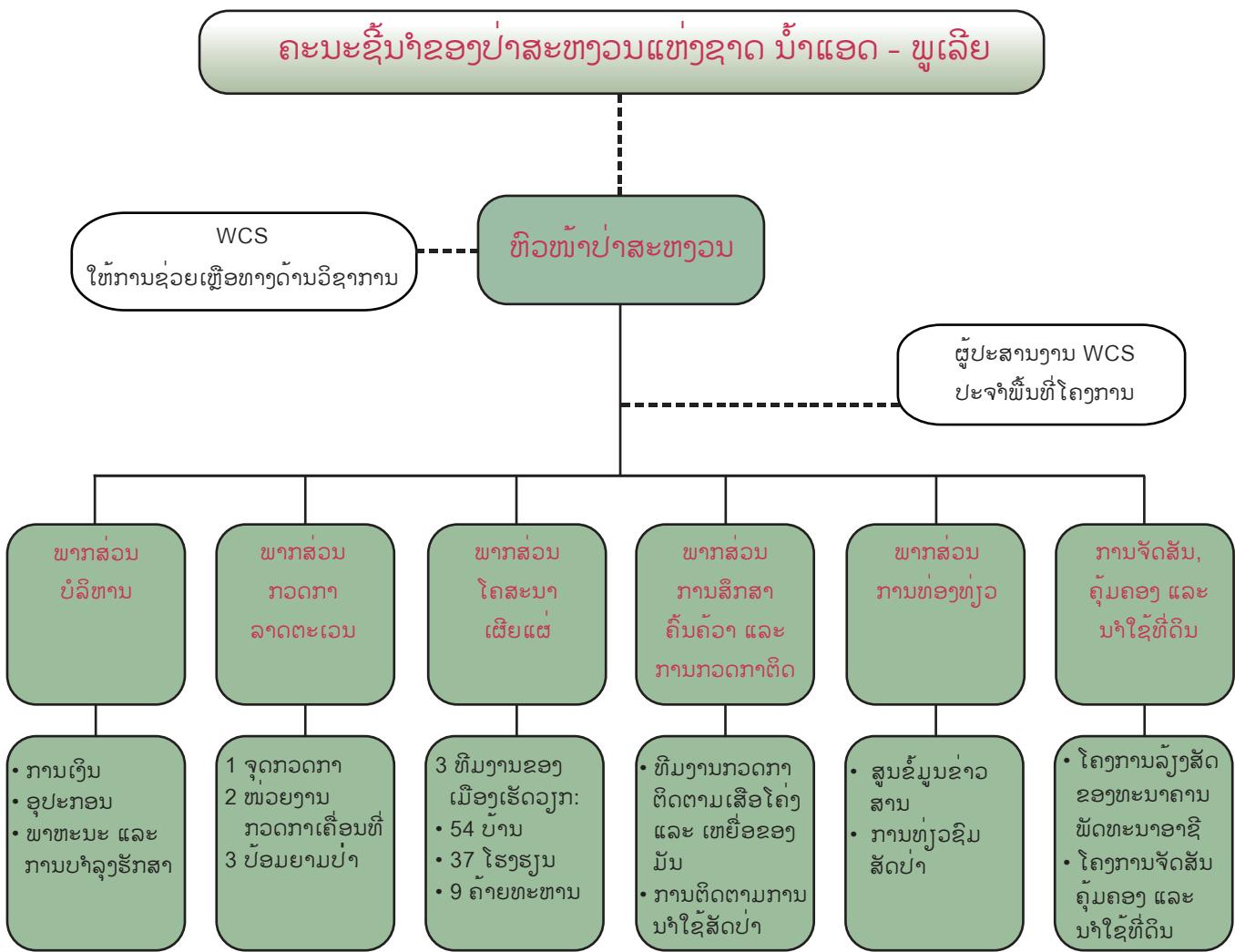
ຜົນການຄົ້ນຄວ້າ

ກົງວກັບ

ການເຊື່ອມໄຍງລະຫວ່າງການຄຸ້ມຄອງສັດປ່າ ແລະ ການບໍລິໂພກອາຫານ
ໄດຍຄົວເຮືອນ ຢູ່ເຂດເມີນສູງຂອງ ສປປ ລາວ:
ກໍລະນີສຶກສາຈາກເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ

ເອກະສານຄັດຕິດ

ເອກະສານຄັດຕິດ 1. ໂຄງຮ່າງ ການຈັດຕັ້ງຂອງປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ

ເອກະສານຄັດຕິດ 2. ພົມບັນທຶກນໍາມືກອາຫານປະຈຳວັນ ຂອງຄົວເຮືອນ

ແບບພົມບັນທຶກ ນັ້ນກັບປະຈຳວັນ

ຊື່ບ້ານ: ບ້ານ ຫ້ວຍຕືນ

ຄອບຄົວທີ: 1

ຊື່ຜູ້ເກັບກຳຂໍ້ມູນ:

ວັນທີ / ເດືອນ / ປີ:

ລະຫັດຄາບເຊົ້າ: 1	ເວລາ	ຈານອາຫານ:*
ລະຫັດຄາບເຊົ້າ: 2	ເວລາ	ຈານອາຫານ:*
ລະຫັດຄາບເຊົ້າ: 3	ເວລາ	ຈານອາຫານ:*

* ຂູນໃນວົງເລັບສ່ວນປະກອບ ຂອງຈານອາຫານ ຕົວຢ່າງ: ຊຸບຜັກ (ລຳດັບ 3-6)

ລຳດັບ	ກົດອາຫານ	ລະຫັດຄາບເຊົ້າ																	
1		ລະຫັດຄາບເຊົ້າ																	
2																			
3																			
4																			
5																			
6																			
7																			
8																			
9																			
10																			
11																			
12																			
13																			
14																			
15																			
16																			
17																			
18																			
19																			
20																			
21																			
22																			
23																			
24																			
25																			

ລະຫັດຄາບເຊົ້າ: 1.ຄາບເຊົ້າ; 2.ຄາບຫງົງ, 3.ຄາບແລງ, 4.ຂອງຫວານ ຫຼື ອາຫານຫວາງ, 5.ເຮັດເຮືອງປະເພີນີ

ເອກະສານຄົດຕິດ 3. ລະຫັດອາຫານ

ລະຫັດ	ກະຕວງ, ຄືດໄລ່, ຂັ້ນໜ້າໝັກ
1	
ເຂົ້າໝຽງ	ກອນທີກັນ້າ
ເຂົ້າຈຬວ	ກອນທີກັນ້າ
ສາລີ ເຂົ້າໂພດ	ຊັ້ງດີບລວມທັງແນນ
ເຂົ້າປະເພດອື່ນໆງ	ລວມທັງເບືອກ
ມັນຕົ້ນ	ລວມທັງເບືອກ
ປະເພດ ຮາກ ແລະ ຫົວອື່ນໆງ	ລວມທັງເບືອກ
ເສັ້ນນີ້ ຫຼື ເຟີແຫ້ງ	ແຫ້ງ, ຈຳນວນຖິງ ຫຼື ມັດ
ເສັ້ນນີ້ ຫຼື ເຟີປູກ	ປູກ, ຈຳນວນຖິງ ຫຼື ມັດ
ອື່ນໆງ	ເມັດສາລີ, ສາລີບິດແລ້ວ, ມັນແຫ້ງທີ່ຕາກແລ້ວ
2	
ໃບ ແລະ ຍອດອ່ອນ ຈາກຕົ້ນພິດຕົ້ນ	ພາກສ່ວນທີ່ກິນ
ໝາກໄມ້ທີ່ຈັດເປັນກຸມຜັກ (ມີເບືອກແຂງ, ຫາບໍ່ສາມາດກິນໄດ້)	ພາກສ່ວນທີ່ກິນໄດ້ ລວມທັງເບືອກ
ໝາກໄມ້ທີ່ຈັດເປັນກຸມຜັກ (ມີເບືອກບາງ, ອອນສາມາດກິນໄດ້)	ພາກສ່ວນທີ່ກິນໄດ້ ລວມທັງເບືອກ
ປະເພດ ເຫັດ	ພາກສ່ວນທີ່ກິນ
ໜີ່ໄມ້	ພາກສ່ວນທີ່ກິນໄດ້ ລວມທັງເບືອກ
ໜີ່ປະເພດອື່ນໆງ	ພາກສ່ວນທີ່ກິນ
ຢວກກ້ວຍ	ພາກສ່ວນທີ່ກິນ
ເທິງ, ໄຄ, ຜັກເຕັບມາແຕ່ນັ້ນ້າ	ພາກສ່ວນທີ່ກິນ
ປະເພດ ທີ່ວິດີບ ທີ່ນຳມາແຕ່ງກິນ	ພາກສ່ວນທີ່ກິນ
ປະເພດ ດອກພິດ	ພາກສ່ວນທີ່ກິນ
ປະເພດ ຜັກດອງ	ພາກສ່ວນທີ່ກິນ
ອື່ນໆງ	ພາກສ່ວນທີ່ກິນ
3	
ໝາກໄມ້	
ກ້ວຍ	ລວມທັງເບືອກ
ໝາກໄມ້ນ້ອຍ ຈາກປ່າ	ທັງໝົດນີ້ອີ້ນໃບ ແລະ ລຳ
ໝາກນາວ, ໝາກກັງ	ລວມທັງໝົດ ພາກ ແລະ ເບືອກ
ໝາກນັດ	ລວມທັງໝົດ ພາກ ແລະ ເບືອກ
ໝາກນີແກນແຂງ (ບໍ່ສາມາດກິນແກນໄດ້)	ລວມທັງໝົດ ພາກ ແລະ ເບືອກ
ໝາກບໍ່ນີແກນ ຫຼື ແກນນ້ອຍ (ສາມາດກິນແກນໄດ້)	ລວມທັງໝົດ ພາກ ແລະ ເບືອກ
ໝາກນີເບືອກໜາ (ບໍ່ສາມາດກິນໄດ້)	ລວມທັງໝົດ ພາກ ແລະ ເບືອກ
ໝາກແຕງ, ໝາກໄມ້	ລວມທັງໝົດ ພາກ ຫຼື ປູກ
ອ້ອຍ	ທັງໝົດລຳ
ອື່ນໆງ	---
4	
ປະເພດຊັ້ນ/ປາ/ປະເພດອາຫານ ທີ່ສາມາດທິດແທນຊັ້ນ	
ປະເພດ ສັດລັງ	
4.1	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສ່ວນສັດທີ່ນຳມາແຕງ
4.2	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສ່ວນສັດທີ່ນຳມາແຕງ
4.3	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສ່ວນສັດທີ່ນຳມາແຕງ
4.4	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສ່ວນສັດທີ່ນຳມາແຕງ
4.5	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສ່ວນສັດທີ່ນຳມາແຕງ

ປະເພດອາຫານ	ລະຫັດ	ກະຕວງ, ຄິດໄລ, ຊັງນໍ້າຫັກ
ແບ	4.6	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສວນສັດທຶນທຳມາແຕງ
ປາ	4.7	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສວນສັດທຶນທຳມາແຕງ
ປະເພດສັດປ່າ (ເບື່ງລະຫັດ ຍູ້ສັດປ່າ) ຖ້າຍຮູບສະເພາະແຕ 4.11 - 4.15 (ສະເພາະ 4.8 - 4.10 ທ້າຍຢູ່ພອມສັດປ່າແລ້ວ)		
ປະເພດ ສັດລົງຈຸກດ້ວຍນໍ້ານິມ**	4.8	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສວນສັດທຶນທຳມາແຕງ
ປະເພດ ມີກ**	4.9	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສວນສັດທຶນທຳມາແຕງ
ປະເພດ ສັດເລືອຄານ**	4.10	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສວນສັດທຶນທຳມາແຕງ
ປະເພດ ສັດເຄື່ອງບີກເຄື່ອງນໍ້າ	4.11	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສວນສັດທຶນທຳມາແຕງ
ປາ	4.12	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສວນສັດທຶນທຳມາແຕງ
ອຸ່ນ	4.13	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສວນສັດທຶນທຳມາແຕງ
ຫອຍ, ບຸ, ກູ້ງ, ແມ່ງໄມ້ໃນນໍ້າ	4.14	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສວນສັດທຶນທຳມາແຕງ
ປະເພດ ແມ່ງໄມ້ເຫຼົງບີກ	4.15	ເບື່ງຢູ່ ລະຫັດ ພາກສວນສັດທຶນທຳມາແຕງ
ປະເພດຖື່ວ, ແກ່ນ		
ຖື່ວເຫຼືອງ	4.16	ແກ່ນດີບ
ຖື່ວດຳ, ຖື່ວຂຽວ	4.17	ແກ່ນດີບ
ໝາກພັວ	4.18	ນັບເປັນໜ່ວຍ
ໝາກຖື່ວດິນ, ແກ່ນຕາເວັນ (ມີເປື້ອກ)	4.19	ຫັງໝົດ
ໝາກງາງ, ແກ່ນຖື່ວດິນ (ບໍ່ມີເປື້ອກ)	4.20	ຫັງໝົດ
ອື່ນງູ	4.21	---
ຜະລິດຕະພັນນິມສຳເລັດຮູບ	5	
ຜະລິດຕະພັນນິມກະບ່ອງ	5.1	ກະຕວງ # ບ່ອງ
ອື່ນງູ	5.2	---
ນ້ຳມັນ	6	
ນ້ຳມັນພິດ	6.1	ກະຕວງ # ບ່ອງ
ນ້ຳມັນໝູ	6.2	ກະຕວງ # ບ່ອງ
ອື່ນງູ	6.3	---
ເຄື່ອງດື່ມ	7	
ນ້າຕານ,ນ້າອ້ອຍກ້ອນ	7.1	ກະຕວງເປັນບ່ອງ
ນ້າເຜື່ອງປ່າ	7.2	ກະຕວງເປັນບ່ອງ
ເຄື່ອງດື່ມທີ່ບໍ່ມີເຫຼົ້າ	7.3	ກະຕວງ # ຫົວໝ່ວຍ (1 ຂວດ, 1 pack, etc)
ນິມຖື່ວເຫຼືອງ	7.4	ກະຕວງ # ຫົວໝ່ວຍ (1 ຂວດ, 1 pack, etc)
ເຢ, ໂອວັນຕິນ	7.5	ກະຕວງ # ຈອກຕໍ່ຄົນ
ກະແລ້ມ	7.6	ກະຕວງ # ກະແລ້ມຕໍ່ຄົນ
ຂອງຫວານ (ເຊົ້າໜີມ...)	7.7	ກະຕວງ # ປົງຕໍ່ຄົນ
ເບຍລາວ	7.8	ກະຕວງ # ແກ້ວ ຫຼື ຈອກ
ເຫຼົ້າໄຫ	7.9	ກະຕວງ ຈຳນວນໄຫ
ເຫຼົ້າຂາວ	7.10	ກະຕວງ # ແກ້ວ ຫຼື ຈອກ
ອື່ນງູ	7.11	ກະຕວງ # ບ່ອງ (ຊະນິດ 1 ແລະ ຊະນິດ 2)
ຄາບເຊົ້າ ທີ່ກິນຢູ່ຂ້າງນອກ	8	
ອາຫານ	8.1	ມີຫຍັງແດ
ເຄື່ອງດື່ມ ທີ່ບໍ່ມີເຫຼົ້າ	8.2	ມີຫຍັງແດ
ອາຫານທີ່ຍັງ ໃນຄາບເຊົ້າ ຫຼື ສວາຍ	9	---
ອື່ນງູ	10	ຂຽນຊື່ ແລະ ອະທິບາຍ

ປະເພດອາຫານ	ລະຫັດ	ກະຕວງ, ຄິດໄລ, ຂ່າງນໍ້າໜັກ
ເຄື່ອງປຸງ (ອະທິບາຍຢູ່ໝາຍເຫດ)		
ແກ້ວ		
ແບ່ງນິວ		
ນ້ຳສະອົວ, ນ້ຳປາ ແລະ ເຄື່ອງປຸງອື່ນໆ		
ຫົວຜັກບໍ່ວ, ຫົວຜັກຫຼູມແຫ້ງ		
ໝາກເຜັດແຫ້ງ		
ໝາກເຜັດ		
ອື່ນໆ		
ລະຫັດວິທີໄດ້ມາຂອງອາຫານ (ຂຽນຊື່ເຕັມ)		
ຜະລິດເອງ		
ຂອງຝາກ		ສໍາລັບ ຂອງຝາກຖາມລະຫັດເຂດສະເພາະສັດປ່າ
ແລງປູນ		
ຊື້		
ຫາເອົາ		
ລະຫັດເຂດ ເອົາມາຈາກຝອມ ເຂດຫາອາຫານ		
ລະຫັດ ພາກສ່ວນສັດທີ່ນໍາມາແຕ່ງ		
ຫັງໝົດໂຕ	1	ກະດຸກ, ກະໂຫຼກ, ຂົນ ແລະ ອື່ນໆ
ກິນບາງຊັ້ນສ່ວນ	2	ດິບ
ຊັ້ນແຫ້ງ ແລະ ປາແຫ້ງ	3	ບໍ່ໄດ້ຈິນ, ບັງ
ຫັງສິດ	4	ດິບ
ຫັງແຫ້ງ	5	ບໍ່ໄດ້ຈິນ, ບັງ
ປາແດກ, ສິ້ນໝູ ແລະ ສິ້ນປາ	6	ດິບ
ອະໄວຍະວະຕາງໆ	7	ດິບ
ນ້ຳມັນສາມຊັ້ນ	8	ດິບ
ຊັ້ນເອັນ, ຊັ້ນໄຂ	9	ດິບ
ປະເພດ ໄຂ	10	ດິບ
ໄສ້ອ່ວ	11	ນັບເປັນຂໍ້ ຫຼື ຂ່າງເປັນ ການ
ເລືອດກິນດິບ	12	ນັບເປັນບ່ວງ ຫຼື ຂ່າງເປັນ ການ
ວິທີແຕ່ງກິນ (ຂຽນຊື່ເຕັມ)		
ຕົ້ມ		
ຫຼົງ		
ຂ້ວ		
ຈິນ		
ດິບ		
ອົບ		
ບັງ		
ລະຫັດສະຖານທີ່ກິນເຂົ້າ (ຂຽນຊື່ເຕັມ)		
ບ້ານ		
ສະບັກ		
ປ່າ		
ໄຮ		
ບາ		
ອື່ນ-ໆ		

ເອກະສານຄົດຕິດ 4. ພ່ອມການນຳໃຊ້ສັດປ່າ ຂອງຄົວເຮືອນ

ແບບຟອມບັນທຶກຂໍ້ມູນສັດປ່າ

ແບບຟອມສຳລັບ: ສັດລົງງານກັດວ່າ
ນ້ຳນິມ, ນິກ, ສັດເລືອຄານ

ຊື່ບ້ານ:	ຫ່ວຍຕືນ
ຄອບຄົວທີ່:	
ຊື່ຜູ້ເກັບກຳຂໍ້ມູນ:	
ວັນທີ/ເດືອນ/ປີ:	

ລາຍລະອຽດຂອງສັດ ແລະ ຕົວຢ່າງ	ພາຍຫັດ				
		ຊື່ສັດປ່າ/ລະຫັດ	ສະຖານທີ່	ນາຍພານ	ອຸປະກອນລາ
01					
02					
03					
04					
05					
06					
07					
08					
09					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					

ລະຫັດຜູ້ທີ່ລ່າ: ເລກ 1 ແມ່ນຄົນໃນຄອບຄົວງວກັນ; ເລກ 2 ແມ່ນຄົນໃນຫຼັງຄາດງວກັນ (ຖ້າມີ); ເລກ 3 ແມ່ນຄົນທີ່ຢູ່ໃນຫຼັງຄາອື່ນ; ສົງທີ່ບັນທຶກໃສ່ຕົວຢ່າງເລືອດ ຫຼື ເກັບຕົວຢ່າງຊັ້ນສ່ວນອື່ນຂອງສັດ: 1 ຄອບຄົວທີ່, 2 ວັນ/ເດືອນ/ປີ, 3 ລຳດັບການບັນທຶກ, 4 ຊື່ຜູ້ບັນທຶກ.

ເອກະສານຄົດຕິດ 5. ລະຫັດສັດປ່າ

ປະເພດສັດປ່າ	ລະຫັດ
ປະເພດ ສັດລົງຈຸກດ້ວຍນ້ຳນິມ	4.8
ລື່ມ	4.8.1
ເຈຍ	4.8.2
ຈຳພວກ ລົງ	4.8.3
ລົງລົມ	4.8.3.1
ລົງ	4.8.3.2
ຄາງ	4.8.3.3
ທະນີ	4.8.3.4
ຈຳພວກ ສັດກິນຊັ້ນ	4.8.4
ໝາ	4.8.4.1
ໝີ, ແມ່ຍອຍ	4.8.4.2
ເຫັນຮານ (ເຫັນຫ້າງ)	4.8.4.3
ຈອນຟອນຂະນິດນ້ອຍ	4.8.4.4
ໝູລົ່ງ ແລະ ໝາລົ່ງ	4.8.4.5
ນາກ	4.8.4.6
ເຫັນ	4.8.4.7
ຈຳພວກ ເສືອ	4.8.4.8
ຈຳພວກ ສັດຕິນກິບ	4.8.5
ໝູປ່າ	4.8.5.1
ກວາງ	4.8.5.2
ຟານ	4.8.5.3
ເຢືອງ	4.8.5.4
ກະທຶງ	4.8.5.5
ຈຳພວກ ຫຼູ	4.8.6
ກະຮອກ	4.8.6.1
ຫຼູ	4.8.6.2
ອັນ	4.8.6.3
ແໜ້ນ	4.8.6.4
ຈຳພວກ ນິກ	4.9
ນິກຂວາ	4.9.1
ນິກຂໍ	4.9.2
ນິກເປົ້າ/ນິກເຂົາ	4.9.3
ນິກຢູ່ນຳ	4.9.4
ນິກກິນຊັ້ນ	4.9.5
ນິກກິກ	4.9.6
ນິກແອ່ນ	4.9.7
ສັດເລືອຄານ	4.10
ຕົ້າ	4.10.1
ແລນ, ເຮຍ, ກະຫົາງ	4.10.2
ວິ	4.10.3
ສັດເຄິ່ງບິກເຄິ່ງນ້າ	4.11 *
ປາ	4.12 *
ອຸນ	4.13 *

ປະເພດສັດປ່າ	ລະຫັດ
ສັດບໍ່ມີກະດູກສັນຫຼັງ ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນນ້າ	4.14 **
ຫອຍ	4.14.1
ປູ້	4.14.2
ກຸງ	4.14.3
ຫອຍກາບກີ	4.14.4
ແມ່ໄມ້ໃນນ້າ	4.14.5
ສັດບໍ່ມີກະດູກສັນຫຼັງ ທີ່ອາໄສຢູ່ເທິງບົກ	4.15 **
ແມ່ໄມ້ປົກແຂງ	4.15.1
ບັງ, ດວງ	4.15.2
ເຜິ່ງ	4.15.3
ຈິນຍາ, ຈິໂຈ	4.15.4
ເຄື່ອງມີທີ່ໃຊ້ອື່ນໆ (ຖ່າຍຮູບພ້ອມ)	ລະຫັດ
ແຮວ	1
ແຮວບິນ	1.1
ແຮວຮັວ ຫຼື ລູກທະນູ	1.2
ແຮວລວງ (ແຮວບ້ວງ)	1.3
ແຮວຢູ່ບຊີອກ	1.4
ແຮວຢູ່ບເຫຼັກ	1.5
ແຮວຕອດ	1.6
ກັບດັກ	2
ຊຸມດັກສັດ	2.1
ກະຕຳຂອນໄມ້	2.2
ກະຕຳໜິນ	2.3
ກະທຶນ	2.4
ກັບໄມ້	2.5
ກະຍົດ	2.6
ກັບເຫຼັກນ້ອຍ, ກັບຫຼູ	2.7
ບິນອື່ນໆງ	3
ບິນແກ້ບ	3.1
ບິນອື່ນໆງ	4
ມອງເຈຍ, ຕາໜ່າງ	5
ໝາ	6
ເຄື່ອງມີຈັບປາ	7
ມອງ, ແຫ	7.1
ໄຊ, ກັບດັບໃສ່ປາຫຼຸກຊະນິດ	7.2
ເບັດ	7.3
ໄຊໄຟຟ້າ ຫຼື ໜີ້ໄຟຂອດ	7.4
ໜ້າຍິງປາ	7.5
ຢາເບື້ອທຳມະຊາດ	7.6
ຢາເບື້ອວິທະຍາສາດ	7.7
ລະເບື້ດ	7.8
ຫາດວຍມີ	8

* ຖ່າຍເອົາເບື້ອງຫຼັງ ແລະ ທ້ອງ ແຕ່ບໍ່ເອົາເລືອດ

** ຖ່າຍຮູບລວມທັງໝົດ

ເອກະສານຄັດຕິດ 6. ພ່ອມບັນທຶກເຂດຫາອາຫານ

ເຂດຫາອາຫານ

ຊື່ບ້ານ:

ຄອບຄົວທີ່:

ຄໍາແນະນຳ: ຈຸດປະສົງຂອງພ່ອມນີ້ແມ່ນເພື່ອບັນທຶກຂໍ້ມູນບ່ອນໄດ້ທີ່ຄົນໃນຄອບຄົວມີກາຫາອາຫານມາແຕ່ປ່າ. ຮ່ວມກັບຄົນໃນຄອບຄົວ
ເພື່ອບັນທຶກຂໍ້ມູນ ແລະ ທ່າຍຮູບສະບ່ອນດັ່ງກ່າວ:

ປະເພດພື້ນທີ່:

1. ໄສກັບດັກ (ແລວ)	5. ໄຮ	9. ຕັງລົງສັດ
2. ໄສແຮວ (ແລວ)	6. ນາ	10. ບຸງ
3. ສະຖານທີ່ຫາປາ	7. ໄຮ,ນາຮ້າງ	11. ຫາອາຫານຢູ່ບ່ອນອື່ນ
4. ຖັ້ນເອົາເຈຍ	8. ສວນ	

ລ/ດ	ຊື່ສະຖານທີ່	ມະນຸຍານ	ທິດຕາເວັນ ອອກ (X)	ທິດເໜືອ (Y)	ບັນທຶກ ຖ້າຍຮູບ?				ວັນທີ/ເດືອນ/ປີ ບັນທຶກ	ຜູ້ບັນທຶກ
					ເໜືອ	ຕາ ເວັນ ອອກ	ໄຕ	ຕາ ເວັນ ຕີກ		
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15										
16										
17										
18										
19										
20										
21										
22										
23										
24										
25										
...										

ເອກະສານຄັດຕິດ 7. ການປະເມີນທ່າອ່ງງານໃນການບໍລິໂພກອາຫານ

ການບໍລິໂພກຂະນິດອາຫານ ໂດຍສະເລ່ຍປະຈຳປີ ໃນທີ່ຜ່ານມາ ແລະ ການບໍລິໂພກທີ່ຄາດທວັງໃນອະນາຄົດ 10 ປີຕໍ່ໜ້າ ມີຄືແນວໃດ ? ຍົ່ອນຫຍ້ງ ? ການບໍລິໂພກໝາຍເຖິງປະລິມານ (ບໍລິມາດ), ບໍ່ແມ່ນຄວາມທີ່

ຊຸປະກອນ : ແຜນເຈັ້ຍຂະໜາດ A0 ຈຳນວນ 4 ແຜນ; ສິ້ນຍາຍນ້ຳມີກິລົບອອກຍາກ, ສິ້ນຍາຍມີກິລົບອອກງ່າຍ; ແກ່ນພິດ; ຮູບອາຫານທັງ 22 ຊະນິດ ເບິ່ງລາຍການຢູ່ລຸ່ມນີ້; ກະບ່ອງນິມຂຶ້ນຫວານ, ເຂົ້າໜີມຫວານ; ກົງຖ່າຍຮູບ; ແຜນບ້າຍຢາງປລາດສຕິກໃຊ້ຂຽນເລກທີ່ຄໍາຖາມໄສ, ແກ້ວຂອບຄົວ, ວັນທີ, ເວລາ.

ສຳລັບຄໍາຖາມຄັ້ງນີ້ ພວກເຮົາໃຊ້ 23 ຊະນິດອາຫານ. ຂາວບ້ານ ຂຶ້ນເຕີຍກັບຂະນິດອາຫານເງື່ອນນີ້ ເນື່ອງຈາກຄໍາຖາມທີ່ໃຊ້ໃນກ່ອນໜ້ານັ້ນ.

- ອາຫານຫຼັກ: ເຂົ້າ (1)
- ຜັກ: ສວນປູກ (ຮູບຜັກກາດຂຽງ) ແລະ ຜັກປ່າ (ຮູບຜັກກູດ) (2,3)
- ໝາກໄມ້: ໝວດມາຈາກສວນປູກ (ຮູບໝາກມ່ວງ) ແລະ ໝວດມາຈາກທຳມະຊາດ (ຮູບໝາກໄຟ) (4,5)
- ຊັ້ນ/ປາ/ທິດແກນ (ໝວດອາຫານທີ່ 4): ໝວດຊັ້ນທີ່ຜະລິດເອງໃນຄົວເຮືອນ (ຮູບໝູ້), ຂັ້ນສັດປ່າ (12; ດັ່ງທີ່ໄດ້ສິນທະນາກ່ອນໜ້ານັ້ນ), ໄຂສັດປ່າ (ຮູບໄຂແລນ monitor lizard), ໄຂສັດບ້ານ (ຮູບໄຂໄກບ້ານ), ກຸມຖົວເຫຼືອງ/ຖົວດິນ (ຮູບກຸມຖົວເຫຼືອງ/ຖົວດິນ/ໝາກງາງ) (6 -21)
- ນ້ຳມັນພິດ/ໄຂມັນ: ຕອນມັນສັດ/ນ້ຳມັນພິດ (22) (ຮູບ ນ້ຳມັນພິດ ແລະ ມັນໝູ້)
- ເຂົ້າໜີມຫວານ: ນິມຂຶ້ນຫວານ/ເຂົ້າໜີມຫວານ (23) (ກະບ່ອງນິມຂຶ້ນຫວານ ແລະ ເຂົ້າໜີມຫວານ)

ບາດກ້າວ 1. ອະທິບາຍວ່າ ເວລານີ້ ທ່ານຢາກສິນທະນາກ່ງວັກບການບໍລິໂພກອາຫານ. ຈັດວາງແກ່ນພິດຈຳນວນ 1 ທ໏າ 5 ມັດ (ຫຼື 0) ສຳລັບ ຂະນິດອາຫານທີ່ບໍລິໂພກຫຼັງໝົດ ອີງຕາມການຈັດລົງລໍາດັບ ($=\text{ບໍລິໂພກຫຼັງໝົດ}$) 5=ບໍລິໂພກໝາຍ) ແລະ ແທດການທີ່ໃຊ້ໃນ ບົດຝຶກທັດກ່ອນໜ້ານັ້ນ. ໃຊ້ຮູບໃນທັນທີ 1 ຂອງຂະນິດອາຫານ ເພື່ອຮັບປະກັນດ້ານຄວາມເຈົ້າໃຈ (ເບິ່ງຮູບ 6). ກະຈາຍຂະນິດ ອາຫານທັງ 23 ໃສ່ເຖິງ ເຈັ້ຍຂະໜາດ A0 ທັງ 4 ແຜນ.

ບາດກ້າວ 2. ເນື່ອໃດທາກມີການປົງນແປງໃນການບໍລິໂພກອາຫານ (ຫຼຸດລົງ ຫຼື ເພີ່ມຂຶ້ນ) ຂອງຂະນິດອາຫານ ທີ່ຢູ່ໃນຕາຕະລາງ, ຈຶ່ງບັນທຶກ ເປັນຫຍໍງ ຈຶ່ງມີການປົງນແປງລົງໃນຫ້ອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ກັບການປົງນ ແປງທີ່ເກີດຂຶ້ນ.

ບາດກ້າວ 3. ພາຍຫຼັງທີ່ຢາຍແກ່ນພິດທັງໝົດແລ້ວ, ປ່ອຍໃຫ້ຊາວບ້ານມີເວລາຄົດເຖິງສົງທີ່ຕົດພັນກ່ຽວກັບການບໍລິໂພກອາຫານຂະນິດໃດທີ່ຫຼາຍກວ່າໝູ້ ຕົວຢ່າງ ການບໍລິໂພກ ກະຮອກທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນໃນຂະນະທີ່ການບໍລິໂພກໝູ້ປ່າ ແມ່ນຫຼຸດລົງ]

ບາດກ້າວ 4. ຖ້າຍຮູບ ຕາຕະລາງ ທີ່ເຮັດແລ້ວນັ້ນ.

ບາດກ້າວ 5. ເຕັບແກ່ນພິດ ແລະ ນັບຈຳນວນໃນແຕ່ລະຫ້ອງ (ບັນທຶກຈຳນວນໄວ້ ຕົວຢ່າງ 2)

ຮູບນີ້ ສະແດງເຖິງ ການຈັດລົງລໍາດັບທ່າອ່ງງານໃນການບໍລິໂພກອາຫານວ່າ ມີຄືແນວໃດ (0-5) ໃນໄລຍະເວລາຕ່າງໆ ຫຼືຜ່ານມາ. ຍູ່ເບື້ອງຊ້າຍມີ, ສັງເກດເບິ່ງວ່າ ຮູບພາບຂະນິດອາຫານ ແມ່ນທີ່ກັຈໃສ່ໃນແຕ່ລະແຖວ.

ເອກະສານຄັດຕິດ 8. ການປະເມີນທ່າອ່ງຂອງແຫຼ່ງອາຫານ

ເພື່ອເບິ່ງວ່າ ແຫຼ່ງອາຫານ (ຜະລິດເອງ, ທຳມະຊາດ, ຕະຫຼາດ) ສຳລັບ i) ພວດອາຫານພື້ນຖານ ແລະ ii) ການໄດ້ຮັບອາຫານປຸ່ງແປງ ຄືແນວໃດຕາມການເວລາ, ໂດຍສະເພາະ ກ່ຽວກັບບົດບາດຂອງເຊື້ນສັດປ່າ ໃນການໄດ້ຮັບຂຶ້ນ ແລະ ອາຫານທັງໝົດ.

ອຸປະກອນ : ເຈັ້ຍຂາວຂະໜາດຂຽນຈົດໝາຍ 3 ແຜ່ນ ທີ່ໝາຍແຫຼ່ງອາຫານ-ຜະລິດເອງ, ທຳມະຊາດ ແລະ ຕະຫຼາດ; ແກ່ນພື້ນ 15 ຫຼື 20 ພັດ; ສໍ່ມໍາຍມີກລິບ່ງໆຢ່າງ; ຮູບຂອງອາຫານແຕ່ລະໝວດ; ບັນຫຼອງໃຊ້ບັນທຶກ; ກ້ອງຖ່າຍຮູບ; ແຜ່ນປ້າຍຢ່າງ ສຳລັບຂຽນເລກທີ ຄຳຖາມ, ເຊື້ອບຄົວ, ວັນທີ, ເວລາ. ພວດອາຫານ/ຊະນິດປະກອບດ້ວຍ ສະເພາະແຕ່ 4 ພວດ: 1) ສະເພາະແຕ່ເຂົ້າ; 2) ຜັກທັງໝົດ; 3); ໝາກໄມ້ທັງໝົດ; 4) ເຊື້ນທັງໝົດ.

ບາດກ້າວ 1. ຈັດວາງແຜ່ນປ້າຍເປັນວິງກິມດ້ວຍເຈັ້ຍແຫຼ່ງອາຫານທັງ 3: (ຜະລິດເອງ, ທຳມະຊາດ, ຕະຫຼາດ). ອະທິບາຍວ່າ ເວລານີ້ ທ່ານຢາກສິນທະນາກ່ຽວກັບແຫຼ່ງອາຫານ.

ໃຫ້ສັງເກດວ່າ ອາຫານທີ່ມາຈາກຕະຫຼາດ ອາດຈະປະກອບດ້ວຍອາຫານທີ່ເຊື້ຕາມຕະຫຼາດ ແລະ ອາຫານທີ່ເຊື້ນຳຄົວເຮືອນອື່ນ ຫຼື ຈາກບ້ານອື່ນ. ອາຫານຈາກຕະຫຼາດ ຍັງປະກອບດ້ວຍການເອົາອາຫານຊະນິດໜຶ່ງ ແລກປຸ່ງນັກບ່ານຊະນິດອື່ນ (ຕົວຢ່າງ ການເອົາໝູນນອຍ ແລກປຸ່ງນັກ ເຂົ້າສານ 3 ກິໂລ).

ບາດກ້າວ 2. ບ່ອຍໃຫ້ຊາວບ້ານ ແບ່ງແກ່ນພື້ນ 15 ພັດໃຫ້ມີສັດສ່ວນກຳເກົ່າກັນ ສຳລັບສ່ວນແບ່ງຂອງຊະນິດອາຫານຈາກແຫຼ່ງດັ່ງກ່າວນີ້. ຖ້າຫາກ ຊາວບ້ານ ກ່າວບອກວ່າ ພວດອາຫານມາຈາກ 2 ແຫຼ່ງເທົ່ານັ້ນ, ຕໍ່ມາຈຶ່ງໃຊ້ແກ່ນພື້ນ 20 ພັດ. ຍົກຕົວຢ່າງ, ເຂົ້າສາມາດມາຈາກພູງແຕ່ສອງແຫຼ່ງ, ແກ້ວມໍາມາຈາກການຜະລິດເອງ ແລະ ເຊື້ຈາກຕະຫຼາດ ບໍ່ແມ່ນການໄດ້ມາຈາກທຳມະຊາດ.

ບາດກ້າວ 3. ຮັດລື້ມື້ນ ສຳລັບ ຫັງ 4 ພວດ ໃນໄລຍະຊ່ວງເວລາ: 1997, 1998 ຫາ 2002, 2003 ຫາ 2008, 2009 ຫາ 2020. ຖ້າຍຮູບໄວ້.

ບາດກ້າວ 4. ຮັດລື້ມື້ນ ບົດຝຶກຫັດດັ່ງກ່າວນີ້ ສຳລັບການໄດ້ຮັບສານອາຫານທັງໝົດ (ໝວດອາຫານທັງໝົດ ປະກອບດ້ວຍ ເຂົ້າ, ເຊື້, ປາ, ຜັກ, ໝາກໄມ້ ແລະ ອື່ນໆ)

ບາດກ້າວ 5. ບັນທຶກເຫດຜົນ ກ່ຽວກັບສັດສ່ວນ ລົງໃສ່ເປັນບັນທຶກ ພ້ອມທັງຮູບຖ່າຍ, ວັນທີ, ເວລາ, ເລກທີຄອບຄົວ ແລະ ເລກທີຄຳຖາມ. ຖ້າຍຮູບໄວ້.

ບາດກ້າວ 6. ບັນທຶກເຫດຜົນ ກ່ຽວກັບສັດສ່ວນ ລົງໃນເປັນບັນທຶກ ພ້ອມທັງ ວັນທີ, ເວລາຮູບຖ່າຍ, ເລກທີຄອບຄົວ ແລະ ເລກທີຄຳຖາມ.

ຮູບນີ້ ສະແດງເຖິງວ່າ ການຈັດແຈງແຜ່ນປ້າຍວິງກິມ ແລະ ແກ່ນພື້ນລວມທັງ ການຈັດວາງແຜ່ນຮູບສະແດງເຖິງເລກທີຄອບຄົວ, ວັນທີ, ເວລາ ແລະ ເລກທີຄຳຖາມມີລັກສະນະ ແນວໃດ.

ຮູບນີ້ ສະແດງເຖິງ ວ່າການຈັດວາງ ຂະໜາດຂອງອາຫານ ບາງຢ່າງທີ່ຄັດຈັດມາຈາກ ພວດອາຫານ ທີ່ຢູ່ໃກ້ກັນ ແຜ່ນປ້າຍວິງກິມ. ຕົວຢ່າງ ໃນຮູບນີ້ ແມ່ນສະແດງເຖິງ ອາຫານໝວດຊື້ນ.

ເອກະສານຄົດຕິດ 9. ການປະເມີນ ທ່າວ່າງໃນຄວາມຊຸດິນສົມບູນ ແລະ ການລ່າສັດປ່າ

ການລ່າສັດປ່າ ໃນອະດີດ ແລະ ຄາດຄະເນການລ້າ ໃນໄລຍະ 10 ປີຕໍ່ໜ້າ ມີລັກສະນະຄືແນວໃດ ? ຍົອນຫຍ່ງ? ວັດຕາສ່ວນຮ້ອຍ ທີ່ໄດ້ຂາຍ/ບໍລິໂພກ/ໃຫ້ເປັນຂອງຝາກ ມີຫຼາຍຄືແນວໃດ?

ຈຶ່ງສັງເກດວ່າ ການລ່າ ອາດສາມາດ ເປັນໄປໄດ້ພາຍໃຕ້ຫຼາຍເຫດຜົນ: ການບໍລິໂພກ, ຕ້າຂາຍ, ກຳຈັດສັດຖຸ ພຶດ ຫຼື ເຫດຜົນອື່ນໆ.

ປະກອນ: ເຈັ້ຍຂະໜາດ A0 ຈຳນວນ 6 ແຜນ ສໍາລັບຄຳຖາມ ເລກທີ 3; ສໍ້ໝາຍມີກລິບຍາກ; ສໍ້ໝາຍມີກລິບງ່າຍ; ຮູບທ່າຍ ສັດປ່າ ຈຳນວນ 12 ຂະນິດ/ໝວດ; ແກ່ນສາລີ; ກ້ອງຖ່າຍຮູບ; ແຜນຢາງສໍາລັບ ຂຽນປ້າຍເລກທີຄຳຖາມ, ຊື່ຄອບຄົວ, ວັນທີ, ເວລາ.

ບາດກ້າວ 1. ໃນແຖວທີ່ສອງ, ໃຫ້ຄົວເຮືອນປະເມີນເບິ່ງວ່າ ການລ່າສັດຊະນິດນັ້ນ ມີຫຼາຍເຫົ່າໃດ ຕາມການເວລາທີ່ຜ່ານມາ. ຈັດວາງແກ່ນ ພຶດ (0-5) ສໍາລັບ ແຕ່ໄລຍະເວລາ. ພາຍຫຼັງທີ່ເສັນການເວລາເສັດສິນແລ້ວ, ໄສແກ່ນພຶດ ລົງຕາມນັ້ນ ແລະ ຂຽນຈຳນວນ ລົງ (0-5). ເບິ່ງໃນຂອບໝາຍສີແດງ ໃນຮູບຂ້າງລຸ່ມ.

ບາດກ້າວ 2. ຖ້າທາງການລ່າເພີ່ມຂຶ້ນ ຫຼື ຫຼຸດລົງ ໃນແຕ່ລະຫຼັອງ, ໃຫ້ຖາມຄົວເຮືອນວ່າ ສິ່ງດັ່ງກ່າວ ແມ່ນມີສາເຫດຈາກຫຍ່ງ? ບັນທຶກຂໍ້ມູນ ລົງໃສ່ໃນຫ້ອງ.

ບາດກ້າວ 3. ສໍາລັບແຕ່ລະໄລຍະເວລາ, ໃຫ້ຖາມເຖິງສັດສ່ວນຂອງການລ່າວ່າ ສ່ວນໄດ້ແມ່ນ ເພື່ອຊຸດປະສົງ ສໍາລັບການບໍລິໂພກ, ຕ້າຂາຍ, ໃຫ້ເປັນຂອງຝາກ? ຢາຍແກ່ນພຶດ ໃຫ້ຄົວເຮືອນ 10 ເມັດ. ຈັດວາງ ແກ່ນພຶດ ຕາມສັດສ່ວນໃຫ້ກ້າເກົ່າ ໄສແຕ່ລະແຜນປ້າຍ ສໍາລັບແຕ່ລະໄລຍະເວລາ. ໃນແຕ່ລະໄລຍະເວລາ. ບັນທຶກຜົນໄດ້ຮັບລົງໃສ່ໃນຫ້ອງ.

ຮູບດັ່ງກ່າວນີ້ ສະແດງວ່າ
ການບັນທຶກການລ່າສັດເຮັດຄື
ແນວໃດ (ເບິ່ງ ຂອບໝາຍສີແດງ).
ຈຶ່ງຢ່າລີມ ບັນທຶກສັດສ່ວນ
ຂອງການລ່າ ທີ່ຖືກນຳໃຊ້ສໍາລັບ
1) ເປັນອາຫານ, 2) ຕ້າຂາຍ ຫຼື
3) ເປັນຂອງຝາກ/ອື່ນໆ.

ຮູບດັ່ງກ່າວນີ້ ສະແດງເຖິງ
ລຳດັບເຫດການ ຂອງຮູບສັດປ່າ
ເພື່ອທີ່ຈະສາມາດສະແດງໃຫ້
ຊາວບ້ານເຫັນ ເລີ່ມຈາກໝວດປາ
ແລະ ຈີບລົງທີ່ໝວດເຕີ່ງ.

ເອກະສານຄົດຕິດ 10. ການປະເມີນທ່າງໆ ໃນການບໍລິຫານຄຸມຄອງການລ່າສັດປ່າ

ລະບຸງບານທີ່ຄົວເຮືອນ ແລະ ບ້ານ ທີ່ມີນຳໃຊ້ໃນຜ່ານມາ ກ່ຽວກັບການລ່າ ບັນດາສັດປ່າເຫຼົ້ານີ້ ກ່ອນໜ້າ ທີ່ເຂັດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ຈະໄດ້ຮັບການສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນ ມີຕືືແນວໃດ ?

ອຸປະກອນ: ເຈັຍຂະໜາດ A0 ຈຳນວນ 6 ແຜນ ຈາກຄຳຖາມ ເລກທີ 3; ສໍໝາຍມີກາລິບຢາກ, ສໍໝາຍມີກາລິບງ່າຍ; ບັນທຶນທີກືຜົນໄດ້ຮັບ; ຮູບຖ່າຍ ສັດປ່າ ຈຳນວນ 12 ຊະນິດ/ໝວດ; ກ້ອງຖ່າຍຮູບ; ແຜນບ້າຍຢາງສຳລັບ ຂຽນ ບ້າຍເລກທີຄຳຖາມ, ຊື່ຄອບຄົວ, ວັນທີ, ເວລາ.

ບາດກ້າວ 1. ເວລາທີ່ທ່ານ ໄດ້ຮູ້ໄດ້ຍືນກ່ຽວກັບກົດລະບູບ ຂອງເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ເປັນເທື່ອທໍາອິດ, ໃນເວລານີ້ ຄອບຄົວຂອງ ທ່ານ ຫຼື ບ້ານ ມີລະບູບໄດ້ແດກກ່ຽວກັບການລ່າສັດດັ່ງກ່າວນີ້ ?

ຄຳຕອບມີ ຫຼື ບໍ່ ໃນແບບພົມຂຶ້ນ ສໍາລັບຄອບຄົວ ແລະ ສໍາລັບບ້ານ. ຖ້າຕອບວ່າມີ, ໃຫ້ເຂົ້າເຈົ້າອີທະບາຍ ເຖິງລະບູບນີ້ ແລະ ບັນທຶນທີກາລາຍລະອຽດລົງໃນຫ້ອງທີ່ກ່ຽວກັບ:

- ໃຜ ເປັນຜູ້ສາມາດລາໄດ້ ແລະ ໃຜເປັນຜູ້ຖືກທ້າມ ຈາກການລ່າສັດ (ຕົວຢ່າງ, ຄົນພາຍໃນບ້ານດຽວກັນ, ຈາກບ້ານໄກຄົງ ຫຼື ອື່ນອິນໆ)?
- ເວລາໄດ້ ຫີ້ສາມາດລ່າສັດໄດ້? (ເຂົ້າພັນສາ, ຮອບວຸງການປຸກຜັງ, ເດືອນຂຶ້ນເດືອນແຮມ, ເດັກເກີດໃໝ່, ແລະ ອື່ນໆ)?
- ສາມາດລ່າສັດໄດ້ ຢູ່ໃສ (ມີສະຖານທີ່ຈຳເພາະ ສໍາລັບຄອບຄົວຂອງທ່ານ ດັ່ງເຊັ່ນ ທີ່ໄຮ່ທີ່ງນາ, ສະນັມ, ເຂດປ່າແກ່, ເຂດຫາປາ, ແລະ ອື່ນໆ)?
- ສາມາດລ່າສັດໄດ້ ດ້ວຍວິທີໄດ້ (ປະເພດບິນ, ແຮວ, ຫຼື ວິທີລ່າອື່ນໆ ຫີ້ອະນຸຍາດນຳໃຊ້)?
- ສາມາດລ່າໄດ້ ຫ້າຍປານໄດ້ (ຈຳນວນໂຕສັດປ່າ ຫີ້ອະນຸຍາດໃຫ້ລ່າໄດ້ໃນແຕ່ລະບົບ)?
- ຖ້າທ່າງກ່າວນລະເມີດກົດລະບູບເຫຼົ້ານີ້ແລ້ວ, ມີການອະນຸໂລມຜ່ອນຜັນ ຫຼື ບໍ່ (ເຊັ່ນ ການຂ້າສັດເຮັດຮົດບຸຊາ ແລະ ອື່ນໆ)

ໝາຍເຫດ: ສໍາເລັດຄຳຖາມ 3 ທ່າ 5 ສໍາລັບແຕ່ລະຊະນິດໝວດອາຫານ ກ່ອນການຍ້າຍໄປ ເຮັດຄຳຖາມ ໃນ ຊະນິດໝວດອາຫານທີ່ໄປ.

ຮູບດັ່ງກ່າວນີ້ ສະແດງວ່າ ການບັນທຶນທີກ່ຽວກັບລະບູບການ ຂອງຄອບຄົວ ແລະ ບ້ານ ທີ່ມີຕົ້ນສັດແຕ່ລະຊະນິດ ມີຕືືແນວໃດ (ເບິ່ງຂອບໝາຍແຕ່ງ).

ບາດກ້າວ 2. ເວລາທີ່ທ່ານ ໄດ້ຮູ້ໄດ້ຍືນ ກ່ຽວກັບກົດລະບູບ ຂອງເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ເປັນເທື່ອທໍາອິດ, ຄອບຄົວຂອງທ່ານ ຫຼື ບ້ານ ມີຂ້າມ ຫຼື ການຄະລິ/ລະບູບ ທີ່ໃຊ້ຄຸມຄອງການລ່າສັດໄດ້ ຫຼື ບໍ່?

ບາດກ້າວ 3. ເກັບມັງນໃບເກັບກໍາຂຶ້ນນີ້ທີ່ເຮັດສຳເລັດ. ບັນທຶນຂ່າວສານຂຶ້ນທັງໝົດ ຈາກແບບພົມເກັບກໍາຂຶ້ນ ແລະ ຈາກບັນທຶນທີກືຜົນ.

ເອກະສານຄົດຕິດ 11. ການປະເມີນຄຸນຄ່າທາງໂພຊະນາການ

ຄວາມຮັບຮູ້ ຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງຊາວບ້ານ ກ່ຽວກັບຄຸນຄ່າທາງໂພຊະນາການ ຊະນິດອາຫານຈາກພູວດອາຫານ ທີ່ຄັດຈຳອນ [ແລ້ງເປັນພິເສດ ໃໄໝ ໝວດາອາຫານ ທີ່ 4 ຂຶ້ນ ແລະ ອາຫານທີ່ແກ່ນຂຶ້ນ] ເປັນຄືແນວໃດ?

ອຸປະກອນ: ແຜ່ນບ້າຍວົງກິມ 3 ແຜ່ນ: ສູງ - ວິນດີ ສຳລັບສູຂະພາບຂອງທ່ານ (+++), ປານກາງ (++) , ຄຸນຄ່າທາງໂພຊະນາການຕໍ່ (+); ຮູບຖ່າຍຊະນິດອາຫານ (ເບິ່ງໃນລາຍການຢູ່ຂ້າງລຸ່ມ); ກະບ່ອງມີມີ້ນ້ຳຫວານ; ເຂົ້າໜີມຫວານ; ສົ່ມໝາຍນ້ຳມີກລິບຍາກ; ກ້ອງຖ້າຍຮູບ; ແຜ່ນບ້າຍຢາງປລາດຕີກ ສຳລັບບັນທຶກຄຸນຄ່າທາງໂພຊະນາການ, ຂີ່ຄອບຄົວ, ວັນທີ, ເວລາ.

ຊະນິດອາຫານ ປະກອບດ້ວຍ:

- [1] ເຂົ້າ, ສາລີ, ມັນປູກ (ຍົກຕົວຢ່າງ ມັນຕື້ນ), ມັນປ່າທໍາມະຊາດ (ຍົກຕົວຢ່າງ ກອຍ);
- [2] ເຫັດປ່າ, ຜັກໃບສີຂຽວປູກເອງ (ຜັກກາດ ເປັນຕົວຢ່າງໃຫ້ໝີດທັງໝວດ), ຜັກປ່າທໍາມະຊາດໃບສີຂຽວ (ຍົກຕົວຢ່າງ ຜັກກູດ), ຂົ່ນໄມ້;
- [3] ກ້ວຍ, ໝາກໄມ້ປ່າ (ຍົກຕົວຢ່າງ ໝາກໄຟ), ໝາກໄມ້ປູກເອງ (ຍົກຕົວຢ່າງ ໝາກມ່ວງ);

[4] ອາຫານໝວດ ທີ່ 4:

- ຜົວເຫຼືອງ, ຜົວດິນ, ໝາກາງ;
- ໝູ້, ງົວ, ໄກ່, ໝວດປ່າທໍາມະຊາດ (ຮູບ ປາຂີງ) ; ໝວດ ກີບ/ຄົນຄາກ (ຮູບກີບຂຽວ), ກະບູ້, ກຸງ, ຫອຍ, ໝວດແມງໄມ້ (ໝົດໂຕ ແລະ ດ້ວງໄມ້ໄຜ), ໝວດໝູ້ (ຮູບໝູ້ປ່າເັີນທ້ອງສີຂ່າວ), ໝວດມີຂະນິດໃນນ້ອຍ (ຮູບນິກ bulbul), ໄກ່ປ່າສີແດງ (ຮູບ ຊະນິດ), ໝູ້ປ່າ (ຮູບ ຊະນິດ), ໝວດນິກຊະນິດໃຫຍ່ (ຮູບ ນິກກາງແກ), ໜ້ັນ (ຮູບ ຊະນິດ), ລົງ stumptailed macaque (ຮູບ ຊະນິດ), ແລນ monitor lizard (ຮູບ ຊະນິດ), ໝວດຕົ່າ (ຮູບເຕົ່າຄຳ), ໄຂ້ສັດປ່າ (ນິກ, ຖຸ, ແລນ), ໄຂ້ສັດບ້ານ.

[5] ຕ່ອນມັນໝູ້/ນ້ຳມັນໝູ້, ນ້ຳມັນພິດ;

[6] ນິມຂຶ້ນຫວານ, ເຂົ້າໜີມຫວານ (ເຂົ້າໜີມອິມ), ທ່ານຕ້ອງຊື້ໄວ້ລ່ວງໜັກ.

ບາດກ້າວ 1. ແນະນຳແຜ່ນບ້າຍຊະນິດອາຫານ ຈາກທັງໝົດ 6 ໝວດ. ຖາມຊາວບ້ານ “ວ່າເຂົ້າເຈົ້າເຫັນຫຍັງແດ່”? ອ່ານຄືນ ແຕ່ລະແຜ່ນ ບ້າຍຈົນຄົບ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ຖຸກຄົນເຫັນພົມກັນກ່ຽວກັບຊື່ຂອງແຕ່ລະຊະນິດອາຫານ ຫຼື ໝວດ (ຍົກຕົວຢ່າງ, ຮູບກີບ ເປັນຕົວແກ່ນໃຫ້ໝວດກີບ/ຄົນຄາກ ຢ່າງຄັກແນ່).

ບາດກ້າວ 2. ຈັດວາງແຜ່ນບ້າຍວົງກິມ (+, ++, +++) ແລະ ອະທິບາຍວ່າ ທ່ານປະສົງຈະສົນທະນາກ່ຽວກັບ ຄວາມເຂົ້າໃຈ/ຄວາມຮູ້ຂອງຊາວບ້ານທີ່ມີຕໍ່ຊະນິດອາຫານ (ເບິ່ງຢູ່ຂ້າງເທິງ).

ບາດກ້າວ 3. ດຳເນີນການຜ່ານ ແຕ່ລະໝວດໃນທັງໝົດ 6 ໝວດອາຫານ. ເຮັດເປັນ ເຈັດ ຮອບ: ເລີ່ມຈາກອາຫານ ຫຼັກ: ເຂົ້າ, ສາລີ, ມັນຕື້ນ ແລະ ມັນປ່າ. ຍື່ນແຜ່ນບ້າຍຊະນິດອາຫານ ໃຫ້ແມ່ເຮືອນ.

ບາດກ້າວ 4. ແມ່ເຮືອນ ຈັດວາງແຜ່ນບ້າຍ ໂດຍຜ່ານຄໍາເຫັນເປັນເອກະສັນ ນຳກັບຄົນອື່ນໆພາຍໃນຄອບຄົວລົງໃສ່ແຜ່ນບ້າຍວົງກິມ (ໝັ້ນໃຈວ່ານາງບໍ່ໄດ້ເຮັດໂດຍລໍາຟັງຜູ້ດັງວ ແລະ ສະໜອງຄໍາເຫັນດູງວ່າຂອງນາງໃຫ້ພວກເຮົາ). ປ່ອຍແຜ່ນບ້າຍໄວ້ບ່ອນ ແລະ ບໍ່ຢ້າຍອອກສໍລັບການເຮັດໃນຮອບຕໍ່ໄປ.

ບາດກ້າວ 5. ຈັດແຈງຊະນິດອາຫານອ້ອມຮອບແຕ່ລະວົງກິມ (ເບິ່ງຮູບ 1). ຮູບຖ່າຍ ຜົນໄດ້ຮັບຂອງ ແຕ່ລະວົງກິມ, ຮັບປະກັນວ່າ ຊະນິດອາຫານທັງໝົດ ແມ່ນເຫັນໄດ້ຢ່າງຊັດເຈນໃນຮູບຖ່າຍ. ຕື່ມເຄື່ອງໝາຍໃສ່ ຄໍາຖາມທີ່ 1, ເລກທີ່ຄອບຄົວ, ວັນ, ເວລາ.

ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ສະແດງເຖິງວິທີການຈັດແຈງ ຊະນິດອາຫານ ອ້ອມຮອບແຕ່ລະແຜ່ນບ້າຍວົງກິມ ເປັນຄືແນວໃດ.
ຮັບປະກັນວ່າ ຊະນິດອາຫານທັງໝົດ ແມ່ນເຫັນໄດ້ຢ່າງຊັດເຈນ ຢູ່ໃນຮູບຖ່າຍ

ເອກະສານຄັດຕິດ 12. ການປະເມີນຄວາມມັກທາງລົດຊາດ

ລົດຊາດອາຫານ ທີ່ຊາວບ້ານມັກ ສໍາລັບຊະນິດອາຫານທີ່ຄັດຈົ້ນນັ້ນມີຄືແນວໄດ້ [ເລັງເປັນພິເສດສະເພາະ ໝວດອາຫານທີ່ 4 ຂຶ້ນ/ ອາຫານທີ່ດີແຫນ່ນຂຶ້ນ]?

ອຸປະກອນ: ແຜ່ນບ້າຍວົງກິມ 3 ແຜ່ນ: ລົດຊາດດີ (+++), ດີສໍາລັບກິນ (++) , ບໍ່ມີລົດຊາດ - ເລືອກທີ່ຈະບໍ່ກິນ (+); ຮູບຖ່າຍຊະນິດອາຫານ (ເບິ່ງລາຍການຢູ່ຂ້າງລຸ່ມ); ກະບ່ອງນິມຂັ້ນຫວານ, ເຂົ້າໜີມຫວານ; ກັງທ້າຍຮູບ; ສໍ້ມາຍນໍ້າມີກລົບງ່າຍ; ແຜ່ນບ້າຍເຮັດດ້ວຍຢາງປລາດສຕິກ ສໍາລັບ ບັນທຶກຄຸນຄາທາງໂພຊະນາການ, ຊື່ຄອບຄົວ, ວັນທີ, ເວລາ.

ຊະນິດອາຫານ ປະກອບດ້ວຍ:

- [1] ເຂົ້າ, ສາລີ, ມັນບູກ (ຍົກຕົວຢ່າງ ມັນຕົນ), ມັນປ່າທຳມະຊາດ (ຍົກຕົວຢ່າງ ກອຍ);
- [2] ເຫັດປ່າ, ຜັກໃບສີຂຽວປູກເອງ (ຜັກກາດ ເປັນຕົວຢ່າງໃຫ້ ພິມຕັກໆໜວດ), ຜັກປ່າທຳມະຊາດໃບສີຂຽວ (ຍົກຕົວຢ່າງ ຜັກງູດ), ຫົ່ມໄມ້;
- [3] ກ້ວຍ, ທມາກໄມ້ປ່າ (ຍົກຕົວຢ່າງ ທມາກາໄຟ), ທມາກໄມ້ປູກເອງ (ຍົກຕົວຢ່າງ ທມາກມ່ວງ);
- [4] ອາຫານໝວດ ທີ່ 4:
  - ຖົ່ວເຫຼືອງ, ຖົ່ວດິນ, ພາກາງາ;
  - ໝູ, ວົວ, ໄກ່, ໝວດປາທຳມະຊາດ (ຮູບ ປາຊີງ) ; ໝວດ ກີບ/ຄັນຄາກ (ຮູບກີບຂຽວ), ກະບູ, ກຸ້າ, ທອຍ, ໝວດແມງໄມ້ (ພິດໄຕ ແລະ ດ້ວງໄມ້ໄຜ), ໝວດໝູ (ຮູບໝູປ່າພື້ນທ້ອງສີຂາວ), ໝວດນິດຊະນິດນອຍ (ຮູບນິກ bulbul), ໄກປ່າສີແດງ (ຮູບ ຂະນິດ), ໝູປ່າ (ຮູບ ຂະນິດ), ໝວດນິກຊະນິດໃຫຍ່ (ຮູບ ນິກກາງແກ), ເຫັນ (ຮູບ ຂະນິດ), ລົງ stumptailed macaque (ຮູບ ຂະນິດ), ແລນ monitor lizard (ຮູບ ຂະນິດ), ໝວດເຕົ່າ (ຮູບເຕົ່າຄຳ) ; ໄຂ່ສັດປ່າ (ນິກ, ສູ, ແລນ), ໄຂ່ສັດບ້ານ.
- [5] ຕອນມັນໝູ/ມັ້ມັນໝູ, ມັ້ມັນພິດ;
- [6] ນິມຂັ້ນຫວານ, ເຂົ້າໜີມຫວານ (ເຂົ້າໜີມອິມ).

ບາດກ້າວ 1. ອະທິບ້າຍວ່າ ພາຍຫຼັງທີ່ກ່າວເຖິງ ຄຸນຄ່າທາງໂພຊະນາການແລ້ວ, ທ່ານ ປະສົງຈະກ່າວເຖິງ ລົດຊາດຂອງຊະນິດອາຫານ ທີ່ ຄອບຄົວມັກ (ເບິ່ງຢູ່ຂ້າງເທິງ).

ບາດກ້າວ 2. ດຳເນີນການຜ່ານ ແຕລະໝວດອາຫານທັງໝົດ 6 ໝວດອາຫານ. ເຮັດເປັນ ເຈັດ ຮອບ: ເລີ່ມຈາກອາຫານ ຫຼັກ: ເຂົ້າ, ສາລີ, ມັນຕົນ ແລະ ມັນປ່າ. ຢື່ນແຜ່ນບ້າຍຊະນິດອາຫານ ໃຫ້ແມ່ເຮືອນ.

ບາດກ້າວ 3. ແມ່ເຮືອນ ຈັດວາງແຜ່ນບ້າຍ ໂດຍຜ່ານຄຳເຫັນເປັນເອກະສັນນຳກັບຄົນອື່ນໆພາຍໃນຄອບຄົວ ລົງໃສ່ແຜ່ນບ້າຍວົງກິມ.

ບາດກ້າວ 4. ຈັດແຈງຊະນິດອາຫານ ອ້ອມຮອບແຕ່ລະວົງກິມ. ຖ້າຍຮູບ ຜົນໄດ້ຮັບຂອງແຕ່ລະວົງກິມ, ຮັບປະກັນວ່າ ຂະນິດອາຫານທັງໝົດ ແມ່ນເຫັນໄດ້ຢ່າງຊັດເຈນ ໃນຮູບຖ່າຍ. ຕື່ມເຄື່ອງໝາຍໃສ່ ຄຳຖາມທີ່ 1, ເລກທີ່ ຄອບຄົວ, ວັນ, ເວລາ.

ສົ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ສະແດງເຖິງວິທີການຈັດແຈງຊະນິດອາຫານ ອ້ອມຮອບແຕ່ລະແຜ່ນບ້າຍວົງກິມເປັນຄືແນວໄດ້.

ຮັບປະກັນວ່າ ຂະນິດອາຫານທັງໝົດ ແມ່ນເຫັນໄດ້ຢ່າງຊັດເຈນ ຢູ່ໃນຮູບຖ່າຍ

ເອກະສານຄົດຕິດ 13. ສະເລ່ຍແນວໂນມຄວາມເຂົ້າໃຈ ໃນການບໍລິໂພກອາຫານໃນອາດີດ ແລະ ອະນາຄົດຂອງ 3 ຄົວເຮືອນ ຢູ່ບ້ານ ຫ້ວຍຕືນ

ກອນ 1987: ການປະກິດຕົວຂອງຊາວຄ້າຂາຍຄືນຫວຽດນາມ ຢູ່ໃນເຂດພື້ນທີ;

1991-1994: ມີເສັ້ນທາງສ້າງແລ້ວທີ່ເຊື່ອມໄໂຍງບ້ານຫາເທດສະບານເມືອງ ວຽງທອງ, ທາງເມືອງໄດ້ມີລະບຽງກ່ຽວກັບສັດປ່າແຕ່ຍັງບໍ່ມີການບັງຄັບໃໝ່. ການຊື້-ຂາຍ ສັດປ່າ ມີຂຶ້ນໃນເຂດເມືອງຢ່າງເປີດແປນ;

1993: ປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ ແລະ ພູເລີຍ ໄດ້ຮັບການສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນແຕ່ບໍ່ມີການເຄື່ອນໄຫວຢ່າງຫ້າວຫັນ;

1997: ບ້ານ ຫ້ວຍຕືນ ຍົກຍ້າຍມາຢູ່ທີ່ຕັ້ງໃນປັດຈຸບັນຂຶ່ງໃກ້ກັບທີນທາງ. ມີກິດລະບຽງກ່ຽວກັບການຄ້າ-ຂາຍຊະນິດສັດຫວຽກຫ້າມ

1998-1999: ລົດໄດ້ສານເລີ່ມຕົ້ນໃຫ້ບໍລິການ; ສະໜາມບິນຊໍາເໜີ້ອ ເມືອງເອກຂອງແຂວງ ເປີດໃຊ້ບໍລິການ;

2000: ມີໂຄງການຂອງ IUCN ດຳເນີນຢູ່ເຂດປ່າສະຫງວນແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ;

2001-2006: ບິນແກ່ບໍ່ຖືກທາງການເຕັມມັງງົນ ແລະ ເນື້ອທີ່ດິນຖືກຈັດສັນຢ່າງເປັນທາງການໃຫ້ບ້ານ ແລະ ມີການກຳມີດເຂດຫວຽກຫ້າມໃຫ້ປະຊາຊົນຮັບຮູ້;

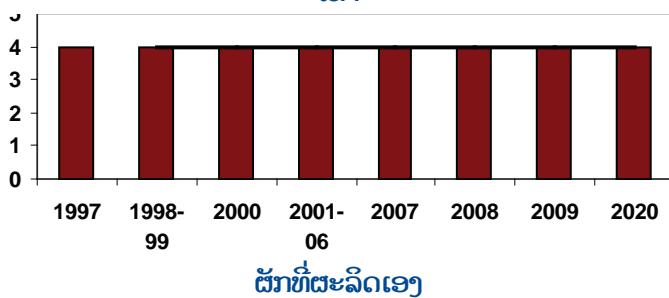
2007: ບ້ອມຍາມປ່າໂພນຊອງ ຖືກສ້າງຂຶ້ນ; ທີມງານໂຄສະນາເຜີຍແຜ່ຫຼັກການອະນຸລັກຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດໃຫ້ແກ່ບ້ານ ຂາວບ້ານເລີ່ມລົງມີ ປຸກສາລີເປັນສິນຄ້າ, ໂດຍນໍາໃຊ້ຢ່າຂ້າຍໜ້າ ເພື່ອອະນາໄມພື້ນທີ່ປຸກຜັງ;

2008: ອົງການປົກຄອງເມືອງແນະນຳການປຸກຫຍໍາລົງສັດ ແລະ ທ້າວອາຫານໝູ, ເພື່ອຫຼຸດຜອນຄວາມກິດຕັ້ນຂອງສັດລົງທີ່ມີຕໍ່ທົ່ງຫຍ້າຢູ່ໃນປ່າທຳມະຊາດ;

2009: ປັດຈຸບັນ;

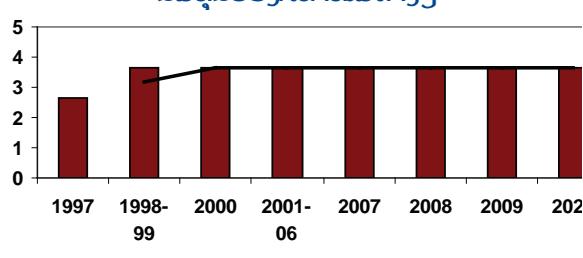
2020: ລູກຂາຍໜ້າມີຄອບຄົວ.

ເຂົ້າ

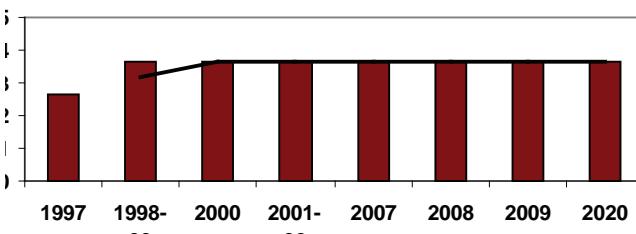
ຜັກທີ່ຜະລິດເອງ

ນິມຂຸ້ນປ່ອງ/ເຂົ້າໜີມຕ່າງໆ

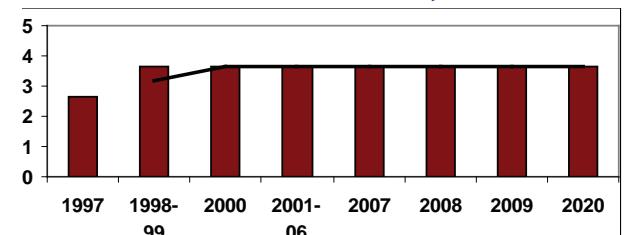
ຜັກທີ່ໄດ້ຈາກທຳມະຊາດ

ພາກໄນ້ທີ່ຜະລິດເອງ

ພາກໄນ້ຈາກທຳມະຊາດ

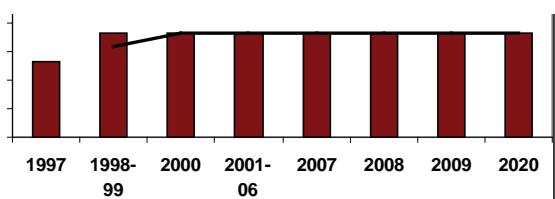
ຊັ້ນທີ່ຜະລິດເອງ

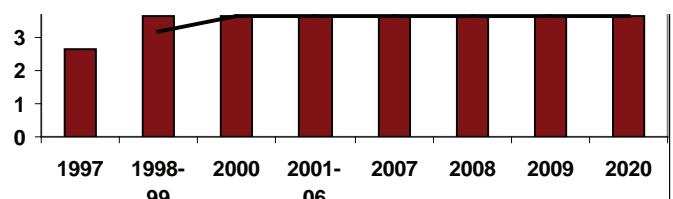
ຊັ້ນສັດປ່າ

ຜົນການຄົ້ນຄວາ

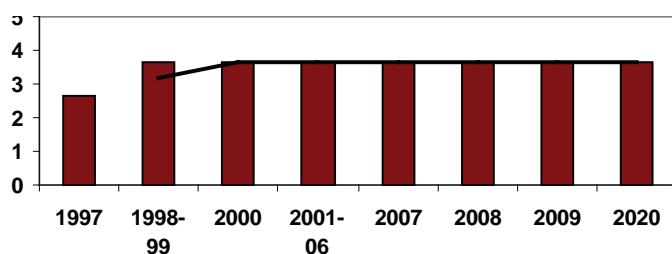
ໄຂ່ຈາກສັດລົງ

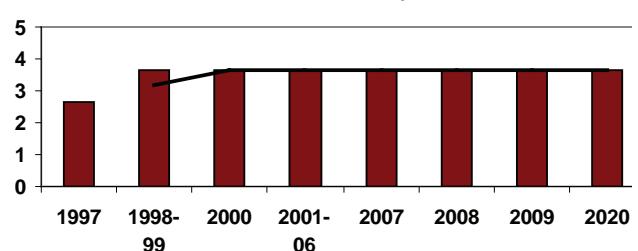
ໄຂ່ຂອງສັດປ່າ

ຖ່ວເຫືອງ, ຖ່ວດິນ, ໝາກາງາ

ໄຂມັບ/ນ້ຳມັນຫຼູ

ເອກະສານຄັດຕິ 14.

ກອນ 1987: ການປະກິດຕົວຂອງຊາຍເຈົ້າຍືນຫວຸດນານ ຍິນຂອດໝັ້ນທີ;
1991-1994: ມີສັນຍາສັງແລວທີ່ຊ່ອມໄຢັບໝາເຫດສະບານເມືອງ ວຽງທອງ, ທາງເມືອງໄດ້ມີລະບຸບັງກວັບສັບປະຕິຍູ້ມີການປັບປຸງ ການຊື່-ຂາຍ ສັດປະນິຂຶ້ນໃນເນຂດເມືອງ⁴ ເປີດແປ;

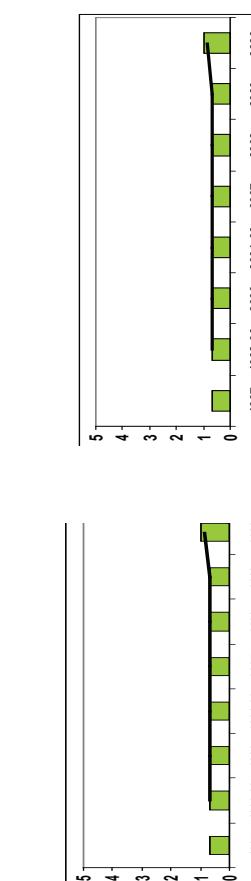
- 1993: ບົກສະຫະວຸນແຫ່ງຊາດ ນຳແອດ ແລະ ພູລີຍ ດັຮຮບານສົງເງົ່າຂັ້ນແນ່ມີການເຄື່ອນໄຫວຢ່າງໜ້າວ່ານ;
1997: ບານ ຫ່ວຍເຕີນ ອີກາຍາຍົມຢູ່ເຖິງໃນປັດຈຸບັນຊີ່ງໃກ່ປັບເປັນທ່າງ. ມີກົດລະບຸງຫວັກທັກນາຄາ-ຂາຍຊະນິດສະຫວົງທາມ
1998-1999: ລັດໄຍສານເລີດຜົນໃຫ້ນຳກໍາລຳນານ; ສະຫາມເບີນຂໍ້າຫຼືອ ເມືອງວຽກຂອງແຂວງ ເປີດຂັ້ນລິການ;
2000: ມີໂຕງານຂອງ IUCN ດຳເນີນຢ່າຂະບົບສະຫງວຸນແຫ່ງຊາດ ນຳແອດ-ພູລີຍ;
2001-2006: ປິນເນກປົກກາງການເກົ່າບັນກຸງ ແລະ ເນື້ອທຶນເຖິງຈະສົມຢ່າງເປັນທ່າງກາງານ ໃຫ້ບານ ແລະ ມີການນຳມີເຕັດຫວ່າມໃຫ້ປະຊາຊົນຮັບຮູ້;
2007: ບ່ອນຍົນປ່າໃຫຍ່ຂອງ ຖົກສະກັບ; ບົກງານໂຄສະນາເງົ່າຍືແຜ່ຫຼັກການອະນຸລັກຊັບພະຍາວົາອົນທຶນຂະຈາດໃຫ້ແກ່ບານ ຂວາວບ້ານເລີ້ມລົງນີ້ ປົກສະລັບປັບສິນຄາ, ໂດຍນຳໃຊ້ຍາ
ຂາຍາຍ ເພື່ອອະນຸໄປໝັ້ນທີ່ບູ້ຜົ່ງ;
2008: ອົງການປົກລອງມືອງແນະຄົກກາງຫຍາລົງສັດ ແລະ ຂ່າຍອາຫານໝູ້, ເພື່ອຫຼຸດຜອນຄວາມກິດດັນຂອງສັດລົງທຶນຕົ້ນທີ່ມີທີ່ກ່າຍຫຍາຢູ່ໃນປະທົມະຊາດ;
ບັດຈຸບັນ;
2009: ລົງຊາຍຫຼາມມີໂຄບຄົວ;
2020: ລົງຊາຍຫຼາມມີໂຄບຄົວ.

1) ປາຈາກກໍາມະຊາດ

ຄວາມຮຸດດົມສິມບູນ

ການລາ

ຮັດຕະສ່ວນການນຳໃຊ້ເພື່ອເປັນອາຫານ,
ສິນຄາ, ໄທ້ເນື່ອງ¹

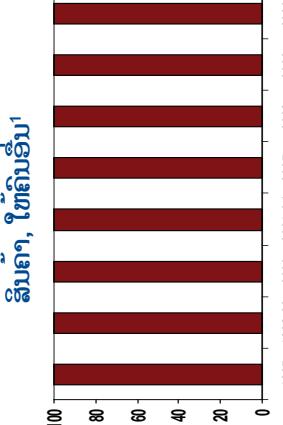
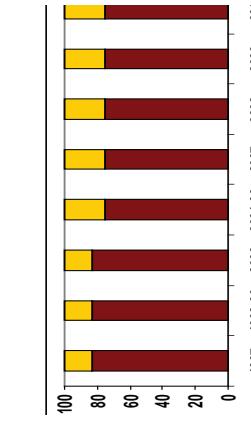
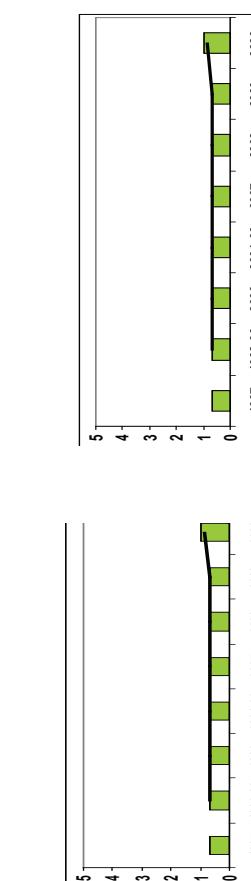

2) ສັດນໍາອື່ນງົງ (ປຸ, ຫອຍ, ນຸ້ງ, ແມ່ງນໍາ ໃນນໍາອື່ນງົງ)

ຄວາມຮຸດດົມສິມບູນ

ການລາ

ຮັດຕະສ່ວນການນຳໃຊ້ເພື່ອເປັນອາຫານ,
ສິນຄາ, ໄທ້ເນື່ອງ¹

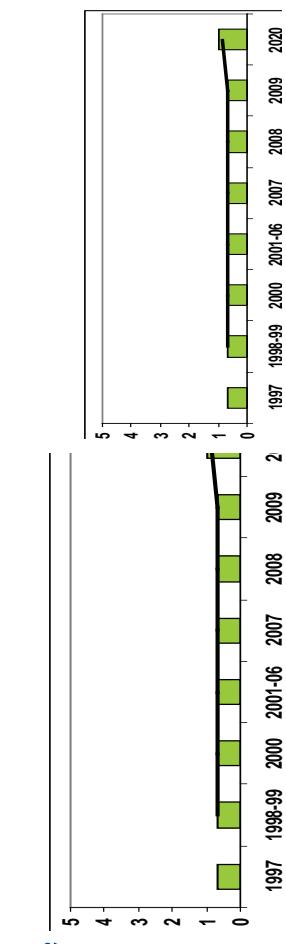
ຜົນການຄົນຄວາ

ຄວາມອຸດົມສິນບູນ

ການລໍາ

ການບໍລິຫານ

ຮັດຕາສ່ວນການນຳໃຊ້ ເພື່ອເປັນອາຫານ,
ສິນຕ້າ, ໃຫ້ຄົນອົ່ນ¹

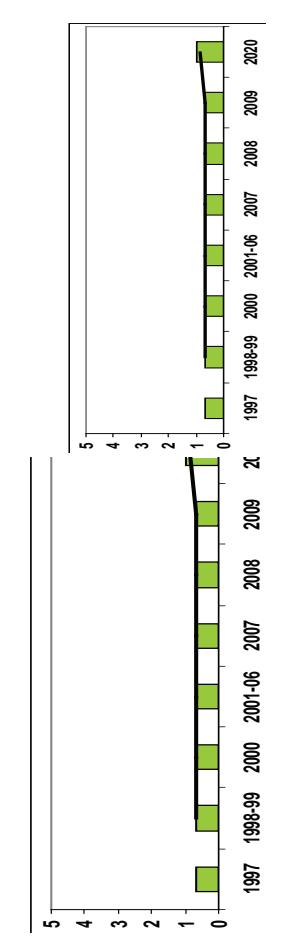

ກີບ, ຂົດ ແລະ ຄົນຄາກ

ຄວາມອຸດົມສິນບູນ

ການລໍາ

ຮັດຕາສ່ວນການນຳໃຊ້ ເພື່ອເປັນອາຫານ,
ສິນຕ້າ, ໃຫ້ຄົນອົ່ນ¹

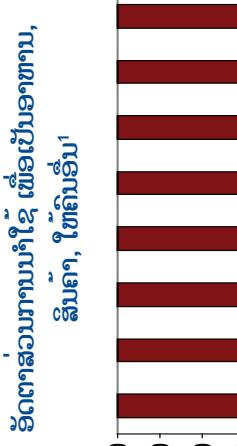
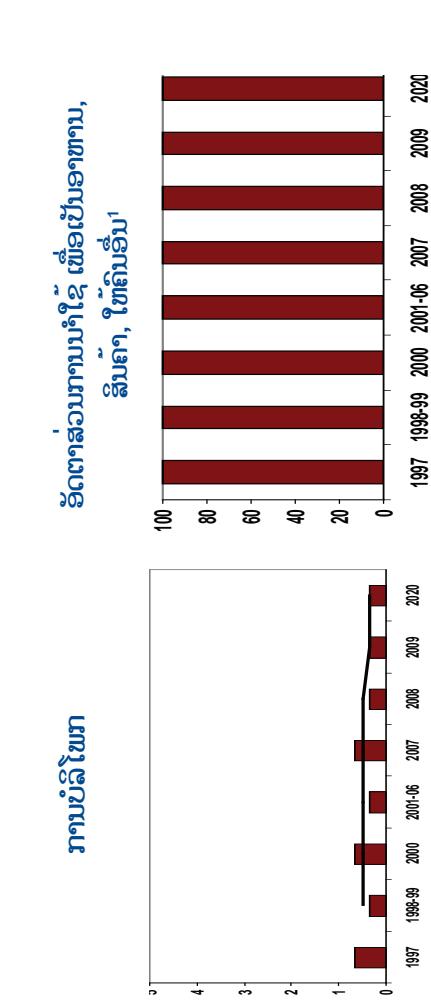
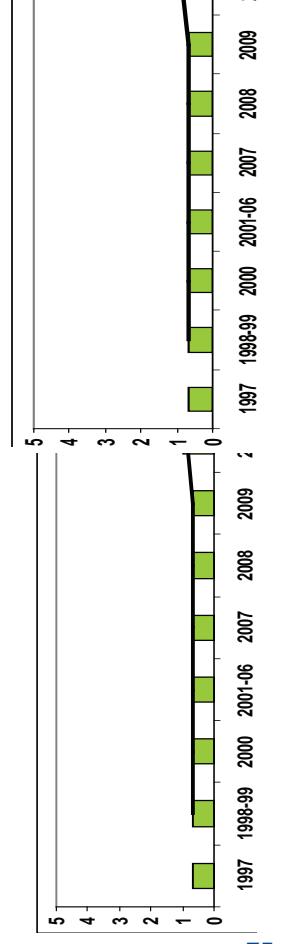

ນິກັນຍ

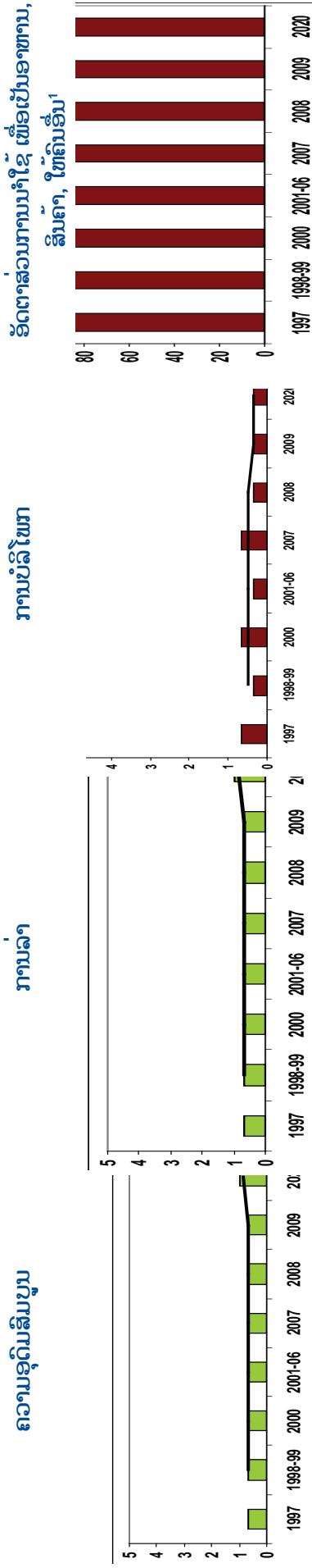
ຄວາມອຸດົມສິນບູນ

ການລໍາ

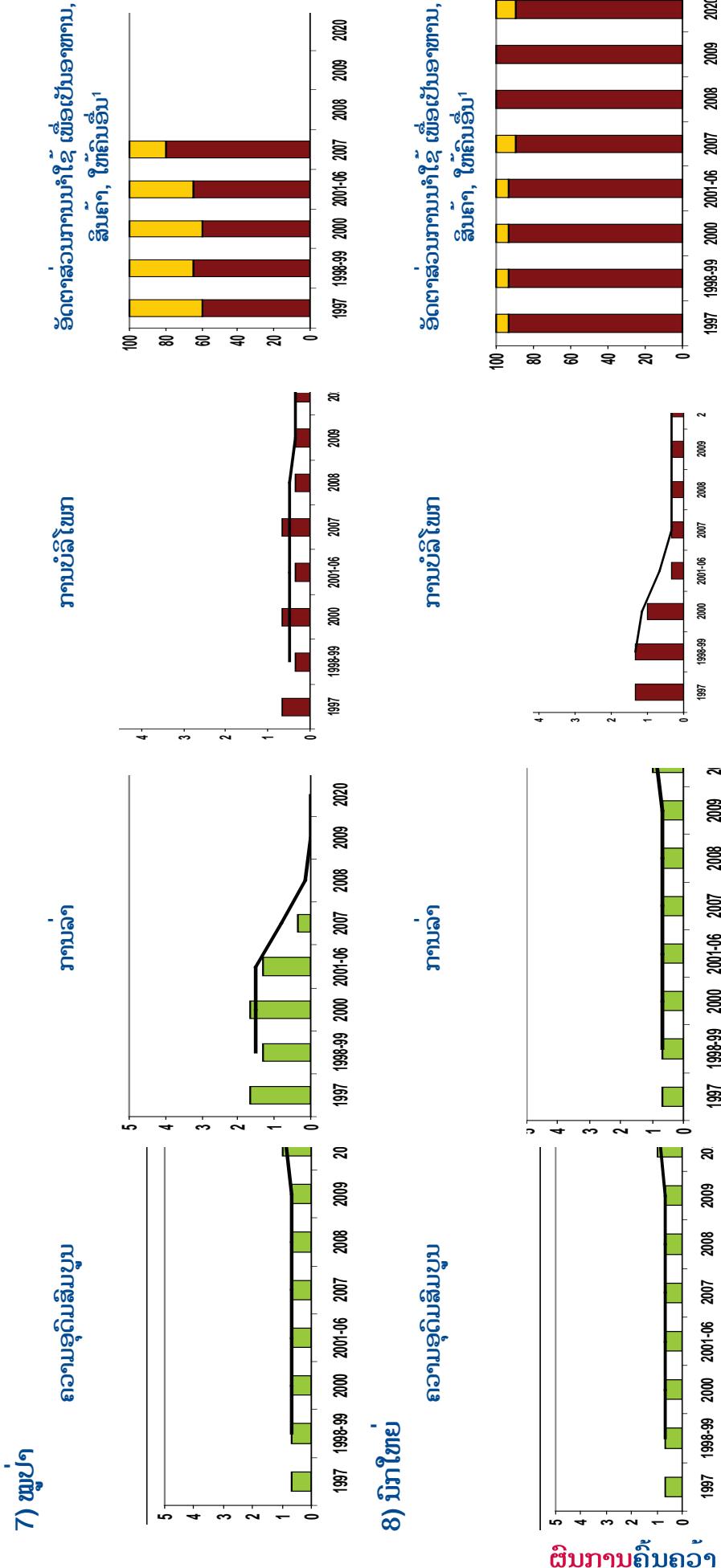
ຮັດຕາສ່ວນການນຳໃຊ້ ເພື່ອເປັນອາຫານ,
ສິນຕ້າ, ໃຫ້ຄົນອົ່ນ¹

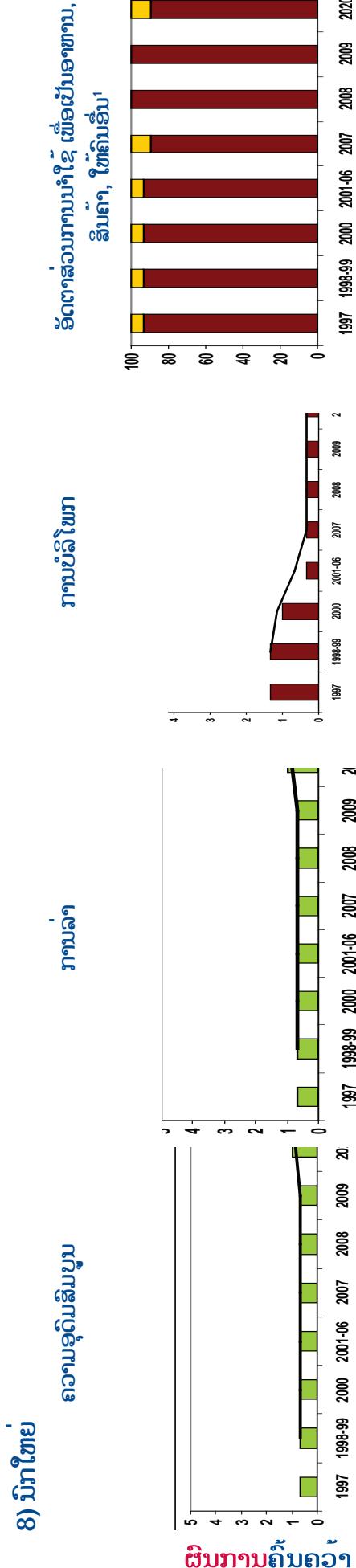
6) នាក់រោង

7) ឃុំបាត់

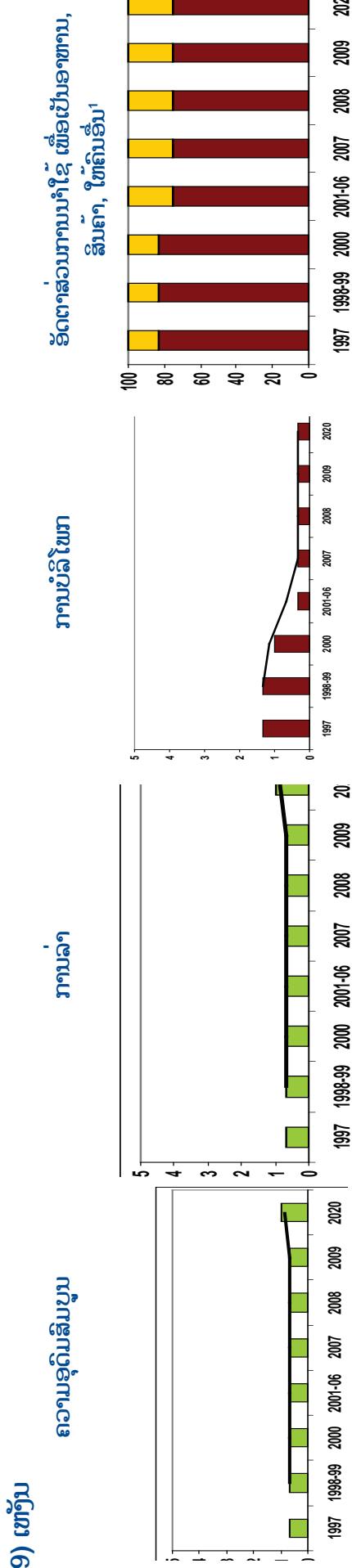

8) ឯការិយ

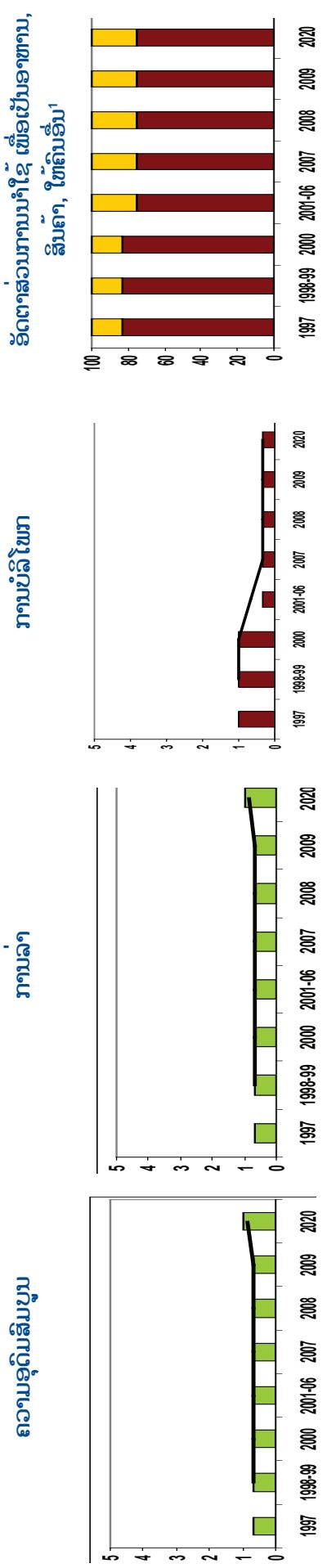

ជូនការាណតានគោរ៉ា

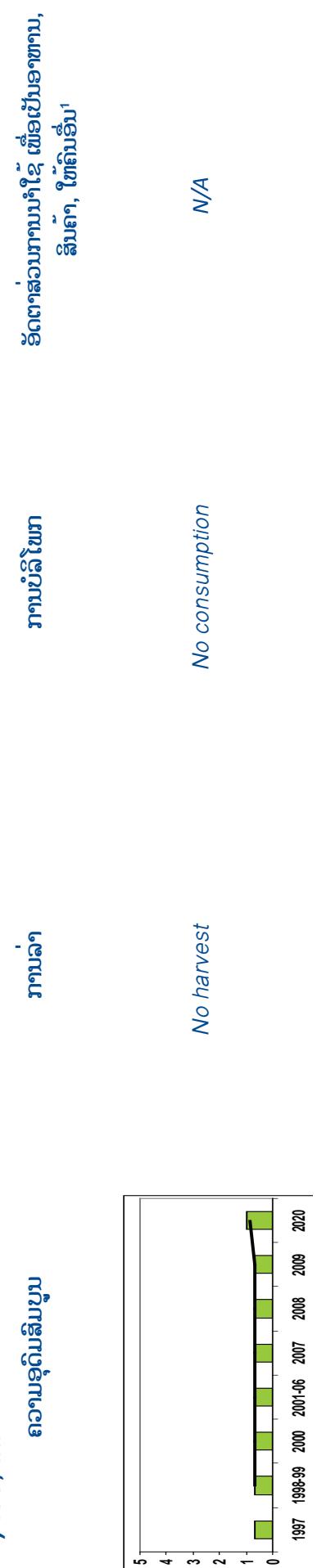
ຜົນການຄ່າຄວາມ

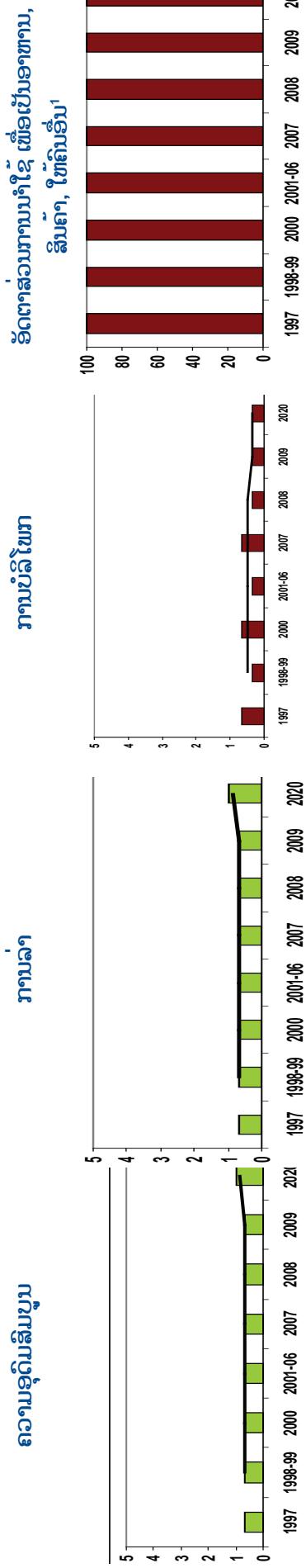
10)

11)

12) ເຕົາ

TRANSLINKS

ຄູ່ຮ່ວມງານຢ່າງໜຶ່ງ ລະຫວ່າງ ອົງການສາກົນທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດຖະບານ (NGOs), ມະຫາວິທະຍາໄລ ແລະ ອົງການ USAID ຂຶ້ງນຳໜ້າ ໂດຍອົງການອະນຸລັກສັດປ່າ (WCS), ອຸທິດຕົນ ເພື່ອຄົນພົບ ແລະ ຫຼື້ໝອມວິທີທາງທີ່ປະຕິບັດໄດ້ເພື່ອສ້າງປະໂຫຍດຈາກການອະນຸລັກຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ຂຶ້ງມີຄວາມສຳຄັນໃນລະດັບໄລກ ແລະ ຂຶ້ງຮັບໃຊ້ເປັນດັ່ງ ຕະຫຼາດຊັບພະສິນຄົ້າ, ບັນຊີທະນາຄານ ແລະ ເກະປະກັນໄພ ສຳລັບ ຜູ້ທຸກຍາກທີ່ສຸດທ້າງໝາຍໃນທີ່ວໄລກ.

ທ່ານສາມາດເບີ່ງຂຶ້ນຂ່າວສານ ໄດ້ເພີ່ມຕື່ມ ໂດຍເຂົ້າສູ່ website ຂອງພວກເຮົາ ຕາມທີ່ຢູ່ www.translinks.org ຫຼື ຕິດຕັ້ນຈຳ Dr. David Wilkie, ຜູ້ອໍານວຍການແຜນງານໄດ້ທີ່ dwilkie@wcs.org

THE EARTH INSTITUTE
COLUMBIA UNIVERSITY

Land Tenure Center

EnterpriseWorks/VITA
A Division of RELIEF INTERNATIONAL

UNITED STATES AGENCY
INTERNATIONAL DEVELOPMENT
 USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ມີໂອກາດພົມເຜີຍແຜ້ຕັ້ງນີ້ ກໍຍົນການສະບັບສະໜູນ ແລະ ເຮືອເພື່ອ ໂດຍປະຊາຊົນ ສະຫະລັດອາເມລີກາ ຜານອົງການຊ່ວຍເຫຼືອດ້ານການພັດທະນາສາກົນຂອງສະຫະລັດ ອາເມລີກາ (USAID) ພາຍໃຕ້ກໍານົດອົງຕາມສັນຍາຮ່ວມມືເລກທີ່ No. EPP-A-00-06-00014-00. ເນື້ອໃນບົດລາຍງານ ສະບັບນີ້ ແມ່ນຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຜູ້ແຕ່ງ ແລະ ບໍ່ໝາຍຄວາມວ່າ ຈະສ່ອງແສງທັດສະນະຂອງອົງການ USAID ຫຼື ລັດຖະບານສະຫະລັດ ອາເມລີກາ ແຕປະການໄດ້.

Printed on 100% post-consumer waste.
Cover printed on 30% post-consumer waste.